

T. C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ

**1990 SONRASI MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TARAFINDAN ONAYLANMIŞ 5,6,7,8. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ TİYATRO METİNLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

(50 METİN)

YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMASI

HAZIRLAYAN

TOLGA ALVER

138308041003

DANIŞMAN

Yrd.Doç. Dr. Gülsün KOÇER

KONYA – 2016

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tolga Alver
	Numarası	138308041003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	1990 Sonrası Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Onaylanmış 5. 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tiyatro Metinleri Üzerine Bir İnceleme

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Talga ALVER
	Numarası	138308041003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi: Türk Dil ve Ed.
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Arş. Gör. Dr. Gilsün KOŞER
Tezin Adı	1990 Sonrası Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Oranlanmış 5,6,7,8 sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tiyatro Metinleri Üzerine Bir İnceleme	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan 1990 Sonrası Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Oranlanmış 5,6,7 ve 8 sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tiyatro Metinleri Üzerine Bir İnceleme başlıklı bu çalışma ..18../05../2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Dr. Gilsün KOŞER	Danışman
Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN	Üye
Prof. Dr. Halim SERAFLI	Üye

İmza

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tolga ALVER
	Numarası	138308041003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi / Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Gülsün KOÇER
Tezin Adı	1990 Sonrası Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Onaylanmış 5,6,7 ve 8.sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tiyatro Metinleri Üzerine Bir İnceleme	

ÖZET

Türkçe kitaplarında yer alan metinlerin çocuklarımızın kişiliklerine önemli katkıları bulunmaktadır. Özellikle tiyatro metinlerinin niceliği öğrenciler açısından oldukça faydalıdır. Drama faaliyetleri çocuğun dünyasını genişletir. Zihnindeki yeni kavramların sayısını artırır, düşünmesini, soru sormasını, yanıtlar bulmasını, deneyler yapmasını sağlar. Seçiciliğini ve karar verme gücünü artırır, dil becerisini geliştirir, bilişsel gelişimine katkıda bulunur.

Bu kadar faydası olan bir türün maalesef Türkçe kitaplarında yeterli sayıda olmadığına şahit oluyoruz. Bu çalışmada ele alınan 96 farklı Türkçe kitabının içerisinde yalnızca 55 adet tiyatro türünde metin yer almaktadır.

Bu çalışmada 1990 sonrası Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış 5,6,7. ve 8.sınıf Türkçe kitaplarında yer alan tiyatro türündeki metinlerin çeşitli yönlerden incelenmiştir. İncelenen 96 farklı eserden 50 metin seçilmiştir. İlk kısımda metinlerin konu ve olay örgüleri ele alınmıştır. İkinci bölümde karakterler incelenmiştir. Üçüncü kısımda metinler mekân açısından, dördüncü kısımda ise zaman açısından değerlendirilmiştir. Beşinci kısımda metinler sahnelenebilirlik açısından, altıncı kısımda ise dil ve üslup yönünden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, Oyun, Konu, Olay Örgüsü, Karakter, Zaman, Mekan, Sahne, Dil

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
A1-Blok 42090 Meram Yeni Yol /Meram /KONYA
Telefon: (0 332) 324 7660 Faks : 0 332 324 5510
Elektronik Ağ: www.konya.edu.tr E-Posta: ebil@konya.edu.tr

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tolga ALVER
	Numarası	138308041003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi / Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Gülsün KOÇER
Tezin İngilizce Adı	1990 Sonrası Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Onaylanmış 5,6,7 ve 8.sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tiyatro Metinleri Üzerine Bir İnceleme	

SUMMARY

The texts which are contained in Turkish books have an important contribution to the personality of our children.

Excess of theatre texts are very useful especially for students. Drama activities broaden the child's world. In addition to increasing the number of new concepts in child's mind, drama activities enable child to think, ask questions, find answers and experiment. Drama increases selectivity and the power to make decisions. Drama improves the language skills and contributes to cognitive development.

It determines the child's interest and abilities and it makes outstanding contributions to learning lessons.

Unfortunately, we have witnessed that there aren't sufficient number of playbooks in Turkish books despite the many benefits. There are only 55 playbooks in 96 different Turkish books which are examined in this study.

In this study, you have witnessed the research of texts in the theatre which are covered by the 5th ,6th ,7th and 8th Turkish textbooks which are approved by Ministry of National Education after 1990. 50 texts were chosen from 96 different works.

In the first part, the subject and the plot of the texts are examined. In the second part, characters are examined. In the third part, texts are evaluated in terms of setting and in the fourth part, texts are evaluated in terms of time. In the fifth part, texts are evaluated in terms of performability and in the last part , texts are evaluated in terms of language and style.

Keywords: Theatre,play,subject,plot,character,time,place,stage,language.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
A1-Blok 42090 Meram Yeni Yol /Meram /KONYA
Telefon: (0 332) 324 7660 Faks : 0 332 324 5510
Elektronik Ağ: www.konya.edu.tr E-Posta: ebil@konya.edu.tr

ÖNSÖZ

İnsana kişilik ve kimlik kazandıran en önemli sanat dallarından biri olan tiyatro, bir sanat faaliyeti olmanın yanında, eğitim ve öğretim açısından da önemli bir etkinliktir. Bütün sanat dallarının olduğu gibi, tiyatronun da toplum üzerinde etkisindeki çeşitlilik gün geçtikçe daha iyi anlaşılmakta ve bu sanat faaliyetinden birçok alanda değişik şekillerde yararlanılmaktadır.

Belli kriterlere göre kaleme alınmış tiyatro eseri, toplumsal ve bireysel dayanışmayı, toplumsal sorumlulukları, bireyin kendi kişiliğini korumayı, başkalarının kişiliğine zarar vermemeyi, düşünceleri özgürce uygulamaya sokmayı öğreterek, kişisel gelişime de katkı sağlar. Bunların yanında tiyatro , düşünerek, inceleyerek ve yorumlayarak okuma becerisini , topluluk karşısında rahat konuşmayı, sanat dallarına ilgi duymayı , bunları kullanabilmeyi ve daha da önemlisi bireyin kendini gerçekleştirmesini öğretir.

Çalışmamızda ele alınan metinlerin konularının öğreticilik vasfının belirlenmesi, metinlerdeki karakterlerin ahlaki bakımdan uygun olup olmadığının tespiti, zaman ve mekan algılarının metindeki varlığının belirlenmesi, metinlerin sahnelenmeye uygun olup olmadığının tespiti, metinlerin dil ve üslup açısından öğrenci seviyelerine hitap edip etmemelerinin belirlenmesi ve ayrıca nicel bakımdan metinlerin yeterli sayıda olup olmaması problemimizdir. Metinlerin belli yıllar arasında olması (1990 yılından günümüze) ve belli sınıflara hitap eden biçimde belirlenmesi (5,6,7 ve 8. Sınıflar) sınırlılıklarımızdır. Varsayım olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan tiyatro metinlerinin ahlaki ve didaktik açıdan öğrencilere uygun olduğunu; konu-olay örgüsü, karakterler, zaman, mekan, sahnelenebilirlik, dil ve üslup açısından gerekli özellikleri barındırdıklarını düşünmekteyiz.

Tiyatro eserlerinin Türkçe ders kitaplarında ne denli etkili olduğunu ve son derece önem arz ettiğini ilk kısımda açıklamaya çalıştık. Bu bölümde, ele alınan eserler üzerinden değerlendirmelerde bulunacağız. 1990 sonrasında MEB tarafından onaylanmış 96 kitap taranarak 5,6,7 ve 8.sınıf düzeyinde 50 farklı metin ele alınmıştır. Bu metinler kahramanlık oyunları , Karagöz-Hacivat oyunları, Atatürkçülük metinleri, sevgi temalı metinler ve toplum hayatına dair metinler olarak 5 başlıkla tasnif edilmiş; metinler konu-olay örgüsü, karakterler, mekan, zaman, sahne, dil ve üslup yönlerinden tetkik edilmiştir.

Çalışmamı hazırlarken görüş ve düşüncelerini benimle paylaşarak bana yol gösteren , emek ve zaman harcayan danışmanım Yrd.Doç. Dr. Gülsün Koçer'e , yardımını esirgemeyen bölüm hocalarımıza sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

TOLGA ALVER

KONYA-2016

KISALTMALAR

Vb. : ve benzerleri.

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TV :Televizyon

B. Çırağı :Boyacı Çırağı

K. Çırağı : Kahveci Çırağı

A. Kutsi TECER: Ahmet Kutsi TECER

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

Yay: yayınları

İÇİNDEKİLER

Kapak	1
Taahütname.....	2
Jüri Onayı.....	3
Özet.....	4
ABSTRACT.....	5
Önsöz.....	6
Kısaltmalar.....	8
İçindekiler.....	9
Giriş.....	12
BİRİNCİ BÖLÜM.....	16
1.METİN İNCELEMESİ.....	16
1.1.KONU-OLAY ÖRGÜSÜ.....	16
1.1.1.Kahramanlık Oyunları.....	16
1.1.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	24
1.1.3.Atatürkçülük Metinleri.....	41
1.1.4.Sevgi Temalı Metinler.....	51
1.1.5.Toplum Hayatına Dair Metinler.....	57
1.2.KARAKTERİSAZYON.....	79
1.2.1.Kahramanlık Oyunları.....	79
1.2.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	84
1.2.3.Atatürkçülük Metinleri.....	89
1.2.4.Sevgi Temalı Metinler.....	94

1.2.5.Toplum Hayatına Dair Metinler.....	97
1.3.MEKAN.....	110
1.3.1.Kahramanlık Oyunları.....	110
1.3.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	112
1.3.3.Atatürkçülük Metinleri.....	118
1.3.4.Sevgi Temalı Metinler.....	122
1.3.5.Toplum Hayatına Dair Metinler.....	124
1.4.ZAMAN.....	134
1.4.1.Kahramanlık Oyunları.....	134
1.4.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	136
1.4.3.Atatürkçülük Metinleri.....	140
1.4.4.Sevgi Temalı Metinler.....	144
1.4.5.Toplum Hayatına Dair Metinler.....	146
1.5.SAHNELENEBİLİRLİK.....	156
1.5.1.Kahramanlık Oyunları.....	156
1.5.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	158
1.5.3.Atatürkçülük Metinleri.....	162
1.5.4.Sevgi Temalı Metinler.....	165
1.5.5.Toplum Hayatına Dair Metinler.....	167
1.6.DİL-ÜSLUP.....	175
1.6.1.Kahramanlık Oyunları.....	175
1.6.2.Karagöz-Hacivat Oyunları.....	177
1.6.3.Atatürkçülük Metinleri.....	183

1.6.4. Sevgi Temalı Metinler.....	185
1.6.5. Toplum Hayatına Dair Metinler.....	187
2. SONUÇ.....	194
KAYNAKÇA.....	197
ÖZGEÇMİŞ.....	206
VITAE	207

GİRİŞ

Tarihi eski çağlara kadar uzanan tiyatro hem edebî hem görsel bir metin olması ve bütün duylara seslenmesi açısından diğer sanat dallarından ayrılır. İlk çağlardan itibaren tiyatro önemli bir toplumsal işlev yüklenmiş ve eğitici yönüyle ön plana çıkmıştır. Zaman içerisinde pek çok tiyatro tanımı yapıldığını görüyoruz. Bu tanımlar içerisinde en kapsayıcılarından biri şüphesiz Karataş'ın “İnsan hayatının çeşitli cephelerinin sahnede canlandırılması amacıyla kaleme alınan eserlere ve bu eserlerin sahnelenişi eylemine denir.” (Karataş,2011: 594) ifadesidir. Namık Kemal bir makalesinde tiyatroyu şöyle tanımlar: “Fikrimce tiyatro esasen öyle marifet veya ahlak mektebi değil, adeta bir eğlencedir.” (Yalçın,1985:8) Yine aynı makalesinde şu şekilde devam eder:

“ –Tiyatro nedir?

- Adeta taklit.
- Neyi taklit ediyor?
- Ahval-i beşeri.” (Yalçın,1985:9)

Reşat Nuri tiyatronun konusu ve amacını açıklarken şöyle der: “Tiyatro sanatının mevzuu vaka: gayesi de havass ve zekayı aldatmak, hakiki vakalar ve manzaralar karşısında bulunmak galat hissini (illusion) mümkün olduğu kadar kuvvetle vermektir.” (Yavuz,1976:2)

Shakespeare ise ölümsüz karakteri Hamlet'in ağzından tiyatronun amacını “ doğduğu gün de, bugün de...dünyaya bir ayna tutmak, iyilerin iyiliklerini, kötülerin kötülüklerini göstermek, çağımızın ne olup olmadığını ortaya koymak.” (Çapan,1992:9) şeklinde açıklamıştır.

Bütün bu düşüncelerden yola çıkacak olursak tiyatro için ; dünyaya bir ayna tutmak, çağımız hakkında bize bilgiler vermek, gerçek olaylar karşısında bize bir çeşit illüzyon havası oluşturmak ve bizleri eğlendirmek maksadıyla yazılmış, bir olay üzerine inşa edilmiş vakaları ele alan, insan davranışlarını taklit eden eserler ve bu eserlerin sahnelenme eylemidir diyebiliriz.

Drama, ise “yaşamak, hareket etmek, eyleme geçmek” demektir. Zaman içinde anlam genişlemesiyle “sahne oyunu, dramatik sanat, hayat olaylarını sahne olayına dönüştürme” gibi anlamlar kazanmıştır. (Şimşek,2002:184)

Olayları canlandırma tekniğiyle sahneye taşıyan tiyatro, elbette ki çocuk eğitiminin de önemli bir parçasıdır. “Oyunu izlerken karakterlerin duygu ve düşünce dünyasından etkilenen çocuk, olayların akışına göre, çıkarımlarda bulunur. Kimi zaman kendini karakterlerin yerine

koyar, nasıl davranılması gerektiğini düşünür. Adeta kendini sahnede bulur, özdeşleştiği karakterlerin yerini alır ve yeteneğini sahnelemeye çalışır.” (Yardımcı, 2002: 279).

Eğitimde “drama” canlandırma anlamında kullanılır. “Yaşanmış bir olay, bir gazete haberi, bir fıkra, Türkçe kitabından uygun bir parça, çocuğun yaşama ortamına uygun biçimde canlandırılır.” (Şimşek,2002:184)Bu sayede çocuğun metni daha iyi anlaması ve metinde anlatılmak istenen temayı daha kolay içselleştirilmesi amaçlanır. Ayrıca bu canlandırmalar çocuğun sosyal becerilerinin gelişmesine de katkı sağlar.

Öğretmenler çeşitli vesilelerle drama yöntemine başvursalar da bu teknik özellikle Türkçe derslerinde öğretim teknikleri arasında yer alır. Demirel’e göre “ Drama, öğrencinin dili doğru kullanabilme, konuşabilme ve kendini ifade edebilme yeteneğini geliştirir. Rol yapma ise, duygu ve düşünceleri, farklı bir kişiliğe bürünerek ifade etmeye yarayan bir öğretim tekniğidir. Rol için yaratıcı düşünceye ihtiyaç vardır.”(Demirel,2000:118–119)

Özdemir dramının bir eğitim aracı olarak kullanılmasının faydalarını şöyle ifade etmiştir:

“Dramatizasyon; öğrenmeye, çocukların tecrübelerini zenginleştirmeye olanaklar sağlar. Öğrenme psikolojisinin ortaya koyduğu bir gerçektir ki öğrenmenin temel koşullarından biri, etkinliktir. Öğrenci etkin olduğu sürece daha iyi öğrenir. Dramatizasyon ise öğretici ve eğitici olanaklar taşıyan bir etkinliktir. Bu etkinlik, tensel(fiziki) ve tinsel (ruhi) özellikler taşır. Çocuk dramatize ettiği bir konuyu eylemleştirirken, konunun gerektirdiği tensel davranışlarda bulunur. El, kol, yüz hareketleri, gerilmeler, yumuşamalar, ses değişimleri ve benzeri edimler bu türdendir. Bunlar çocukların bedensel gelişimini etkilediği gibi onların hareket içinde bulunma ihtiyaçlarını da karşılar.

Dramatizasyonun eğitsel değeri, çocukların bedensel gelişiminde olduğu kadar tensel gelişimlerinde de oynadığı rolden doğar. Çocuk karakterlendirdiği bir kimsenin kişiliğine bürünürken kendini tanır. İnsanları ve çevresini tanır. Konunun gerektirdiği ölçüde hayal ve yorum gücünü kullanır. Duygularını, heyecanlarını harekete geçirir. Bunları eylemleştirip dillendirirken de kelime hazinesini zenginleştirir. İşte bütün bu yönlerinden ötürü dramatizasyon, günümüz modern okul programlarında yer almış, çeşitli ders ve bunların öğretiminde sık sık başvurulan bir etkinlik haline gelmiştir.” (Özdemir,1965:3-4)

Görüldüğü gibi dramanın eğitimde üstlendiği rol çok yönlüdür ve bu teknik çocuğun konuları kavraması kadar karakter gelişiminin sağlanması ve değerler eğitimi hususunda da aktif olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışmada ele alınan eserler, ilköğretim ikinci kademeye ait eserlerdir. Bu bakımdan eğitimde kullanılan dramanın bu yaş grubuna ait amaçlarından da burada bahsetmek faydalı olacaktır. Burada unutulmaması gereken ilk husus mümkün olduğunca çok öğrencinin bu uygulamaya katılmasını sağlamak ve yetenekli öğrencilerden çok gelişmeye ihtiyaç duyan daha zayıf öğrencilere öncelik tanımak olmalıdır. Çünkü drama çocukların var olan yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini hedefler. Ayrıca çocukların hayal güçlerini geliştirmek ve dil hâkimiyetlerini arttırmak da bu çalışmanın amaçları arasındadır.

İlköğretim ikinci kademe öğrencileri yaş dönemleri sebebiyle soyut düşünme yeteneği gelişmiş, birinci kademe öğrencilerine göre daha karmaşık çıkarımlar yapabilen ve dünyayı daha gerçekçi algılayabilen çocuklardır. Bu sebeple daha küçük çocuklara yönelik oyunlar onların ilgisini çekmede başarısız olacaktır. Yetişkinler için tasarlanmış oyunlarsa bu çocukların gelişim seviyesine uygun olmayacağı aşikârdır. Bu sebeple ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun oyunların yazılıp sahnelenmesi son derece önemlidir. İyi bir çocuk piyesinde dikkat edilmesi gereken hususları Oğuzkan şöyle sıralamıştır:

“a. Piyese, bütünüyle, hitap ettiği öğrencilerin anlayış ve düşünüş seviyesine uygun olmalıdır.

b. Piyenin dili sade, canlı ve sahne diline uygun olmalıdır. Eserde terbiye ve ahlak kurallarına aykırı konuşmalara ve hitaplara yer verilmemelidir.

c. Piyese, kolaylıkla oynanabilecek nitelikte olmalıdır. Kişi (şahıs) sayısı sınırlı tutulur ve dekor, aksesuar, kostüm vb. bakımdan sadeliğe ve doğallığa önem verilir ise bir piyese pek az çabayla sahneye konabilir.

ç. Piyese ilköğretim ve ortaokul öğrencilerinin dikkat süresi göz önünde tutularak, çok uzun olmamalıdır. İlkokul öğrencileri için yazılan bir piyesin 30 veya 45 dakikada sona ermesi yerinde olur. Ortaokullarda oynanacak piyeslerin uzunluğu da bir buçuk saati geçmeyecek biçimde olmalıdır.

d. Piyes konusu ve ana fikri bakımından seyredenlere ileri bir hayat görüşü ve iyimserlik kazandıracak, insanlık, doğa ve yurt sevgisi aşılacak özellikler taşımalıdır.” (Oğuzkan,1983:255)

Bu hususlara ek olarak bu oyunların söz konusu yaş grubunun ilgisini çekecek konular etrafında şekillenmesi gerektiğini de söyleyebiliriz.

Bu çalışmada biz, eğitim-öğretimde en önemli kaynaklardan biri olan ders kitaplarında yer verilen oyunları çeşitli açılardan inceleyerek hem öğrencilere kazandırmak istedikleri davranışları hem de bu konuda ne kadar işlevsel olduklarını tespit etmeye çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM (METİN İNCELEMESİ)

1.METİN İNCELEMESİ

1.1. KONU - OLAY ÖRGÜSÜ

1.1.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

İncelediğimiz piyeslerin 6 tanesinin kahramanlık teması etrafında toplandığını görmekteyiz. Bu 6 parçalardan 4 tanesi Namık Kemal'in meşhur piyesi *Vatan Yahut Silistre*'den alınan muhtelif metinlerden oluşmaktadır. Bu metinler ; Vatan Yahut Silistre, Vatan Yahut Silistre'den, Kahraman Askerler ve yine Vatan Yahut Silistre başlıklarıyla kitaplarda yer almaktadırlar.

Esasen bu kısımda ele alınan oyunların tamamı büyük tiyatroların çeşitli kısımlarından alıntı yapılarak metinleştirilmiştir. *Vatan Yahut Silistre* piyesi, Namık Kemal'in vatanseverlik temasını ön plana çıkardığı çok önemli bir eserdir. Türk Edebiyatında çok önemli bir mihenk taşı sayılan bu eser Türkçe kitaplarını oluşturan yazarlar tarafından da dikkate alınmış ve 4 farklı Türkçe kitabında bu eserin farklı kısımları metin olarak verilmiştir. Ele alınan bu metinlerin iki tanesi 8.sınıf ders kitabında yer almıştır. Diğer metinler ise 5. ve 6.sınıf öğrencileri için seçilmiştir. Elbette metnin tamamı kadar anlamlı bir mesaj vermeyen bu metinler yine de öğrencilere vatan sevgisiyle ilgili önemli mesajlar iletmektedir. Edebiyatımızda çok önemli bir yere sahip olan *Vatan Yahut Silistre* piyesi çocuklarımızın vatanseverlik duygularını harekete geçirmesi açısından çok kıymetli mesajlar vermektedir. Sadece erkeklerin değil kadınların da vatan mücadelesinde ne kadar büyük işler yaptığını gösteren bu piyes Türkçe kitaplarına belirli kısımlarıyla girmiş bile olsa öğrencilere vatan şuurunu kazandırması açısından çok büyük vazifeler yapmaktadır.

Kahramanlık oyunları içerisinde yer verdiğimiz bir diğer metin Yahya Akengin'in kaleme aldığı *Eski Çarıklar* piyesidir. Bu uzun piyesin bir kısmı 7.sınıf öğrencileri için metinleştirilmiştir. Kişiliğini kazanma yaşlarında olan öğrencilerimiz için vatan ve millet şuurunu kavramaları açısından oldukça önemli bir eserdir. Türkçe ders kitaplarında maalesef tiyatro metinleri yüzde onluk bir orana bile sahip değildir. İncelenen kitapların birçoğunda tiyatro metninin birkaç taneyi geçmediğini hatta bazı kitaplarda tiyatro metinlerine hiç yer verilmediğini üzüntüyle görmekteyiz. Çocukların dikkatlerini çeken ve onların ilgilerini arttıran tiyatro metinlerinin kitaplarda çok daha fazla oranda yer alması gerektiği kanaatini taşımaktayız. Vatan sevgisini canlandırarak yaşayan bir öğrencinin bu bilinci tam anlamıyla

kendi benliğinde hissedeceği aşıkardır. *Eski Çarıklar* bu anlamda 7.sınıf öğrencileri için oldukça faydalı olacak bir piyestir. Yine Aka Gündüz'ün *Mavi Yıldırım* eserinin 1.sahnesinin 4.perdesinden alınmış kısmı olan “Sakarya Savaşı” piyesi 7.sınıf öğrencileri için metinleştirilmiştir. Piyes konusunun vatan sevgisi olması bakımından oldukça faydalı mesajlar içermektedir. Tıpkı diğer piyesler gibi kadınlarımızın kahramanca mücadelesini ön plana çıkaran çok önemli diyaloglar taşımaktadır. Kahramanlık oyunları öğrencilerimiz için kıymetli mesajlar içerse ve onların kişilik kazanmasında önemli işlevler yüklense de 77 farklı kitapta yalnızca 6 tane olması ve bunların da yalnızca 3 eserden alınması oldukça üzücüdür.

İlk olarak 8.sınıf Türkçe Kitabında yer alan Vatan Yahut Silistre metnini konu ve olay örgüsü açısından ele alalım.

Konu: Albay Sıtkı Bey'in askerlerine savaşın tehlikesini anlatması ve askerlerin vatan sevgisi

Olay Örgüsü : Metin Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* tiyatrosunun İkinci Perde, İkinci Sahnesini anlatır. Metnin girişindeki açıklamalar bölümünde metinden önceki kısımlar özetlenmiştir. Bu durum öğrencinin metni genel anlamda daha iyi değerlendirmesini sağlar ve anlaşılabilirlik açısından oldukça olumludur. Birinci Perdede Zekiye kılık değiştirerek İslam Bey'in ardından savaşa katılmıştır. İkinci Perdenin ilk sahnesinde ise Zekiye ve gönüllüler Silistre Kalesi'nde savaş türküsü söylerler. İkinci Perde, İkinci Sahne ile asıl metin başlar. Sıtkı Bey bir konuşma yapmaktadır. Zekiye, Abdullah Çavuş, erler ve gönüllüler onu dinleyenler arasındadır. Sıtkı Bey savaşın ciddiyetinden bahseder ve ayrılmak isteyenlerin bir tarafa ayrılmasını söyler. Kimse savaştan korkmamaktadır ve hiçbiri başka bir tarafa ayrılmaz. Kimse ayrılmayınca Sıtkı Bey düşmanın yaklaştığını dile getirir. Fakat herkes yerinde kalır:

“Bir Gönüllü – Düşman çok, asker az , bizi daha da azaltmak mı istiyorsunuz?”

Abdullah Çavuş – Asker az olmakla kıyamet mi kopar? Azdan az olur, çoktan çok.

Sıtkı Bey – Kıyamet mi kopar? Kıyamet mi kopar? Sen sus da biraz şunlar söylesin!”
(Onat,2000:126)

Albay Sıtkı Bey , Abdullah Çavuş'un sürekli her şeye “Kıyamet mi kopar?” demesine çok sinirlenmektedir. Sıtkı Bey ısrarla savaşın zorluklarından bahseder. Sıtkı Bey oldukça başarılı bir komutandır. Burada ısrarla gönüllülerin vazgeçmesini istemesi onların canlarına

ve geride bıraktıklarına kıymet vermesindedir. Ya da vatan sevgisi ve vatan için fedakârlık yapma duygusunun ısrarla vurgulanması için oluşturulmuştur.

“ Sıtkı Bey – (...) Ağalar, muhasarada kurşundan, güllerden başka açlık, susuzluk da var. Kim kendini kurtarmak isterse...” (Onat,2000:126)

Ancak itirazlar sürmektedir.

“ Bir Gönüllü – Bey ,bey! Biz buraya kendi isteğimizle geldik.

Abdullah Çavuş – İşte hepsi de böyle söyleyecek.

Diğer Bir Gönüllü – Hangimizi daha kavga başlamadan düşmandan yüz çevirecek kadar alçak zannediyorsunuz?” (Onat,2000:126)

Albay Sıtkı Bey çaresiz bu ısrarından vazgeçer. Savaşa büyük bir istekle gelen, canlarını hiçe sayan bu kahramanların yollarından dönmeyeceklerini kavramıştır artık. Fakat bu kez de gözüne çelimsiz Zekiye ilişir. Zekiye'nin fikrini bile sormadan söze şöyle başlar:

“ Sıtkı Bey – (...) Kaleden çıkmaya sana izin verilmiştir.

Zekiye – Kalede kalmaya izin yok mu?

Sıtkı Bey – Çocuğum ne işe yararsın ki seni alıkoyayım?

Zekiye – Vatan için öleceğim başka ne istersiniz ?” (Onat,2000:127)

Sıtkı Bey çaresiz ona da izin verir ve metin Sıtkı Bey'in şu duygusal cümleleriyle sonlanır.

“ Sıtkı Bey – Çocuk...Bıyıksızı ölmek ister, ak sakallısı ölmek ister. Ne diyeyim ? ... Allah cümlelerinizi vatana bağışlasın.” (Onat,2000:127)

Sıtkı Bey'in son sözleri vatan toprağının ne kadar kıymetli olduğunu öğrencilerimize alenen gösterir niteliktedir. Vatan toprağının kolay kazanılmadığını gözler önüne seren bu ifadeler öğrencilerin milli şuur kazanmasında oldukça etkili olacaktır.

Nezihe Yıldız'ın 8.sınıflar için hazırladığı “Vatan Yahut Silistre'den” başlığı ile yer alan metne bakalım.

Konu : Silistre Kalesi'nin savunulması

Olay Örgüsü : Metin 5 ayrı kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda metnin tamamının bir özeti verilmiştir. İslam Bey, vatanı için sevdiği kız Zekiye'yi arkasında bırakıp Silistre Kalesi'ne gelmiştir. Zekiye erkek kılığına girer ve sevdiğinin peşinden gider. Kale tehlikededir. Tek çare düşmanın cephanesini havaya uçurmaktır. Sıtkı Bey bu görev için İslam Bey , Zekiye ve Abdullah Çavuş'u görevlendirir. İslam Bey , cephaneyi havaya uçurur ve yaralı olarak kaleye döner. Zekiye'nin gerçek kimliği ortaya çıkar. Zekiye aynı zamanda Sıtkı Bey'in de kayıp kızıdır. İslam Bey, onu babasından ister ve kalede düğünleri yapılır.

Metnin tamamının özeti verilmesi yukarıda da bahsettiğimiz gibi öğrencinin metni anlayabilmesi açısından oldukça önemlidir.

İkinci Perde İkinci Meclis kısmında Sıtkı Bey askerlere hitap etmektedir. Savaş şartlarının çok çetin olacağını ve isteyen kaleyi terk edebileceğini söyler. Bu karara gönüllü askerler itiraz eder ve kaleyi kime terk etmez. Erkek kılığına giren çelimsiz Zekiye bile kalede kalmayı başarır.

Üçüncü Perde Üçüncü Meclis kısmında bir zabıt, düşmanın yaklaştığını duyurur. Herkes silah başına geçmiştir.

Dördüncü Meclis kısmında İslam Bey'i sıkıntılı görürüz. Düşman epey ilerlemiştir. Tek çare düşman cephanesinin havaya uçurulmasıdır. Fakat bu çok riskli bir vazifedir. Hasta olsa bile İslam Bey bu görevi seve seve yapacağını söyler ve vazifeye atılır.

Son kısım olan Dokuzuncu Meclis bölümünde ise İslam Bey ve Abdullah Çavuş'un bu zorlu görev için yola çıktıkları ana şahit oluruz.

Kemal Demiray'ın 5.sınıflar için hazırladığı kitabında yine bir *Vatan Yahut Silistre* metni karşımıza çıkar. Bu kez metnin başlığı "Kahraman Askerler" şeklinde verilmiştir.

Konu : Sıtkı Bey'in düşman tarafına giden ve geri gelen Abdullah Çavuş'tan bilgi almasıdır.

Olay Örgüsü : Kahraman Askerler piyesi *Vatan Yahut Silistre* metninin küçük bir parçasıdır. Metnin başında belirtilmese bile bu kısım 4.perdenin 4.tablosudur. Ancak alınan bu kısmın da tamamı verilmemiş bölüm kısaltılmıştır.

Metnin başlangıç kısmında Zekiye'nin erkek kılığına girerek Silistre'de savaşan orduya gönüllü olarak katılan bir kız olduğu açıklanır. Zekiye , İslam Bey ve Abdullah Çavuş

düşman tarafına gitmişlerdir. Alay komutanı Sıtkı Bey geri gelen Abdullah Çavuş'tan bilgi alır. İşte Kahraman Askerler piyesinin konusu da bu bilgi alma olayından ibarettir.

Sıtkı Bey, Abdullah Çavuş'a çocuğu (Zekiye'yi) ve İslam Bey'i sorar. Sağ olduklarını öğrenince neler yaptıklarını öğrenmeye çalışır.

“Sıtkı Bey – Söyle bakalım ne yaptınız ? Ne oldu ?

Abdullah Çavuş – İslam Bey de çocuk da yaman şeyler! Ben ikisinden de memnunum. Aslan şeyler... Yiğit delikanlılar.” (Demiray,1994:59)

Abdullah Çavuş İslam Bey'in düşman cephanesini vurma uğruna üç yerinden vurulduğunu söyler. Mağaraya saklandıklarını dile getirir. İslam Bey'in hala cephane vurma derdinde olduğunu anlatır.

“ Abdullah Çavuş – Bir cephane sandığı daha yakmadan kaleye girmem, diye bağırdı.” (Demiray,1994:60)

Abdullah Çavuş nihayetinde düşmanın kaçtığını ve herkesin iyi olduğunu söyler. Bu habere çok sevinen Sıtkı Bey şu cümleleriyle metni sonlandırır:

“Sıtkı Bey – Aferin , Allah hepinizden razı olsun! Vatanın ekmeği hepinize helal olsun.” (Demiray,1994:60)

5.sınıf öğrencileri için hazırlanmış bu metin onlar için biraz kafa karıştırıcı olabilir. Ancak sorgulayabilir ve olayları dikkatle inceleyen bir nesil yetiştirme açısından oldukça faydalı bir metindir. 5.sınıf öğrencilerinin bu metni canlandırırken öğretmenleri tarafından açıklamalarla yönlendirildiğini ve bilgilendirildiğini düşünecek olursak onlar için çok faydalı bir metin olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* piyesinden kitaplara aktarılan metinlerin sonuncusunu ise Müfit Aksakal'ın 6.sınıflar için hazırladığı kitapta yine “Vatan Yahut Silistre” başlığıyla verilmiştir.

Konu : İslam Bey ve arkadaşlarının vatan toprağı uğruna canlarını hiçe saymaları

Olay Örgüsü : Metin 2 sayfa ve tek sahneden oluşur. Kısaltılmıştır. Miralay Sıtkı Bey , Silistre Kalesi'ni kuşatan düşmanın cephanesini yok etme planı yapar. Ancak bu vazife oldukça tehlikelidir. Bu vazife için İslam Bey, Zekiye ve Abdullah Çavuş'u görevlendirir.

“ Sıtkı Bey – Buraya gel ! Şu kale uğruna ölmek elinden gelir mi?

Abdullah Çavuş – Ölürüm. Kıyamet mi kopar ?” (Aksakal,2003:212)

Bu esnada erkek kılığına girerek sevdiği İslam Bey’in peşinden gelen Zekiye de göreve talip olur. İslam Bey’le birlikte üç kişi olmuşlardır.

Abdullah Çavuş yol hazırlıkları için İslam Bey’in odasına gelir. Ona bilgiler verir. Bu esnada metinde bir karışıklık olur. Karışıklığın sebebi metnin kendisiyle ilgili değil kısaltma hatasıyla ilgilidir. İslam Bey , Abdullah Çavuş’a Sıtkı Bey’i sorar. Abdullah Çavuş da biraz sonra geleceğini söyler. Ancak bu geliş anı metinde belirtilmez. Üstelik İslam Bey , Abdullah Çavuş’la konuşurken, birden Sıtkı Bey’in söylediği(Bu söylenen söz metinde yer almıyor.) söze cevap verir. Sıtkı Bey’le İslam Bey arasında ani bir diyalog başlar. Bu kısımda metni kısaltan kişi bir açıklamayla durumu düzeltebilirdi. Bu bölüm metinde çok net bir kopukluk yaratmıştır.

“İslam Bey – Bir kere miralay beyi görsek olmaz mı?

Abdullah Çavuş – O zati geliyor.

İslam Bey – Keşke biz gitseydik.

Abdullah Çavuş – Ay! Bizim ayağımıza gelirse kıyamet mi kopar?

İslam Bey – Bey o nasıl lakırdı. Hiç devlet ,kalesini gözden çıkarır mı ? (Sıtkı Bey’e söylüyor bu sözleri. Sıtkı Bey ne zaman sahneye girmiştir, ne söylemiş de İslam Bey’i kızdırmıştır anlaşılmıyor.)

Sıtkı Bey – Oğlum, ben kalenin teslimini düşünmüyorum.” (Aksakal,2003:213)

Metin İslam Bey’in cephaneyi ateşleme isteğiyle sona erer.

Zaten 6.sınıf öğrencileri için biraz ağır kaçan bu metnin dikkatsiz biçimde kısaltılıp daha da kafa karıştırıcı hale getirilmesi bu metni bu kitaba yerleştiren kişilerin özensizce davrandığını göstermektedir. Metin konu anlamında çok faydalı mesajlar vermektedir ve yukarıda da incelediğimiz gibi farklı Türkçe ders kitaplarında da bu metinden yararlanılmıştır. Ancak verilen kısmın birbirinden kopuk bir halde özensiz kısaltılmış olması öğrenciler açısından oldukça olumsuz bir faktördür. Bu durum beraberinde birçok sıkıntıyı getirebilir.

Bu doğrultuda Türkçe kitaplarında metinlerin önemi dışında bu metinleri seçenlerin ve uyarlayanların ne kadar dikkatle davranması gerektiğini gözler önüne sermiş oluyoruz.

Türkçe ders kitaplarında yer verilen bir diğer oyun da Aka Gündüz'ün *Mavi Yıldırım* eseridir. Bu eserin bir bölümü (1.sahnenin 4.perdesi) “Sakarya Savaşı” adıyla karşımıza çıkmaktadır.

Konu: Sakarya Savaşı esnasında Anadolu köylülerinin -özellikle kadınların- yaptığı fedakarlıklar

Olay Örgüsü: Sakarya Savaşı adlı tiyatro metni Aka Gündüz'ün *Mavi Yıldırım* isimli eserinden alınmıştır. Metnin yalnızca 1.sahnesinin 4.perdesi kitapta yer almaktadır. Bu metinde Sakarya Savaşı esnasında bir Anadolu köyünde yapılan hazırlıkları görmekteyiz. Köyün erkekleri savaşıma hazırlanırken, kadınlar da bu savaşın içerisinde oldukları :

“ Vural – Kadınların silahları, cephaneleri tamam mı?

Türköz – Bir Amerikan ordusundan daha mükemmel. Dur bakayım (Yan cebinden bir defter çıkarıp bakar.) 23 kişide mavzer, 11 kişide çifte, dördünde tüfek, ötekinin kiminde tırpan , kiminde yatağan , kiminde odun...” (Onat,1999:184)

Binbaşı Vural , İhtiyat Zabiti Yalçın'ı köydeki Mavi Yıldırım Teşkilatı'nın başına verir. Doktor Tuncer Bey de Polatlı gerisinde kurulan savaş hastanesine gönderilir. Son olarak Türköz'ü de Mavi Yıldırım Kadın Kol Komutanlığına tayin edildiğini bildirir.

Sakarya Savaşı başlamış, Mustafa Kemal Başkomutan olmuştur. Gelen emirler çerçevesinde ilgili köy boşaltılacaktır. Çocuklar , hastalar ve hafif eşyalar kağınlara yüklenecektir. Türköz'e çocuk ve hastaları Polatlı'nın kuzeydoğusundaki Tatar köyüne bırakması emri de verilir. Çocuk ve hastaların başında ise Ayşe Hanım kalacaktır. Oyunda, kadınların hem cephaneye taşımada hem de savaşmadaki isteklerinin gözler önüne serilmesi Kurtuluş Savaşı'nda kadınların ne kadar aktif rol aldıklarını göstermektedir.

Kahramanlık teması ile ilgili olarak ele alacağımız son metin Yahya Akengin'in *Eski Çarıklar* piyesidir.

Konu: Kasaba halkının manda fikrini kabul ettirmek amacıyla gelen Amerikalı görevli ile görüşmeleri ve bu konuyla ilgili tutumlarıdır.

Olay Örgüsü : Olay 1921 yılında Doğu Anadolu’da geçer. Kasabanın bütün gençleri savaşa gitmiştir. Hacer’in kocası da askere gitmiştir. Hacer kayınbabası Kurban, kayınvalidesi ve oğlu Osman’la yaşamaktadır. Askerden kendi ayağına sıktığı kurşun yüzünden sakata ayrılan Niyazi halkın tarlalarını yok pahasına ellerinden almaktadır. Hacer’e de göz koymuştur. Onu kandırmak için kocası Şükrü’nün şehit olduğu haberini yayar. Tam bu sıralarda Şükrü bir günlük izinle eve döner. Köy halkından askerler için yardım ister. Herkes askerler için çorap örmeye başlar. Kurban , eski çarıklarını onarır. Kurban , kendisini işe yaramayan eski çarıklara benzetmektedir. Bu sırada Amerikalılar yurdumuzda Amerikan mandası kurmaya çalışmaktadır.

Millet bahçesinde kadınlar çorap örmektedir. Müdür yanlarına gelir. Neden toplanıldığının izahını yapar.

“ Müdür – Memleketimizi bir müddet için Amerikalıların idare etmesini isteyenler varmış.” (Doğruel,2000:169)

Köylü buna tepki verir.

“Kurban – Hiç Müslüman milletini gavurun idare etmesi görülmüş müdür Begim? Olacak iş mi yani?” (Doğruel,2000:169)

Müdür bazılarının da İngilizlerin devletimizi idare etmesini istediğini söyler. Kadınlar bu çorapları o zaman niçin dokuduklarını sorarlar.

“Müdür – Hayır... Amerika’nın da İngiliz’in de bizi idare etmesine razı olmayanlar için dokursunuz.” (Doğruel,2000:169)

Kadınlar daha hızlı dokurlar. Kadınların içinde eşleri cephanede şehit olanlar vardır ama yine de çorap örerler. Niyazi Şükrü’nün askerden kaçtığını ima eden sözler kullanır. Kendisinin gerekli değeri görmediğini , ona “Gazi Niyazi” demeleri gerektiğini söyler. Ancak Şükrü Niyazi’nin kendisini bilerek vurarak çürüğe ayrıldığını söyler. Bu sırada Mr.Tom gelir. Kadınların çorap örmeleri dikkatini çekmiştir.

“Mr.Tom – Yapılmaz harp örmekle çorap...Çoktur bak sefalet...” (Doğruel,2000:170)

Müdürün açıklaması ibretlidir:

“Müdür – Yalnız çorap örmekle harp kazanılmaz diyorsunuz. Şunu söylemek isterim Mr.Tom ; bağımsızlık önce kalplerde yer eden bir şeydir. Bizimse kalbimizde onun yer etmesi

söz konusu değildir. Zira biz bağımsızlık hissinden ayrı düşmüş bir kalp hiç taşımadık ki.”
(Doğruel,2000:170)

Şükrü birliğine döner. Niyazi eşkiya kılığında Hacer’in evini basar. Fakat Kurban onu vurur. Eski çarıkların hala işe yaradığını herkese göstermiş olur.

Kahramanlık oyunlarının üçünde de kadınların fedakârlıkları ve yiğitlikleri gözler önüne serilmiştir. *Vatan Yahut Silistre* piyesindeki Zekiye, *Sakarya Savaşı* piyesindeki kadın savaşçılar ve *Eski Çarıklar* piyesindeki fedakâr kadınlar bunu bizlere göstermektedir.

Kahramanlık oyunları öğrencilerin vatan bilincine sahip olmalarına, geçmişlerini gururla öğrenmelerine sağlar. Üstelik bu piyeslerin okul ortamında canlandırılması da kalıcı bir öğretimi beraberinde getirir. Fakat yine dile getirelim ki incelediğimiz 77 kitabın içerisinde yalnızca 6 tane olması yetersizdir. Bu tür piyeslerin özellikle daha fazla kitaplarda yer alması gerekmektedir.

1.1.2.KARAGÖZ-HACİVAT OYUNLARI

Karagöz, gölge oyunu, geçmişte olduğu gibi günümüzde de oldukça sevilen bir oyun türüdür. Karagöz; Türk sosyal hayatının, düşünce yapısının, mizah anlayışının ve kültürünün hayal perdesine yansıtılmasından ibarettir. Konularını bizzat halkın yaşantısından almaktadır. Karagöz’ün ortaya çıkışıyla ilgili birçok görüş ortaya atılır. Karagöz’ün Arap dünyasından bize geçtiğini savunanlar; Yavuz Sultan Selim’in Mısır Seferi’nin ardından bu oyunun bize getirildiğini söylerler. Yine Çin, Moğol ve Hint kaynaklı olduğunu savunanlar da vardır. Karagöz gölge oyununun geçmişini, Karagöz ve Hacivat’ın kıyafetlerine bakarak Sümer ve Hititlere ait kabartma resimlerine benzetip o döneme kadar dayandıranlar bile bulunmaktadır. (Yalçın,2005:105)Kanaatimizce anlatılan tüm rivayetler sonucunda Karagöz gölge oyunlarının bizim kültürümüze ait olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Karagöz, Türk insanının günlük hayatına dair birçok olayı perdeye taşımaktadır. Karagöz gölge oyununun içerisinde yarattığı tipler de bizler için oldukça önemlidir. Okumamış, saf insanı temsil eden Karagöz mizah unsuru açısından oyunun en önemli parçasıdır. Yarı aydını temsil eden ve sürekli olarak Karagöz ile alay eden Hacivat bu oyunun bir diğer önemli parçasıdır. Genellikle bu iki karakter üzerine odaklanan Karagöz gölge oyununun içerisinde Yahudi, Ermeni, Arnavut gibi azınlıkları temsil eden karakterler de yer almaktadır. Bu karakterlerin giyimleri ve konuşmaları kendi kültürlerinin izlerini taşır. Ele aldığımız Karagöz oyunlarında bu karakterlerin hiçbiriyle karşılaşmayız. Yine Karagöz gölge oyunu içerisinde Osmanlı Devleti

içerisinde yaşayan Kayserili, Bolulu, Kürt, Laz gibi tiplerin yanında Beberuhi, Kekeme, Esrarkeş, Deli, Sarhoş, Çelebi, Aptal, Köçek, Zenne gibi sosyal tipler de yer almaktadır.

Karagöz gölge oyunu “hayalbaz” ya da “hayali” denilen bir kişi tarafından oynatılmaktadır. Karagöz oyunu günümüz tiyatroları gibi perde ve sahneye ayrılmadan kesintisiz olarak oynanmaktadır. Taklidin önemli olduğu ve zıtlıklardan yararlanan bir oyun olan Karagöz oyunu kültürümüzün çok önemli bir parçasını temsil etmektedir.

Öğrencilerimizin kültürümüzü tanımaları ve değerlerimize sahip çıkmaları açısından oldukça önemli bir değer olan Karagöz gölge oyunu metinler halinde Türkçe ders kitaplarında yer almaktadır. Bu metinlerin genel anlamda; öğrencilerin ilgilerini çeken, mizah unsurlarını taşıyan ve kültürel öğreticilik vasfına sahip metinler olduğunu söyleyebiliriz. Esasen Karagöz oyunlarının asıllarında son derece müstehcen ifadeler de yer almaktadır. Ama ele aldığımız ve incelediğimiz metinlerin tamamı çocukların seviyelerine göre kaleme alınmış ve argo ifadelerden uzak durularak yazılmış metinlerdir. Bu tür metinler okuma metninin yanı sıra, drama ya da gölge oyunu şeklinde oynanma imkânlarını da öğretmen ve öğrencilere sunmaktadır. Bu anlamda ders öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Yaparaka-yaşayarak öğretilen bir metnin kalıcılığı okumayla geçiştirilmesine göre çok daha anlamlı olacaktır. Hatta iş bir adım daha öteye götürülecek olursa Karagöz gölge oyununun bütün dekoru ve malzemeleri öğrenciler tarafından hazırlanabilir. Daha sonra bu metinler canlandırıldığında öğrenciler için çok daha değerli olacaktır.

Karagöz ve Hacivat aslında temsil ettikleri insan tipleriyle öğrencilerin kişilik kazanmalarında etkili olacaktır. Öğretmenlerin rehberliği doğrultusunda öğrenciler, olayları muhakeme edip sadece mizah açısından değil birçok yönden bu oyundan faydalanacaklardır. Bu hususta maalesef öğretmenlerin de yeterli bilgi ve birikime sahip olmadığını görmekteyiz. Hazırlık aşaması biraz zaman alan gölge oyunlarının öncelikle öğretmenler tarafından çok iyi anlaşılıp öğrencilere aktarılması gerekmektedir. Kanaatimizce Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına teorik çalışmaların yanında pratik uygulamalar olarak gölge oyunları çok iyi bir şekilde kavratılmalıdır. Öğrencilerimizin gölge oyunlarındaki eksiklikler yalnızca kitaplardaki metin eksikliklerinden değil öğretmenlerin üzerlerine düşen vazifeleri yeterince yerine getiremediğinden kaynaklandığını üzülenek belirtmeliyiz. Bu anlamda öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki müfredatın da eksiklik taşıdığını söyleyebiliriz.

İncelenen kitaplarda karşımıza birçok Karagöz oyunu çıkmaktadır. Metin anlamında bu oyunların hemen her kitapta yer aldığını görmekteyiz. Bu kültürümüz açısından oldukça

sevindirici bir durumdur. Ancak bu anlamda ciddi eksikliklerimiz bulunmaktadır. Kitaplarda toplam 15 tane Karagöz metni bulunmaktadır bunlardan bir kısmı aynı metnin küçük değişikliklerle tekrarından ibarettir. İncelediğimiz kitaplarda 12 farklı metin örneğiyle karşılaşırız. Eserlerde karşımıza çıkan 15 Karagöz metninin 5 tanesinin aynı konuyu ele aldığını ve giriş bölümlerindeki farklılıklar dışında aynı şeyleri anlattığını görmekteyiz. Burada asıl dikkati çeken şey ise bu 5 metnin farklı yazar isimleriyle yayımlanmış olmasıdır. Bu son derece ilginç bir durumdur. Şüphesiz ki bu isimlerin yazar değil düzenleyen olarak anılması ve metnin kaynağının verilmesi uygun olurdu. Birbirinin aynı olan bu metinlerin listesi yazar isimleriyle birlikte şöyledir:

Metnin Adı	Sınıf	Metin Yazarı	Kaynakça
Karagöz	7.sınıf	Cevdet Kudret	Onat, Asım. İlköğretim Okulları İçin Türkçe 7 Ders Kitabı. Metinler Matbaacılık, İstanbul 1999.
Karagöz'le Hacivat	6.sınıf	Dr. Ignats Kunos	Şahin, Sevgi ; Öneş, Suzan . İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı . Salan Yayınları , İstanbul 1997
Karagöz'le Hacivat	6.sınıf	Aydın Su	Ünal, Meral ; Öner, M.Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Anadolu Üniversitesi Basımevi,1999.
Öyle Mi Derler? (İncelenmedi.)	7.sınıf	Ünver Oral	Yangın, Banu; Celepoğlu, Ayşegül; Türkyılmaz, Fatma. İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı. Pasifik Yayınları,2013.
Karagöz (İncelenmedi.)	6.sınıf	Muhittin Sevilen	Aksakal, Müfit. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Düzgün Yayıncılık. İstanbul,2003.

Yukarıda tabloda yer alan metinlerin beşi de aynı konuyu ele almaktadır. Yine incelediğimiz metinlerden Ali İhsan Ayata'nın 5.sınıflar için hazırladığı kitapta yer alan "Karagöz İle Hacivat" metni ile Salih Sarıca'nın 6.sınıflar için hazırladığı kitapta yer alan

“Dil Bilir Misin?” metinleri de aynı konuyu ele almakta ve büyük oranda benzerlik göstermektedir. Ancak bu iki metnin yazarları ortaktır ve yukarıdaki tabloda karşımıza çıkan duruma benzememektedir.

İncelediğimiz 77 kitabın 15 tanesinde 15 metin olarak karşımıza çıkan Karagöz metinlerinden 2 tanesi 5.sınıflar, 7 tanesi 6.sınıflar, 6 tanesi 7.sınıflar için hazırlanmıştır. Ele alınan hiçbir kitapta 8.sınıf öğrencileri için Karagöz metni hazırlanmamış, kitaplara konulmamıştır. Karagöz oyunları dışında geleneksel tiyatro oyunlarımızdan başka hiçbir örneği incelediğimiz kitaplarda göremeyiz.

İlk olarak Karagöz ile Hacivat başlıklı iki ayrı metni inceleyelim. Bu metinlerden ilki Müfit Aksakal’ın 5.sınıflar için hazırlamış olduğu kitapta yer alan “Karagöz ve Hacivat” metnidir. Karagöz oyunlarının o samimi havasını 5.sınıf öğrencilerinin bu güzel metinle tadacak olması onların hayal dünyaları açısından çok olumlu olacaktır.

Konu: Hacivat’ın Karagöz’ü çalışacağı iş yerine (parka) götürmesi

Olay Örgüsü: Metin tek sahneden oluşur. Hacivat telaşla gelir ve Karagöz’ü çalışacağı iş yerine götüreceğini söyler. Birlikte yürüdükten sonra dururlar. Hacivat geldiklerini söyler.

“Karagöz – Burada fabrika yok, dükkân yok. Nerede çalışacağım?”
(Aksakal,2003:109)

Bir parka gelmişlerdir. Hacivat insanların bu parkta dinlendiklerini,gazete okuduklarını , sohbet ettiklerini söyler. Karagöz kızar.

“Karagöz – Alay mı ediyorsun? Böyle park mı olur ? Ne yeşillik, ne çiçek ne de kuş sesi var. Öfff, çok da pis kokuyor!” (Aksakal,2003:109)

Yerler çöp doludur.

“Hacivat – Hiç sorma burnum düştü!” (Aksakal,2003:109)

Karagöz şaşkınlıkla yerlerde Hacivat’ın burnunu arar.Yine denileni anlamamıştır.

Karagöz, karşılarındaki levhalarda ne yazdığını sorar.

“Hacivat – Şunda ‘Bahar Caddesi’ ötekinde de ‘Neşe Parkı’ yazıyor.”
(Aksakal,2003:109)

Karagöz, burada oturanın huzurunun kaçacağını söyler. Heyecanla Hacivat'a kendi işinin ne olduğunu sorar. Hacivat, Karagöz'ün bu parkta çalışacağını söyler. Karagöz parkın görevlisidir. Hacivat, yapması gereken işleri Karagöz'e aktarır. Her geçişte de Karagöz'ün yanına uğrayacağını söyler. Hayırlı işler diler ve gider. Karagöz hemen parkı temizlemeye başlar.

Sevilen iki karakter üzerinden öğrencilere doğayı koruma bilincinin verilmesi onların üzerinde son derece önemli bir etki yaratacaktır. Bu anlamda konusu iyi seçilmiş bir metindir. İçerisinde eğitsel anlamda birçok mesaj taşıyan bu kısa metin aynı zamanda mizah unsurlarıyla da iç içedir. Karagöz oyunları bize aslında birçok uygulamayı yapma fırsatı sunar. Örneğin bu metin üzerinden değerlendirecek olursak; bu metni okuma metni olarak değerlendirebiliriz. Yine drama yöntemiyle öğrencilerin canlandıracağı bir metne de dönüştürebiliriz. En nihayetinde işin orijinal kısmı olan kuklalarla canlandırma şeklinde öğrencilere uygulatabiliriz. Eldeki imkânlarla göre bu üç yöntemden bir tanesi kullanılabilir.

Ali İhsan Ayata'nın 5.sınıflar için hazırladığı kitapta yer alan "Karagöz ile Hacivat" metni de benzer bir yapıda sunulmuştur. .

Konu : Hacivat'ın Karagöz'e yabancı dil öğrenmenin gerekliliğini anlatması

Olay Örgüsü: Piyes tek sahnedir. Karagöz sahneye çıkar. Onu izlemeye gelen çocuklara susmalarını söyler. Sahnede tek başına oynayamayacağını söyleyerek sahneden çıkar. Bunun üzerine çocuklar :

"Çocuklar – Başlar mısın, başlayalım mı?"

Karagöz'ün evini taşıyalım mı ?" (Ayata,2003:132) derler.

Hacivat sahneye girer bir maniyle. Karagöz'le bir kavgaya tutuşurlar. Kavga bitince Hacivat Karagöz'ün dil bilip bilmediğini sorar. Karagöz onu yanlış anlar.

"Karagöz – Sığır dili, koyun dili, manda dili... Haşlamaları bir güzel olur ki!" (Ayata,2003:132)

Hacivat, yabancı dil bilip bilmediğini sorar. Karagöz yine yanlış anlar. Almanca, Fransızca, İngilizce bilip bilmediğini sorar. Karagöz bildiğini söyler. Hacivat konuşmasını ister.

"Karagöz – Anca, manca, tanca, fanca..." (Ayata,2003:133)

Konuştugu dilin kuşdili olduğunu söyler. Hacivat, herkesin yabancı dili bilmesi gerektiğinden bahseder. Karagöz bunun sebebini sorar.

“Hacivat – Karagöz’üm bir dil bilen bir adam, iki dil bilen iki adam, üç dil bilen üç adam olur.” (Ayata,2003:133)

Hacivat, insanın ne kadar çok dil bilirse o kadar bilgili olduğunu söyler. Son sözü Karagöz dile getirir:

“Karagöz – Sahi ya, bak biz bir adam bile olamadık.” (Ayata,2003:133)

Çağımızın en önemli gereklerinden birisi de kuşkusuz ana dilimiz yanında bir de yabancı dile hâkim olmamızdır. Böyle güncel bir meselenin özendirilerek üstelik Hacivat ve Karagöz aracılığıyla öğrencilere sunulması onlar açısından oldukça faydalı bir durumdur. Metin, kendini tam anlamıyla ifade edemeyen ve her şeyi yanlış anlayan Karagöz’ün bu durumunu dile tam anlamıyla hâkim olamamasından kaynaklandığını savunur. Bunu da yukarıda aktardığımız Karagöz’ün öz eleştirel cümlesiyle gözler önüne serer.

Diğer bir Karagöz oyunu da Sevgi Şahin’in 6.sınıf Türkçe kitabında yer alan “Karagöz’le Hacivat” piyesidir.

Konu : Hacivat’ın Karagöz’e başına gelenleri anlatması fakat Karagöz’ün hep yanlış anlaması

Olay Örgüsü : Hacivat ve Karagöz taklide ve karşılıklı konuşmaya dayanan iki boyutlu tasvirlerle bir perdede oynatılan gölge oyunudur. Oyunlardaki diyaloglar genellikle söz oyunlarına ve yanlış anlamalara dayanır. Bu oyunun da temelinde yanlış anlaşılma vardır. Hacivat oyunun giriş kısmında Karagöz’ü yanına uğrar.

“Hacivat – Aman efendim, başıma bir kasket almıştım da gelirken yorgunluk çıkarmak üzere Karagöz’ün yanına uğrayayım demiştim.” (Şahin,1997:131)

Hacivat ile Karagöz arasında yanlış anlaşılmaların olduğu bir diyalog başlar. Hacivat, cahil Karagöz’e belli durumlarda kullanılması uygun olan söz kalıplarını öğretmeye çalışır.

“Karagöz – Ne yapayım kasket aldınsa?

Hacivat – Canım öyle mi derler?

Karagöz – Ya nasıl derler?

Hacivat – Güle güle başında paralansın demek yok mu ?

Karagöz – Güle güle, başında paralansın.” (Şahin,1997:132)

Karagöz yeni öğrendiği bu sözü Hacivat’ın odun almasına da söyler. Hacivat kızar.

“Hacivat – Güle güle yak, otur da külüne bak, demek yok mu?

Karagöz – Anladım efendim anladım.” (Şahin,1997:132)

Hacivat çatıyı tamir ettirdiğini söyler. Sonra yanlışlıkla hapse düştüğünü ve fırıncının küreğiyle gözünün birinin az kalsın çıkacağını dile getirir. Karagöz hepsine aksi cevaplar verir. Oyun Hacivat’ın bir şeyler öğretme ısrarıyla sonuçlanır. Bu oyunun aynısı veya çok benzerleri birçok Türkçe ders kitabında karşımıza çıkmaktadır. Hatta incelenen 77 kitabın içerisinde yer alan farklı Karagöz oyunlarının toplamından bile daha fazla bu oyun kitaplara metin olarak konulmuştur. Bu oyunun temelinde yer alan yanlışlıklar komedisi Karagöz gölge oyununun temeline ışık tutmaktadır. Aynı zamanda Hacivat’ın Karagöz’ü aşağılayarak bile olsa toplumdan beklenen şekle sokma çabası takdir edilecek ve öğrencilerin dikkatini çekecek durumdadır. Öğrenciler Karagöz’ün bu şaşkın ve zamansız cevaplarına gülecekler fakat aynı zamanda bu durumdan kendileri için de bir ders çıkaracaklardır.

“Karagöz’le Hacivat” başlıklı bir başka oyun Meral Ünal’ın 6.sınıf Türkçe kitabında karşımıza çıkar.

Konu : Karagöz’ün Hacivat’ın tüm söylediklerini yanlış anlaması

Olay Örgüsü : Metin tek sahneden oluşur. Hacivat alışılmış bir şekilde sahneye girer:

“Hacivat – Yar bana bir eğlence medet, yar bana bir eğlence hey!” (Ünal,1999:65)

Hacivat kendini överek sahneye girer. Karagöz Hacivat’ı önce azarlar sonra tokatlar.

“Hacivat – Aman Karagöz’üm sorusuz,cevapsız beni dövme sebebe?

Karagöz – Gelirken yarı yolda devrildi bir araba sepet.” (Ünal,1999:65)

Konuşmalar hep aynı şekilde devam eder. Karagöz ya söyleneni yanlış anlar ya da nerede ne söyleyeceğini bilemez.

“Hacivat – Canım efendim,serpuş almıştım.

Karagöz – Sarhoş oldunsa bana ne ?” (Ünal,1999:66)

Hacivat şapka aldığıında, odun aldığıında , kiremitleri yaptırdığını söylediğinde, hapse düştüğünü haber verdiğiinde Karagöz hep münasebetsiz cevaplar verir. Tokat atar ve Hacivat’ı gönderir. Bu metin de yukarıdaki metinle aynı doğrultuda ele alınmış bir metindir. Karagöz’ün Hacivat’ı zaman zaman azarlayıp onu dövmesi öğrenciler üzerinde komik bir etki yaratsa da öğrencilerin Karagöz’ün cahilliğinden böyle tepkiler verdiğini idrak etmeleri gerekmektedir. Hacivat’ın tavrı hoş değildir belki ama Karagöz de kendini bu duruma düşürmemelidir.

Karagöz oyunlarıyla ilgili bir diğer metnimiz “Bilmece” metnidir.(...)

Konu : Karagöz ve Hacivat’ın bir parkta birbirlerine bilmece sormaları

Olay Örgüsü : Karagöz ve Hacivat bir parka oturmaya gelmişlerdir. Hacivat parkın güzelliklerinden bahsederken Karagöz her zamanki gibi onu yanlış anlar.

“Hacivat – Burada insan kendini unutuyor.

Karagöz – Burada İhsan kediyi mi unutuyor?” (Altan,2009:138)

“Hacivat – Neyse efendi kasvetli şeyler konuşmayalım.

Karagöz – Hay hay kasketli şeyler konuşmayalım.” (Altan,2009:138)

Hacivat hoşça vakit geçirmeleri için birbirlerine bilmece sormalarını ister. Parktaki kahvehanenin yanına giderler.

“Karagöz – Parmağı var canı yok , damarı var kanı yok ?

Hacivat – Efendim bu eldiven! Bir çay kazandım.” (Altan,2009:138)

İşin içine iddia girmiştir. Hacivat da bilmece sorar.

“Hacivat – Karagöz’üm girdiği evde kıymetli bir şey bulamayan hırsız ne çalar?” (Altan,2009:138)

Karagöz cevabı bilemez. Hacivat ikinci çayı kazanmıştır. Karagöz bir bilmece daha sorar:

“ Karagöz – Şey, ağzımızda cik cik öten meyve hangisidir?” (Altan,2009:139)

Hacivat bilmeceyi bilemez. Karagöz tüm çayları kazanmıştır ama Hacivat'tan başka bir şey talep eder:

“Karagöz – (...) Bademcik dediğimiz zaman badem ağzımızda cik cik diye ses çıkarmaz mı? Sen şu çay paralarını bana ver de gidip akşama ekmek alayım.” (Altan,2009:139)

Hacivat bu durumu çaresiz kabul eder.

Metin hem eğlenceli hem de öğreticidir. Öğrencilerin oldukça ilgisini çekecek bir metindir. Kültürümüz çok önemli bir parçası olan Karagöz oyunlarının içerisine bilmecelerin de yerleştirilmesi öğrencilerin ilgilerini büyük bir oranda metne çekecek ve onlara eğlenceli, bilgilendirici bir ders işleme fırsatı verecektir. Bu anlamda akıllıca hazırlanmış bir metindir.

Asım Onat'ın 7.sınıf Türkçe kitabında yer alan “Karagöz” metni de yine benzer yanlış anlamalar üzerine kuruludur.

Konu : Hacivat'ın başından geçen olayları Karagöz'ün yanlış anlaması

Olay Örgüsü : Karagöz oyunlarının temelinde Hacivat'ın söylediklerini Karagöz'ün yanlış anlaması ya da hiç anlamaması mantığı yatar. Hacivat yarı aydın kişileri, Karagöz ise cahil halk insanını temsil eder. Genellikle Hacivat Karagöz'ün yanına gelerek başından geçenleri anlatır. Karagöz yanlış anladıkça da ona akıl verir , ahkam keser. İşte bu oyunun da temel mantığı bundan ibarettir.

Hacivat bayramın yaklaşması hasebiyle alışveriş yapmıştır. Karagöz ise bununla ilgilenmez üstelik Hacivat'ın övünmesine de çok yerinde bir cevap verir :

“Karagöz – Aldın, bana ne? Hem bir insan evine aldığını herkese söyler mi? Senin paran var almışsın , olmayanlar ne yapsın ?” (Onat,1999:226)

Hacivat, Karagöz'e bu durumla ilgili vermesi gereken cevabı öğretir. Hacivat sonrasında odun, kömür aldığını söyler. Karagöz yine münasebetsiz bir cevap verir. Hacivat çatısını tamir ettirdiğinden, kavgayı aralarken hapse düştüğünden , fırıncı küreğinin az kalsın gözünü çıkaracağından, pideleri eve götürmesinden ve evdekilerin bu duruma çok sevindiğinden bahseder. Ancak Hacivat neyi öğretse Karagöz öğrendiği o şeyi düşünmeden bir sonraki durum için de söyler. Hacivat nihayetinde çok sinirlenir ve gider. Karagöz ise ardından söylenmektedir :

“Karagöz – Gidi terbiyesizler (tokat) utanmazlar! (Hacivat gider.) Seni gidi idare fitili , mum bacaklı kerata ! Yok odun almış , yok evini yaptırmış. Neme lazım benim!” (Onat,1999:227)

Hatice Bıyıklı'nın 6.sınıflar için hazırlamış olduğu ders kitabında yer alan “İlaç” metnini değerlendirelim.

Konu : Hacivat'ın üşütmesi ve şifa bulmak için kırlarda ot araması

Olay Örgüsü : Eşinin zoruyla uyanan Karagöz pencerede sabah şekerlemesi yaparken oradan geçen ve ona hiç bakmayan Hacivat'ı görür. Merakla peşinden gider. Hacivat kırdaki bir taşın üstünde oturunca Karagöz saklanacağı yeri kalmadığından ona yakalanır ve Hacivat'ın yanına gider. İşte piyes bu açıklamalarla birlikte başlar. Hacivat yine alaycı bir şekilde Karagöz'e takılır. Karagöz her zamanki gibi her şeyi yanlış anlamaktadır.

“Hacivat – Yatak yorgan niye getirmedin Karagöz'üm?”

Karagöz – Onu tanımıyorum ki getireyim?

Hacivat – Kimi tanımıyorsun ?

Karagöz – Alçak Orhan'ı niye getirmedin, demedin mi?” (Bıyıklı , 2012 : 95)

Hacivat, Karagöz'ün geldikleri yerde ne aradığını sorar. Karagöz onu takip ettiğini itiraf eder. Asıl kendisinin ne aradığını sorar. Hacivat üşütmüştür. Hastalığına şifa olsun diye ot aramaktadır. Karagöz yine her şeyi yanlış anlar.

“Hacivat – Efendim dut değil, ot bulacağım.

Karagöz – Kime bot bulacaksın?” (Bıyıklı , 2012 : 97)

Karagöz nihayet durumu anlar ve ona yardım etmeye karar verir. Fakat bu sefer de Hacivat hangi ot ismini söylese Karagöz onu yanlış anlar.

“Hacivat – Ben de kalkıp başka otlar bulacağım. Önce sinameki...

Karagöz – Önce kim sinek yedi?” (Bıyıklı , 2012 : 97-98)

Hacivat Karagöz'den Karabaş otu ister. Fakat Karagöz onu da bulamaz.

“Karagöz – Hacı Cavcav, hiç karabaş otu bulamadım.

Hacivat – Olması lazım efendim. Sen bu otu iyi tanıyor musun?

Karagöz – Tanımaya lüzum yok ki! Dinledim, havlayan bir ot bulsam hemen söküp sana getirecektim.” (Bıyıklı, 2012 : 99)

Hacivat iyice çıldırır ve konuşmadan beraberce aşağı yürürler. Oyun sonlanır. Oyun eğlendirici diyaloglarla birlikte eğitici, bilgilendirici unsurları da beraberinde taşır. Hacivat her oyunda olduğu gibi burada da bilgilendirici kişidir. Karagöz’ün cahilliği sayesinde öğrencilerimiz de birçok bilgiye eğlenerek ulaşmaktadır.

Şimdi de Süheyla Doğruel’in 7.sınıf Türkçe kitabında yer alan “Hacivat ile Karagöz” metnine bakalım.

Konu : Hacivat’ın Karagöz’e tekerleme söyletme çabası

Olay Örgüsü : Bu metinde Hacivat’ın Karagöz’e tekerleme söyletme çabasına şahit oluruz.

“Hacivat – Bak Karagöz’üm , insan için öğrenmenin yaşı yoktur.

Karagöz – Öyledir Hacivat öyle.

Hacivat – Cahil adamsın. Şimdi Karagöz sana bazı şeyler öğreteceğim.” (Doğruel, 2000 : 160)

Hacivat büyük bir heyecanla tekerlemeyi söyler. Ancak Karagöz bir türlü durumu kavrayamaz.

“Hacivat – Efendim, üç tunç tas kayısı hoşafı...

Karagöz – Ha geldi geldi... Üç tuş taş kayısı yassı.” (Doğruel, 2000 : 161)

Hacivat ısrarla öğretmeye devam eder.

“Hacivat – Şu ateşi kıvılcımlandırmalı mı, kıvılcımlandırmamalı mı?

Karagöz – Ha? (Bir iki sıçrayarak öksürür.) Şu ateşi kıvılcırmalı mıdır , kıvılcırmamalı mıdır?” (Doğruel, 2000 : 161)

Bu durum üzerine Hacivat, son bir kez daha şansını dener.

“Hacivat – Öyle ya birader, dikkat etsene : Bir kuru dala kırk kartal konmuş kartal kalker, dal tartar, dal tartar kartal kalker... Anladın mı?

Karagöz – Nasıl anlamam? Kartal tarıt ratar apırt tar tar tarr...” (Doğruel , 2000 : 161)

Hacivat artık pes etmiştir. Karagöz’e tekerleme söyletmekten vazgeçer.

“Hacivat – Anlaşıldı bu tekerlemeye senin dilin dönmüyor.” (Doğruel , 2000 : 161)

Bu metin hem eğlenceli hem de öğrencilerin tekerlemeye karşı olan ilgilerini geliştirici bir öğreticiliğe sahiptir. Üstelik tiyatro olması kalıcı bir öğrenme için son derece olumlu bir durumdur. Yukarıda ele aldığımız Bilmecce piyesi gibi bu piyes de kültürümüzün çok önemli bir parçası olan tekerlemeleri konu olarak ele almıştır. Bu anlamda yine yazar tarafından akıllıca hazırlanmış bir metindir.

Yukarıda incelediğimiz metnin özelliklerine benzer bir yapıya sahip olan “Manici” metnine göz atalım. Bu metinde de manilerimiz son derece eğlenceli bir şekilde metin içerisinde bizlere aktarılmıştır. Görüldüğü üzere manilerimiz, bilmecelerimiz ve tekerlemelerimiz Karagöz gölge oyunları ile bizlere aktarılmaya çalışmaktadır. Öğrencilerin yaş gruplarını da dikkate alacak olursak bu ikili unsurların birlikte kullanılması derslerin kalıcılığını, eğlendirici olmasını sağlamaktadır.

Konu: Ramazan ayında Karagöz’ün davulcu , Hacivat’ın manici olarak mahalle mahalle dolaşmaları

Olay Örgüsü : Hacivat her oyunda olduğu gibi yine Karagöz’ün yanına gelir. Karagöz yine onu haşlar.

“Hacivat – Vay Karagöz’üm akşam-ı şerifler hayırlı olsun.

Karagöz – Senin de sülaleni sansarlar boğsun.

Hacivat – Bak, Karagöz gelir gelmez bana böyle vurmana hakkın yok.

Karagöz – Al, şu yumruğu burnuna sok.(Tokat)” (Aksakal, 1996:164)

Hacivat Karagöz’e bir teklifte bulunur. Ramazan ayı olduğu için ondan davul çalmasını ister. Kendisi de mani söyleyecektir. Aşağı mahalleye davul çalmaya başlarlar. Ancak Hacivat her manisinde Karagöz’e hakaret etmektedir.

“ Hacivat – Havaya attım fişegi

Döndü dolaştı köşeyi

Arkadaşımı sorarsanız

Paşacının kör eşegi.” (Aksakal, 1996:165)

Hacivat Karagöz’e hakaret etmesine bile bir kılıf bulur:

“Hacivat – Dur Karagöz yapma! Çal , bak işte hanımlar gülüyorlar.

Karagöz – Ben eşek olduktan sonra elbet gülerler.” (Aksakal, 1996:165)

Hacivat Karagöz’e hakaretlere devam eder. En sonunda çevreden para isteyen manisini okur:

“Hacivat – Ayna camlar açılır,

Çil paralar saçılır,

Beyimin gönlü olunca

Kesenin ağzı açılır.” (Aksakal, 1996:166)

İçeriden Zenne Hacivat’a seslenir ve az bir para verir. Hacivat son manisini de söyleyip gider:

“Hacivat – Bahşişim aldım bergüzar,

Sizleri eylemem inkar,

Veren eller dert görmesin

Hak bereket versin Settar” (Aksakal, 1996:166)

Karagöz yalnız kalmıştır:

“Karagöz – Kerataya bak gitti. Gümbede güm güm! Gümbede güm güm!” (Aksakal, 1996:166)

Bir diğer Karagöz metni olan “Karagöz’ün Filmciliği” başlıklı metne bakalım:

Konu : Hacivat’ın Karagöz’e film çekme teklifi

Olay Örgüsü : Hacivat her zamanki gibi Karagöz'ü överek sahneye girer. Bir beklentisi olduğu aşıkardır.

“Hacivat – Vay Karagöz'üm , canım efendim, devletlim, sultanım, günaydın!”
(Balel,1998: 127)

Hacivat kurnazdır. Aklına düşen şeyi yapmak için Karagöz'ün her haline katlanır. Bunu açıkça söyleyecek kadar da pişkindir.

“Karagöz – Daha dırlanırsan, kötüye yiyeceksin!(vurur.)

Hacivat – Ben bu tokatları, girişeceğimiz işin hatırı için yiyorum, yoksa yemem.”
(Balel,1998:128)

Hacivat Karagöz'e sinema hakkında sorular sorar. İbret alınıp alınmadığını da sorar ve sözü yapacağı işe getirir:

“ Hacivat – Peki, bir film çevirsek, o hisseyi, ibret dersini veremez miyiz?

Karagöz – Veremeyiz.

Hacivat – Neye?

Karagöz – Sende tıraş çok ,bende okuma yazma yok.” (Balel,1998:128)

Aslında Karagöz verdiği bu cevapla Hacivat'la kendisinin kişiliğini çok iyi özetler.

Hacivat Karagöz'e “Hicran Yarası” isimli bir film çekeceklerini söyler. Filmi çekmek için prodüktör, rejisör, senarist ve baş artist bulmak gerektiğini dile getirir. Karagöz ise bunların anlamlarını bile bilmemektedir.

“ Karagöz – Saydıkların nedir? Anlayamadım.

Hacivat – Çevrilecek filmin yapımcısı, çekimcisi, yazıcısı, yönetmeni, baş oyuncusu. Sıra bunları bulmaya geldi.” (Balel,1998:129)

Esasen Hacivat filmin sadece ismini bulmuştur. İşin en büyük kısmı ise durmaktadır. Fakat Karagöz aniden film çekme arzusu içerisine girer. Hacivat'a kızar ve filmi kendisinin çekeceğini söyler.

“Hacivat – Karagöz sen çıldırdın mı?

Karagöz – Saydıklarının hepsi ben olacağım. Olamazsam ya şu senin keçi sakalını, ya şu benim top sakalımı yolacağım.” (Balel,1998:129)

Çocukların kültürel gelişimlerini olumlu yönde etkileyen Karagöz oyunlarının bir de konu olarak güncel bir konuyu ele alması ilgiyi arttıracak bir özellik taşımaktadır. Çocuklar Karagöz oyunuyla bu oyunun tadına varacakları gibi aynı zamanda sinema kavramının terimlerini de öğreneceklerdir. Öğreticiliğin ön planda olduğu bu metin çocukların kişilik gelişimlerini de olumlu yönde etkileyecektir.

Karagöz oyunlarının bir diğer metni olan “Babamın Ölümü” metnine bakalım:

Konu: Karagöz’ün babasının vefatını Hacivat’a anlatma çabası

Olay Örgüsü : Karagöz’ün babası vefat etmiştir. Aklına geldikçe tüyleri diken diken olmaktadır. Bu durumu Hacivat’a anlatmaya çalışır.

“Karagöz – (...) Bizim peder sizlere ömür.

Hacivat – Kömür mü?” (Gül,1996:65)

“Karagöz – (...) Babam , kalıbı dinlendirdi.

Hacivat – Galata’da değirmene mi gitti?” (Gül,1996:65)

Esasen Karagöz oyunlarında söylenenleri hep Karagöz yanlış anlar. Fakat bu oyunda tam tersini görürüz. Anlamayan taraf Hacivat’tır. Bunun sebebini ise şöyle açıklar :

“Hacivat – Birader, affedersin. Birkaç gündür nezle fena halde rahatsız ediyor. Kulaklarıma indi de , adeta sağır gibi oldum. Sen de telaşla söylüyorsun, orasını anlayamadım.” (Gül,1996:66)

Buna karşın yanlış anlaşılmalara devam eder:

“Karagöz – Be, kardeşim babam merhum oldu.

Hacivat – Memnun oldu ha?” (Gül,1996:66)

“Karagöz – Babam geçmişlere karıştı.

Hacivat – Geçenlerde mi barıştı?” (Gül,1996:66)

“Karagöz – Efendim, senin anlayacağın,babam yere yayıldı.

Hacivat – Amma münasebetsiz söz haa! Sizin peder mangal yaygısı mı?”
(Gül,1996:66)

Hacivat nihayet sonunda anladığını Karagöz’e söyler. Ancak öyle bir soru sorar ki Karagöz iyice delirir :

“Hacivat – Senin ne demek istediğini anlamadım zannetme. Ben seni tecrübe ediyorum... Baban öldü değil mi? Lakin hangi baban öldü?

Karagöz – Ben kaç babalıyım be? Tepelerim!

Hacivat – Gördün mü terbiyesizi! Behey budala! Bir adamın bir babası olmaz ya! Asıl babası olur! Annesinin babası olur, büyük babası olur, daha büyük babası olur!

Karagöz – Öyle ya! (...) Ulan inadıma mı yapıyorsun? Onların hepsinin adları başkadır. Benim asıl babam öldü, babam.” (Gül,1996:67)

Metinde Türkçenin ne denli zengin bir dil olduğunu açıkça görmekteyiz. Ölüm kavramının ne kadar farklı şekillerle söylenebileceğinin konusu apaçık gözler önüne serilmiştir. Yine burada farklı bir Hacivat kimliği ortaya çıkmaktadır. Kim bilir Hacivat bu oyunda yıllardır onu bir türlü anlamayan Karagöz’den bir intikam almıştır...

Bu bölümde son olarak ele alacağımız oyun “Dil Bilir Misin?” metnidir.

Konu : Hacivat’ın Karagöz’e yabancı dil bilmenin faydalarını anlatması

Olay Örgüsü : Piyes tek sahneden oluşur. Hacivat davul sesiyle içeri gelirken, Karagöz saklanır.

“ Hacivat – Yar bana bir eğlence

Severim sevilince

Karagöz’üm gelince

Oynarım bir delice.” (Sarıca,2003:144-145)

Bu dörtlükten sonra Karagöz ortaya çıkar ve kavgaya tutuşurlar. Hacivat,Karagöz’e kızar. Çünkü okuma bayramına eğlenmeye gelmişlerdir.

“Karagöz – Ayy! Şu kocaman çocuklar okumayı yeni mi öğreniyorlar? Ayol, okuma bayramı, ilköğretimin birinci sınıfında yapılır.

Hacivat – Bugünkü bayram, Almanca kursuna devam edip yabancı dil öğrenen çocukların bayramı...” (Sarıca,2003:145)

Hacivat Karagöz’e hangi dilleri bildiğini sorar :

“Karagöz – Sığır dili, koyun dili, manda dili...Haşlamaları bir güzel olur ki!...” (Sarıca,2003:145)

Hacivat sinirlenir.

“Hacivat – Canım öyle değil. Yani Almanca, Fransızca, İngilizce bilir misin?

Karagöz – Bilirim.

Hacivat – Konuş bakalım.

Karagöz – Anca, manca, tanca, fanca...” (Sarıca,2003:145)

Karagöz konuştuğu dilin kuş dili olduğunu söyler. Hacivat dil öğrenmenin önemli olduğunu dile getirir:

“ Hacivat – Karagöz’üm bir dil bilen bir adam, iki dil bilen iki adam, üç dil bilen üç adam olur.

Karagöz – Sahi ya, bak biz bir adam bile olamadık.” (Sarıca,2003:145)

Hacivat , Karagöz’ün dil öğrenmesi için kursa yazılması gerektiğini söyler. O da yazılacaktır. Karagöz kabul eder ve ayrılırlar.

Türkçe kitaplarında okuma metni olarak yer alan Karagöz oyunları öğrenciler için oldukça faydalı metinlerdir. Güldürürken eğitime özelliğine sahip olan bu metinlerde milli kültürümüzün izlerini görürüz. Metinlerin içerisinde manilerimiz, tekerlemelerimiz, bilmecelerimiz, gelenek ve göreneklerimiz saklıdır. Bu açıdan Türkçe ders kitaplarımızda böyle metinlerin sayısı daha da fazla olmalıdır. Elbette sayıların fazla olması yeterli değildir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi kitaplarda yer alan metinlerin öğretmenler tarafından öğrencilere uygulamalı şekilde canlandırılması yapılmalıdır.

1.1.3.ATATÜRK TEMALI METİNLER

Atatürkçülük teması öğrencilerin Atatürk'ü tanımaları, anlamaları ve sevmeleri açısından oldukça önemli bir temadır. Kanaatimizce, Türkçe ders kitaplarında yer alan Atatürkçülük temalı metinlerinin oldukça özenle seçilmesi gerekmektedir. Özellikle bu türdeki metinlerin eğitici oldukları kadar kadar ilgi çekici olmaları da kuşkusuz öğrenciler açısından önemlidir. Birçok bilgiyle donatılmış ama öğrencinin ilgisini çekmeyen metinler yerine daha çok drama türünde metinlerin hazırlanması öğrencinin konuyu özümsemesi açısından oldukça yerinde olacaktır. İncelenen 77 kitabın içerisinde Atatürkçülük teması üzerine hazırlanan yüzün üzerinde metinlerin yalnızca 9 tanesi tiyatro özellikleri barındırır. Her Türkçe ders kitabında istisnasız yer alan Atatürkçülük metinlerinin tiyatro şeklinde yazılması öğrencilerin ilgisini elbette çekecektir. Ancak bu durum kitapları hazırlayan yayınevleri ve metin yazarları tarafından maalesef göz ardı edilmiştir. Ele alınan 9 tiyatro metninin 7 tanesi Salih Sarıca tarafından yazılmıştır. Salih Sarıca, hazırlamış olduğu Türkçe ders kitaplarının Atatürkçülük metinlerini tiyatro şeklinde bizzat kendisi kaleme almıştır. Sarıca, 6.sınıf öğrencileri için 2,7.sınıf öğrencileri için 1ve 8.sınıf öğrencileri içinse 4 tiyatro metni kaleme almıştır. Kanaatimizce Salih Sarıca'nın kaleme aldığı tiyatro metinleri yazarın bu hususta, son derece ilgili tutumuna rağmen ilgi çekici metinler olmaktan uzaktır. Yazar adeta metinleri diyaloglar haline getirmiş, kurgu anlamında pek de başarılı metinler ortaya çıkaramamıştır. Verilmek istenen mesaj doğrudan verilmeye çalışılmış bunun sonucunda uzun diyaloglardan oluşan sıkıcı tiyatro metinleri ortaya çıkmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen hazırlanan tiyatro metinleri yine de sıradan metinlerden daha etkili olacaktır.

Salih Sarıca'nın 7.sınıf Türkçe kitabında yer alan metni "Atatürk'ün Ülküsü" adını taşır:

Konu : " Ülkü" kavramının açıklanması

Olay Örgüsü :Tek sahneden oluşan metinde iki karakter vardır. Ancak bu karakterlerin isimleri yerine kendilerine A ve B denmiştir.

B karakteri "ülkü" kavramı üzerinde durmayı arkadaşına teklif eder . A karakteri ülkü kelimesinin "ölçü, örnek" demek olduğunu söyler. Ardından Türkçe sözlüğe bakıp açıklamasını yapar:

"A – Ancak düşüncede var olan şey. İnsanı umut içinde yaşatan, ruhunu güçlü tutan, her vakit erişilemeyen yüce dilek." (Sarica,1995:47)

B karakteri, Atatürk'ün gerçekçi olduğunu söyler. A karakteri düşüncede var olmadan bir şeyin gerçekleşmeyeceğini dile getirir.

B , “İnsanı umut içinde yaşatır.” Açıklamasındaki umut içinde nelerin yaşattığını sorar.

“ A- Olumlu bir ereği göz önünde bulundurarak, bir gün gelip bu ereğin gerçekleşeceğine inanmak, bu yolda çalışarak yaşamak, umut içinde yaşamaktır.” (Sarıca,1995:48) cevabını verir.

B, ülkünün neden insanın ruhunu güçlü tuttuğunu sorar.

“A – Ülkünü inançla duyurursan, ardını da bırakmadan onu izlersen, önüne çıkan engelleri yenmek için gereken gücü sana bu ülkün verir.” (Sarıca,1995:48)

A, Atatürk'ün Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümünde söylediği bir sözle metni bitirir:

“A – Milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını , fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür.” (Sarıca,1995:49)

Atatürkçülük metinleri genel olarak öğrenci seviyesinin üzerinde metinlerdir. Bu metinleri drama şeklinde kaleme almak öğrenci için oldukça olumludur. Ancak içeriğin de seviyeye indirgenmesi gerekir. Bu metin drama anlamında olumlu bir metin olsa da içerik açısından öğrencilerin seviyesine hitap etmemektedir. Son derece sıkıcı diyaloglardan oluşan metinde karakterlere bir isim bile verilmemiş onun yerine A ve B harfleri konulmuştur. Kanaatimizce bu durum öğrencilerin kişileri somutlaştırmasını zorlaştırır.

“Atatürk ve Akılcılık” Sarıca'nın konuyla ilgili metinlerinden bir diğeridir:

Konu : Atatürk'ün akılcılık ve bilime verdiği önem

Olay Örgüsü :Metin tek sahneden oluşur. Sunucu, Atatürk'ün akılcılık ve bilime verdiği önemi konuşacaklarını söyler. İlk sözü Bilgin alır. Atatürk'ün şu özdeyişini aktarır: “Uygarlık öyle güçlü bir ateştir ki ona ilgisiz kalanları mutlaka yakar, yok eder.”

Sunucu, Bilgin'den akılcılık konusunu biraz açmasını ister. Bilgin, akılcılığın her şeyi akla dayandırmak olduğunu söyler. Koray da bu durumun neden önemli olduğunu açıklar:

“Koray – Çünkü bu, devletin temelini akla ve bilime dayandırmaktır.” (Sarıca,2005 :172)

Burak söz alarak, akılcılığın ulusal birlik ve beraberliğin sağlanmasında temel olduğunu açıklar.

Sunucu : “Bilimsiz yaşayabilir miyiz?” diye sorar.

“Aydın – Bu ‘İnsan, kendi aklına kilit vurarak yaşayabilir mi?’ demektir. Şu soru çok önemlidir: O zindanda kaç canlı yaşayabilir?” (Sarıca,2005:172)

Sunucu, Atatürk’ün kişiliğini en iyi yansıtan anahtar tümceyi sorar. Bu soruya Aysun cevap verir: “Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir, fendir.”

“Sunucu – Atatürk, akıl ve bilimi yaşama geçirmek için neler yapmıştır?” (Sarıca,2005:172)

Sevil, Atatürk’ün etrafında bilim adamları, yazarları ve sanatçıları gördüğümüzü söyler. Coşkun, Atatürk’ün üniversite reformundan bahseder.

Sunucu konuşulanları özetleyerek konuşmayı bitirir. Bu metin de konu anlamında kavramlardan bahsetmektedir. Atatürk’ün akıl ve bilim hakkındaki görüşlerini bir sunucu etrafında öğrenciler dile getirmektedir. Uygulama açısından bakıldığında kurgu öğrencilerin metnin içerisine dahil olmasına oldukça müsaittir. Ancak maalesef yine ilgi çekici değildir. Konuşmalar konu gereği oldukça ciddidir. Biraz daha eğlenceli ve komik diyaloglarla süslenerek bu ciddi konu daha ilgi çekici hale getirilebilirdi.

Atatürkçülük teması ile ilgili üçüncü metin “Ev Ödevi” adını taşımaktadır.

Konu: Ali ve Ayşe’nin ödevlerini yaparken ailelerinden yardım istemeleri ve ödev yapma süreçleri

Olay Örgüsü: Ev Ödevi adlı piyes 4 sayfa ve 2 sahneden ibarettir.

1.sahne Ayşe ve Ali ödevlerini birbirlerinden daha önce bitirme kavgası içindedirler. Mekân mutfaktır. İkili mutfığa tartışarak gelirler. Anne ve babaları olaya müdahale ederek ödevlerinin ne olduğunu sorar. Ali’nin ödevi vatandaşlık görevlerimizdir. Annesi onu kitaplığa ve internete yönlendirir. Ayşe’nin ödevi ise Atatürk’ün milli tarihimize verdiği önemdir. Anne ve babası onu da kitaplara yönlendirir.

2.sahne yine mutfakta geçer. Yemek hazırlanmıştır. Ali ve Ayşe sofraya çağrılır. Baba Ali'ye bir şeyler bulup bulmadığını sorar. Ali önce vatandaş kelimesinin anlamını açıklar ve sonra vatandaşın görevlerini saymaya başlar:

“Ali – Seçme ve seçilme hakkı var, kanunlara uymak var, vergi vermek var, bir de ilköğretimi bitirmek var.” (Karabıyık,2011:35)

Ali daha sonra bu görevleri neden yapmamız gerektiğini açıklar. Konuşmasında Atatürk'e de değinir.

Baba bu kez kızı Ayşe'ye neler bulduğunu sorar. Ayşe yemeğini bitirmiştir. Ellerini yıkar ve kitaplarını getirir. İşaretlediği yerleri okuyacakken TV'deki programda yer alan konuşmacının sesi duyulur. Konuşmacı tarih kavramını tanımlar. Atatürk'ün tarih anlayışından söz eder. Bu hususta Türk Tarih Kurumunu kurduğunu dile getirir. Bu sırada babası Ayşe'ye Türklerin hangi devletleri kurduğunu sorar. Ayşe bildiklerini sayar. Tekrar TV'deki konuşmacının sesi duyulur. Türklerin hür ve bağımsız yaşama arzusundan söz eder. Türklerin medeniyete katkılarından bahseder. Yine Ayşe söze girer:

“Ayşe – Benim okuduklarıma göre Harezmi adında bir Türk bilgini sayesinde cebir gelişmiş, Farabi, Aristo'dan sonra en büyük felsefeci sayılmış, İbn-i Sina'nın tıp kitabı 19.yüzyıla kadar Avrupa'daki tıp fakültelerinde zorunlu ders kitabı olarak okutulmuş...”(Karabıyık,2011:37)

Babası kızını tebrik eder. Konuşmacının sesi hâlâ gelmektedir.

“Konuşmacı – Atatürk'ün tarih görüşü medeni ve birleştiricidir...”
(Karabıyık,2011:37)

Ayşe heyecanla yerinden kalkar. Anne ve babasına teşekkür ederek ödevini yazmak üzere odasına girer.

Metin Atatürkçülük temasını ilgi çekici hale getirdiği, içerisinde birçok faydalı bilgi barındırdığı, örnek bir aileyi bize resmettiği için öğrenciler açısından oldukça olumlu bir metindir.

Dördüncü metin “Atatürk'ün Yurt Sevgisi” başlıklı metindir.

Konu: Ülkü'nün ödevine babasının yardım etmesi ve Atatürk'ün yurt sevgisi

Olay Örgüsü: Piyes tek sahneden oluşur.

Ülkü babasına “yurtsever” kelimesini sorar. Babası kızının öğrenmek adına soru sormasına çok sevinmektedir. Fakat en doğrusunu bulması için onu sözlüğe yönlendirir.

“Ülkü – ‘Yurdunu, ulusunu büyük bir tutku ile seven, bu uğurda her türlü özveriye katlanan(kimse) , vatansever.’ diyor, Türkçe sözlük.” (Sarıca,2003:55)

Baba, bu tanımın kızına kimi hatırlattığını sorar. Kızının aklına Atatürk gelmiştir. Çünkü Atatürk yaşamının tamamını yurduna hizmet etmekle geçirmiştir. Baba sorar:

“Baba – Yurt sevgisi ile ulus ve insan sevgisi birbirinden ayrılır mı?

Ülkü – Yurdunu seven ,ulusunu da, insanları da sever ; çünkü bunlar birbirinin varlık nedenidir. Biri olmazsa, diğeri olmaz.” (Sarıca,2003:56)

Baba, Atatürk’ün Onuncu Yıl Nutku’ndan bu hususla ilgili bir cümle söyler:

“Baba – Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıtası ve kaynaklarına sahip kılacağız.” (Sarıca,2003:56)

Ülkü , babasına Atatürk’ün Türk ulusunu nasıl anladığını sorar. Babası yine cevabını Atatürk’ün Onuncu Yıl Nutkundan verir.

“Baba – Bunun için bizce zaman ölçüsü, geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sür’at ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. Daha az zamanda daha büyük işler başaracağız. Bunda muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti, milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meş’ale müspet ilimdir.” (Sarıca,2003:56)

Ülkü bu açıklamalardan sonra : “Sen çok yaşa, adı büyük Mustafa Kemal Paşa!” der.

“Baba – Adı da büyük, kendi de büyük; yaptıkları , söyledikleri ise hepsinden daha da büyük.” (Sarıca,2003:56)

Ülkü , Atatürk’ü çok sevdiğini söyleyerek piyesi bitirir. Salih Sarıca’nın hazırlamış olduğu ders kitapları için yazdığı tiyatro metinlerinde genellikle kavramlar üzerine

odaklanıldığını görüyoruz. Kavramların açıklamaları çoğunlukla TDK'nin Türkçe sözlüğünden bize aktarılır. Öğrenilmesi gereken her şey en doğru kaynaklara ulaşılarak öğrenilir ve kaynakça ısrarla belirtilir. Yine soruyu soran ve bilgiye ulaşmaya çalışan meraklı bir karakter ve bu karakteri en doğru bilgiye yönlendiren bir yetişkin bu metinlerde yer alır. Bu piyesler öğrencilere en doğru bilgiye ancak araştırma yaparak ulaşılabilceği mesajını vermektedir. Ancak bu piyesler günümüz kitaplarında yer almamaktadır.

Atatürkçülük temasıyla ilgili bir diğere metin de yine Salih Sarıca tarafından hazırlanmış olan "Atatürk ve Müzik" tir.

Konu: Aydın ve Bilgin'in Atatürk ve müzik hakkında konuşmaları

Olay Örgüsü: Metin tek sahneden oluşur. Aydın ve Bilgin isimli iki çocuk karşılıklı konuşmaktadırlar. Konuşmanın başında Bilgin Atatürk'ün müzikle ilgili bir sözünü aktarır:

"Bilgin – Şu ünlü sözülle başlayabiliriz : 'Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi ve kavrayabilmesidir.'" (Sarıca ,2003:187)

Atatürk her konuda olduğu gibi müzikte de çağdaş olmanın gerekliliğini vurgulamıştır. Atatürk müziğin kaynağını Anadolu halkında, kendi öz kaynaklarımızda aramıştır. Aydın, tek sesli müzikten çok sesli batı müziğine geçildiğini söyler. Bilgin de 1924 yılında Ankara Musiki Muallim Mektebi kurulduğunu, Avrupa'ya öğrenciler gönderildiğini aktarır.

"Aydın – Önce ilk kuşak yetiştiriliyor öyle mi? Peki, kim bunlar?"

Bilgin – 'Türk Beşleri' diye anılanlar. Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey." (Sarıca ,2003:188)

Bilgin Türk beşlerinin çok sesli Türk müziğinin temelini attıklarını söyler. Macar besteci Bela Bartok ve Ahmet Adnan Saygun'un Adana yöresinde araştırma yaptıklarını, yirmi sekiz bin ezgi saptadıklarını aktarır. Bilgin, bu bestecilerin türkülerimizi özünü bozmadan çok sesli olarak bestelediklerini söyler. Atatürk'ün vefatının ardından da Devlet Konservatuarlarının yaygınlaştırıldığını, Devlet Opera ve Balesi'nin birçok ilde kurulduğunu söyler. Aydın'ın hangi sanatçılar yetiştirildi sorusuna Bilgin cevap vererek metni sonlandırır:

"Bilgin – Dünyada ilk kez ülkemizde özel yetenekli çocuklar için yasa çıkarılmıştır. Bu yasadan yararlanarak yetişenlere Suna Kan, İdil Biret, Ayla Erduran, Ayşegül Sarıca ve

pek çokları örnek verilebilir. Bunlar birer dünya sanatçısıdır. Onurla ülkemizin sanat bayrağını dünya göklerinde dalgalandırmaktadır.” (Sarıca ,2003:189)

Her ne kadar metin karşılıklı diyaloglar halinde yazılmış olsa da sıradan bir metin özelliklerini daha çok taşımaktadır. Öğrencilerin daha fazla dikkatini çekecek bir piyes yazılıp, aynı içerik işlenebilirdi. Tüm bu olumsuzluklara rağmen metinde öğrencilere birçok bilgi aktarılmakta ve önemli kişiler tanıtılmaktadır.

Salih Sarıca'nın kaleme aldığı eserlerden “Atatürk’ün Yazdığı Kitaplar” başlıklı metin bu konuyla ilgili ele alacağımız bir başka metindir.

Konu: Öğretmen tarafından öğrencilere Atatürk’ün yazdığı kitapların tanıtılması

Olay Örgüsü: Metin tek sahnedir. Bir sınıfta öğretmen öğrencileriyle karşılıklı ders işlemektedir. Öğretmen o günkü konunun ne olduğunu Dilek’e sorar. Konu Atatürk’ün yazdığı kitaplardır. Okan söz alarak Atatürk’ün askerlikle ilgili yazdığı kitapları sayar. Ercan önemli bir soru sorar :

“Ercan – Atatürk’ün yazdığı kitaplardan en önemlisi Nutuk (Söylev) değil midir?” (Sarıca,2005:64)

Öğretmen Nutuk’un hangi olayları kapsadığını anlatır.

“Dilek – Nutuk yakın tarihimizin ayrıntılı bir öyküsü gibi görünüyor.” (Sarıca,2005:64)

Öğretmen Atatürk’ün Nutuk’u hem yazdığını hem de 15-20 Ekim 1927 tarihlerinde kurultayda okuduğunu dile getirir.

Duygu bu duruma çok şaşırıştır. Öğretmen ilginç bir bilgi daha verir:

“Öğretmen – Atatürk’ün Geometri adlı bir kitap yazdığını biliyor musunuz?” (Sarıca,2005:64)

Bugün kullandığımız açı, açıortay, alan, artı, üçgen gibi terimleri Atatürk’ün bu kitabında tanımladığını ve kullandığını söyler. Öğrenciler öğretmenden Atatürk’ün bu terimleri bulmasından önce kullanılan terimlere örnek vermesini ister.

“Öğretmen – Şu kadarını söyleyeyim. Bugün ‘eksi’ dediğimiz terime önceden ‘nakıs’ deniyordu.” (Sarıca,2005:65)

Çocuklar bu cevaba gülerler. Öğretmen çocuklara Atatürk'ün 'Vatandaş İçin Medeni Bilgiler' isimli kitabını da tanıtır. Ardından çocuklara Atatürk'ü doğru anlamının nelere bağlı olduğunu sorar.

“Öğrenciler – (hep bir ağızdan) Onun eserlerine ilgi duymaya, onları okumaya bağlıdır.” (Sarıca,2005:65)

Yalçın dersten şu sonucu çıkarır:

“Yalçın – Teşekkür ederim öğretmenim. Aydın Türk genci gerçeği kendisi aramalı, araştırmalı, incelemeli, görmeli ve öğrenmelidir...” (Sarıca,2005:65)

Öğretmen öğrencilere teşekkür ederek konuşmayı bitirir.

Sınıf ortamında etkinliklere öğrencilerin aktif katılımı son derece önemlidir. Bu metin birçok öğrencinin katılımını sağlayacak olumlu özelliklere sahiptir. Yine bu metin konu anlamında Salih Sarıca'nın kaleme aldığı diğer Atatürkçülük metinlerine göre daha ilgi çekici ve kurgusu sağlam yazılmıştır. İçerisinde komedi unsurlarına az da olsa yer verilmiş ilk defa ciddi bir konu etrafında güldürücü unsurlar devreye girmiştir.

Salih Sarıca'nın bu konuda kaleme aldığı metinlerden biri de “Atatürk'ün Kişiliği” piyesidir:

Konu: Atatürk'ün kişilik özellikleri

Olay Örgüsü: Metin tek sahneden oluşmuştur. Yolcu, dünyayı gezmektedir. Yolu Türkiye'ye düşer. Atatürk'ü merak eder. Bir kütüphanede Tarih Baba ile konuşur. Metin buradan başlar.

Yolcu Atatürk'ün 19 yılda çok büyük işler yaptığını dile getirir. Tarih Baba Yolcu'ya Atatürk'ün gençliğinden beri büyük idealleri olduğunu söyler.

“Tarih Baba – Vasfi Rıza Zobu, yüzbaşı olan ağabeyinden duyduğu bir anıyı anlatırken şöyle diyor: Çanakkale Savaşlarının yapıldığı 1915 yılında, bir gün Mustafa Kemal ve arkadaşları, bir mola sırasında söyleşiyorlar. Mustafa Kemal'e , 'Enver Paşa sadrazam oldu. Sen ne olacaksın?' diyorlar. 'Enver'den daha yukarı.' diyor. Başbakan'dan daha yukarısı cumhurbaşkanı. O da cumhurbaşkanı oldu.” (Sarıca, 2005:129)

Yolcu Atatürk'ün başka hangi idealleri olduğunu sorar. Tarih Baba, TBMM'yi kurmasından, yazıyı değiştirmesinden, Medeni Kanun'dan söz eder. Halkın Mustafa Kemal'e gönülden inandığını aktarır. Mustafa Kemal'in sabırlı, disiplinli, kararlı yönünden bahseder.

Tarih Baba, Atatürk'ün kişiliğinin en önemli yönünün inandırıcılığı ve kararlılığı olduğunu söyler. Yolcu da Atatürk'ün dünyaya örnek olan bir Kurtuluş Savaşı kazandığını, okullar açtığını dile getirir. Tarih Baba onu tebrik eder. Yolcu da ona teşekkür eder. Birbirlerini çok sevmişlerdir. Söyleşi sona erer.

“Atatürk'ün Kişiliği” metni Atatürk'ün kişiliği hakkında oldukça net bilgiler veren güzel bir metindir.

Salih Sarıca'nın bu konuda kaleme aldığı son metin “Atatürk ve Sevgi”dir:

Konu: Atatürk'ün insan sevgisi ve evrensellik konusundaki görüşleri

Olay Örgüsü: Piyes tek sahneden oluşur. Bir öğrenci bir yazarla bir araya gelmiştir. Ona çeşitli sorular sorarak Atatürk'ün insan sevgisi ve evrensellik konusundaki görüşlerini öğrenmeye çalışmaktadır. Yazar, Atatürk'ün gönlünün insan sevgisiyle dolu olduğunu söyler. Bunu Atatürk'ün “İnsanlığın hepsini bir vücut ve ulusu da bunun bir organı saymak gerekir.” sözlerine dayandırır. Atatürk'ün insan sevgisinin evrensel olduğunu dile getirir.

Yazar, ulusların ortak özelliklerini sayar. Yurt, bağımsızlık ve barış olarak açıklar. Atatürk'ün bu üç hususta da elinden geleni yaptığını bildirir. Daha sonra Atatürk'ün insan sevgisinin evrenselliğine örnekler verir.

“Yazar – Birincisi şu örneği verebiliriz. Kurtuluş Savaşı'nda tutsak edilen Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopis Atatürk'ün huzuruna getirilir. Trikopis, sonuçtan çok üzgündür. Atatürk, tam kendisine yakışan bir davranışla onu teselli eder, merak etmemesi için de eşine telgraf çektirir.” (Sarica, 2005:153)

İkinci örnek olarak da Yunan bayrağını çiğnetmediğini anlatır. Yazar, Atatürk'ün ulus sevgisini şu cümlelerle açıklar: “Ulusa efendilik yoktur, hizmet etmek vardır. Bu ulusa hizmet eden, onun efendisi olur.”

Öğrenci yazara Atatürk'ün yurt sevgisini sorar:

“Yazar – Atatürk, Trablusgarp Savaşı sırasında Derne'den 1912 yılında arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle diyor: ‘Yurt mutlaka kurtulacak, ulus mutlaka mutlu olacaktır ;

çünkü kendi mutluluğunu memleketin ve ulusun mutluluk ve kurtuluşu için feda edebilen yurt çocukları çoktur.” (Sarica, 2005:153)

Atatürk ne istediye yurdu için istemiştir. Kendi için hiçbir şey istememiştir. Kendisini yurduna ve insanlığa adanmıştır. Yazarın farklı örneklerle Atatürk’ün sevgi anlayışını açıklaması son derece ilgi çekicidir. Ancak metin tiyatro özelliğinden çok yine soru-cevap yöntemiyle yazılmış gibidir. Bu şekilde yazmak yerine metnin bir karakteri olan “Yazar” tarafından anlatılan olaylardan herhangi biri tiyatro kurgusu haline getirilebilirdi. İşte o zaman metin daha sağlam bir kurguyla kaleme alınmış tiyatro özelliğini taşırdı.

Atatürkçülük temasına ilişkin son metin olan “Mustafa” Orhan Asena tarafından kaleme alınmıştır:

Konu: Mustafa ile Makbule’nin dayılarının tarlasına dadanan kargaları uzaklaştırma mücadelesi

Olay Örgüsü: Mustafa Kemal babasını kaybettikten sonra annesi ve kız kardeşi ile dayısının yanına yerleşmiştir. Piyas, onun, kız kardeşi Makbule ile tarlayı kargalardan koruma mücadelesini anlatır. Mustafa kardeşi Makbule’ye göre bu işi daha iyi yapmaktadır. Hiç bıkmadan, azimle, yorulmadan mücadele etmektedir. Makbule Mustafa’nın bu durumunu onun erkek olmasıyla ilişkilendirir. Makbule’ye göre savaşı erkekler yapar. Kızlar ise dikiş diker, yemek yapar. Mustafa Makbule gibi düşünmemektedir.

“Makbule – Niçin bu kadar dert ediyorsun kendine, anlamıyorum.

Mustafa – Çünkü benim karşı koymak istediğim bir şeyi yapıyorlar, buna rağmen. Engel olamıyorum.” (Bakırcıoğlu, 1999:117)

Makbule Mustafa’nın üç sap buğday, beş kök arpa için kendini paralandığını düşünür. Mustafa yine aynı fikirde değildir:

“Mustafa – Hayır o değil, o kadarcık değil. O üç sap buğdayı korumak istedim ama koruyamadım. O beş kök arpayı vermemek istedim, ama aldılar. Önemli olan bu.” (Bakırcıoğlu, 1999:118)

Makbule Mustafa’nın çok farklı düşündüğünü söyler. Aslında Mustafa’ya bu tespiti başkaları da yapmıştır. Kendisini güneşe benzetir.

“Mustafa – Öyle alev alev yanmak için güneş olmak isterim. Bak! Bu başak dolaşacak, sararacak , neyle? Güneşle. Bak, bu tespih böceği hala uyuşuk. O uzun kış uykusundan uyanmak için kendini şöyle bir ısıtmamı bekliyor. Bak, şu ağaç benimle yapraklandı.” (Bakırcıoğlu, 1999:118)

Makbule kuş, ağaç, böcek için yanamayacağını söyler. Mustafa'nın cevabı onun gerçek bir kahraman olacağının göstergesidir:

“Mustafa – Eğer görevin yanmaksa, yanarsın.” (Bakırcıoğlu, 1999:118)

Metin, Atatürk'ün çocukluğunu kurgulaması açısından son derece önemlidir. Onu bir kahraman olarak tanıyan öğrencilerimizin, Atatürk'ün de bir zamanlar çocuk olduğunu anlamaları ve empati kurmaları açısından büyük etki yaratacaktır. Aynı zamanda onun çocuk haliyle bile son derece bilinçli ve akıllı bir kişi olduğunu idrak edeceklerdir.

1.1.4.SEVGİ TEMALİ METİNLER

Öğrencilerimizin okul çağlarında ihtiyacı olan en önemli şeylerden birisi de sevgidir. Esasen her insanın hayatında sevgi kavramı her yaşta çok önemlidir. Kuşkusuz çocuklarımızın sevgiyle büyütülmesi onların gelecekteki yaşamlarını iyi yönde etkileyecektir. Sevgiyle yetişen nesiller de bu ülkenin ilerlemesine daha çok katkıda bulunacaktır. İşte bunun bilincinde olan yazarlarımız sevgiyle alakalı birçok metin kaleme almışlardır. Elbette ki bu metinlerin bir kısmı da bizim tezimizin konusunu teşkil eden tiyatro metinleri şeklinde yazılmıştır.

Sevgi temalı metinlerin içerisinde öncelikle ele alacağımız metin “Çiçek, Özgürlük Demektir” metnidir.

Konu: Çiçeklerin yasaklandığı bir ülkede çiçekseverlerin mücadelesi

Olay Örgüsü: Piyas tek sahnedir. Bir ülkenin hükümdarı çiçek yetiştirmeyi, sevmeyi yasaklar. Çiçek sevenlere baskı uygular. Hükümdarın kızı da çiçekseverdir. Çiçeği ,başı derde girmesin diye başka ülkeden gelmiş birine vermek istemektedir. Sahneye bir delikanlı girer. Kız delikanlıyı yanına çağırır ve çiçeği ona verir. Delikanlı çiçeğin çok güzel koktuğunu söyler. Kız, çiçeğine iyi bakmasını söyleyerek koşup uzaklaşır.

Delikanlı şaşkındır. Kendisine yaklaşmakta olan askerlere kızın nereye gittiğini sormaya karar verir. Ancak komutan delikanlıyı tutuklayacağını söyler. Delikanlı bu durumun nedenini anlayamaz.

“Komutan – Bu ülkede çiçekle gezmenin, çiçek sözü etmenin yasak olduğunu bilmiyor musun?” (Gümüş, 2003:191)

Delikanlı yerinden fırlar. Koşarak sahneden uzaklaşır. Yeniden sahneye girdiğinde yalnızdır. Askerleri atlatmıştır. Çiçeği saklamaya karar verir. Yanına üç kişi yaklaşır. Delikanlı tedirgin olur. Onlara kim olduğunu sorar.

“Birinci Adam – Biz hepimiz çiçekseveriz. Şehre geldiğinden beri izliyoruz seni.” (Gümüş, 2003:191)

İkinci Adam, delikanlıya yardım edeceklerini söyler. Delikanlı bu duruma da şaşırır. Hükümdarın kararına çok sinirlenir.

“Delikanlı – Duyduklarım doğru mu? Kulaklarıma inanamıyorum çünkü. Dünyanın hiçbir yerinde olmaz böyle bir şey. Çiçek sevmek suç olur mu?” (Gümüş, 2003:191)

Birinci Adam, hükümdar ne kadar çiçek sevmeyi yasaklasa da bu ülkede çiçekseverlerin her gün arttığını söyler. Ne kadar ceza verilirse verilsin bu durum böyledir.

“İkinci Adam: Evet. Çiçek, özgürlük demektir. İnsan özgürlükten nasıl hiçbir zaman vazgeçemezse, çiçekten , çiçeklerden de vazgeçemiyor.” (Gümüş, 2003:191)

Öğrencilerin doğaya ve özgürlüğe olan sevgilerini artıracak son derece faydalı bir metindir. Yine öğrencilerin hayal dünyasını geliştirecek bir kurguya sahiptir. Sahip olduğumuz güzelliklerin elimizden alındığında ne kadar farklı şeyler yaşayacağımızı gözler önüne seren metin, öğrencilerimizin sevdikleri şeyler üzerinde düşünceleri yönünde bir farkındalık yaratacaktır. Elbette ki burada yazar metnin başlığında aktarıldığı üzere “Çiçek” kelimesiyle “özgürlük” kavramını kastetmektedir. Hür düşünebilmek, düşüncelerini özgürce dile getirmek için mücadele eden kişilerin simgesel kavramlarla mücadelesi bize yansıtılmıştır. Öğrencilerimiz, her hususta özgürce davranabilmenin önemini bu metinde anlayacaklardır.

Sevgi teması ile ilgili ikinci metin kitap sevgisinden bahseden “Kitapların Kanatları” piyesidir.

Konu: Dilek'in annesinin Dilek'e kitap okuma sevgisini kazandırması

Olay Örgüsü: Metin tek sahneden oluşur. Dilek kuşlara bakmakla meşguldür. Çünkü uçmak istemektedir. Uçunca yeryüzündeki her şeyi görebilecektir. Annesi ona çok güzel bir yol gösterir:

“Anne – Senin kanatların gözlerinde; zihninde okuduğun kitaplardır kızım. Bu kanatlarla ağaçların, ayın, yıldızların ötesine gidebilirsin.” (Ünal,1999:107)

Annesi kızına hayal gücünün sihirli bir halıya benzediğini söyler. Birden ortam değişir. Dilek'in karşısında Alaaddin vardır. Sihirli lambasıyla Dilek'in isteklerini yerine getirecektir. Alaaddin lambayı ovuşturur. Cin, Dilek'in uçuşu için gereken şeyleri getirir ve kaybolur. Karşısında Peter Pan vardır. Peter Pan Dilek'ten gölgesine tutunmasını ister. Onu Rüya Ülkesi'ne götürecektir. Fakat gün batmaktadır ve dolaşarak ülkesine döner. Dilek üzülür ama annesi onu teselli eder.

“Anne – Peter Pan'ın maceralarını anlatan kitabı eline aldın mı, onunla birlikte Peter Pan'ın rüyalar ülkesine uçabilirsin.” (Ünal,1999:108)

Müzik eşliğinde bu kez Alice gelir.

“Alice – Dilek, benimle Harikalar Ülkesi'ne gelmek istemez misin?” (Ünal,1999:108)

Alaaddin bu defa cininden Robinson'u çağırmasını ister. Sonrasında Cinderella ve Pinokyo gelir.

“Pinokyo – Bütün dünyayı, rüyalar âlemini tanımak istiyorsan hikâyelerimizi oku.” (Ünal,1999:108)

Anne Dilek'e görmek istediği şeylere ulaşmanın sırrını verir:

“Anne – Kitapların içlerindeki kahramanların kanatları vardır. Kanatlarına tutundun mu onların gittiği yere uçabilirsin.” (Ünal,1999:108)

Dilek heyecanlı ve mutludur.

Metin kitap sevgisini anne kız üzerinden fantastik unsurları da içine katarak öğrencilere anlatır. Öğrencilerin hayal dünyasını geliştirecek birçok önemli kitap kahramanını bizlere tanıtan metin çocukların bu kahramanları merak ederek bu kitapları okumalarını sağlayabilir. Yine canlandırıldığında son derece ilgi çeken ve eğlendiren sahnelere imkân

sağlayacaktır. Kitap okumada oldukça sıkıntı yaşayan çocuklarımızın bu metinle tanıdığı ve ilgi duyduğu kahramanlar sayesinde kitap okumaya başlama ihtimalleri bulunmaktadır.

Sevgi temasının üçüncü metni de kitap sevgisini anlatan “Sonsuzluk Kitabevi” piyesidir:

Konu: Sonsuzluk Kitabevi’ne giren bir adamın görevliden soy yapıtlar istemesi

Olay Örgüsü: Sonsuzluk Kitabevi piyesi tek sahneden oluşur. Açıklamalar bölümünde iki görevli kızın müzik eşliğinde dans ederek kitapları düzenlediklerini öğreniriz. İkinci kız çıktıktan sonra müzik durur, adam girer ve piyes başlar.

Adam içeri girince selam verir. Soy Yapıtlar Kitabevi’ne geldiğini sanmaktadır. Birinci Kız ona geldiği yerin Sonsuzluk Kitabevi olduğunu söyler. Adam kıza bir soru sormak ister. Kız onun sözünü keser. Hangi kitapların uygun olduğunu soracağını zanneder ve bu hususta kendisinin çok yetenekli olduğunu dile getirir.

“Birinci Kız – (...) kapıdan giren müşterinin yüzüne bakar bakmaz ne isteyeceğini biliyorum ben.” (Kapulu,2011:34)

Kız bu hususta daha önce hiç yanılmadığını söyler. Israrla adamı konuşturamaz ve tahmin etmeye başlar. Tarihi kitaplardan, bilimsel kitaplara; romandan coğrafya kitaplarına kadar hepsini sayar ama başarılı olamaz. Adamın aradığı kitaplar her çağdan kitaplardır.

“Adam – Her türden olabilir. Yeter ki bir bildirisi olsun! Yaşamın gizlerini çözsün yaprak yaprak, sözünü başka insanlara ulaştırınsın, en yüce ateşleri yaksın öbür yüreklerde! İşte böyle kitaplar istiyorum bayan! Var mı?” (Kapulu,2011:37)

Kız var olduğunu söyler. Ancak adamdan ısrarla isim ister. Adam birçok kişinin ismini sayar ve oyun sonlanır.

“Adam – Çok bayan çok! Platon, Sokrates, Aristoteles, Epiktetos, Herakleitos.” (Kapulu,2011:37)

Bu metinde kitapların sihri kapılmış adeta âşık olmuş bir adamın portresi karşımıza çıkar. Ancak bu metnin seviyesi 7.sınıf öğrencilerinin üzerindedir. Konu anlamında öğrencilerin ilgilerini pek de çekecek özelliğe sahip değildir.

Sevgi temalı metinlerin dördüncüsü orman sevgisinden bahseden “Ormanın Bekçileri” piyesidir.

Konu: Ormanı yok eden Kara Oduncu’ya karşı köylülerin ormanı koruma çabaları

Olay Örgüsü: Mavi Bekçi sevgi dolu bir orman bekçisidir. Maviş kızla ormanın içinde düğün yapmaya karar verirler. Düğünün tam ortasında çirkin ve kaba görünüşlü yardımcısıyla, gittiği her yere korku salan Kara Oduncu’nun geldiği haberi ulaşır. Kara Oduncu çok zengindir ve altınlarıyla her şeyi satın alacağını düşünür. Üstelik Maviş’i de kendisine layık görmüştür. Piyes tam da bu noktada başlar.

Yardımcı, Kara Oduncu’nun Maviş Kız’ı yakalayıp getirene bir kese altın ödülü vereceğini söyler. Kaşıkçı’nın gözleri parlar. Bu sırada Ayşe yardımcıya yaklaşır : “Mavi Çam’ı siz mi kestiniz?” diye sorar. Mavi Çam ormanın en genç ağacıdır. Yardımcı kahkahayla güler. Dede söze karışır :

“Dede – Mavi Çam’ı kesen onlar. Bizimle alay ediyorlar üstelik.” (Ünal, 1999:61)

Yardımcı uzaklaşır. İçeri Mavi Bekçi ve Maviş girer. Onlar da ağaçların kesildiğini görmüşlerdir. Nine konuyu başka yöne çeker:

“Nine – Siz ormanı bırakın da kendinizi düşünün. Oduncu Maviş’i istiyor.” (Ünal, 1999:61)

Herkes telaşlıdır. Maviş ise tüm ormanı yok edeceklerine üzülmemektedir. Üç bin yaşında olan Çınar Dede isimli çınar ağacı için telaşlıdır. Mavi Bekçi Kara Oduncu ile mücadele için birlik olmak gerektiğini söyler. Nine ağaçtan çok kendi canını düşünmektedir.

“Nine – (...) Her gün on ağaç kesilse yine de bitmez bu orman. Üç tane ağaç kesildi diye kendimi öldürecek değilim.” (Ünal, 1999:61)

Mavi Bekçi gençlerden gördüğü desteği ihtiyarlardan alamamıştır. Dede savaşmak için çok yaşlı olduğunu söyler. Maviş çocukların ormanın ne olduğunu bilmeyeceğini dile getirir. Nine bu durumu umursamaz. Evsiz kalmaktan korkmaktadır. Kaşıkçı da yanaşmaz mücadeleye.

“Mavi Bekçi – Bir süre sonra Kara Oduncu hiçbirinizi ormana sokmayacak. Yiyeceksiz kalacaksınız. Yakacaksınız, susuz, gölgesiz kalacaksınız. Düşünün biraz. Yarını düşünün demiyorum, bugünü düşünün...” (Ünal, 1999:61)

Sepetçi Bacı Mavi Bekçi'yi haklı bulur. Memet ve Ayşe de mücadeleye katılacaklardır. Birlik olup Kara Oduncu'ya karşı mücadeleye karar verirler.

Sevgi teması başlığı altında ele alınan “Ormanın Bekçileri” metni son derece ilgi çeken bir hikâyeye sahiptir. Öğrenciler kendilerini bir maceranın içerisinde bulurlar. Son derece iyi bir kurguya sahip olan piyes, öğrencilerin doğaya sahip çıkmalarını sağlayacak çok önemli mesajlar içermektedir. Metnin sonuca bağlanmadan bırakılması, öğrencilere kendi sonlarını tasarlama imkânı vermesinin yanında onların ilgisini çekmeye de hizmet edecektir. B parça işlenirken öğretmen öğrencilerden kendi sonlarını tasarlamalarını isteyerek onların dil gelişimine ve hayal güçlerine katkıda bulunabilir.

Sevgi teması başlığı altında son olarak ele alacağımız metin insan sevgisini anlatan “Simitçi Mercan” oyunudur.

Konu: Simitçi Mercan'ın insan ve hayvan sevgisi

Olay Örgüsü: Metin tek sahnedir. Simitçi Mercan, başında simit tablası ile sahneye girer. Bu esnada beş çocuk sokakta koşmaca oynamaktadır. Çocuklar, Simitçi Mercan'ın geldiğini görünce çok sevinirler. Hızla ona doğru koşarlar. Bu sırada Zeynel Mercan'a çarpar ve Mercan'ın başındaki tabla yere düşer. Simitler sağa sola savrulur. Zeynel çok üzgündür. Leyla ile Haldun dökülen simitleri toplarlar. Mercan artık simitlerin bir işe yaramayacağını söyler.

“Mercan – Onlar yere düştü, kirlendi. Mikrop kapmıştır...” (Gümüş,2003:15)

Leyla, simitlerin hepsini satın alacaklarını söyler. Mercan, mikroplandığı için simitleri satamayacağını dile getirir. Simitleri hayvanat bahçesine götürecektir. Haldun konuşma sırasında Mercan'a “kardeşim” demiştir. Sevinç bu duruma çok şaşırmıştır. Çünkü Mercan siyah derilidir.

“Turgut – İnsanların renkleri ne olursa olsun; ister siyah, ister Kızılderili, ister beyaz ya da sarı... Hangi renkten olurlarsa olsunlar tüm insanlar dost ve kardeşlerdir. Yeter ki yüreklerinde, şu simitçinin yüreğinde olduğu kadar aklık bir temizlik olsun.” (Gümüş,2003:15)

Ardından simitlerin hepsini alıp hayvanat bahçesine götüreceklerini söyler. Diğerleri bu duruma çok sevinir. Mercan çocukların çok iyi insanlar olduğunu düşünür. Tüm insanların

kardeş olduğunu dile getirir. Zeynel, Mercan'dan özür diler. Hep birlikte hayvanat bahçesine giderler.

Yaşadığımız coğrafya son derece farklı toplumların bir arada yaşadığı, bir coğrafyadır. Ülkemizin bekâsı için ihtiyacımız olan barışın ve birlikte huzur içinde yaşamının çok kıymetli olduğunu öğrencilerimiz de bilmelidir. Bu metin de bu anlamda bizlere son derece güzel örnek teşkil edecek bir metindir. Yine piyes kalabalık oyuncu kadrosu açısından öğrencilerin katılımlarını sağlayacak bir piyestir. Metin çok yönlü mesajlar vermektedir. Başta insan sevgisi olmak üzere hayvan sevgisini de ön planda tutar. Bunu çocukların hayvanat bahçesindeki hayvanların yemek yemelerini düşünmeleri bakımından anlayabiliriz. Metinde ayrıca hijyen konusunun da üzerinde durulmuştur.

1.1.5. TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Bu kısımda muhtelif yönleriyle ön plana çıkan 18 ayrı metni inceleyeceğiz. Son başlık olarak ele alacağımız toplum hayatına dair piyesler yaşamın içinden manzaraları bizlere sunduğu için bu başlık altında toplanmıştır. Birbirinden farklı eserlerden oluşan bu başlıkta hayata dair birçok mesaj veren piyesleri ele alacağız.

İncelenen kitaplarda Ahmet Kutsi Tecer'in kaleme aldığı *Köşe Başı* adlı piyesin 3 farklı metin olarak karşımıza çıktığını görürüz.

Bu metinlerden ilki Sevgi Şahin'in 8.sınıf Türkçe kitabında "Gece Bekçisi" başlığıyla karşımıza çıkar. Kuşkusuz konusu, isminden de anlaşılacağı üzere, Gece Bekçisi'nin görevi esnasında başına gelen ya da gözlemlediği olaylardır. Bu manada eser 8.sınıf seviyesinde 2 farklı yazar tarafından, 6.sınıf seviyesinde de bir yazar tarafından Türkçe ders kitaplarına metin olarak konulmuştur. Kitaplarda metnin farklı bölümleri karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli insan manzaralarını bizlere aktaran yazar bizi adeta o ortamın içerisine sokmaktadır.

Konu: Bir mahalle bekçisinin gece vakti mahallede dolaşırken işiyle ilgili kendi kendine konuşmaları

Olay Örgüsü: Sahneye bir bekçi tek başına girer. Kendi kendine konuşarak mahalleyi dolaşmaya başlar. Okumuş insanları övüp kendi mesleğini küçümser:

"Bekçi – (...) Okumuş adamlara canım kurban. Benim gibi cahil adam neye yarar? Ola ola olursun bir gece bekçisi..." (Şahin, 1994 :157)

Gece bekçisinin kendi kendine konuşması ve yeri geldiğinde özeleştiride bulunması son derece önemlidir. Öğrencilerin özellikle piyesi canlandırırken özeleştirici kavramını idrak etmelerini sağlayabilir. Gece Bekçisi, gece gece neyi beklediğini sorgular. Kendine göre güzel bir cevabı vardır:

“Bekçi – (...) Kime sorsan mahalle bekçisi geceleyin mahallede olacak kötülükleri bekler zanneder. Yanlış. Mahalle bekçileri tatlı uykuları bekler.” (Şahin,1994 :158)

Gece bekçisinin verdiği bu cevap esasen metnin edebî yapısını da gözler önüne sermektedir.

Her mahallede bir bekçi vardır. Bekçi, yine kendi mesleğini kötüler:

“Bekçi – (...) Bizimki de nankör zanaat. Karşısındakini kandırmaz. Öyle ya. Kırk yılda bir işi düşecek de bana koşacak.” (Şahin, 1994 :158)

Bu kadar lafın ardından şikâyetçi olmaktan vazgeçer. Bir köpek uluması duyar ve bundan bir mana çıkarır. Sabaha az kalmıştır. Sabah vakti kahvede kül ateşinde kahve içtiğinden ve bakkaldan bir şeyler alacağından bahseder. Evlerde neler olduğunu şöyle açıklar :

“Bekçi – (...) Katıla katıla ağlayan çocuklar... İnim inim kıvranan hastalar... Mışıl mışıl dinlenen başlar... Bu saatte ışık yakıp oturan uykusuz ihtiyarlar... Güneş doğmadan sıcak yatağından kalkıp ev işi gören hamarat kadınlar... Neler neler.” (Şahin, 1994 :158)

Bu esnada telaşla bir kadın gelir. Bekçiden bir hekim bulmasını ister. Hasta olan Macit Bey'in durumu iyice ağırlaşmıştır. Uzun zamandır bu hastalıkla mücadele etmektedir. Bekçi ağlayan kızı teselli etmeye çalışır ve hemen doktor arayışına girer.

“Bekçi – Allah'tan ümit kesilmez. Gel.” (Şahin, 1994 :159)

Piyeste inanılmaz bir gözlem gücü vardır. Sürekli etrafını inceleyen ve çevre hakkında bizlere bilgi veren Gece Bekçisi sayesinde birçok sonuca ulaşırız.

Köşe Başı piyeslerinin ikincisi Mustafa Balel'in 6.sınıf Türkçe kitabında yine “Köşe başı” ismiyle yer almaktadır.

Konu: Mahallede yaşayan insanların hayat mücadeleleri

Olay Örgüsü: 4 bölümden oluşan metinde farklı insan manzaraları karşımıza çıkar.

Birinci Tabloda mahalle bekçisinin mahalledeki evlerden bahsetmesine şahit oluruz. Bir kadın telaşla bekçinin yanına yaklaşır. Ondan acil doktor bulmasını ister. Macit Bey'in durumu ağırdır.

Birinci Perdeden verilen kısımda bakkal ve çırağının konuşmalarına şahit oluruz. Çıracak Macit Bey'in öldüğünü ustasına iletir. Ancak ustası çırağın yakını olmayan Macit Bey'in ölümüne üzülmeye kızar. Yine de kimden duyduğunu merak eder.

Üçüncü Perdeden verilen kısımda bakkal, çırağından iskemlelerin nereye gittiğini öğrenmesini ister. O sırada yoldan geçen bir kadına nereye gittiğini sorar. Kadın Saffet Hanım'ın düğününe gitmektedir. Bakkal düğünü unutmuştur. Ölen Macit Bey'in 229 liralık borcunun derdine düşmüştür.

Bakkal çırağı kahvecinin çırağına iskemlelerin nereye gittiğini sorar. İskemleler Saffet Hanım'ın düğününe gitmektedir. Kahveci çırağı kendisinin düğünün de yakın olduğunu söyler.

Son kısım ikinci tablodan aktarılmıştır. Bu kısımda yalnızca bekçi konuşur. Marangozun beşinci çocuğunun olduğundan söz eder.

Metin ölüm-düğün, sevinç-hüzün gibi kavramları bir arada barındırır ve adeta insan manzaralarını gözlerimizin önüne serer. Öğrencilerimiz bu piyes sayesinde hayatın hem siyah hem de beyaz yönlerinin olduğunu, üstelik siyahla beyazın iç içe girdiğini anlayacaklardır. Hayatta her şey toz pembe değildir ve bizler öğrencilerimize bu hususu onları karamsarlığa sürüklemeyi anlatabilmeliyiz. İşte bu metin de bu amaca hizmet eden bir metindir.

Köşe Başı piyesine ait son metin Celal Özalp'un 8.sınıf kitabında yer alan "Hayat Kavgası" metnidir.

Konu: Mahallede yaşayan kişilerin hayat mücadeleleri

Olay Örgüsü: Metin birinci perdeden alıntıdır. Oyun başlamadan yapılan açıklama kısmında hayatın akışı bize hissettirilir. Kahveci çırağı ampulleri düzeltmekte, dilenci camii duvarının dibinde oturmaktadır. Metin sahneye sütçünün girmesiyle başlar. Süt alan kadın sütçünün geciktiğini söyler. Burada o dönemin hayatına dair birçok ipucu ile karşılaşırız. Öğrencilere o dönem; karakterler üzerinden adeta resmedilmiştir. Oyuna dâhil olan öğrenciler de izleyen öğrenciler de kendilerini hayatın içinden bir manzaranın içerisinde hissedeceklerdir.

“Sütçü – Eh, dünya bu! Dün sabah uğradım, sütünü bıraktım ,adamcağız sağdı. Bu sabah uğradım sütünü bırakmaya, ölmüş... Dünya bu! Dokundu içime hanımefendi...” (Özaltun, 1995:130)

Mahallenin sakinlerinden Macit Bey ölmüştür. Bu sırada sahneye boyacı girer. Kahveci çırağına mahallede iş olmadığını tramvay durağına gittiğini söyler. Bu sırada simitçi geçer. Tam bir hayat manzarası vardır karşımızda.

Yine bu esnada Ebe kadının kapısını marangoz çalar. Telaşlıdır. Çünkü eşi doğum yapacaktır.

“Ebe – O kadar telaş etme... İlki değil ya bu?

Marangoz – Beşinci...”(Özaltun, 1995:131)

Marangoz, eşini Ebe Hanım’a emanet eder. Bu sırada boyacının çırağı ile kahvecinin çırağı sohbeğe başlar. Boyacının çırağı “Lorel Hardi” filmini izlemiştir. Filmi anlatmaya başlar. Kahvecinin çırağı da Macit Bey’in öldüğünü söyler. Bu durum hakkında konuşmaya başlarlar:

“B.Çırağı – İhtiyardı çok.

K.Çırağı –Yirmi senedir tekaüt.(emekli)

B.Çırağı – Ne tekaüdü?

K.Çırağı – Mal müdürü.

B.Çırağı – Bir kızı vardı, bir de karısı... Başka kimsesi de yok.” (Özaltun, 1995:131)

Bu esnada Bakkal gelir. Çırağına gevezelik yaptığı için kızar. Çırağı sinemadan bahsettiğini söyler. Bu kez daha çok kızar. Ona sinemaya gitmeyi yasaklar. Çırağı Macit Bey’in öldüğünü söyler.

Görüldüğü üzere Ahmet Kutsi Tecer’in *Köşe Başı* piyesi ders kitaplarını hazırlayan yazarların dikkatini çekmiş ve 3 ayrı kitapta karşımıza çıkmıştır. Bunun en önemli sebebini yazarın ustalıkla yazdığı metne ve oyuncu kadrosunun günlük hayatımızdan alınmış figürler olmasına sebebiyet vermiştir. İnsanın hayatında her şey masallardaki gibi toz pembe değildir. Bu metinde gerçekçi bir tutum sergilenmiş; doğum, ölüm, düğün gibi hayatın birçok parçasından öğrencilere kesitler sunulmuştur. Elbette ki metnin tamamı kadar etki yaratmasını

düşünemeyiz. Ancak okuma metni sınırları içerisinde verilmek istenen mesajın öğrenciler tarafından anlaşılabilceğini düşünmekteyiz.

Modern çocuk edebiyatının ilk örneklerinden Carlo Collodi'nin kaleme aldığı Pinokyo romanının bir kısmı "Kuklacı" adıyla oyunlaştırılmıştır.

Konu: Kuklacı Geppetto'nun yapmış olduğu Pinokyo'nun canlanması ve okula gönderilişi

Olay Örgüsü: Kitapta Kuklacı piyesinin yalnızca birinci bölümü verilmiştir. Açıklamalar kısmında dekor hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Geppetto'nun evindeki kuklalar dans etmektedirler. Öğrencilerin eğleneceği bir sahne olabilir bu kısım. Kukla kılığına giren öğrenciler sahnede hem dans edecek, hem rol yapacak hem de özgüven kazanacaklardır. Elinde odunlarla içeri giren Geppetto'yu fark edince hepsi kendini yere bırakır. Geppetto istediği gibi bir odun parçası bulamamaktan şikâyetçidir. Hayranlık uyandıracak bir kukla yapma isteğindedir.

"Dede – (...) Bir gün öyle bir kukla yapacağım ki herkes hayran kalacak." (Karabıyık, 2011:10)

Bu esnada gözü yerde yatan Pinokya'ya takılır. Sonra onu eline alır ve düzeltmeler yapar. Pinokyo bu esnada kahaahalar atar. Geppetto kulaklarına inanamaz. Korkuyla kuklayı yoklar. Pinokyo onu sakinleştirir.

"Pinokyo – Korkma dedeciğim, ben senin kuklanım." (Karabıyık, 2011:12)

Geppetto'nun yıllardır ettiği dualar kabul olmuştur. Tanrı'ya şükreder. İsmi koymak için seyircilerden yardım alır. İsmi artık Pinokyo'dur.

Pinokyo ismini duyunca çok sevinir. Önce Pinokyo sonra diğer kuklalar dansa başlarlar. Dedeye birlikte "Mutluluk Şarkısı" söylerler.

Dede yorulmuştur. Oysa Pinokyo hep eğlenmek istemektedir. Dede ona çalışmanın da gerekli olduğunu söyler. Çalışmayı, sevmeyi, yaşamayı öğreneceğini söyler. Bunların hepsinin de okulda öğrenileceğini dile getirir.

Dede Pinokyo'yu okula hazırlamaya başlar. Fakat bir sorun vardır. Pinokyo'nun okuma kitabı yoktur. Dede büyük bir fedakârlık yaparak ceketini satar ve Pinokyo'ya okuma kitabı alır. Onu öper ve okula gönderir. Üşümektedir. Boyalı fırçayı alır ve ocaktaki ateşin

resmini biraz daha gür ve canlı düzeltir. Adeta ısınmıştır. Pinokyo ise biran evvel para kazanıp dedesine giyecek ve yiyecek alma derdindedir. Yıllarca herkesin özeneceği bir kuklanın hayalini kuran Geppetto Usta'nın hayalinin gerçekleştiği anda, kuklasını okumaya teşvik etmesi ve hatta bunun için ceketini satması oldukça manalı ve duygulandırıcıdır. Öğrencilerimiz bu fedakarlık karşısında ailelerini düşünüp empati yapacaklardır. Birçok fedakârlık yaparak onları okula gönderen ailelerinin kıymetini bir kere daha anlayacaklardır. Metin konu anlamında fantastik unsurlar taşıdığı için çocuklarımızın hayal dünyasının zenginleşmesine de katkıda bulunacaktır. Yine Pinokyo'nun hayatını merak eden öğrencileri okumaya teşvik edici bir özellik de taşıyacaktır.

Ele alacağımız bir diğer metin “Tembel Harcı” dır.

Konu: Hizmetçi Gülter'in Tahsin Bey'in evinde hanımıyla yaptığı iş görüşmesi

Olay Örgüsü : E.Ekrem Talu'nun kaleme aldığı “Tembel Harcı” piyesi tek sahneden ibarettir. Açıklamalar kısmında Gülter'in yönlendirmeler sonucu Tahsin Bey'in evine iş görüşmesi yapmak üzere gittiğini öğreniriz. Gülter'i karşılayan evin hanımıdır. Evin hanımı oldukça gözü açık ve paragöz biridir. Gülter'e isminden önce ütü bilip bilmediğini sorar:

“Hanım- Söylediler ya! Sen iyi ütü bilir misin; adın ne kızım?” (Şahin, 1995:132)

Evin hanımı Gülter'in fikirlerini hiç dinlemeden onun hakkında hükümlere varır:

“Hanım – Pek ala, bohçanı getirdinse bu günden işe başlayıver. Bak sana fazla aylık veremem.” (Şahin, 1995:133)

Evin Hanımı Gülter'e evin kızı gibi davranacağını söyler. Ona göre evde yapılacak iş yoktur. Fakat Gülter'den şu işleri yapmasını ister: Sabahları mangala kömür dökmek, çocuklara kahvaltı hazırlamak, kahvaltıyı yedirmek, bulaşıkları yıkamak, alışverişe gitmek (ucuz olsun diye her gün farklı bir pazara) öğle sofrasını hazırlamak, sofrayı kaldırmak, bulaşıkları yıkamak, kendisi öğle uykusuna yatınca ütü yapmak, sökük dikmek, yorgan kaplamak, çocuklar mektepten gelince onları doyurmak...

Esasen Gülter'e bu işleri söylerken evin hanımın tavrı dikkat çekicidir:

“Hanım – Onu diyordum. Bu evde seninkisi hizmetçilik değil, adeta hanımlık...”(Şahin, 1995:133)

“Hanım – Görüyorsun ki kızım, bu evde her yerde olduğu gibi hizmetçileri işe boğmak yok, değil mi kızım?” (Şahin, 1995:133)

“Hanım- Anladın ya kızım, bizim evde hiç iş yok.” (Şahin, 1995:133)

Evin hanımı oldukça uyanıktır. Gülter’i aşağılar. Onun saf olduğunu düşünür ve sözleriyle etkisi altına almaya çalışır. Ancak evin hanımı bunca işi buyururken sesini hiç çıkarmayan Gülter finalde öyle alaycı bir cevap verir ki intikamını çok iyi almıştır:

“Hizmetçi – Ben sizin evde yapamayacağım.

Hanım- Neden?

Hizmetçi – Çok tembel harcı. Ben eski kapımda hamarat alışıydım.” (Şahin, 1995:133)

Metinde Hizmetçi karakteri piyes boyunca aşağılanan, küçük görülen ve haksızlığa uğrayan bir görüntü çizse de metnin sonunda evin hanımını dize getiren ve tüm söylenenleri unutturan üstelik bunu karşısındakini küçük görmeden yapan bir konuma gelmiştir. Öğrencilerin gözünde bir metin gerçekten çok önemlidir. Haksızlığa uğrayan ve küçük görülen bir hizmetçinin her koşulda kazandığını gösteren bir metindir.

İncelenen kitaplarda Moliere’nin üç eserine rastlanmıştır. Bunların ikisi *Cimri* oyunundan, üçüncüsü ise *Hastalık Hastası* oyunundan kısaltılarak aktarılmıştır. Moliere’nin bu eserlerinin iki tanesi 7.sınıf, bir tanesi de 8. sınıf öğrencileri için metinleştirilmiştir. Dünya Edebiyatı’nın seçkin eserlerinin metinleştirilerek Türkçe ders kitaplarına konulması öğrenciler açısından son derece olumludur. Çocuklarımız bu metinleri canlandırarak farklı kültürlerin de kılığına girecekler ve bu kültürleri yaşayarak öğreneceklerdir.

Cimri piyesinden alınıp Müfit Aksakal’ın 8.sınıf kitabında yer bulan “Cimrinin Ziyafeti” isimli eser oyunun 3. Perde 1. sahnesinden uyarlanmıştır:

Konu: Cimri Harpagon’un tasarladığı ziyafetle ilgili emirler vermek üzere adamlarını toplaması

Olay Örgüsü: “Cimrinin Ziyafeti” meşhur *Cimri* tiyatrosunun bir bölümüdür. Bu bölümde cimriliğiyle meşhur Harpagon tasarladığı bir ziyafetle ilgili emirler vermek üzere adamlarını toplar. Hizmetçi Claude’ye etrafı temizleme ve şişelerin idaresi görevini verir.

“Harpagon – (...) Bir tanesi eksilir, kırılırsa senden sorarım, aylığından keserim ceza olarak.” (Aksakal,200:198)

Brindavaine ve Merluche’ü yanına çağırır. Onların görevi de bardakları yıkayıp içki vermektir. İstenmedikçe ikram yapılmamasını ister. Merluche’a iş gömleklerini tam misafirler geldiğinde çıkarmasını söyler. Brendavan’ın ceketinde kocaman bir yağ lekesi , Mörlüş’ün da pantolonunun arkasında bir delik vardır. Harpagon’un cevabı oldukça komiktir:

“Harpagon – Uzatma! Hep şöyle arkanı duvardan yana verir, yalnız önünü gösterirsin misafirlere. Sen de hizmet ederken şapkanı hep böyle tutar, lekeyi gizlersin.” (Aksakal,2000:199)

Jak Usta, Harpagon’un hem aşçısı hem de arabacısıdır. İlk emrinin hangisine olduğunu soran Jak Usta aşçıya cevabını alınca aşçı kıyafetlerini giyer. Harpagon Jak Usta’dan güzel yemekler yapmasını ister.

“Jacques Usta – Yapmaz olur muyum? Paradan sakınmazsanız...” (Aksakal,2000:199)

Harpagon bu cevaba çok kızar. Kahya Valere söze karışır. “Az parayla iyi yemek yapmak ustalıktır” der. Jak Usta ise böyle bir şey mümkünse yemekleri kahyanın yapmasını söyler. Ardından ziyafette hangi tür yemeklerin yapılacağı üzerine konuşulur. Jak Usta yapılması gerekenleri söyledikçe Harpagon çıkışır, kahya da Harpagon’u destekler.

“Valere – (...) Bol yemekli sofralar birer cinayet sofrasıdır. Eski bir filozofun dediği gibi insan yemek için yaşamaz, yaşamak için yer.” (Aksakal,2000:200)

Harpagon bu söze bayılmıştır. Bu söz onun hayat felsefesini yansıtmaktadır.

“Harpagon – Unutma da bu sözü yaz , ver bana. Yemek odasındaki ocağın üstüne altın harflerle yazdıracağım bu sözü.” (Aksakal,2000:201)

Nihayetinde yemeklerin kahya tarafından yapılmasına karar verilir. Metinde Cimrilik kavramının üzerinde durulmaktadır. Bu kavram üzerinden aktarılan sahneler hem ders verici hem de son derece eğlencelidir. Üstelik dünya edebiyatının çok mühim eseri olan *Cimri* piyesinin çok meşhur sözleri de bu metinde aktarılmıştır.

Cimri eserinden alınan “Cimrinin Kuşkusunu” isimli metin oyunun 1. Perde, 3.sahnesinden alınmıştır:

Konu: Cimri Harpagon'un hizmetçisi La Fleche'den şüphelenmesi

Olay Örgüsü: Harpagon zengin ama cimridir. Altınlarını bahçesine gömmüştür. Tedirgindir. Birilerinin altınlarını bulmasından korkmaktadır. Hatta çocuklarından bile şüphelenmektedir. Bu sahnede Harpagon'un hizmetçisine karşı düşünce ve davranışları anlatılmaktadır.

Harpagon, hizmetçisi La Fleche'yi bulunduğu yerden kovar. La Fleche bu durum üzerine söylenmeye başlar. Neden böyle davrandığını sorar. Ancak Harpagon son derece kabadır.

“Harpagon – Benden hesap sormak sana mı kaldı, haydut? Çabuk çık, yoksa gebertirim!” (Yıldız, 1994:105)

La Fleche, Harpagon'un oğlunun kendisine burada beklemesini söylediğini dile getirir. Harpagon ona sokakta beklemesini söyler.

“Harpagon – Sen bu aklınla evimde saklı para bulunduğunu da herkese yaymaya kalkma sakın!

La Fleche – Saklı paranız mı var?” (Yıldız, 1994:106)

Harpagon saklı parası olmadığını söyler. La Fleche, olmasıyla olmamasının bir olduğunu, fark etmediğini söyleyince Harpagon küplere biner. Onu yine kovar. Tam çıkarken onu durdurur. Ellerini, ceplerini yoklar. Ondan şüphelenmiştir. La Fleche kendi kendine söylenmeye başlar.

“La Fleche – Pintiliğin de pintilerin de Allah cezasını versin!” (Yıldız, 1994:107)

Harpagon kimi kastettiğini sorar. La Fleche, yarası olanın gocunması gerektiğini söyler. Harpagon onu yine kovar. Burada haksızlığa uğrayan hizmetlinin kendisini son derece onurlu bir biçimde savunmasına tanıklık etmekteyiz. Ayrıca, piyeste cimri ve kaba insanların zengin işverenler de olsalar kimse tarafından sevilmedikleri gözler önüne serilir.

İncelediğimiz kitaplarda karşılaştığımız Moliere'in son piyesi *Hastalık Hastası* oyunundan aynı adla metinleştirilmiştir.

Konu: Hastalık hastası Argon'un, doktor kılığına giren hizmetçisinin, onu gerçek doktorundan uzaklaştırılma çabası

Olay Örgüsü : *Hastalık Hastası* Moliere'in en meşhur oyunlarından biridir. Kitapta bu piyesin küçük bir bölümü verilmiştir. Argon, hastalık hastasıdır. Bütün zamanını doktorlarla geçirir. Sonunda hizmetçi kız Toinette doktor kılığına girer. Amacı, Argon'un doktoru olan Purgon'u Argon'dan uzaklaştırmaktır. İşte kitapta da bu bölüm bize aktarılır.

Toinette Argon'dan kendi yaşını bilmesini ister. Argon 26-27 cevabını verir. Toinette gülerken doksan yaşında olduğunu söyler. Argon, bu duruma çok şaşırır. Toinette gezici hekim olduğunu, her yeri gezdiğini ve ağır hastalar aradığını söyler. Argon'un nabzına bakarken doktorunun kim olduğunu sorar. Mösyö Pargan cevabını alır:

“Tonette – Benim defterimdeki büyük hekimler listesinde öyle bir ad hatırlamıyorum.”
(Yıldırım, 2002:46)

Toinette Argon'un akciğerinden hasta olduğunu söyler. Diğer doktorları cahil bulur. Baş ağrısının, gözlerinin önüne perde çekilmesinin, mide bulantısının, ayaklarına kesiklik gelmesinin, karnının ağrımamasının, iştahla yemek yemesinin, içecek içmesinin hatta uyumasının sebebi bile bu hastalıktandır. Hekiminin verdiği tüm ilaçlara karşılık “Vay cahil!” cevabını verir.

“Tonette – Vay cahil!

Argon – Dana verdi.

Toinette – Vay cahil!

Argon – Et ve sebze suyu verdi.

Toinette – Vay cahil!

Argon –Taze yumurta verdi.

Toinette – Vay cahil!

Argon –Bir de akşamları bağırsaklarımı yumuşatmak için erik hoşafı verdi.

Toinette – Vay cahil! Sana ne yapmalı, bilmem ki...” (Yıldırım, 2002:46)

Bu metin her ne kadar meşhur bir piyesin bir kısmının metinleştirilmiş şekli olsa da başarıyla uyarlandığını söylemek zordur. Çünkü olayın geneli özetlense bile verilen kısımda herhangi bir sonuca varılmadan metin sonlandırılmıştır. Elbette bir sonuca bağlamak için

tüm piyes metin olarak kaleme alınamaz. Ancak okuma metni olarak seçilmiş ve belli bir amaca hizmet eden metinlerin anlamlı bir bütünlük sağlaması öğrenciler açısından son derece önem arz etmektedir.

Ahmet Gümüş'ün 7.sınıf Türkçe kitabında yer alan “Beş Kız Arkadaş” bu başlık altında inceleyeceğimiz metinlerden biridir:

Konu: Beş kız arkadaşın bir yazlıkta kalma maceraları

Olay Örgüsü: Metin tek sahneden oluşur. Beş kız arkadaş, Çeşme yakınlarında bir sitedeki yazlığa gelmişlerdir. Ev sıradan eşyalarla döşelidir. Saadet kapıyı açar ve hep birlikte eve girerler. Banu dışındaki herkes spor giyinmiştir. Banu, makyajlı ve süslüdür. Herkes evi çok beğenir. Banu hemen yatak odasını sorar. Yatacağı odanın neresi olduğunu merak etmektedir. Üst katta yatacaklardır. Banu'nun bavulu çok büyüktür ve üst kata onu taşıyamaz.

Kızlar temizliğe başlamıştır. Zerrin önce yerleşmeleri gerektiğini söyler. Suyu ve elektriği açar. Banu yine Zerrin'e hangi odada yatacağını sorar. Zerrin, Banu'ya Necla ile aynı odada yatacağını söyler.

“Banu – Ben kimseyle yatmam.

Zerrin – Neden o?

Banu – Yatmam tabi. Horlar morlar. Benim kendi odam olmalı.” (Gümüş, 2002:103)

Zerrin salonda yer yatağında yatabileceğini söyler. Banu, bunun üzerine yakınlarda otel olup olmadığını sorar. Zerrin buna kızmıştır.

“Zerrin – Daha neler? Beraber olmak için geldik buraya. Otele bırakır mıyım? Annene, babana söz verdik.” (Gümüş, 2002:103)

Banu, evde tek kişilik bir oda görür. Orada yatmak ister. Saadet bu duruma itiraz eder. Necla kura çekme fikrini ortaya atar. Zerrin yukarı çıkmalarını söyler. Banu yine her şeyi şikâyet etmeye devam eder.

“Banu – O merdiven daracık. Bu koca şeyi nasıl çıkaracağım?” (Gümüş, 2002:104)

Saadet Banu'ya koca bavulu getirdiği için kızar. Necla da kendisinin çıkarması gerektiğini söyler. Fakat Fatma dayanamaz ve bavulu çıkarmaya karar verir. Zerrin önde, öbürleri arkada yukarıya çıkarlar.

Bu metinde beş kız arkadaş yer alıyor. Ancak piyes asıl karakter olan Banu'nun hareketleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Banu'nun yaptığı her hareket gösterdiği her tavır arkadaş ortamına uymayan durumlardır. Banu her koşulda şikâyet eden, kendi rahatını düşünen biridir. Ancak metinde bir amaçsızlık var gibidir. Elbette yazılan her piyesin bir ders verme maksadı olamaz. Fakat ders kitabında yer alan metinlerin belli bir amaca hizmet etmesi gereklidir. Banu üzerine yoğunlaşıp bu karaktere hiçbir ders vermeden, onun bu uyumsuz hareketlerine çekidüzen vermeden piyes sonlanınca öğrencilerin kafaları karışabilir. Hatta metnin içerisinde her hareketi eleştiren ve beğenmeyen Banu'nun ne olursa olsun diğer arkadaşları tarafından idare edilmesi bize göre anlamsız bir durumdur. Ele alınan konuda eğer bir karakterin yanlışı varsa ve bu sürekli bir tez olarak öne sürülüyorsa küçük de olsa bir ders çıkararak metin sonlanmalıdır.

Turgut Özakman'ın kaleme aldığı *Ah Şu Gençler* kısa tablolardan oluşan bir oyundur. Her tabloda farklı kahramanlar ve olaylar anlatılır. Oyunda doktor ve 1.oyuncu bütün tablolarda değişmeyen yegâne kahramanlardır. Kitapta piyesin 2,4 ve 5.tabloları verilmiştir

Konu : Ah Şu Gençler, gençliğin sorunlarını konu alır.

Olay Örgüsü :2.tabloda tembellik konusu ele alınır. Tezcan adında bir genç kız tembelliği gözler önüne serilir. Tezcan ağabeyi ve babası tavla oynamaktadır. Babası kızından bir bardak su ister.

“Tezcan – Aman babaaa...

Baba – Kırk yılda bir şaşırdım da bir su istedim be kızım.

Tezcan – Üf babaaa...” (Yıldırım,2004:57)

Annesi Tezcan'dan yardım ister bu kez. Tezcan yine aynı tepkileri verir. Büyük annesi dikiş dikmektedir. Tezcan'dan önlüğünü getirmesini, eteğindeki söküğü dikeceğini söyler. Tezcan buna da tembellik yapar. Ağabeyi saati sorar. Tezcan kızıp sahneden çıkar. 1.oyuncu doktora Tezcan'ın hastalığının ne olduğunu sorar. Doktor da bilmemektedir. Merakla Tezcan'a sorarlar:

“Tezcan – Amaaaan siz deeeee!” (Yıldırım,2004:58)

4.tabloda, ayakkabı isteyen bir kızın hikâyesi vardır. Kız ısrarla marka ayakkabı istemektedir. Babası bu ay maaşını zamlı aldığını söyler. Ayakkabının fiyatını sorar. Ancak

ayakkabı çok pahalıdır. Kız bu duruma itiraz eder çünkü bu ayakkabıdan tüm arkadaşlarında vardır. İki ay sonra babası nihayet ayakkabıyı alabilmiştir. Fakat kız, ayakkabının modasının geçtiğini söyler. Babası bu duruma çok kızmış aynı zamanda üzülmüştür.

5.tabloda, derslerine hiç çalışmayan bir delikanlı karşımıza çıkar. Yarın sınavı olduğu halde çocuk saçma sapan işlerle uğraşmaktadır. Annesi onu uyarsa da, annesini dinlemez. Çocuk geçen sene sınıfta kalmıştır. Annesi delikanlının yine sınıfta kalmasından korkmaktadır. Delikanlı onu dinlemez ve kendisini rahat bırakmasını ister. Aradan altı ay geçmiştir. Delikanlı yine sınıfta kalmıştır. Delikanlı sınıfta kalışını öğretmenlerine bağlar. Annesi onu daha önceden uyardığını söyler. Delikanlı yine itiraz eder ve annesini gururuyla oynamakla suçlar.

Gençlerin derslere motive olmalarını sağlayan, öğrenciler açısından olumlu bir metindir. Her tabloda son derece önemli kavramlar üzerinde durulmuş ve her tablonun sonunda sorun çıkaran karakterlere bir ders verilmiştir. Metin olarak ele alınan tabloların ikisinde tembellik konusu işlenmiştir. Özellikle bu konunun ele alınması çağımızın hastalıklarından biri olan atalet kavramı üzerine düşünülmesi gerekliliğinin önemi ortaya çıkarmaktadır. İlkokulda ve ortaokulda müfredatta yer alan konuların çoğunu öğrencilerin anlamamasının en büyük sebebi tembellik yapmalarıdır. Derslerine düzenli çalışan, üzerine düşen sorumluluğu yerine getiren her öğrenci kendi sınıfındaki derslerin büyük kısmını anlayacaktır. Bu anlamda öğrencilerin en önemli sorunlarından birine işaret eden bir metindir. Ayrıca metin, günümüzde gençlerin marka düşkünlüğüne ve ailelerinin ekonomik durumunu görmezden gelerek aşırı isteklerde bulunmalarını gündeme getirmesi açısından son derece faydalıdır.

“Bir Gemi” piyesi yardımlaşmanın önemini gözler önüne serer. Metin *Çocuklara Seçme Okul Piyesleri* kitabından alınmış ve sadeleştirilmiştir. Metnin yazarı İlhan Tarus’tur.

Konu: Köydeki görevlerini tamamlayıp ilçeye dönmekte olan savcı, doktor ve jandarma erinin yağmura yakalanınca Kaptan’ın odasına sığınmaları

Olay Örgüsü: Olay, Karadeniz’in fındık ve çam ağaçlarıyla örtülü dağdaki terk edilmiş su değirmeninde, bir balıkçı gemisinin kaptan kamarasına benzetilmiş küçük ve ilkel odada geçer. Köydeki görevini tamamlayan savcı, doktor ve jandarma eri yağmura yakalanınca Kaptan’ın odasına sığınır.

Kaptan bütün sıcaklığıyla onları içeri buyur eder.

“Kaptan – Buyurun... Buyurun... Kusura bakmayın... Dağ başında bu kadar olur...”
(Saraçoğlu,2000:26)

Vakit gece yarısıdır. Savcı sığınılacak bir yer buldukları için mutludur. Merakla Kaptan’ın gemisini inceler. Dağ başında olmasına oldukça şaşırır. Kaptan onlara yemek getirmeye gider. Bu esnada aralarında nasıl bir ortamın içine düştüklerini konuşurlar. Doktor, Jandarma Mehmet’e bu adamın kim olduğunu sorar.

“Jandarma – Vallahi bilmiyorum beyim. Kasabada kulağımıza çalınmıştı. Bir gemici gelmiş, çarşıdan öteberi almış. Abuk subuk bir şeyler söylemişti. Sonra ortadan yok olmuş diyorlardı. Epey var. Galiba bu adam olacak.” (Saraçoğlu,2000:27)

Kaptan, mürdüm eriği ve reçel getirir. Savcı çok teşekkür eder. Savcı ve doktor ona borçlandıklarını ve ona yardım etmek istediklerini söylerler. Kaptan bu durumdan mutlu olmuştur ama hayatından memnun olduğunu dile getirir. Doktor, Kaptan’a bir gemi gerekli olduğunu söyler. Savcı da bu fikre katılır ve ona bu gemiyi mutlaka bulacaklarını dile getirir. Kaptan ambara gidince savcı ve doktor bu konuyu aralarında konuşurlar. Kaptan’a bir gemi ayarlamaya karar verirler.

“Savcı – Yaşa doktor! Gerçek bir insansın sen! Benden de ne istersen, ne dilersen hazırım! Şimdiden bir maaşımı bu işe koyarım.

Doktor – Ben de...(Birbirlerinin elini sıkırlar.)” (Saraçoğlu,2000:28)

Savcı, doktor ve jandarma eri kaptanı terk edilmiş değirmenden kurtarırlar ve eski mesleği olan balıkçılığa geri dönmesini sağlarlar. Öğrencilerin meslekleri tanımalarını da sağlayacak son derece önemli bir metindir. Yine toplum içinde yaşayan tüm meslek gruplarının dayanışmalarını gören öğrenciler bu konuda kendilerine ders çıkaracaklardır. Ayrıca yardım sever kaptan metnin sonunda ödüllendirilmesi temanın daha çok vurgulanmasını sağlar.

Ali Yürük’ün çok sahnelenen oyunu *Çatallı Köy* Metin Gül’ün 6.sınıflar için hazırladığı Türkçe kitabında kendisine yer bulmuştur.

Konu: Memik ailesinin düşman aile olan Cukcuklardan kız istemesi

Olay Örgüsü: Ali Yürük *Çatallı Köy* adlı eserinde, köylerimizde sık yaşanan kan davası, kız kaçırma olaylarının nedenleri ve sonuçları üzerinde duruyor.

Aynı köyde yaşayan Cukcuklar ve Memikler, aralarında kan davası bulunan iki düşman ailedir. İki ailede de karşı taraftan kız kaçırıp evlenenler olmuştur. Bu kez, Memikler'den Veli, Cukcuklar'dan Tevfik Emmi'nin kızı Emine'yi istemektedir. Kızı istemek için İsmail'i görevlendirir.

İsmail , hiç sözü uzatmadan lafa girer :

“ İsmail – Tevfik Emmi, darılma, gücenme ,ben buraya ara bulmaya geldim. Allah'ın emri, peygamberin kavliyle kızın Emine'yi Veli'ye istiyorum.” (Gül,1996 :132)

Tevfik İsmail'i oğlu gibi sevmektedir. Babasıyla kardeş gibidir. Ancak bu iş çok ayrı bir iştir. Bunca yıl sonra barışılmayacağını ve Memiklere güvenmediğini söyler.

“Tevfik – (...) Hem barışacağım kim? Adi Memikler... ‘Eşek derisinden post olmaz , eski düşman dost olmaz.’ derler.” (Gül,1996 :133)

İsmail, Tevfik'i ikna etmek için elinden geleni yapar. Dargınlığın ilk sebebini sorar.

“Tevfik – Babamla o Recep'in babası, İstanbul'daki Galata Köprüsü'nün kaç adım olduğuna dair iddiaya girdiler.” (Gül,1996 :133)

Galata Köprüsü'nün kaç adım olduğuna dair iddiaya tutuşmuşlardır. Tevfik'in babası bin adımdan fazla olduğunu iddia eder. Köprüyü ölçmesi için bir adam yollarlar. Bu adam köprünün bin adımdan daha az olduğunu söyler. Ancak yenilgiyi kabul etmeyen Cukcuklar ilginç bir suçlama ortaya atarlar:

“Tevfik – Öyle ya adımlamaya giden adam bizim sülaledendi. Onun söyleyeceği yalan olmayacağına göre, garanti bunlar kısalttırdı köprüyü.” (Gül,1996 :133)

Köyün dışında tapusuz bir tarla vardır. İki sülale de burayı sahiplenir. Derken yeni bir iddia başlar.

“Tevfik – (...) Tarlanın iki başına her iki sülaleden birer adam geçecek. Sabahtan akşama kadar hangi sülalenin adamı daha çok konuşursa, tarla onların olacak.” (Gül,1996 :134)

İki taraf da sülalelerinin en geveze adamlarını seçerler. Tevfik Emmilerin seçtiği adam öğle vakti konuşmaktan çatlayıp ölür. Diğer tarafın adamı ise o vakte kadar hiç

konuşmamıştır. Adam ölünce konuşmaya başlar ve iddiayı yine karşı taraf kazanır. Tefvik yine itiraz içindedir:

“Tefvik – Hep hile yapıyor ahlaksızlar. Babam itiraz edince, cınnakçı, dediler babama. Babam da haklı olarak sövdü. O gün orda taş, değnek, yumruk bir meydan kavgası yaptık. İşte İsmail o gün bugün dargınız.” (Gül,1996 :134)

Konu olarak oldukça dikkat çeken piyes maalesef sonuçlanmadan sona ermiştir. Hikâyenin bitirilişi çıkarılabilecek dersler açısından önemli olabilirdi. Son derece trajikomik olaylar sonucu ortaya çıkan ve zaman zaman öğrencileri güldüren bu olayların barışla sonuçlanması daha uygun olurdu. Tefvik iki sülale arasında gerçekleşen sıkıntıları anlatınca oldukça enteresan fakat bir o kadar da komik olayların yaşandığını öğreniyoruz. Bize bu kadar sempatik gösterilen bu karakterin uzlaşma konusunda son derece katı olması öğrencilerin metni anlamlandırması açısından olumsuz bir durumdur.

“Trafik Polisi” piyesi Aziz Sivasoğlu’nun *Belirli Gün ve Haftalar* kitabından 5.sınıf ders kitabına alınmış bir piyestir.

Konu : Bir trafik polisinin kuralları sürücülere öğretmesi

Olay Örgüsü: Bir çocuk trafik polisi kılığındadır. İşlek bir caddede görev yapmaktadır. Düdük öttürerek gelir. Kırmızı ışıkta geçmeye çalışan bir adamı uyarır. Yayaların yeşil ışık yandığında geçmesini ister.

Kırmızı ışıkta geçmeye çalışan bir sürücüye sinirlenir:

“Acelesi varmış! Acele giden ecele gider sinir olmak işten değil yani.” (Sırmatel, 2000:142)

Trafiğin orta yerinde yolcu indiren minibüs şoförüne kızar. Ardından seyircilere döner. Trafik polisliğinin zorluklarından bahseder.

“Her trafik lambasının yanına bir de polis koyamayız ki...” (Sırmatel, 2000:143)

Trafik kurallarına uymanın faydalarından söz eder. Karşıdan karşıya geçerken yapılması gerekenleri anlatır. Sözü şöyle tamamlar:

“Ne demiş atalarımız? ‘Kaza geliyorum demez.’ Hepinize kazasız belasız günler dilerim.” (Sırmatel, 2000:143)

Piyes, kısa bir metin olsa da oldukça öğretici unsurlar taşır. Trafik kurallarına uymanın ne kadar önemli olduğunu vurgular. Ayrıca Trafik Polisliği mesleğini öğrencilere tanıtır. Fakat tek kişilik oyun olması katılımı az olmasına sebep olacağından oyun için olumsuz bir unsurdur. Kanaatimizce oyuna başka roller eklenmesi, onun amacına daha iyi hizmet etmesini sağlayacaktır.

Reşat Nuri Güntekin'in önemli romanlarından olan *Yaprak Dökümü* bizzat yazar tarafından oyunlaştırılmıştır. Eserin 2. Perde, 1. Tablosu Rekin Ertem, İskender Pala ve Sakin Öner tarafından 7. Sınıflar için hazırlanan ders kitabında metinleştirilerek öğrencilere sunulmuştur.

Konu: Ali Rıza Bey'in geçmişiyle yüzleşmesi ve pişmanlıkları

Olay Örgüsü: Ali Rıza Bey emekli bir kaymakamdır. Emekli olduktan sonra, daha önce hiç sevmediği, kahvelerde zamanını geçirmektedir. Olay Bağlarbaşı'nda emekliler kahvesinde geçer. Metnin açıklamalar kısmında kahvenin tasviri yapılır. Ali Rıza Bey oldukça kalın bir kitap okumaktadır. Bu esnada Şevket kapıda görünür. Şevket, Ali Rıza Bey'in oğludur ve o gece düğünü vardır. Ali Rıza Bey oğlunun düğününe gitmediği için mahcup olur. Ancak Şevket bu durumu anlayışla karşılar ve babasından ona çay ikram etmesini ister.

“Ali Rıza – Çay mı? Bu saatte smokinli bir yeni güveyin çay içmesi...”
(Ertem,1993:112)

Çaylar gelir. Ali Rıza Bey geçmişe doğru bir yolculuk yapar. Şevket babasının o zamanlarda da okuduğunu söyler. Ali Rıza Bey elindeki kitabı göstererek:

“Ali Rıza – Kim bilir, belki de aynı kitaptır Şevket...”

Şevket – Ne işi var onun burada baba?

Ali Rıza – Yarın satılıyor...

Şevket – Fakat baba, bu senin için...” (Ertem,1993:112)

Ali Rıza oğlunu susturur. Konuyu kapatarak kendisini bu kahvede nasıl bulduğunu sorar. Şevket babasının uzun zamandır burada olduğunu bilmektedir. Ali Rıza buraya geldiği için mahcuptur. Zira görev yaptığı zamanlarda her yerde kahvelere gidenleri eleştirmiş hatta elinden geldiği kadar kahve kapatmıştır. Kendisini bindiği dalı kesen Nasrettin Hoca'ya benzeter. Aslında kahvede birçok güngörmüş insanın olduğunu söyler.

“Ali Rıza – (...) Hor, fakir kıyafetlerine bakma. Bu biçarelerin hepsi güngörmüş, memleketin hayatında iyi kötü tesiri olmuş adamlardır. Büyük memurlar, askerler, hakimler, muallimler ve daha kimler...” (Ertem,1993:113)

Kendisinin de bir kahve adamı olduğunu söyler. Hayatı kahvede geçen, orada yaşayan ,orada yiyen, kahvede uyuyan adamdır kahve adamı. Sırtına kupa çektiren bir adamı gösterir. Bu adam eski bir doktordur. Bir ihtiyar ayağa kalkıp hiddetle bağırmaya başlar. Bu kişi eski bir ceza revidir. Kendisine İstanbul’un bir haftalığına şehreminliğini verirlerse her şeyi nizama sokacağını anlatır. Başka bir adamı gösterir. Evinde dayak yiyen eski bir idadi müdürüdür bu adam. Geceyi çaresiz evde geçirecektir.

Büyük bir hikâyenin küçük bir anına temas eden bu metin oldukça duygusaldır ve hayatın acı gerçeklerini gözler önüne serer. Fakat romanın o etkili havasını bu kadar kısa bir piyesle hissedemeyiz. Yine de Türk edebiyatının bu önemli eserinin piyes haline getirilmesi ve bunun bir kısmının da metin şeklinde öğrencilere verilmesi son derece önemlidir.

Cemil Miroğlu’nun kaleme aldığı “Yolcu Konmaz Oteli” Abdülkadir Altan’ın 7.sınıf Türkçe kitabında yer alır:

Konu: Otelcinin misafirini karıştırarak Şehzade yerine garsonuna hizmet etmesi

Olay Örgüsü: Yolcu Konmaz Oteli 4 sahneden oluşur. İlk sahnede otelci yalnızdır. Elinde bir süpürge vardır. Seyircilerle konuşmaktadır. Neşeli ve sevinçli olmasının sebebini seyirciye açıklar. Ankara’nın en güzel oteli olan Yolcu Konmaz Oteli’nin sahibi olduğunu ve isminin Bulguroğlu olduğunu söyler.

“Otelci – Bugün otelime çok meşhur bir yolcu gelecek de onun için böyle sevinç ve neşe içindeyim. Güngörmez Ülkesi kralının oğlu, bugün bizim otele geliyor.” (Altan,2000:74)

Yapacak çok işi vardır. Bu yüzden işçi idaresinden bir garson istemiştir. Fakat Bulguroğlu her yeri toplamış, kahvaltı bile hazırlamıştır. Ünlü bir kralın oğlunun otelde kalması otel için çok iyi bir reklamdır. Heyecanlıdır. Bu esnada kapı çalınır.

2.sahne Topaç sahnededir. Topaç işçi idaresinden gelen garsondur. Fakat Bulguroğlu onu şehzade zanneder. Topaç Bulguroğlu’nun aşırı ilgisinden şaşkındır.

“Topaç – Allah Allah... Bu kadar nazik bir patron da hiç görmemiştim.” (Altan,2000:74)

Topaç isminin Topaç olduğunu söyler ve kendisine öyle hitap edilmesini ister. Bulguroğlu bunu kabul eder ama Topaç'ı konuşmaz bile. Hazırladığı kahvaltıyı yemesi için Topaç'ı zorla ikna eder. Topaç çaresiz kahvaltıya gider.

3.sahne Bulguroğlu yine yalnızdır. Çok rahat ve memnundur. Bu esnada telefon çalar. Gazetecilerin aradıklarını düşünür. Onlarla şu anda röportaj yapmama kararı alır. Israrla çalan telefona bakınca işler değişir. Arayan prensin yaveridir. Prens bugün gelebileceğini söyler. Şimdi Bulguroğlu şehzade zannettiği adamın kim olduğunu anlama çabası içindedir.

Son sahnede Topaç yeniden sahnededir. Kahvaltıdan memnun kalmıştır. Otelci onun kim olduğunu anlamak için çaba sarf eder. Sonunda onun işçi idaresinden gelen garson olduğunu anlar. Ama bu yanlış anlaşılma için kendisini suçlu bulur.

“Otelci – Doğru... Bütün kabahat bende. İnsan anlamadan, dinlemeden iş yaparsa böyle olur.” (Altan,2000:75)

Bu kez Otelciyi bu olayın etrafa yayılma korkusu sarar. Otelci garsonu işe kabul eder bir de ziyafet vaat eder. Garson bunu kabul eder ve seyirciyle konuşarak oyunu sonlandırır:

“Topaç – Eee, çocuklar... Mademki bu sırrı siz de öğrendiniz, sizin de yolunuz Ankara'ya düşerse benim gibi doğruca buraya gelip kendinize bir ziyafet çekin... Allah'a ısmarladık.” (Altan,2000:75)

Piyenin içerisinde seyirciyle konuşulması son derece ilgi çekicidir. Tiyatro seyircisinin de oyuna dâhil edilmesi öğrencinin dikkatini daha da çeken bir durumdur. Oyundaki mizah unsuru keyifle okunmasını sağlar. Ayrıca piyes, iyice anlayıp dinlemeden harekete geçmenin çok yanlış sonuçlar doğuracağını gözler önüne sererek öğrencileri dikkatli olmaya özendirir.

Behçet Necatigil'in 1965'te kaleme aldığı radyo oyunu *Yıldızlara Bakmak* incelediğimiz kitaplarda karşımıza çıkan eserlerden biridir.

Konu: Telaşlı bir adamın yıldızlara bakma ve yaşamını değerlendirme serüveni

Olay Örgüsü: Oyun tek perdeden oluşur. Telaşlı bir havada başlar. Bir yolcu gece vakti at arabası eşliğinde rasathaneye gitmektedir. Yolcu çok telaşlıdır.

“Yolcu – Daha hızlı, daha hızlı! Vaktim yok fazla.” (Günyüz,2008:44)

Arabacı ve yolcu gözlemesine gelirler. Kapıyı gözlemevi müdürü açar. Gece vakti olduğu için müdür onları içeri almaz. Yolcu yıldızları görmek istemektedir. Müdür her şeyin olduğu gibi öğrenmenin de bir zamanı olduğunu söyler. Sokakları öğrenmenin bile bir zamanı olduğunu dile getirir.

Yolcu ısrarlıdır. Son zamanlarda kulağına hep aynı soru gelmektedir. “Yıldızlara baktın mı?” Yolcu gözleri sağlam olduğu halde yıldızları göremediğini söyler. Rasathaneden yıldızları göreceğini düşünür.

“Gözlemevi müdürü – Püh! Yıldızları yakından göremeyen uzaktan hiç göremez.”
(Günyüz,2008:47)

Müdür yolcuya çiçeklere bakıp bakmadığını sorar. Yolcu eğer bakmak isterse botanik bahçesine gideceğini söyler. Arabacı ve müdür gülerler. Hâlbuki bahçeler ve parklar vardır. Arabacı yol üstünde bahçenin önünden geçtiklerini söyler. Bir aralık arabacı durmuş çiçekleri seyretmiştir fakat yolcu bunun farkında bile değildir. Yolcu bakmayı unutmuştur.

“Yolcu – Size bir itirafta bulanayım mı? Ben bugüne kadar hep önüme baktım.”
(Günyüz,2008:48)

Yolcu hayatı boyunca hep işiyle ilgilenmiştir. Çocukluğunda ve gençliğinde de hiçbir şeye bakamamıştır.

“Gözlemevi müdürü – Sağlık durumunuz nasıl?

Yolcu – İki gün iyiceyim, beş gün hasta.

Gözlemevi müdürü – Yıldızlara bakamamaktan, hava alamamaktan!”
(Günyüz,2008:48)

Müdür, her şeyin sebebini bu gerekçelere bağlar. Yolcu hâlâ telaşlıdır. Yıldızları görmek istemektedir. Gözlemevi müdürü ona göstereceği yıldızı olmadığını söyler. Yolcu geç kalmıştır. Arabacı dönüş yolunda yolcuya yıldız göstereceğini söyler.

“Yolcu – (Azarlar.) Görmüyorum dedim yahu, göz doktoru musun sen?

Müdür – Bu iş doktor işi değil, yaşamak işi!” (Günyüz,2008:51)

Çaresiz yola çıkarlar. Yolcu yol üstündeki bahçeyi görmek ister. Fakat geç olmuştur. Çiçekler uykuya dalmıştır. Arabacı çiçekleri ancak yarın sabah görebileceğini söyler.

“Yolcu – Geç kaldım , çok geç kaldım!

Arabacı – Geç kaldınız, bey!” (Günyüz,2008:51)

Elimizdekilerin kıymetini bilmemiz ve farkında olmamız açısından ufkumuzu açtığı için oldukça güzel bir metindir. Üstelik piyes son derece edebi bir dille yazılmıştır. Öğrencilerin sadece okuma parçası olarak değil sahnede canlandırarak oynamaları gereken güzel bir oyundur. Bu oyunla öğrenciler yaşamlarını nasıl değerlendirecekleri konusunda kafa yormaya yönlendirilir.

Edebiyatımızın önemli ürünlerinden Nasrettin Hoca fıkraları, oyunlaştırılarak, 2012 yılında 6. Sınıflar için hazırlanan ders kitabında yer almıştır:

Konu: Nasrettin Hoca'nın başından geçen muhtelif olaylar

Olay Örgüsü: Piyes 2 perdeden oluşur. 1.perdede, Nasrettin Hoca'nın “İçinde Ben de Vardım” fıkrasının oyunlaştırılmasıyla başlar. Evde Hocayla birlikte karısı ve Ayşe vardır. Metin Ahmet Ağa'nın Hocanın eşeğini istemesiyle devam eder. Hoca eşeğin evde olmadığını söylediği an, ahırdan eşeğin sesi duyulur. Hoca durumu toparlamaya çalışır:

“Hoca – Tövbe, estağfurullah be adam, şu sakalı ağartmış adamın sözüne inanmadın da gittin ahırdaki eşeğin tek lafına inandın, yazıklar olsun sana be.” (Komisyon,2012:69)

Oyun, “Bana Görünme de Kime Görünürsen Görün” ve “İpe Un Serdim” fıkralarının kurgularıyla devam eder. Arkasından “Kazan Doğurdu” fıkrası gelir.

Hocanın karısı gece kalmak üzere komşusuna gidecektir. Bu sırada Yasef Efendi gelir. Yasef, Hocaya bir altın bozdurmak ister. Maddi durumu kötüdür, iflas etmiştir. Hoca bu durumu avantaj olarak kullanır, Yasef Efendi çaresiz altını değerinin çok altında satmaya razı olur. Ancak Hoca işi o kadar ilerletir ki Yasef'ten altını alacağını fakat üstüne Yasef'in para vermesi gerektiğini söyler. Yasef kızıp çıkar.

2.perde bir ormanlık alanda geçer. Hoca eşeğiyle boş boş oturmaktadır. Yolcunun geldiğini görünce bindiği dalı kesmeye başlar. Yolcu onu uyarır ama Hoca anlamaz. Hoca düşünce Yolcu'ya koşar. Onun “ermiş” olduğunu düşünmektedir. Ne zaman öleceğini sorar. Yolcu dalga geçerek yarım saatlik ömrünün kaldığını söyler. Hoca, fenalaşır. Karısına Hoca'nın öldüğünün haberi gider. Cenazesi kaldırılırken tabutun üstünde konuşunca Hocanın ölmediği anlaşılır.

Metin Nasrettin Hoca fıkralarının birleşiminden meydana gelir. Konusu oldukça ilgi çekicidir. Yalnız Hoca'nın Yasef Efendi'nin zor durumunda ona yardım etmemesi ve onun bu kötü durumundan yararlanmak istemesi öğrencilerin gözünde Nasrettin Hoca şahsına zarar veren bir durumdur. Ayrıca kanaatimizce öğrencilerin ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkiler. Öğrencilere doğruluğu ve dürüstlüğü aşılması gereken bir kitapta bu tip bir metne yer verilmesi son derece zararlıdır.

Toplum hayatına dair ele aldığımız metinlerin sonuncusu “Edison” piyesidir.

Konu: Telgraf memuru Edison'un telgraf alanında yaptığı önemli buluşlar

Olay Örgüsü: Thomas Alva Edison (1847-1931) 20.yy yaşamını icatlarıyla büyük bir şekilde etkileyen Amerikalı mucit ve iş adamıdır. Onun yaşamının bir anını anlatan Edison piyesi tek bir sahneden ibarettir. Edison, bir telgraf memurudur. Piyenin başlangıç kısmındaki açıklamalarda çalıştığı ortamın nasıl olduğu tarif edilir. Edison'un vazifesi her on dakikada bir karşı telgraf merkezine işaret göndermektir. Fakat Edison bulduğu yeni yöntemle bu işi makinenin otomatik yapmasını sağlar. Dolayısıyla yapacak işi kalmamıştır. Uykular. İçeri müfettiş girer ve onu uyurken yakalar. İşte piyes böyle bir gerilim anıyla başlar. Edison'un açıklamaları sonucu müfettiş ikna olur ve kendisini kutlar. Ödülü hak ettiğini ve onu daha önemli bir göreve vereceğini söyleyerek sahneden çıkar. Edison keyiflenmiştir.

“ Edison – (Masaya oturur .Neşelidir. Seyircilere dönerek) Buluşum sayesinde haberleşme çok kolay olacak.” (Gümüş,1994:141)

İçeri iki işçi girer. Şirkette nakledici santral bozulmuştur. Arızayı kimse giderememiştir. Edison'un arızayı gidermesi için ricada bulunurlar. Hep birlikte sahneden çıkarlar. Az sonra içeri farklı iki işçi girer. Edison'un arızayı giderdiğinden bahsederler. Bu kez içeri Edison girer. İşçiler onu kutlarlar. Edison mutlu olur ve daha fazlasının olacağını söyler :

“Edison – Arkadaşlar, daha bu başlangıç. İleride büyük bir buluşumla geceler gündüze dönüşecek. Bekleyin göreceksiniz.” (Gümüş,1994:141)

Piyenin Edison'u konu olarak ele alması ve onun insanlık tarihine damga vurmaktan önce neler yaptığını gözler önüne sermesi bakımından son derece olumlu bir yönü vardır. Ayrıca, öğrencilere hayal etmenin ve çalışmanın dünyayı değiştireceği mesajını vermesi açısından son derece faydalı bir metindir.

1.2.KARAKTERİZASYON

1.2.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

Vatan Yahut Silistre Metinleri

4 ayrı ders kitabında 4 metin olarak karşımıza çıkan *Vatan Yahut Silistre* metinlerinde genellikle 4 ana karakterin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Silistre Kalesi'nin alay komutanı olan, vatansever, vaktiyle mahkûm arkadaşını kurşuna dizmediği için rütbesi elinden alınmış, tekrar erlikten başlayarak miralaylığa yükselen Sıtkı Bey bu karakterlerin ilkidir. Utancından ailesinin yanına gidememiş, karısının ve oğlunun öldüğünü, kızının ise kaybolduğunu ona gelen mektuplardan öğrenmiştir. Vatanı uğruna canını hiçe sayacak birisidir. Askerlerini inançla şevkle motive eder:

“Sıtkı Bey – Aferin,Allah hepinizden razı olsun! Vatanın ekmeği hepinize helal olsun.” (Demiray,1994:60)

Vatan Yahut Silistre piyeslerindeki bir diğer ana karakterin İslam Bey'dir. İslam Bey Asım Onat'ın 8.sınıflar için hazırlamış olduğu “Vatan Yahut Silistre” metni dışındaki diğer 3 metinde karşımıza çıkar. Bu metinlerden “Kahraman Askerler” piyesinde ismi geçse de konuşması bulunmamaktadır. İslam Bey, vatanı uğruna sevdiği kızı bile ardında bırakan kahraman bir askerdir. Cesurdur. Kendisine verilen hiçbir vazifeden geri adım atmaz. Düşmanın cephanesini patlatma vazifesini hasta olduğu halde üzerine alır.

“İslam Bey – Ateşleyebilirim. Hatta gerekirse üzerine oturur,öyle ateşlerim.” (Yıldız,1993:179)

İslam Bey sonunda sevdiği kıza da kavuşur,kaleyi de kurtarır.

Vatan Yahut Silistre piyeslerindeki üçüncü önemli karakter olan Zekiye incelenen kitaplardaki tüm metinlerde rol almaktadır. Zekiye, sevdiği İslam Bey uğruna erkek kılığına girerek askere gider. Zekiye aynı zamanda miralay Sıtkı Bey'in de kayıp olan kızıdır. Zekiye, kahramanca düşmanla savaşır. Metinler içerisindeki konuşmaları öğrencileri vatanseverlik ruhu açısından etkileyebilecek niteliktedir.

Kalede kalmak için Sıtkı Bey'e verdiği cevap bizi çok etkiler.

“Zekiye – Ben size canımı sunuyorum. Siz bana yaşımın küçüklüğünü söylüyorsunuz. Buraya adam öldürmek için mi geldiniz, ölmek için mi? Öldürmek içinse beni de öldürün. Ölmek içinse, emin olun ki sizden daha rahat, daha kolay ölürüm.”(Yıldız,1993:177)

Vatan Yahut Silistre piyeslerindeki son ana karakter ise Abdullah Çavuş’tur. Son derece korkulu ve çetin geçen bir savaşın ortasında yaptığı konuşmalarla mizahı da piyesin içine dâhil eder. “Kıyamet mi kopar?” leitmotivi ile hafızalarda yer eder.

“Sıtkı Bey – Kıyamet mi kopar? Kıyamet mi kopar? Sen sus da biraz şunlar söylesin.

Abdullah Çavuş – Ay,ben söyleyince kıyamet mi kopar?” (Onat,2000:126)

Bu karakterler haricinde gönüllüler ve erler de metinlerde yer alırlar.

1990 yılı itibariyle Türkçe ders kitaplarında Kahramanlık ve vatanseverlik temaları açısından incelenen 77 adet kitapta yalnızca bu konuyla ilgili 6 piyesin yer alması ve piyeslerin dört tanesinin Namık Kemal’in *Vatan Yahut Silistre* piyesine ait olması bu oyunun son derece önemli bir oyun olduğunu gözler önüne serer. Bu metinlerden iki tanesi 8.sınıf, bir tanesi 6 ve diğeri de 5.sınıflar için hazırlanan bu piyeslerin karakterleri sayesinde vatanseverlik şuurunu kazanacaklardır. Namık Kemal’in karakterlerinde vatanseverlik bilinci son derece ağır basmaktadır ve her biri bu uğurda canından geçecek kadar inançlıdır.

Kahramanlık oyunlarından bir diğeri olan Yahya Akengin’in *Eski Çarıklar* piyesinin metin olarak yalnızca 4.sahnesi verilmiştir. Metin kalabalık bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Elbette ki bu öğrencilerimizin katılımlarını artıracak bir durumdur.

Bu metinden öğrenciler, Kurban karakteri ile işe yaramadığını düşündüğü insanların bile inandığı değerler uğruna büyük işler başarabileceklerini öğrenirler. Piyeste yer alan fedakâr Türk kadınlarının cephe gerisinde ne savaşlar verdiğine şahit olurlar. Niyazi ile her zor durumu daha da zorlaştıran şartların olabileceğinin somut halini yaşarlar. Birlik ve beraberlik neticesinde her türlü sorunun aşıldığına tanıklık ederler. Yine vatanımızın kurtuluşunun ne denli zor şerait altında olduğunu gözleriyle görürler.

Kahramanlık piyeslerinin sonuncusu olan “Sakarya Savaşı” piyesi de “Eski Çarıklar” piyesi gibi kalabalık bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Kahramanların isimleri bilinçli bir şekilde seçilmiştir: Binbaşı Vural, Tuncer, Türköz gibi isimler kahramanca savaşan yiğit askerlerin isimleridir. Bu piyeste de kahraman ve fedakâr Türk kadınlarının cephe gerisinde gösterdikleri mücadelelere tanıklık ederiz.

“ Vural – Kadınların silahları, cephaneleri tamam mı?

Türköz – Bir Amerikan ordusundan daha mükemmel. Dur bakayım (Yan cebinden bir defter çıkarıp bakar.) 23 kişide mavzer, 11 kişide çifte , dördünde tüfek , ötekinin kiminde tırpan , kiminde yatağan , kiminde odun...” (Onat,1999:184)

Kahramanlık piyeslerindeki karakterler öğrencilerin vatanseverlik şuurunu kazanmaları açısından son derece dikkatli seçilmelidir. *Vatan Yahut Silistre* piyesindeki İslam Bey ve Zekiye, Sakarya Savaşı piyesinde ön plana çıkan Binbaşı Vural ve Eski Çarıklar piyesindeki yaşlı ama cesur Kurban karakterleri bu anlamda öğrencilerimizin kendilerine örnek alabilecekleri karakterlerdir. Oyunların yeterince uzun olmamasından kaynaklanan en önemli sorun karakterlerin ayrıntılı analiz edilememesidir. Ancak bu karakterlerin her biri kahramanca vatani için mücadele eden, bu uğurda gerekirse sevdiklerini bile geride bırakan karakterlerdir.

KAHRAMANLIK PİYESLERİNİN KARAKTER TABLOSU			
METNİN ADI	SINIFI	KARAKTER SAYISI	KARAKTERLER
Vatan Yahut Silistre (Onat,2000:125-127)	8	5	Zekiye Albay Sıtkı Bey Abdullah Çavuş Erler ve Gönüllüler.
Vatan Yahut Silistre'den (Yıldız,1993 : 176-179)	8	6	İslam Bey Zekiye Sıtkı Bey Abdullah Çavuş Zabit ve gönüllü askerler.
Kahraman Askerler (Demiray,1994:59-60)	5	4	İslam Bey Zekiye Sıtkı Bey Abdullah Çavuş
Vatan Yahut Silistre (Aksakal,2003:212-213)	6	4	İslam Bey Zekiye Sıtkı Bey

			Abdullah Çavuş
Eski Çarıklar (Doğruel,2000:168- 170)	7	13	Müdür, Dudu, Bekçi, 1.kadın, 2.kadın, Kurban, Feride, Niyazi, 3.kadın, 4.kadın, İsmail, Şükrü, Mr.Tom.
Sakarya Savaşı (Onat,1999:182- 184)	7	6	Binbaşı Vural, İhtiyat Zabiti, Tuncer, Türköz, Ayşe Hanım ve Fedakar Türk Kadınları

1.2.2.KARAGÖZ VE HACİVAT OYUNLARI

Karagöz gölge oyunlarında karşımıza çıkan en önemli iki şahsiyet Karagöz ve Hacivat karakterleridir. Cahil halk insanını temsil eden Karagöz söylenen her şeyi ya yanlış anlar ya da anlamazlıktan gelir:

“Hacivat – Burada insan kendini unutuyor.

Karagöz aynı zamanda nerede, ne zaman, ne söyleyeceğini bilmeyen patavatsız birisidir.

“Hacivat – Karagöz’üm sen dil bilir misin?

Karagöz – Bilirim.

Hacivat – Hangi dilleri?

Karagöz – Sığır dili, koyun dili, manda dili...Haşlamaları bir güzel olur ki!” (Ayata, 2003:132)

“Hacivat – (...) acele ile küreğin sapı dokunup gözümün biri çıkmaz mı?

Karagöz – İnşallah efendim, yakında bir sebep olur da çıkarır. Siz merak etmeyin, inşallah ötekini de çıkarır.” (Şahin,1997:133)

“Hacivat – Canım efendim, serpuş almıştım.

Karagöz – Sarhoş oldunsa bana ne?

Hacivat – Canım, sarhoş değil, serpuş, serpuş...

Karagöz – İyi ya, be yahu, ondan bana ne!

Hacivat – Ayol öyle mi derler?

Karagöz – Ya nasıl derler?

Hacivat – Güle güle giy, başında paralansın derler.” (Ünal,1999:66)

Hiçbir zaman doğru düzgün bir işi olmayan Karagöz, içi dışı bir halk adamıdır. Halkın sağduyusunu temsil eder. İyi niyetlidir. Zaman zaman ise öfkeli. Karagöz oyunların başlangıcında sahneye giren Hacivat’ı genellikle azarlar ve tokatlar.

“Hacivat – Karagöz’üm hayırlı sabahlar olsun!

Karagöz – Hay leş kargaları iki gözünü oysun!(Vurur.)” (Balel, 1998:127)

Karagöz gölge oyunlarının on ikisinde de karşımıza çıkan bir diğer vazgeçilmez karakter Hacivat’tır. Yarı aydını temsil eden Hacivat genellikle Karagöz ile dalga geçer, onunla eğlenir.

“Hacivat – Öyle ya birader, dikkat etsene: Bir kuru dala kırk kartal konmuş kartal kalkar,dal tartar, dal tartar kartal kalkar... Anladın mı?

Karagöz – Nasıl anlamam? Kartal tarıt ratar apırt tar tar tarr...” (Doğruel, 2000 : 161)

Hacivat, Karagöz’ün yanlış anlamalarına karşın sakin ve anlayışlıdır. Her konuda az çok bilgi sahibidir. Karagöz’e nerede, nasıl konuşması gerektiğini anlatmaya çalışır. Bu uğurda azarlanır, tartaklanır, dayak yer ama yine de bu ısrarından vazgeçmez. Kurnazdır. Bencildir. Arapça Farsça sözcükleri sıkça kullanarak süslü bir dille konuşmaya çalışır fakat Karagöz onu hiç anlayamaz.

Hacivat sürekli Karagöz’ü yönlendirme ve ona bir şeyler öğretme çabası içindedir. “Karagöz ve Hacivat” oyununda Hacivat Karagöz’e parkta iş bulmuştur. “Karagöz İle Hacivat” ve “Dil Bilir Misin?” piyeslerinde Hacivat Karagöz’e yabancı dil bilmenin öneminden bahseder.

“Hacivat – Öyle değil Karagöz’üm, insan ne kadar çok dil bilirse, o kadar bilgili olur, değer taşır. Ünlü kişilerin hepsi birkaç dil bilir.” (Sarıca,2003:145)

“Hacivat ve Karagöz” piyesinde Hacivat Karagöz’e tekerlemeler öğretmeye çalışır.

“Hacivat – Şu ateşi kıvılcımlandırmalı mı, kıvılcımlandırmamalı mı?

Karagöz – Ha? (Bir iki sıçrayarak öksürür.) Şu ateşi kıvırcırmalı mıdır , kıvılcırmamalı mıdır?” (Doğruel, 2000 : 161)

Hacivat, “Manici” piyesinde maniler yoluyla Karagöz’e hakaretler yağdırır.

“Hacivat – Kağıttan fener yaparım

Çıkamaz sokağa saparım

Arkadaşım ayı olmuş

Burnuna halka takarım.” (Aksakal,1996:165-166)

“Babamın Ölümü” piyesinde alışılmış roller yer değiştirir. Her şeyi yanlış anlayan bu sefer Hacivat’tır. Bu durumun sebebini şöyle açıklar:

“Hacivat – Birader, affedersin. Birkaç gündür nezle fena halde rahatsız ediyor. Kulaklarıma indi de , adeta sağır gibi oldum. Sen de telaşla söylüyorsun, orasını anlayamadım.” (Gül,1996:66)

Hacivat Karagöz’ü metnin sonuna kadar anlamaz. Ancak metnin sonunda yine o bildik Hacivat profiline döner ve Karagöz’le dalga geçer:

“Hacivat – Senin ne demek istediğini anlamadım zannetme. Ben seni tecrübe ediyorum... Baban öldü değil mi? Lakin hangi baban öldü?” (Gül,1996:67)

İncelenen 12 Karagöz piyesinin yalnızca birinde Karagöz Hacivat karakterleri dışında bir ismin rolünü görürüz. “Manici” isimli piyeste Zenne karakteri de karşımızdadır. Karagöz oyunlarında farklı şekillerde karşımıza çıkar. Genellikle görünmez ve az konuşur. Bu oyunda da Hacivat’ın bahşişini verir ve çekilir.

“Zenne – (İçeriden) Bekçi baba, biraz gelir misin?

Hacivat – Geleyim efendim.(Gider.)

Zenne – (İçeriden) Alınız şu parayı, az ama kusura bakmayınız.” (Aksakal,1996:166)

Ali İhsan Ayata’nın 5.sınıf öğrencileri için kaleme aldığı ders kitabında yer alan “Karagöz İle Hacivat” oyununda piyesin girişinde oyunu izleyen çocukların da bir yerde karşımıza çıktığını görürüz. Piyenin ilk bölümünde Karagöz, oyunu izleyen çocuklarla da konuşur. Karagöz sahneye çıkar. Onu izlemeye gelen çocuklara susmalarını söyler. Sahnede tek başına oynayamayacağını söyleyerek sahneden çıkar. Bunun üzerine çocuklar :

“Çocuklar – Başlar mısın, başlayalım mı?

Karagöz’ün evini taşıyalım mı ?” (Ayata,2003:132) derler.

KARAGÖZ HACİVAT OYUNLARININ KARAKTER TABLOSU			
METNİN ADI	SINIFI	KARAKTER SAYISI	KARAKTERLER
Karagöz ile Hacivat (Aksakal,2003:109-110)	5	2	Karagöz ve Hacivat
Karagöz ile Hacivat (Ayata,2003:132-133)	5	3	Karagöz, Hacivat ve Çocuklar
Karagöz'le Hacivat (Şahin,1997:131-133)	6	2	Karagöz ve Hacivat
Karagöz'le Hacivat (Ünal,1999:65-66)	6	2	Karagöz ve Hacivat
Bilmece (Altan,2009:138-139)	7	2	Karagöz ve Hacivat
Karagöz (Onat,1999:226-227)	7	2	Karagöz ve Hacivat
İlaç (Bıyıklı,2012:95-100)	6	2	Karagöz ve Hacivat

Hacivat ile Karagöz (Doğruel,2000:160- 161)	7	2	Karagöz ve Hacivat
Manici (Aksakal,1996:164- 166)	7	3	Karagöz, Hacivat ve Zenne
Karagöz'ün Filmçiliği (Balel,1998:127-129)	6	2	Karagöz ve Hacivat
Babamın Ölümü (Gül,1996:65-67)	6	2	Karagöz ve Hacivat
Dil Bilir Misin (Sarıca,2003:144- 146)	6	2	Karagöz ve Hacivat

1.2.3. ATATÜRKÇÜLÜK METİNLERİ

Atatürkçülük teması başlığı altında ele alınan 9 piyesin 7 tanesinin Salih Sarıca'nın kitaplarında yer aldığını görmekteyiz. Bu kitaplarda yer alan piyeslerde karşımıza çıkan karakterler genellikle anlatıma hizmet eden, derinliği olmayan karakterlerdir. Salih Sarıca'nın kitaplarında yer alan Atatürkçülük piyeslerinde çoğu zaman kalabalık bir oyuncu kadrosu ya da iki kişinin karşılıklı konuşmasından ibaret bir oyuncu kadrosu karşımıza çıkar. Hiçbir karakter diğerinden daha ön planda değildir. Amaç şahsiyetlerin özelliklerini ön plana çıkarmak değil anlatılmak istenen mesajı vermektir. Hatta "Atatürk'ün Ülküsü" piyesinde karakterlere isim bile verilmemiş bunun yerine A ve B harfleri yazılmıştır.

"A – Milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını , fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemediyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür." (Sarıca,1995:49)

Yazar burada şahısların üzerinde durmak yerine mesajları verebilmenin derdine düşmüştür.

"Atatürk ve Akılcılık" piyesinde yer alan 8 karakter de verilmek istenen mesaja hizmet eder. Panele katılan herkes Atatürk'ü çok seven, onun hakkında fikir sahibi olan, görev ve sorumluluklarını yerine getiren kişilerdir. Ayrıca metinde kişi sayısının fazla olması öğrencinin piyese katılımı açısından oldukça olumlu bir durum teşkil eder.

"Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar" piyesinde bir öğretmen karakteri üzerinden mesajlar öğrencilere doğrudan verilmeye çalışılmıştır.

"Atatürk ve Sevgi" piyesinde öğrenci ile yazarın diyaloglarına şahit oluruz. "Atatürk ve Müzik" piyesinde Bilgin ve Aydın'ın isimlerinin anlamı gibi bilgin ve aydın diyaloglarına tanıklık ederiz. "Atatürk'ün Yurt Sevgisi" piyesinde de baba ve kızı Ülkü'nün diyaloglarını görürüz. Bu üç piyeste de soru-cevap yöntemi kullanılmıştır. Sarıca'nın "Atatürk'ün Kişiliği" piyesinde bilindik tarzının biraz daha dışına çıktığını görürüz. Bu piyeste "Tarih Baba" ve "Yolcu" karakterleri simgesel karakterlerdir. Fakat yine öğreticilik ön plandadır.

Salih Sarıca'nın kitaplarında yer alan karakterler her ne kadar derinliği olmayan karakterler olsa da son derece bilgi sahibi kişilerdir. Sözcüklerin anlamını TDK'nin sözlüğünden öğrencilere aktarırlar. Sözlük kullanımını teşvik ederler.

“Baba – Senin öğrenmek için soru sormanı çok beğeniyorum. Bir kelimenin, bir kavramın doğrusunu öğrenmenin en iyi yolu, sözlüğe bakmaktır. Aç bakalım, sözlükte ne yazıyor?” (Sarıca,2003:55)

Sarıca'nın metinlerinde yer alan karakterlerin, temanın da özellikleri dikkate alındığında Atatürk'ün şahsiyetini yücelten ve onun özelliklerini bizlere aktaran şahıslar olduğunu görmekteyiz.

“Baba – Adı da büyük, kendi de büyük; yaptıkları , söyledikleri ise hepsinden daha da büyük.” (Sarıca,2003:56)

Salih Sarıca ders kitaplarında kaleme aldığı Atatürkçülük piyeslerindeki karakterleri ile öğrencilerin dikkatlerini ve ilgilerini çekecek önemli işler yapmıştır. Ders kitabı yazan her yazarın bu hususta örnek alması gerekmektedir.

İncelenen kitaplardan Atatürkçülük teması ile yazılmış Salih Sarıca imzası taşımayan piyesler de vardır. “Ev Ödevi” adlı piyeste ödevlerini yapmaya çalışan iki kardeş Ali ve Ayşe karakterleri yanında bu hususta onlara tavsiyelerde bulunan ve onları yönlendiren anne-baba karakterleri ön plana çıkmaktadır.

“Baba – Bulduklarını iyice oku. Sonra ben sana sorular soracağım. Daha sonra da bunları defterine yazarsın.” (Karabıyık,2011:34)

Atatürkçülük teması içeren son piyes “Mustafa” isimli piyestir. Bu piyeste Atatürk'ün çocukluk yıllarına tanıklık ederiz. Babasının vefatının ardından dayısının yanına yerleşen Mustafa tarlayı kargalardan korumak için canla başla mücadele eder. Hatta bu mücadeleyi bir savaşa benzetir:

“Mustafa – Yoruldun ha ?

Makbule – Sen erkeksin, yorulmayabilirsin, ama ben...

Mustafa – (Şakacı) Peki nasıl kazanacağız savaşı?” (Bakırcıoğlu,1999:117)

Mustafa oldukça mücadeleci ve hırslıdır.

“Makbule – Niçin bu kadar dert ediyorsun kendine, anlamıyorum.

Mustafa – Çünkü benim karşı koymak istediğim bir şeyi yapıyorlar, buna rağmen. Engel olamıyorum.” (Bakırcıoğlu, 1999:117)

Mustafa olaylara farklı açıdan yaklaşan bir karakterdir. Hatta bu yüzden birçok kişiyle arkadaşlık yapamamaktadır.

“Mustafa – Başka türlü düşünmek.(Dalgın) Bunu bana ilk sen söylemiyorsun. Biliyor musun, belki de bundan , kimseyle arkadaşlık yapamıyorum uzun boylu. Bir an geliyor ya onlar çekinir oluyorlar benden ya da ben bıkiyorum onlardan.” (Bakırcıoğlu, 1999:118)

Bu cümlelerden yola çıkarak onun özeleştiri yaptığını da görmekteyiz.

Mustafa kendisini güneşe benzetir. Çünkü güneş etrafındaki yıldızlara ışığını verendir. Hep güneş gibi olmak ister. Faydalı olmak için cayır cayır yanmaya razıdır.

Makbule : Mustafa'nın kız kardeşidir. Çabuk sıkılan, hemen yorulan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Ona göre erkeklerin yapması gereken işlerle kadınlarınki farklıdır.

“Makbule – Savaşı erkekler yapar.

Mustafa – Ya kadınlar ne yapar?

Makbule – Dikiş diker, yemek yapar, dua eder.” (Bakırcıoğlu, 1999:117)

Makbule Mustafa gibi etrafına faydalı olma derdinde değildir.

“Makbule – Doğrusu ya , kuş için, ağaç için, böcek için yanamam öyle cayır cayır.” (Bakırcıoğlu, 1999:118)

Bu piyeste öğrenciler Atatürk'ün de bir zamanlar çocuk olduğunu tahayyül edip kendileri onun yerine koyacaklardır.

ATATÜRKÇÜLÜK TEMASI KARAKTER TABLOSU			
METNİN ADI	SINIFI	KARAKTER SAYISI	KARAKTERLER
Atatürk'ün Ülküsü (Sarica,1995:47-49)	7	2	A ve B
Atatürk ve Akılcılık (Sarica,2005:171-173)	8	8	Sunucu, Bilgin, Koray, Burak, Aydın, Aysun, Sevil, Coşkun.
Atatürk'ün Yurt Sevgisi (Sarica,2003:55-56)	6	2	Baba ve Ülkü
Atatürk ve Müzik (Sarica,2003:187-189)	6	2	Bilgin ve Aydın
Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar (Sarica,2005:63-65)	8	11	Öğretmen, Dilek, Okan, Utku, Sevinç, Burç, Çağın, Gülten, Bülent, Ercan ve Yalçın
Atatürk'ün Kişiliği (Sarica,2005:128-130)	8	2	Tarih Baba ve Yolcu
Atatürk ve Sevgi (Sarica,2005:152-154)	8	2	Öğrenci ve Yazar

Ev Ödevi (Karabıyık,2011:34- 37)	6	5	Ali, Ayşe ,Anne, Baba ve Konuşmacı
Mustafa (Bakırcıoğlu,1999:117- 118)	5	2	Mustafa ve Makbule

1.2.4. SEVGİ TEMALİ METİNLER

“Çiçek Özgürlük Demektir” piyesinde geniş bir oyuncu kadrosu bulunmaktadır. Piyenin içerisinde sıkça ismi geçen ama oyunda hiçbir varlığı olmayan hükümdar piyeste yaşanan olayların müsebbibidir. Hükümdar, ülkesinde çiçeklerin yetiştirilmesinden rahatsızdır. Bu sebeple çiçeklerin varlığını yasaklar. Bu karar kendi kızı dâhil o ülkede yaşayan birçok çiçekseveri rahatsız eder. Elbette ki metinde ele alınan çiçek kavramı metnin başlığından da anlaşılacağı üzere özgürlük demektir. Özgürlüğün olmadığı yerde hükümdar ülkeyi kendi yasalarına göre yönetecektir. Yasaklar koyarak kendi otoritesini sürdürmek için her türlü yolu deneyecektir. Piyeste bir çeşit özgürlük savaşçıları da diyebileceğimiz çiçekseverler grubu hükümdarın peşine düştüğü genç delikanlıyı koruma altına alırlar. Delikanlı, o ülkenin yabancısıdır ve hükümdarın kızının yine hükümdardan gizlemeye çalışması maksadıyla delikanlıya verdiği bir çiçek yüzünden kendisini kaosun içinde bulur. Ortaokul seviyesinde imgelerle ve hayali karakterlerle işlenen özgürlük kavramı öğrencilerin bu husustaki görüşlerini etkileyecek türdendir. Metnin karakterleri her ne kadar çiçeklerin sevgisine dem vursalar da öğrencilerin bilinçaltlarına özgürlüğün önemini yerleştireceklerdir. Bu metindeki karakterler sayesinde öğrenciler sorgulamayı öğreneceklerdir.

“Delikanlı – Dünyanın hiçbir yerinde olmaz böyle bir şey. Çiçek sevmek suç olur mu?” (Gümüş, 2003:191)

Sevgi temalı metinlerin ikincisi olan ve kitap sevgisini anlatan “Kitapların Kanatları” piyesi Dilek ve annesinin diyalogları üzerine kurulmuş bir kurgudan oluşur. Piyeste bu gerçekçi karakterler dışında fantastik birçok karakter yer alır. Alaaddin ve cini, Peter Pan, Alice, Robinson, Külkedisi ve Pinokyo. Bu bakımdan öğrencilerin hayal dünyasını zenginleştiren bir piyestir. Kendileri için kahraman olan birçok önemli karakterin piyesin içinde yer alması öğrencilerin piyesten keyif almasını sağlayacaktır. Piyeste yer alan fantastik karakterler küçük rolleri ile üzerlerinde büyük merak uyandırır ve adeta kendi kitaplarının reklamını yaparlar. Birçok öğrenci bu metni okuduktan sonra merak edip bu fantastik karakterlerin kitaplarına yönelecektir.

Kitap sevgisinden bahseden bir diğer piyes “Sonsuzluk Kitabevi” isimli piyeste Birinci KIZ, İkinci KIZ ve Adam karakterleri rol almaktadır. Soy yapıtlar peşinde olan bir adamın kendini anlatma çabası piyesin esas konusudur. Adam çok kararludur ve ne istediğini çok iyi bilmektedir.

“Adam – Her türden olabilir! Yeter ki bir bildirisi olsun! Yaşamın gizlerini çözsün yaprak yaprak, sözünü başka insanlara ulaştırın, en yüce ateşleri yaksın öbür yüreklerde! İşte böyle kitaplar istiyorum bayan! Var mı?” (Kapulu,2011:37)

Adamı dinlemeyen ve kendi istediği şeyi anlayan bir kız vardır karşısında.

“Birinci Kız – Bakın bayım, izin verirseniz, alçak gönüllülüğüme güvenmenizi dileyerek söyleyeyim size, kapıdan giren müşterinin yüzüne bakar bakmaz ne isteyeceğini biliyorum ben.” (Kapulu,2011:34)

Birinci Kız, oyunun sonunda bu tezinde yanıldığını anlayacaktır.

Oyun gerek anlatım tarzı gerekse karakterleri açısından oldukça zayıf bir oyundur.

Doğa sevgisini anlatan “Ormanın Bekçileri” isimli piyeste 9 farklı karakter yer almaktadır. Ormanı korumak adına bir grup insanın Mavi Bekçi önderliğindeki mücadeleleri son derece dikkat çekicidir. İnsanları kaba kuvvetiyle ve zenginliğiyle inandıkları yoldan çevirmeye çalışan Kara Oduncu’ya karşı büyük bir mücadele vardır. Kara Oduncu yalnızca ormana zarar vermekle yetinmez, Mavi Bekçi’nin evleneceği kız olan Maviş’e de göz koyar ve onu yakalayana ödül vereceğini ilan eder. Bu durumdan kurtulmak için başta Mavi Bekçi ve Maviş olmak üzere herkes elinden geleni yapacaktır. Öğrencilere birlik beraberlik duygusunu aşılamanın, inanarak her zorluğun üstesinden gelindiğini gösteren önemli bir piyestir. Bütün bunların yanında doğaya gösterilen sevgi ve saygının öğrencilerin iç dünyalarına dönütü son derece olumlu olacaktır.

Sevgi temasının son piyesi olan “Simitçi Mercan” , Simitçi Mercan karakteri aracılığı ile insan ve hayvan sevgisini, hijyenik olmanın önemini anlatan iyi bir eserdir. Simitçi Mercan piyesine ismini veren Simitçi Mercan siyahı bir çocuktur. Onun fiziksel görüntüsünün hiçbir önemi yoktur. Rengi ne olursa olsun tertemiz bir yüreği vardır. İnsanların fiziksel görüntüsüyle değil yüreklerindeki iyiliklerle şahsiyet kazandığını anlatan çok önemli bir piyestir. Yazar Mercan karakteri ile öğrencilere son derece değerli mesajlar verir.

“Mercan – Siz hepiniz iyi çocuklarsınız. Tüm insanlar iyidir. Hepimizin görevi insanlara karşı saygılı davranmaktır. Bir gün gelecek, tüm insanlar kardeşçe el ele yaşayacaklardır. Savaşlar silinecek yeryüzünden. Nasıl bir zamanlar kölelik vardı, artık kalktı. Savaşlar da kalkacak bir gün.” (Gümü, 2003:15)

SEVGİ TEMALİ METİNLERİN KARAKTER TABLOSU			
METNİN ADI	SINIFI	KARAKTER SAYISI	KARAKTERLER
Çiçek Özgürlük Demektir (GÜMÜŞ,2003:190-191)	6	7	Kız, Delikanlı, Birinci Adam, İkinci Adam, Üçüncü Adam, Hükümdar ve Askerler.
Kitapların Kanatları (Ünal,1999:107-108)	6	9	Dilek ve Annesi, Alaaddin ve cini, Peter Pan, Alice, Robinson, Külkedisi ve Pinokyo.
Sonsuzluk Kitabevi (Kapulu,2011:33-37)	7	3	Birinci Kız, İkinci Kız ve Adam
Ormanın Bekçileri (Ünal,1999:60-62)	6	10	Yardımcı, Kaşıkçı, Ayşe, Dede, Mavi Bekçi, Maviş, Nine, Sepetçi Bacı, Mehmet ve Kara Oduncu.
Simitçi Mercan (Gümüş,2003:14-15)	6	6	Simitçi Mercan, Zeynel, Sevinç, Turgut , Leyla ve Haldun

1.2.5.TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Ahmet Kutsi Tecer tarafından kaleme alınan *Köşe Başı* tiyatrosunu 3 farklı metin olarak ders kitaplarında karşımızda görürüz. Hayatın içine sarmalanmış karakterlerle dolu olan piyes bize muhtelif yaşam parçacıklarını sunar.

Köşe Başı piyeslerinin esas karakteri Gece Bekçisidir. Güvenilir ve işini özenle yapan birisidir. Ancak işini zaman zaman eleştirir ve beğenmez. Onun gözüyle olaylara tanıklık ederiz. “Hayat Kavgası” piyesinde bekçiye rastlamayız. Bekçiden başka onlarca karakter bu kısa metinlerin içerisinde görev alırlar. Karakterler ölüm-düğün, siyah-beyaz bütün manzaraları aynı anda bizlere aktarırlar. Birçok sıradan karakterin iyi bir üslupla harmanlanıp karşımıza çıkarılması eserin başarısını ortaya koyar. Nitekim eser üç farklı kitapta piyesler şeklinde karşımıza çıkar.

Ferdi Merter’in kaleme aldığı “Kuklacı” metninde karşımıza iki karakter çıkar : Geppetto Usta ve Pinokyo.

Geppetto Usta : Kuklacı. İnsanları hayran bırakacak bir kukla yapma derdindedir. Sanatçı bir kişiliğe sahiptir. Çok iyi yürekli bir insandır. Hayatında kimseye karşı bir kötülük yapmamıştır.

“Dede – (...) Kimseye kötülük etmedim şimdiye kadar. Onun için de dualarım kabul oldu, sana kavuştum.” (Karabıyık,2011:14)

Geppetto Tanrı’ya inanan birisidir. İyiliğinin karşılığını Tanrı ödüllendirmiştir.

Geppetto çok çalışkandır. İnsanlara sevgi ile yaklaşır. Okulun insan hayatında büyük bir önemi olduğunu düşünmektedir. Bu yüzden Pinokyo’nun okula gitmesini ister. Son derece fedakardır. Pinokyo’nun okuma kitabını almak için ceketini satar. Fakat her zaman halinden memnun ve mutludur.

Pinokyo : Geppetto Usta’nın canlanan kuklasıdır. Eğlenmeyi, şarkı söylemeyi, dans etmeyi ve oyun oynamayı çok sever. Bin yaşında olduğunu düşünmektedir.

“Pinokyo – Ben bin yaşındayım.

Dede – Bir mi?

Pinokyo – Bin...Beni kesip ayırdıkları ağaç bin yaşındaydı.” (Karabıyık,2011:13)

Çalışmaktan hoşlanmaz. Fakat dedesini üzmemek için okula gitmeye razı olur. Dedesine giyecek ve yiyecek almak için her şeyi hemen öğrenmek ister.

“Pinokyo – Okulda bugün okumayı öğrenirim. Yarın yazı yazmayı, ertesi gün de sayıları öğrendim mi tamam. Sonra çok para kazanırım. Dedeme giyecek, yiyecek alır, ona bakarım.” (Karabıyık,2011:15)

Dünya Edebiyatına damgasını vurmuş Pinokyo kitabından ilham alınarak kaleme alınmış “Kuklacı” piyesi öğrencilerin ilgisini çekecek karakterlere sahiptir.

“Tembel Harcı” piyesinde sahnede iki karakter yer almaktadır : Hizmetçi Gülter ve Tahsin Bey’in Hanımı. Bu iki isim dışında bahsi geçen diğer karakterler: Ali Paşa’nın hanımı(Gülter’e Tahsin Bey’in hizmetçi aradığını söyleyen kişi), Tahsin Bey(iş görüşmesi yapılan evin sahibi), çocuklar, aşçı kadın.

Hizmetçi Gülter: Hayatını hizmetçilik yaparak kazanan birisidir. Evin hanımının söylediği her şeyi sonuna kadar dinlediği için sabırlı olduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda kanaatkar bir insandır.

“Hanım –(...) Bak, sana çok fazla aylık veremem.

Hizmetçi – Zararı yok.” (Şahin,1995:133)

Evin hanımının kendi duygularına karışarak konuşmasına, hep saygıyla uyumlu cevaplar verir. Finalde evin hanımına evde çalışmak istemeyişini söyleme tarzı onun saf görüntüsünü tamamen ortadan kaldırır. Keskin bir zekaya sahiptir. Evin hanımını onun silahıyla vurur son sözleriyle:

“Hizmetçi – Ben sizin evde yapamayacağım.

Hanım- Neden?

Hizmetçi – Çok tembel harcı. Ben eski kapımda hamarat alıştıydım.” (ŞAHİN , 1995:133)

Hanım : Tahsin Bey’in hanımı. Gülter’i saf yerine koyar. Uyanık ve pintidir. Ayrıca insanların yerine hüküm vermeyi çok sevmektedir. “Değil mi kızım?” sorusuyla söylediği her şeyi Gülter’e onaylatma çabası içindedir. Hem onu evladı gibi gördüğünü söyler hem de verdiği işlerle onu rencide eder. Adeta onu alaya alır. Onun iyi niyetinden yararlanmaya

çalışır. Konuşmaların çoğu bu karaktere aittir. Karşısındakine pek söz hakkı vermez. Ancak finalde kendi kazdığı kuyuya düşecektir.

Toplum hayatına dair piyeslerin üç tanesi Moliere'in eserleridir. *Cimri* piyesinden iki, *Hastalık Hastası* piyesinden bir piyes kitaplarda yer almaktadır. Cimriliği ile meşhur olan Harpagon “Cimrinin Ziyafeti” ve “Cimrinin Kuşkusu” piyeslerinin asıl karakteridir. Para gitmesin diye enterasan çözümleri vardır.

“La Merluche – Benim de pantolonumun arkası delik.

Harpagon – Uzatma! Hep şöyle arkanı duvardan yana verir, yalnız önünü gösterirsin misafirlere. Sen de hizmet ederken şapkanı hep böyle tutar, lekeyi gizlersin.” (Aksakal,2000:199)

Bu metinlerde dürüstlüğü ile ön plana çıkan Jacques Usta ve La Fleshe öğrencilerin olumlu örnek alabilecekleri karakterlerdir.

Hastalık Hastası piyesinde iki karakter karşımıza çıkmaktadır: Argon ve doktor kılığına girmiş hizmetçi kız Toinette. Bu iki ismin yanı sıra Argon'un doktoru Purgon'un da bahsi geçmektedir.

Argon : Hastalık hastasıdır. Bütün zamanını doktorlarla geçirmektedir. Doktorlar hakkında ne teşhis koyarlarsa koysunlar durumu kabul etmektedir. Toinette'nin tüm konuşmalarını dikkatle dinler ve ona inanır.

Toinette :Hizmetçi kız. Argon'un hizmetçisidir. İyi niyetlidir. Argon'u doktorundan kurtarmak için başka bir doktor kılığına girer ve Argon'u muayene eder. Argon'un doktoru Purgon'u küçümser.

“Toinette – Benim defterimdeki büyük hekimler listesinde öyle bir ad hatırlamıyorum.” (Yıldırım,2002:46)

Purgon'u sürekli “Vay Cahil!” diye eleştirir.

Beş Kız Arkadaş (Gümüş,2002:102-104)

Beş Kız Arkadaş piyesinde adından da anlaşılacağı üzere beş kız karakter rol almaktadır: Necla, Saadet, Zerrin, Fatma ve Banu.

Banu : Huysuzdur. Uyumsuzdur. Diğer kızlar spor kıyafet giydikleri halde Banu makyajlı ve süslüdür. Bencildir. Yalnızca kendi rahatını düşünür. Çıkarıcıdır. Kendi işlerinde arkadaşlarını kullanır.

“Banu – Ben kimseyle yatmam.

Zerrin – Neden o?

Banu – Yatmam tabi. Horlar morlar. Benim kendi odam olmalı.” (Gümüş, 2002:103)

“Banu – O merdiven daracık. Bu koca şeyi nasıl çıkaracağım?” (Gümüş, 2002:104)

Zerrin : Yazlık sahibinin kızıdır. Dost canlısı ve iyimserdir.

“Zerrin – Daha neler? Beraber olmak için geldik buraya. Otele bırakır mıyım? Annene,babana söz verdik.” (Gümüş, 2002:103)

Fatma : Oldukça iyimser ve yardımsever birisidir. Banu’nun bavulunu taşır.

Saadet : Arkadaşlarıyla uyumludur. Fakat Banu’nun uyumsuz tavırlarına karşı tepkilidir.

Necla : Çok uyumlu ve dost canlısıdır.

Ah Şu Gençler (Yıldırım, 2004:57-59)

Ah Şu Gençler tiyatrosunun üç tablosu verilmiştir. Oyunda Doktor ve 1.oyuncu bütün tablolarında yer alan ,değişmeyen karakterlerdir. 1.oyuncu piyesin adeta bir sunucusu gibidir. Gençlerin farklı sorunlarını bizlere aktarır. Her tablonun sonunda da Doktor durumu değerlendirir.

2.tabloda; 1.oyuncu,baba, Tezcan, anne, büyükanne, ağabey, Doktor karakterleri rol almaktadır. Bu tabloda Tezcan tembelliğiyle göze batmaktadır. Aile fertlerinin söylediği hiçbir işi yapmamaktadır. Hatta saatin kaç olduğunu ile üşengeçliğinden bakıp da söylemez.

“Tezcan – Aman babaaa...

Baba – Kırk yılda bir şaşırdım da bir su istedim be kızım.

Tezcan – Üf babaaa...” (Yıldırım,2004:57)

4.tabloda ; 1.oyuncu,kız,baba,anne ve Doktor karakterleri rol alır. Kız, anlayışsızdır. Ailesinin maddi durumunu hiç düşünmez. Moda derdine düşmüştür. Son moda bir ayakkabı alınması için evdekilere baskı yapar. Babası bu ayakkabıyı ancak 2 ay sonra alabilir. Fakat kız, ayakkabının modası geçtiği için bu duruma sevinmez.

5.tabloda; 1.oyuncu,anne,delikanlı ve baba karakterleri rol alır. Bu tabloda , delikanlı derslerine hiç çalışmayan tembel öğrenci özellikleriyle karşımızdadır. Annesinin sözünü hiç dinlemez. Asidir. İki yıl üst üste sınıfta kalmıştır. Suçu ise öğretmenlere atar.

Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)

Bir Gemi piyesinde 4 karakter rol alır. Bunların her biri farklı meslek gruplarındandır. Savcı, doktor, jandarma eri ve Kaptan.

Kaptan : Eski balıkçıdır. Terk edilmiş bir değirmende bir balıkçı kaptan kamarasında yaşamaktadır. Son derece yardımseverdir. Misafirperverdir.

“Kaptan – Buyurun... Buyurun... Kusura bakmayın...Dağ başında bu kadar olur...”
(Saraçoğlu,2000:26)

Alçakgönüllüdür.

“Savcı – (...) Kaptan artık bizim kardeşimiz sayılır. Eğer kabul ederse?

Kaptan – Tövbe... Tövbe... Sizin gibi efendilere...Ne mutlu bana, ne mutlu, ama...”
(Saraçoğlu,2000:27)

Utangaçtır.

Savcı : Cömert ve yardımseverdir. Kendisine yapılan iyiliklerin altında kalmak istemez. Fedakardır. Kaptan’a bir gemi ayarlar ve onu eski mesleğine kavuşturur.

“Savcı – Yaşa doktor! Gerçek bir insansın sen! Benden de ne istersen , ne dilersen hazırım! Şimdiden bir maaşımı bu işe koyarım.

Doktor – Ben de...(Birbirlerinin elini sıkırlar.)” (Saraçoğlu,2000:28)

Doktor : Son derece iyi kalpli ve vefalı birisidir. Yapılan iyiliklerin karşılığını misliyle verir. Azimlidir. İnançla çalışır ve Kaptan’ı eski mesleğine döndürür.

Jandarma Eri : Saygılı ve işini iyi yapan bir askerdir.

Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)

Çatallı Köy piyesinde Cukcuklardan Tevfik Emmi ve kız istemeye aracı olan İsmail'in diyaloglarını görürüz.

Metinde ismi geçen diğer şahıslar: Veli, Emine, Tevfik'in rahmetli babası, İsmail'in rahmetli babası, konuşmaktan ölen geveze adam, Cukcuklar ve Memikler.

Tevfik Emmi : Cukcuk sülalesindedir. Kinci ve inatçıdır. İsmail'in tespitine çakaldır.

“Tevfik Emmi – (...) Babam rahmetli çok çakal adamdı.

İsmail – Sen de babana çekmişsin Tevfik Emmi.” (Gül,1996:133)

Tevfik kafasına bir şeyi taktı mı ısrarla o fikri savunur. Mantıklı hareket etmez.

“Tevfik – Kısalttırır bu ahlaksızlar. ‘Benim dediğim olsun.’ diye iddiasını yürütmek için, ne yapıp kısalttırmışlar köprüyü.” (Gül,1996:133)

İddia için yarıştırdıkları adam ölünce ona hiç acımadığını görürüz.

“Tevfik – Öğleye doğru bizim sülalenin adamı konuşa konuşa çatladı geberdi, Memiklerin adamı hala susuyor.” (Gül,1996:134)

İsmail : İki düşman aile arasında kız istemekle görevlendirilmiş aracı. İki tarafta da sevilen birisidir. Mantıklıdır. Barışçıdır.

“İsmail – (...) Beni dinlersen hem kız meselesinde anlaş hem de barışın gayrı canım.” (Gül,1996:132)

İsmail ilginç tespitler yapan bir kişidir.

“İsmail – (...) Hepimiz insanız, yanılırız. ‘Aslansın.’ deyince sevinir , ‘Eşeksin.’ deyince kızarız. Halbuki o da hayvan o da hayvan.” (Gül,1996:133)

Olaylar karşısında meraklıdır. Yaşananlar karşısında şaşkınlığını gizleyemez.

“İsmail – (Hayretle) Anaa!..” (Gül,1996:133)

İki taraf arasında da tarafsız bir duruş sergiler.

Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)

Trafik Polisi piyesinde karşımıza Trafik Polisi kılığına girmiş bir çocuk çıkar. Tek başınadır. Uyarıları yalnız başına yapar. Zaman zaman seyircilerle iletişime geçer. Bilgilidir. Kurallara uymayanlar karşısında sinirlendiği anlar olur.

“Sinir olmak işten değil yani.” (Sırmatel,2000:143)

Kurallara uyanlara karşı kibardır.

“Evet, işte böyle. Teşekkür ederim.” (Sırmatel,2000:142)

“Aferin, çok güzel! Her zaman böyle yapın.” (Sırmatel,2000:143)

Yaprak Dökümü (Ertem,1993:111-114)

Yaprak Dökümü piyesinde Ali Rıza , Şevket ve İhtiyar karakterlerinin repliklerini görürüz. Bunların haricinde Kahveci Abbas Efendi, kendini tedavi ettiren eski bir doktor ve ailesinden sürekli dayak yiyen eski bir idadi müdürünün konuşmaları da sahnede olduklarını anlarız.

Ali Rıza: Eski bir kaymakamdır. Hayattan bihaber kendi kabuğuna çekilmiştir. Zamanının çoğunu Bağlarbaşı’nda emekliler kahvesinde geçirmektedir. Hayattan kendini o kadar soyutlamıştır ki oğlunun düğününe bile gitmez. Okumayı çok sever. Fakat parasızlıktan eski kitaplarını kahveci aracılığıyla kitapçılara satar. Utangaçtır. Eskiden görev yaptığı zamanlarda sürekli eleştirdiği hatta kapattığı kahvelere karşı suçluluk duygusu içindedir. Geçmişe özlem duymaktadır.

Şevket : Ali Rıza’nın oğludur. Ali Rıza’nın yanına geldiği sırada düğünü devam ettirmektedir. Fakat yorulmuştur. Babasıyla çay içmek ister. Geçmiş o da özlemektedir. Babası çevresindeki insanları anlattıkça merakla ve üzümlere onu dinler.

İhtiyar : Eski bir ceza reisidir. Haksızlığa karşı öfkelidir. İstanbul’un şehreminliğini kendisine bir haftalığına verseler herkesi nizama sokacağını savunmaktadır.

Bu karakterlerin haricinde kendisine kupa çektiren eski bir doktorun ve ailesinden sürekli dayak yiyen eski idadi müdürünün hüznü hayatına tanık oluruz.

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)

Yolcu Konmaz Oteli'nde ve Topaç karakterlerini karşımızda görürüz. Bu isimlerin dışında oyunda Güngörmez Ülkesi kralının oğlunun bahsi sıkça geçer.

Bulgurcuoğlu (Otelci) : Neşeli ve sevinçlidir. Büyük bir misafir karşılama telaşındadır. O kadar heyecanlıdır ki şehzadenin kim olduğunu karıştırır. Topaç'ı şehzade zanneder. Oysaki Topaç işçi idaresinden istediği garsondur.

Reklamı sevmektedir.

“Otelci – Aman Yarabbi! Sevinçten çıldıracağım. Daha yok. Bütün gazeteler şüphesiz hep bundan bahsedecek. Bütün komşu otelciler bu hali kıskanacaklar.” (Altan,2000:74)

Karşısındakinin anlatmak istediğini anlatmasına izin vermez. Topaç'ı hiç dinlemez. Fakat hatasını kabul edecek kadar da olgun bir kişiliktir.

Çevrenin sözüne çok bağlı birisidir. Bu yanlış anlaşılmanın duyulmasından korkar.

Topaç (Garson) : İşçi idaresi tarafından gönderilen garsondur. Bulguroğlu'nun tavırlarına anlam veremez. Kendisini anlatmaya da bir türlü fırsat bulamaz. Otelci gerçeği fark edene kadar çaresiz olanları kabul eder. Olaylar ortaya çıkınca da kimseye söylemeyeceğine söz verir.

Yıldızlara Bakmak (Günyüz, 2008:44-51)

Yıldızlara Bakmak piyesinde Yolcu, Arabacı ve Gözlemevi Müdürü karakterleri rol alır.

Yolcu: Yıldızlara bakmanın derdindedir. Telaşlıdır.

“Yolcu – Daha hızlı, daha hızlı! Vaktim yok fazla!” (Günyüz, 2008:44)

Hayatı ıskalamıştır. Hiçbir güzelliğin tadını çıkaramamıştır. Ne yıldızlara bakmış ne de çiçekleri koklayabilmiştir.

“Yolcu – Size bir itirafta bulunayım mı ? Ben bugüne kadar hep önüme baktım.” (Günyüz, 2008:48)

Hep işini düşünmüştür. Oysa çok pişmandır. Sağlığı da iyi değildir. Fakat her şey için çok geç kalmıştır.

Gözlemevi Müdürü : Akıllı ve bilge bir kişidir. Yolcunun telaşına karşın o son derece sakinidir. Yolcuya yıldızları göstermez ancak hayatının en önemli gerçeğini gösterir.

“Gözlemevi Müdürü – (...) İnsan aylı gecelerde bir ağaç altında hiç oturmamışsa, samanyollarından gökyüzü kırlarına hiç tırmanmamışsa , arada bir olsun başını göklere kaldırmamışsa , teleskoplarla bakmış, ne görebilir ki?” (Günyüz, 2008:50)

Arabacı : Saf ve iyi niyetlidir. Yolcuya yardım etmek için elinden geleni yapmaktadır. Müdür yolcudan daha çok arabacıyı ciddiye alır.

“Müdür – Bak, ne diyor senin yolcu! Çiçek görmek için botanik enstitüsüne gidermiş!

Arabacı – (Güler.) Daha neler bey! Parklar, bahçeler varken...” (Günyüz, 2008:47)

Hayatın sırrına o da ermiştir.

“Yolcu – Hiç değilse bir yıldız göster bana.

Arabacı – Bunlar birbirine bağlı şeyler, bey! Çiçekleri gördünüz mü, gökyüzüne bakmadan yıldızları da görürsünüz.” (Günyüz, 2008:51)

Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)

Metinde yer alan karakterler: Nasrettin Hoca, Hocanın karısı, Ayşe, Ahmet Ağa, Komşu Kadın, Yasef Efendi, Yolcu ve cenazedekiler.

Nasrettin Hoca : Komiktir. Hazırcevaptır. Piyeste birçok fıkrası kurgu içinde yer alır. Ancak metnin bir yerinde kendisinden beklenmeyen bir davranış sergiler. Zor durumda olduğunu, çocuklarının aç olduğunu söyleyen Yasef’in durumuna hiç üzülmez ve altınını satın almaz. Üstelik Yasef Efendi’nin bu zor durumunu alaya alarak kullanmaya da çalışır. Kültürümüzde çok önemli bir yeri olan Nasrettin Hoca’nın ders kitabına alınmış bir metinde bu denli olumsuz yansıtılması çocuklar üzerinde çok daha olumsuz bir algı karmaşasına yol açabilir.

Hocanın Hanımı : Süslüdür. Gezmeyi sever. Her ne kadar Hocayı tersleyen bir tavır içerisinde olsa da yine de onu çok sever. Hocanın vefat ettiğini duyunca üzüntüsünden bayılır. Oysa bu haberi kendisine Hocanın kendisi vermiştir. Hocanın eşi aslında çok da saf bir kadındır.

Ayşe karakteri evde yaşayanlardan biridir. Hocaya karşı itaatkardır. Yasef, durumu kötü olan bir adamdır. Kendisine yardım etmesi için Hocanın kapısına gelmiştir. Ancak istediği yardımı alamaz. Yolcu, uyanık ve çok bilmiş biridir. Üstelik Nasrettin Hocayı yarım saat içinde öleceğine inandırır.

Metinde oyuncu sayısının çok olması öğrencilerin katılımı açısından oldukça olumludur.

Edison (Gümüş,1994:140-141)

Edison piyesi oldukça kısa olmasına rağmen oyunda 6 kişi yer almaktadır: Edison, Müfettiş, 1.işçi, 2.işçi, 3.işçi, 4.işçi.

Edison : Thomas Alva Edison (1847-1931) 20 yy yaşamını icatlarıyla büyük bir şekilde etkileyen Amerikalı mucit ve iş adamıdır. (http://www.turkebilgi.com/thomas_edison)

Piyeste onun telgraf memuru olduğu zamanlar anlatılır. Azimlidir. Yaptığı buluşlardan keyif almaktadır.

“Edison – (Masaya oturur. Neşelidir. Seyirciye dönerek.) Buluşum sayesinde haberleşme çok kolaylaşacak.” (Gümüş,1994:141)

Çevresi tarafından da çalışkan olarak nitelendirilir. Önemli bir arızayı giderdikten sonra gelecekte büyük bir buluş yapacağını müjdelere gibidir:

“Edison – Arkadaşlar, daha bu başlangıç. İleride, büyük bir buluşla geceler gündüze dönüşecek. Bekleyin göreceksiniz.” (Gümüş,1994:141)

Müfettiş : Bildiğimiz müfettiş havası verilmiştir. İçeri girer girmez çevreyi gözden geçirir. Edison’u uyurken yakalayıncaya oldukça sert bir tavır takınır.

“Müfettiş – (Edison’un omzunu şiddetle sarsarak) Uyanın, uyanın!” (Gümüş,1994:140)

Önce Edison’u cezalandıracağını söyler ancak Edison’un açıklamalarından sonra onu kutlar ve onu ödüllendireceğini dile getirir. Bu bakımdan adil birisidir.

İşçiler : Oyunda 4 farklı işçiyle karşılaşırız. İlk iki işçi nakledici santralin bozulduğunu Edison’a haber verir. 3.ve 4. İşçi de bu arızayı gideren Edison’u kutlarlar.

TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLERİN KARAKTER TABLOSU			
METNİN ADI	SINIFI	KARAKTER SAYISI	KARAKTERLER
Gece Bekçisi (Şahin,157-159)	8	2	Gece Bekçisi ve Kadın
Köşe Başı (Balel, İstanbul:139-141)	6	8	Bekçi, Kadın, Macit Bey, Bakkal ve çırağı Mehmet, yoldan geçen kadın (Y. Hanım) , Kahveci Çırağı, Saffet Hanım.
Hayat Kavgası (Özaltun, 1995:130-132)	8	10	Sütçü, Süt Alan Kadın, Kahvecinin Çırağı, Bakkal Çırağı , dilenci, boyacı, ebe, marangoz, bakkal, Macit Bey.
Kuklacı (Karabıyık,2011:10-15)	6	2	Geppetto Usta ve Pinokyo
Tembel Harcı (Şahin,1995:132-133)	7	2	Hizmetçi Gülter ve Tahsin Bey'in Hanımı.
Cimrinin Ziyafeti (Aksakal,2000:198-201)	8	7	Harpagon, Jacques Usta, La Merluche, Brindavoine, Elise , Valere, Cloude.
Cimrinin Kuşkusu	7	2	Harpagon ve La Fleshe

(Yıldız,1994:105-106)			
Hastalık Hastası (Yıldırım,2002:45-46)	7	2	Argon ve doktor kılığına girmiş hizmetçi kız Toinette
Beş Kız Arkadaş(Gümüş,2002:102 104)	7	5	Necla, Saadet, Zerrin, Fatma ve Banu.
Ah Şu Gençler (Yıldırım, 2004:57-59)	8	13	Doktor ve 1.oyuncu Baba, Tezcan, anne, büyükanne, ağabey (2.Tablo) kız, baba, anne (4.Tablo)anne,delikanlı ve baba (5.Tablo)
Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)	8	4	Savcı, doktor, jandarma eri ve Kaptan.
Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)	6	2	Tevfik Emmi ve İsmail
Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)	5	1	Trafik Polisi kılığına girmiş bir çocuk
Yaprak Dökümü (Ertem,1993:111-114)	7	3	Ali Rıza , Şevket ve İhtiyar

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)	7	2	Bulgurcuoğlu (Otelci) ve Topaç
Yıldızlara Bakmak (Günyüz,2008:44-51)	7	3	Yolcu, Arabacı ve Gözlemevi Müdürü
Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)	6	8	Nasrettin Hoca, Hocanın karısı, Ayşe, Ahmet Ağa, Komşu Kadın, Yasef Efendi, Yolcu ve cenazedekiler.
Edison (Gümüş,1994:140-141)	5	6	Edison, Müfettiş, 1.işçi, 2.işçi, 3.işçi, 4.işçi.

1.3. MEKAN

1.3.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

Vatan Yahut Silistre (Onat,2000:125-127)

Vatan Yahut Silistre tiyatrosunun metinde yer alan kısmı (İkinci Perde, İkinci Sahne) Silistre Kalesi'nin Meclis bölümünde geçmektedir. Mekân hakkında herhangi bir açıklama ya da tasvir bulunmaz.

Metinde geçen mekan unsurları :

“Sıtkı Bey – Kalede kalmak isteyenler bir tarafa ayrılın.” (Onat,2000:125)

“Sıtkı Bey – (...) Nehrin öbür tarafında herkes birbirine giriyor.” (Onat,2000:126)

“Bir Gönüllü – (...) Bağdat'tan buraya kadar o niyetle geldim.” (Onat,2000:126)

Görüldüğü üzere oyunda kullanılan mekân olayların geçtiği yeri belirlemekten öte bir işlev üstlenmemiştir. Mekânla ilgili göndermeler çoğunlukla olaylara bir gerçeklik hissi kazandırmak amacı gütmüştür.

Vatan Yahut Silistre'den (Yıldız,1993: 176-179)

Vatan Yahut Silistre'den piyesinde mekan Silistre Kalesi'dir.

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Silistre'yi düşman kuşatmıştır.” (Yıldız,1993:176)

“Sıtkı Bey – Şehrin öbür tarafında herkes birbirine giriyor. Memleket bir iki güne kadar muhasaraya uğrayacak gibi görünüyor.” (Yıldız,1993:176)

Kahraman Askerler (Demiray,1994:59-60)

Kahraman Askerler piyesi tek sahnedir. Abdullah Çavuş Sıtkı Bey'e düşman hakkında malumat vermektedir. Bu mekan ise Silistre Kalesi'dir. Silistre bugünkü Bulgaristan'da Tuna kıyısında bir kenttir.

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Abdullah Çavuş – (...) Mağaradan çıktık. Sürüne sürüne, gizlene gizlene düşman cephesine yaklaştık.” (Demiray,1994:60)

“Abdullah Çavuş – O taraftaki düşman Tuna’yı gece geçmiş.” (Demiray,1994:60)

Vatan Yahut Silistre (Aksakal,2003:212-213)

Metin ilk bölümde ve ikinci bölümde kale içerisinde geçer. Burası Silistre Kalesi’dir. İkinci bölümde metin, kale içindeki bir odada geçer.

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Abdullah Çavuş – Yine karşıda asker toplanıyor.” (Aksakal,2003:212)

“Sıtkı Bey –Şu kale uğruna ölmek elinden gelir mi?” (Aksakal,2003:212)

“Sıtkı Bey –Bu gece düşman ordusuna girer, cephanesini ateşleyebilir misin?” (Aksakal,2003:213)

Sakarya Savaşı (Onat,1999:182-184)

Sakarya Savaşı adlı piyes Sakarya Savaşı esnasında hazırlık yapılan bir Anadolu köyünde geçmektedir. Köyün ismi verilmemiştir. Oyun tek mekânda geçer, bu mekânın özellikleri hakkında herhangi bir açıklama verilmez. Bu sayede oyun sınıfta özel bir dekor ihtiyacı olmadan rahatça canlandırılabilir. Mekândaki bu belirsizliğe karşın diyaloglarda Polatlı civarı işaret edilerek tarihi olaylara uygun, gerçekçi bir mekân algısı oluşturulmuş; bu sayede eserde anlatılan olaylara bir çerçeve çizilmiştir.

“Vural – Polatlı’nın kuzeydoğusundaki Tatar köyünü tutacaksınız. Orada çocukları ve hastaları bırakacaksınız. Ayşe Hanım bunların başında kalacak. Siz Mavi Yıldırım Kadın Kolu’yla bu kağnıları, arabaları, hayvanları alacaksınız. Malklıköy’le Alagöz Köyü arasında bir değirmen vardır: Orası 4.Nakliye Kolu’nun karargâhıdır. Orada size Sincan köyündeki topçu cephanesini cepheye taşıma vazifesi verilecektir.” (Onat,1999:184)

Eski Çarıklar (Doğruel,2000:168-170)

Olay,1921 yılında Doğu Anadolu’da geçer. Kasabanın bütün gençleri savaşa gitmiştir. (Doğruel,2000:168)

Metin tek bir mekanda geçer. “Millet bahçesi...Kadınlar oturmuş vaziyettedirler.” (Doğruel,2000:168)

Metinde birçok yer ismi telaffuz edilir:

“Müdür – Bölgemizi dolaşan Amerikan heyetinden bir memur da kasabamıza gelmiş bulunuyor. Mahalle mahalle dolaşıp ahali ile görüşüyor.” (Doğruel,2000:168)

“Müdür – Hayır...Amerika’nın da; İngiliz’in de biz idare etmesine razı olmayanlar için dokursunuz.” (Doğruel,2000:169)

“4.Kadın – Benimki Sarıkamış’ta donarak şehit oldu.” (Doğruel,2000:169)

“3.Kadın – Benim erim de Çanakkalasında şehittir Müdür kardeş.” (Doğruel,2000:169)

“Müdür –(...) Bunlar, oğullarını, kocalarını, kardeşlerini Sarıkamış’ta , Çanakkale’de , Mısır’da , Suriye’de , Galiçya’da, Kafkasya’da şehit vermiş kadınlardır.” (Doğruel,2000:170)

1.3.2.KARAGÖZ-HACİVAT OYUNLARI

Karagöz İle Hacivat (Aksakal,2003:109-110)

Karagöz ile Hacivat piyesinde genel mekan bir parktır. Metnin başında Hacivat Karagöz’ü parka götürmek için bir yerden alır. Ancak bu yerin hakkında net bir bilgimiz yoktur.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – Seni çalışacağın iş yerine götüreceğim.” (Aksakal,2003:109)

“Karagöz – (Merakla etrafına bakar.) Burada fabrika yok, dükkan yok.” (Aksakal,2003:109)

“Hacivat – Burası bir park. İnsanlar burada dinlenirler.” (Aksakal,2003:109)

“Hacivat – Para mı düşürdün? Yerde ne arıyorsun?” (Aksakal,2003:109)

“Hacivat – Şunda ‘Bahar Caddesi’ ötekinde ‘Neşe Parkı’ yazıyor.” (Aksakal,2003:110)

Karagöz İle Hacivat (Ayata,2003:132-133)

Piyeste mekan unsuru belirsizdir. Ancak çocukların diyaloglarına bakarsak mekan Karagöz'ün evinin önüdür:

“Çocuklar – Başlar mısın , başlayalım mı?

Karagöz'ün evini taşlayalım mı?” (Ayata,2003:132)

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – (Uzaktan sesi duyulur.) Yar bana bir eğlence!...” (Ayata,2003:132)

“Karagöz – Susss!... İşte Hacivat geliyor. Ben şuraya saklanayım.” (Ayata,2003:132)

“Karagöz – Evdekilerin dili çekilmiyor da nerede kaldı yabancıların dili!” (Ayata,2003:133)

Karagöz'le Hacivat (Şahin,1997:131-133)

Karagöz'le Hacivat oyununda mekana dair ancak tahminlerde bulunabiliriz. Hacivat kasket aldıktan sonra gelirken Karagöz'e uğramıştır. Dolayısıyla oyunun geçtiği mekan Karagöz'ün evinin önü ya da içidir.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – Odun pazarına gidip beş on çeki odun aldım.” (Şahin,1997:132)

“Hacivat – (...) Evi bir güzel tamir ettirdim.” (Şahin,1997:132)

“ Hacivat – (...) Ne ise, bizi hapisten çıkarırlar.” (Şahin,1997:133)

Hacivat ve Karagöz gölge oyununun sergilenmesi içinse ayrıca özel bir mekana ihtiyaç vardır.

Karagöz'le Hacivat (Ünal,1999:65-66)

Metinde geçen mekân hakkında tam bir bilgi sahibi olamayız. Ancak oyunun giriş bölümünden Karagöz'ün evinin önünde konuşulduğu sonucunu çıkarabiliriz. Mekan Karagöz'ün evinin önüdür.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Bu sırada Karagöz pencereden, Hacivat’ın üzerine atlar, birbirlerine girerler, kavga ederler.” (Ünal,1999:65)

“Karagöz – Gelirken yarı yolda devrildi bir araba sepet.” (Ünal,1999:65)

“Hacivat – Dönüşte odun deposunun önünden geçiyordum.” (Ünal,1999:66)

“Hacivat – (...) Evin damı akıyordu , aklıma geldi, eve gönderdim.” (Ünal,1999:66)

“Hacivat – (...) ikimizi mahkemeye götürdüler, ve ikimizi de hapse attılar.” (Ünal,1999:66)

Bilmece (Altan,2009:138-139)

Karagöz gölge oyunları belirli bir sahne tekniğiyle oynatılır. Tasarımı zordur. Oyun için gerekli dekor hazırlandığında ise oynatılmak üzere tasvirlerle ihtiyaç vardır.

Oyunun mekanı bir parktır. Görselde de parkla ilgili ayrıntılar aktarılmıştır. Ancak gölge oyununda bu kadar ayrıntılı bir mekan hazırlanması imkansızdır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – Karagöz’üm ne iyi ettik de parka oturmaya geldik.” (Altan,2009:138)

“Hacivat – (...) Bak etraf yemyeşil, hava mis gibi.” (Altan,2009:138)

“Hacivat – (...) Mesela bak şurada kahvehane var, gidelim ben size çay ısmarlayayım.” (Altan,2009:138)

“Hacivat – Allah müstahakını versin, eve beraber girmedik ya!” (Altan,2009:139)

Karagöz (Onat,1999:226-227)

Karagöz gölge oyunu tek bir mekanda geçer. Bu oyunda mekan belirgin olmasa bile genelde olduğu üzere Karagöz’ün evinin önü olma ihtimali büyüktür. Hacivat, Karagöz’ün yanına uğramıştır ve metne dair görselde ikili bir evin önünde konuşmaktadırlar.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Karagöz – (...) Hem bir insan evine aldığına herkese söyler mi?” (Onat,1999:226)

“Hacivat – (...) Önümüz kış, gittim odun iskelesine; on çuval kömür on çeki de odun aldım.” (Onat,1999:226)

“Hacivat – Eksik olma Karagöz’üm. Evimin damı akıyor.” (Onat,1999:227)

“Hacivat – (...) Beni de kavga edenlerle karakola, oradan da hapishaneye tıktılar.” (Onat,1999:227)

“Hacivat – (...) Pide alayım diyerek fırının önüne gittim.” (Onat,1999:227)

Karagöz gölge oyunları için özel bir dekora ihtiyaç vardır.

İlaç (Bıyıklı,2012:95-100)

Ünver Oral’ın kaleme aldığı İlaç isimli gölge oyununun giriş kısmında hareketli bir mekan değişimi görürüz.

“Karagöz – (...) köşesine oturup pencerenin yanına yerleşti. (Mekan 1) Şöyle bir dışarı bakınca Hacivat’ı gördü.(Mekan 2)

(...) sokağın köşesini dönünce onu gördü. (Mekan 3) (...) Çünkü Hacivat, mahalleyi geride bırakıp kırlara doğru yürüyordu.

Sonunda Hacivat durup bir taşın üstüne oturduğu zaman Karagöz ne yapacağını şaşırmişti. (Mekan 4)” (Bıyıklı,2012:95)

Açıklamalar kısmında farklı mekanlar yer alsa da oyun tek bir mekanda geçer. Burası da bir kırdır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – Şimdi senin pencerede uyuklama zamanın, burada ne işin var?” (Bıyıklı,2012:96)

“Karagöz – Şey, canım kırdan biraz dolaşmak istedi.” (Bıyıklı,2012:96)

“Hacivat – Şakayı bırak Karagöz’üm , bu bomboş yerde iş aranır mı?” (Bıyıklı,2012:96)

“Karagöz – Köftehor, evden güveci getir dedin ya!” (Bıyıklı,2012:98)

Hacivat İle Karagöz (Doğruel,2000:160-161)

Metin And'ın kaleme aldığı Hacivat İle Karagöz gölge oyununda mekana dair bir ayrıntı yoktur.

Hacivat ile Karagöz gölge oyunu için özel bir sahneleme tasarımına ihtiyaç vardır. Özel bir perdenin ardında kuklaların hareket ettirilmesi ile oynanır. Karagöz perdesi zaman zaman farklılıklar gösterse de genellikle 180x100 cm ebadındadır ve beyaz renklidir. Perdede karakterlerin iki boyutlu şekillerine tasvir denir.

Öğrencilerin kültürümüzü tanımaları için Hacivat ile Karagöz oyunlarının oynatılması oldukça faydalıdır. Çoğu zaman okuma metni olarak görülen bu tiyatroların uygulamalı bir şekilde yapılması gerekir. Bunun için en önemli ihtiyaç da gerekli malzemelerin elde edilerek uygun mekanın ayarlanmasıdır. Herkesin severek izlediği bu oyunlara sahip çıkmamız gerekir.

Manici (Aksakal,1996:164-166)

Manici isimli oyun bir Karagöz-Hacivat gölge oyunudur. Oyunda iki mekanın olduğunu gözlemliyoruz. İlk mekan Hacivat'ın Karagöz'ün yanına geldiği yerdir. İkinci mekan ise aşağı mahalle dedikleri yerdir. Oyunda iki mekan arası geçişi de gözlemliyoruz.

“Hacivat – Haydi Karagöz'üm , önce aşağı mahalleye gidelim.” (Birkaç kere gidip gelirler.)

Karagöz – Daha gidecek miyiz? Yoruldum be!

Hacivat – İşte geldik, başla çalmaya.” (Aksakal,1996:165)

Manici oyununu sergilemek için özel sahneleme yöntemlerine ihtiyaç vardır. Metinde geçen iki ayrı mekanın farklı dekorlarla hazırlanması gerekmektedir.

Karagöz'ün Filmciliği (Balel,1998:127-129)

Mehmet Seyda'nın kaleme aldığı Karagöz'ün Filmciliği isimli gölge oyununda net bir mekan kavramı yoktur. Oyun tek bir mekanda geçer. Burası da genellikle Karagöz'ün evinin önü olmaktadır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Hacivat – Doğru söyle, hiç sinemaya gittin mi?” (Balel,1998:128)

“Hacivat – Bak Karagözüm, biraz düşün; her filmin içine bunca çarşı pazarı neden koyarlar?” (Balel,1998:128)

Karagöz’ün Filmciliği bir gölge oyunudur. Bu sebeple özel bir mekan kurgusuna ihtiyaç vardır.

Babamın Ölümü (Gül,1996:65-67)

Babamın Ölümü isimli oyun bir Karagöz gölge oyunudur. Metin tek bir sahneden ibarettir ancak mekan hakkında hiçbir bilgiye rastlayamayız. Metnin üstünde yer alan görselde dekorun görüntüsü çok açıktır. Bu dekora benzer bir dekor sunum esnasında hazırlanabilir.

Bunun haricinde Karagöz ile Hacivat’ın konuşmalarında geçen mekan unsurlarına örnek verelim:

“Karagöz – Mahalle kahvesinin önünde rast gelmiş galiba.” (Gül,1996:65)

“Hacivat – Galata’da değirmene mi gitti?” (Gül,1996:65)

“Karagöz – Bizim pederi dört kişi omzuna alıp Edirnekapısı’ndan dışarı çıkardık.” (Gül,1996:66)

Dil Bilir Misin? (Sarıca,2003:144-146)

Piyes tek bir sahnedir. Oyun tek bir mekanda oynanır. Ancak mekanın ayrıntısıyla ilgili pek bilgimiz yoktur. Almanca kursuna devam edip yabancı dil öğrenen çocukların okuma bayramları vardır. İşte mekan bu bayramın yapıldığı yerdir.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Karagöz – İşte Hacivat geliyor. Ben şuraya saklanayım, bakalım Hacı Cavcav neler söyleyecek.” (Sarıca,2003:144)

“Hacivat – Şuraya gülüp öğrenmeye geldik.” (Sarıca,2003:145)

“Karagöz – Evdekilerin dili çekilmiyor da nerede kaldı yabancıların dili!” (Sarıca,2003:145)

“Hacivat – Haydi şimdilik hoşça kal. Kursta buluşuruz.” (Sarıca,2003:146)

1.3.3.ATATÜRKÇÜLÜK METİNLERİ

Atatürk’ün Ülküsü (Sarıca,1995:47-49)

Atatürk’ün Ülküsü metninde mekana dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metnin görselinde bir bayan ile bir adam bir masa etrafında oturmaktadırlar. Duvarda Atatürk resmi asılıdır. Adamın önünde bir kitap, bayanın önünde de bir kitap ve kağıtlar bulunmaktadır. Adam takım elbise giymiştir. Dekorla ilgili verilen ayrıntılar bunlardır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“A – Nitekim savaşmak, aslında hiçbir şeydir; bir ülke için olunca yücelir. Yurt düşman elinde ise, o zaman, her şeyden önce , yurdu bu elden kurtarmak istenir.” (Sarıca,1995:47)

“A – Eğer düşünülen şey açık değil, uygulanamaz ve dünyanın genel şartlarına , yüzyılların kafalarda ve ruhlarda biriktirdiği gerçeklere de uymuyorsa o zaman hiç kuşkusuz hayal peşinde koşmak olur.” (Sarıca,1995:48)

Atatürk ve Akılcılık (Sarıca,2005:171-173)

Atatürk ve Akılcılık piyesinde mekana dair herhangi bir ayrıntı yoktur. Ancak metne dair görselde mekan gayet açıktır. Büyük bir Atatürk resminin altında “Panel” yazmaktadır. Büyük bir masa bulunmaktadır. Bu masada isim bölümlerinde “Bilgin, Koray, Aysun” yazan üç kişiyi görürüz. Elinde bir mikrofonla ayakta bir sunucuyu görürüz. Sunucu bir kızdır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“ Aydın – (...) O zindanda hangi canlı yaşayabilir?” (Sarıca,2005:172)

“Sunucu – Milli birliğin sağlanmasında , yurdun kalkınmasında, insanların mutlu yaşamasında akıl ve bilim temel alınmalıdır.” (Sarıca,2005:173)

Ev Ödevi (Karabıyık,2011:34-37)

Ev Ödevi piyesi 2 sahneden oluşur. Bu iki sahne de Ali ve Ayşe’nin evlerinin mutfağında geçer. İlk sahnede anne ve baba mutfakta yemek hazırlamakta, masayı düzenlemektedir. 2.sahne ise masa hazırlanmış, yemekler tabaklara konulmuştur.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“ Anneyle baba , mutfakta yemek hazırlamakta ve masayı düzenlemektedirler.”
(Karabıyık,2011:34)

“ Anne – Tamam işte! Odanızdaki kitaplıkta ve internette bununla ilgili birçok bilgi bulabilirsiniz...” (Karabıyık,2011:34)

“Anne – Yani, Türkiye’de yaşayan, Türk devletine bağlı olan herkes Türk vatandaşdır. Öyle mi?” (Karabıyık,2011:35)

“Ayşe – (...) İbn-i Sina’nın tıp kitabı 19.yüzyıla kadar Avrupa’daki tıp fakültelerinde zorunlu ders kitabı olarak okutulmuş.” (Karabıyık,2011:37)

Atatürk’ün Yurt Sevgisi (Sarıca,2003:55-56)

Atatürk’ün Yurt Sevgisi piyesi tek sahnedir. Bu sahne tek bir mekandan oluşur. Burası Ülkü’nün evidir. Evin dekoruyla ilgili ayrıntılar için metnin görseli bize ipucu verir.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Ülkü – Baba, Atatürk 1905 yılında Harp Akademisini bitirmiş , o tarihten sonra yaşamının geri kalanının tamamını hem de durup dinlenmeden yurdunu hizmet etmekle geçirmiş.” (Sarıca,2003:55-56)

“Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketteki seviyesine çıkacağız.”
(Sarıca,2003:56)

“Ülkü – Gönlümüzce yaşayabilmemiz için yurdumuzu kurtarmış, bizlere güzel bir yurt bırakmak için gece gündüz demeden çalışmış.” (Sarıca,2003:56)

Atatürk ve Müzik (Sarıca, 2003:187-189)

Atatürk ve Müzik piyesinde , piyesin mekanıyla ilgili en ufak bir ayrıntı yoktur. Mekan belirsizdir.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Bilgin – (...) Şöyle diyor: ‘Bizim hakiki müziğimiz Anadolu halkından işitilebilir.’”
(Sarıca, 2003:188)

“Bilgin – 1924 yılında Ankara Musiki Muallim Mektebi kuruluyor. İstanbul’daki müzik topluluğu Ankara’ya getiriliyor. Bu işin kaynağı Avrupa. Avrupa’ya öğrenciler gönderiliyor.” (Sarıca, 2003:188)

“Bilgin – Örneğin; Macar Besteci Bela Bartok geldi. Ahmet Adnan Saygun ile birlikte özellikle Adana yöresinde araştırma yaptılar.” (Sarıca, 2003:188)

“Bilgin – Devlet Opera ve Balesi önce Ankara’da , sonra diğer büyük illerde kuruldu.” (Sarıca, 2003:189)

Atatürk’ün Yazdığı Kitaplar (Sarıca,2005:63-65)

“Atatürk’ün Yazdığı Kitaplar” piyesi bir sınıfta geçer. Metnin başlangıç bölümünde bu durum büyük harflerle belirtilir.

“YER – BİR SINIF” (Sarıca,2005:63)

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Öğretmen – (Yazı tahtasının önündedir.)” (Sarıca,2005:63)

“Öğretmen – Söylev, Atatürk’ün Samsun’a çıktığı zamanda ülkemizin içine düştüğü korkunç ve acıklı durumu anlatmasıyla başlar. Amasya kararları, Erzurum, Sivas Kongreleri, İstanbul hükümeti ile mücadeleler, Misak-ı Millinin hazırlanması ,İstanbul’un işgali, TBMM’nin açılması, Anadolu’daki savaşlar, isyanlar, Cumhuriyet’in ilanı, yapılan antlaşmalar... hep belgelere dayanılarak anlatılır.” (Sarıca,2005:63)

“Duygu – Dünyada şimdiye kadar kendi yazdığı kitabı, kendisi bir topluluk önünde okumuş kaç insan vardır?” (Sarıca,2005:64)

Atatürk’ün Kişiliği (Sarıca,2005:128-130)

Atatürk’ün Kişiliği piyesi mekan olarak bir kütüphanede geçer. Metin tek sahne ve tek mekandan oluşur.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Yolcu dünyayı gezmektedir. Yolu Türkiye’ye de uğrar.” (Sarıca,2005:128)

“Yolcu – Doğrusu çok ilginç! Daha Çanakkale Savaşlarını yaparken, kafasında cumhurbaşkanı olmak düşüncesi var.” (Sarıca,2005:129)

“Yolcu – Dünyaya örnek olan bir Kurtuluş Savaşı kazanmış. Okullar açmış, öğretmenler, sanatçılar, bilim adamları yetiştirmiş...” (Sarıca,2005:130)

Atatürk ve Sevgi (Sarıca,2005:152-154)

Atatürk ve Sevgi piyesinde mekan belirsizdir. Öğrencinin yazarla nerede sohbet ettiğine dair herhangi bir ayrıntı yoktur.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Yazar – Üstelik bu sevgi yalnız yurdumuzla, kendi insanımızla da sınırlı değildir; başka deyişle evrenseldir, bütün insanlığı kapsar.” (Sarıca,2005:152)

“Yazar – Kurtuluş Savaşı’nda tutsak edilen Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopis Atatürk’ün huzuruna getirilir.” (Sarıca,2005:153)

“Yazar – Atatürk, Trablusgarp Savaşı sırasında Derne’den 1912 yılında arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle diyor.” (Sarıca,2005:153)

“Öğrenci – Atatürk, yurdu için ne istemiştir?” (Sarıca,2005:154)

Mustafa (Bakırcıoğlu,1999:117-118)

Piyesin açıklamalar kısmında mekanla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

“Langaza.

Fon perdesinde , uzakta dağlar ve köy evleri; yakında bağlar ve tarlalar. Yan yana iki ceviz ağacı.” (Bakırcıoğlu,1999:117)

Piyes tek sahneden oluşur. Bu sahnenin geçtiği yer ise bir tarladır. Mustafa ve Makbule burada kargaları kovalamaktadırlar.

Langaza: Yunanistan’ın Selanik şehrine bağlı bir yerleşim yeridir. Zübeyde Hanım’ın doğduğu yer. Mustafa’nın dayısının çiftliği de bu yerdedir.

1.3.4.SEVGİ TEMALİ METİNLER

Çiçek Özgürlük Demektir (Gümüş,2003:190-191)

Çiçek Özgürlük Demektir piyesinin mekanı bir ülkenin bir şehridir.

“Bir ülkenin hükümdarı çiçek yetiştirmeyi, sevmeyi yasaklar.” (Gümüş,2003:190)

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Çiçeği , başı derde girmesin düşüncesiyle başka ülkeden gelmiş birine vermek istemektedir.” (Gümüş,2003:190)

“Salon kapısından bir delikanlı girer.” (Gümüş,2003:190)

“Delikanlı – Nereye kayboldu bu kız? (Çevresine araştırarak bakar.) Bu tarafa askerler geliyor.” (Gümüş,2003:191)

“Komutan – Bu ülkede çiçekle gezmenin , çiçek sözü etmenin yasak olduğunu bilmiyor musun?” (Gümüş,2003:191)

“Birinci Adam – Şehre geldiğinizden beri sizi izliyoruz.” (Gümüş,2003:191)

“Delikanlı – Dünyanın hiçbir yerinde olmaz böyle bir şey.” (Gümüş,2003:191)

Kitapların Kanatları (Ünal,1999:107-108)

Kitapların Kanatları piyesi tek bir mekanda geçer. Ancak bu mekânın neresi olduğu belli değildir. Özellikle Dilek’in hayal dünyasına dalıp masal kahramanlarıyla bulunduğu anlarda nasıl bir mekân kurgusu olacağı tam bir muammadır. Çok kısa bir oyunda hem gerçekliğin hem de onca masal kahramanı ile hayal dünyasının bir arada olması mekân algısını karmaşık hale getirmektedir.

Metinde geçen mekân unsurlarına örnekler:

“Dilek – Buradayım anneciğim... Geliyorum.” (Ünal,1999:107)

“Dilek – Onların hiç gidemeyeceği uzak yerlere mi uçabilirim?” (Ünal,1999:107)

“Anne – Bu kanatlarla ağaçların, ayın, yıldızların ötesine bile gidebilirsin.” (Ünal,1999:107)

“Peter Pan – Rüyalar ülkesine...Gökyüzünün bilinmedik köşelerine... Gün batıyor ülkeme dönmeliyim.” (Ünal,1999:108)

“Alice – Dilek, benimle Harikalar Ülkesi’ne gelmek istemez misin?” (Ünal,1999:108)

Sonsuzluk Kitabevi (Kapulu,2011:33-37)

Sonsuzluk Kitabevi piyesi, ismindeki yerde yani Sonsuzluk Kitabevi’nde geçer. Mekanla ilgili ayrıntılı her sayfada verilen ayrıntılı resimlerle ilgili ayrıntıyı her sayfada verilen ayrıntılı resimlerle daha iyi algılarız. Büyük raflar ve içlerinde kitaplar vardır. Ayrıca 3 raftan oluşan ve üzerinde “Yeniler” yazan bir kitap köşesini görürüz. Yine masa, sandalye, masanın üzerinde kalemlik ve kalemler , boş kağıtlar vardır. Giriş kısmında bir saat vardır. Masanın kenarında bir masa lambası bulunmaktadır. Tüm bu ayrıntılı dekora rağmen oyun boyunca sahne değişmez ve aynı dekor kullanılır.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Adam – Bayan! Soy Yapıtlar Kitabevi burası mı? Kapıda tabelanıza baktım, baktım ama okuyamadım.” (Kapulu,2011:33)

“Adam – Yaaa! Çok iyi , çok iyi , çok iyi! Sonsuzluk Kitabevi demek!” (Kapulu,2011:33)

“Birinci Kız – (...) kapıdan giren müşterinin yüzüne bakar bakmaz ne isteyeceğini biliyorum ben.” (Kapulu,2011:34)

Ormanın Bekçileri (Ünal,1999:60-62)

Ormanın Bekçileri piyesinde mekanın ormanın içinde bir yer olduğunu söyleyebiliriz. Piyas ormanın içinde bir düşün merasimi esnasında geçer.

Mekan tektir, değişmez.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Ayşe – Ormanın en genç ağacı idi o.” (Ünal,1999:61)

“Nine – Merak etme Mavi Bekçi, koskoca orman bu...” (Ünal,1999:61)

“Nine – Hiç unutmam bir keresinde bir köyde kendisine karşı gelenlerin evini ateşe vermişti. Bu yaştan sonra evsiz barksız kalırsam, kim yardım eder bana?” (Ünal,1999:61)

Simitçi Mercan (Gümüş,2003:14-15)

Simitçi Mercan piyesi tek sahneden oluşur. Mekan tektir.

“Sahne dekorunda mahallenin bir sokağı.” (Gümüş,2003:14)

Mekanla ilgili ayrıntılı bilgiyi metnin görseli bize gösterir.

Metinde geçen mekan unsurlarına örnekler:

“Zeynel – Şuraya bakın simitçi geliyor.” (Gümüş,2003:14)

“Beş çocuk, koşarak Simitçi Mercan’ın çevresinde toplanırlar.” (Gümüş,2003:14)

“Mercan – Onlar yere düştü, kirlendi.” (Gümüş,2003:15)

“Mercan – Götürüp hayvanat bahçesindeki kuşlara vereceğim.” (Gümüş,2003:15)

1.3.5. TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Gece Bekçisi (Şahin, 1994:157-159)

Gece Bekçisi piyesi tek bir mekanda geçer.

“Siyah bir perdenin önü. Sahnenin bir tarafında sokak feneri yanar. Mahalle Bekçisi, bir elinde zincire takılı düdük, salına salına sahneye girer.” (Şahin,1994:157)

Metin mekan açısından oynanabilir durumdadır.

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Bekçi – (...) İster geceyi bekle, ister mahalleyi.” (Şahin,1994:157)

“Bekçi – (...) Bu semtte kaç mahalle varsa biz o kadar bekçiyiz.” (Şahin,1994:158)

“Bekçi – (...) Hem eve beş, on kuruş kalır, hem bana.” (Şahin,1994:158)

“Bekçi – (...) Bizim Çopur Usta’nın çırağı kahveyi açar. Bakkalın çırağı da kepenkleri kaldırmak üzeredir.” (Şahin,1994:158)

Köşe Başı (Balel,1998:139-141)

Köşe Başı metni aynı ismi taşıyan tiyatronun belirli bölümlerinden oluşur.

Birinci Tablodan alınan kısımda mekan; mahalle sokaklarıdır.

Birinci Perdeden alınan kısımda mekan; bakkalın önüdür.

Üçüncü Perdeden alınan kısımda ilk mekan bakkalın önü, ikinci mekan ise kahvehanedir.

İkinci Tablodan alınan son bölümde ise mekan yine mahallenin sokaklarıdır.

Buradan da anlaşılacağı üzere mekan açısından 3 sayfalık bir metne göre oldukça değişken bir oyundur.

Oyunun asıl mekanının neresi olduğunu ise metnin açıklamalar kısmından öğreniriz.

“Oyun, İstanbul’un eski semtlerinden birinde bir üç yol ağzı, bir köşe başında geçer.”
(Balel,1998:139)

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Bekçi – Neler neler var şimdi bu evlerde.” (Balel,1998:139)

“Bekçi – Hangi ev?” (Balel,1998:140)

“Bakkal – (...) Sen vaktinde gel işinin başına, aç dükkanını, düzelt camekanını.”
(Balel,1998:140)

“Bakkal – Bugün mü idi.” (Balel,1998:141)

“K. Çırağı – Düğüne. Saffet Hanımın evine.” (Balel,1998:141)

Hayat Kavgası (Özaltan,1995:130-132)

Hayat Kavgası piyesi tek sahneden ibarettir. Ancak bu sahne oldukça kalabalık bir mekan kurgusuna sahiptir. Tek bir sahnenin içinde yer alması gereken dekorlar:

- Süt alan kadının evi
- Dilencinin oturduğu cami duvarı dibi
- Bakkal dükkanı
- Kahvehane
- Ebenin evi

Eserde insanların hayat mücadelelerinin manzarası yansıtılmaktadır. Bunun için pek çok karakter ve mekan kurgusu yazar tarafından oluşturulmuştur. Mekan açısından oynanması zor bir oyundur.

Metinde yer alan mekan unsurları :

“Bakkalın bitişiğindeki evin penceresinden bir kadın başı uzanır.” (Özaltan,1995:130)

“Kahveden dolaşarak camiden tarafa doğru yürür.” (Özaltan,1995:130)

“Boyacı – İş yok mahallede, tramvay durağına gidiyorum.” (Özaltan,1995:130)

“B. Çırağı – (...) Bu gece sinemaya gittik.” (Özaltan,1995:131)

“K. Çırağı – Çoktan beri kahveye çıkmaz oldu.” (Özaltan,1995:131)

Kuklacı (Karabıyık,2011:10-15)

Kuklacı piyesi tek bir mekanda geçer. Burası Geppetto Usta'nın evidir.

“(Perde , Pinokyo adlı İtalyan şarkısıyla yavaş yavaş açılır. Kuklacı'nın evi...Küçük bir oda. Küçük bir pencere ve önünde basit kukla işleme tezgahı. Birkaç parça odun, keser, yontucu...”

Köşede alev alev yanan bir ocak ve üstünde buharları çıkararak kaynayan bir tencere, odaya canlılık vermektedir. Oysa bu bir resimdir. Kuklacı Geppetto(Gebetto)'nun çizdiği bir resimdir.)” (Karabıyık,2011:10)

Metinde rastlanan başlıca mekan unsurları :

“Dışarıdan Geppetto Dede'nin öksürüğü duyulunca hepsi yerlerine dağılıverirler.” (Karabıyık,2011:10)

“Dede – Odanın ortasında kukla bırakılır mı?” (Karabıyık,2011:11)

“Dede – Benimle olmaz. Okula gideceksin.” (Karabıyık,2011:14)

“Dede – Sus bakayım. Seni ben dünyaya getirdim.” (Karabıyık,2011:15)

“Pinokyo – Okulda bugün okumayı öğrenirim.” (Karabıyık,2011:15)

Tembel Harcı (Şahin,1995:132-133)

Tembel Harcı piyesi tek bir sahneden ibarettir. Dolayısıyla tek bir dekor bulunmaktadır. Piyenin geçtiği mekan Tahsin Bey'in evinin bir odasıdır. Odanın içeriği hakkında herhangi bir ayrıntı yoktur. Fakat metnin üst kısmında bulunan görselde evin hanımının büyük bir koltukta oturduğunu görürüz. Görselde odada bulunan pencere ve gaz lambası dışında başka hiçbir ayrıntı yoktur. Evin hanımının şık giyimi ve kolundaki bilezikler dikkati çekmektedir. Piyenin tamamen bir iç mekanda geçmektedir.

Tembel Harcı piyesinde bazı yer isimleri de geçer.

“Hanım – (...) Onun için çarşambaları Fatih’e , Perşembe günü Arap Camii’ne , Salı günü Tophane’ye , cumartesi de Beşiktaş’a gider, her şeyi daha ucuza alırsın.” (Şahin,1995:133)

Bu cümleden hareketle o dönemin sosyal hareketiyle ilgili bilgiler de edinmiş oluyoruz.

Cimrinin Ziyafeti (Aksakal,2000:198-201)

Cimrinin Ziyafeti adlı piyes *Cimri* eserinin 3.perde 1.sahnesidir. Bu sahne tek bir mekanda geçer. Harpagon adamlarına emir vermektedir. Bu mekan evin bir bölümüdür. Metne dair görsele bakacak olursak evin salonudur.

Metinde rastlanan başlıca mekan unsurları :

“Harpagon – (...) Bu iş evin kızına yakışır. Beraber panayıra gidirsiniz.” (Aksakal,2000:199)

“Harpagon – (...) Bütün şehri mi doyuracağız?” (Aksakal,2000:200)

“Harpagon – (...) Yemek odamdaki ocağın üstüne altın harflerle yazdıracağım bu sözü.” (Aksakal,2000:201)

Cimrinin Kuşkusu (Yıldız,1994:105-107)

Piyenin, Cimri Harpagon'un evinde geçmektedir.

Metinde rastlanan başlıca mekan unsurları :

“Altınlarını, paralarını saklamak için çareler düşünmüş; sonunda onları bahçeye gömmüştür.” (Yıldız,1994:105)

“Harpagon – Git sokakta bekle evimde kazık gibi dikilip olanı biteni gözetlediğin, her şeyden kendine pay çıkardığın yeter!” (Yıldız,1994:106)

“Harpagon – Gördün mü bak, sağım solum hafıye dolu, gözlerinden bir şey kaçmaz ki.” (Yıldız,1994:106)

“Harpagon – Sen bu aklınla evimde saklı para bulunduğunu da herkese yaymaya kalkma sakın!” (Yıldız,1994:106)

“Harpagon – Defol buradan dedik ya!” (Yıldız,1994:106)

Hastalık Hastası (Yıldırım,2002:44-46)

Piyeste mekan hususunda herhangi bir ayrıntı yoktur. Ancak piyesin gidişatından ve metne dair görselden mekanın Argon’un evi olduğunu söyleyebiliriz. Mekan Argon’un evidir. Görselde Argon rahat bir koltukta oturmaktadır.

Metinde rastlanan başlıca mekan unsurları :

“Toinette – (...) Her tarafa yayılmış olan ününüz cesaretimi bağışlatabilir.” (Yıldırım,2002:45)

“Toinette – Bendeniz, gezici hekimim. Kentten kente, ilden ile, ülkeden ülkeye dolaşıp bilgimle iyileşmeye değer bulduğum önemli hastalıklar, ilgime değer ağır hastalar ararım.” (Yıldırım,2002:45)

Beş Kız Arkadaş (Gümüş,2002:102-104)

“Çeşme yakınlarında bir sitede, bir yazlık evin salonu. Sıradan eşyalarla döşenmiştir. Arka sağda, yukarıdaki yatak odalarına çıkan bir merdiven. Sol tarafta mutfak. Sol önde, küçük terasa açılan kapı. Panjurlarla kapalı.” (Gümüş,2002:102)

Metinde rastlanan başlıca mekan unsurları :

“Zerrin – Eh işte! Yazlık.” (Gümüş,2002:102)

“Fatma – Bizim Ankara’daki evin salonundan güzel.” (Gümüş,2002:102)

“Banu – Yatak odaları nerede şu evin?” (Gümüş,2002:103)

“Zerrin – Benim odam o.” (Gümüş,2002:103)

“Necla – Evden nasıl getirdiyse, merdivenden de öyle çıkarırsın.” (Gümüş,2002:104)

Ah Şu Gençler (Yıldırım,2004:57-59)

Ah Şu Gençler piyesinin 2,4 ve 5.tabloları metin olarak verilmiştir. 3 ayrı tablo, üç ayrı mekan demektir. 3.tabloda da mekanlar evdir ancak her evin ayrı dekorda hazırlanması gerekmektedir.

“1.Oyuncu – Şimdi ayaklarımızın ucuna basa basa bir eve girelim ve bir kız arkadaşımızın aile içindeki durumunu gözleyelim.” (Yıldırım,2004:57)

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Tezcan – Bu evde yaşanmaz.” (Yıldırım,2004:58)

“Tezcan – (içeriden) Aman babaaaaa!” (Yıldırım,2004:58)

“1.Oyuncu – Aramızda sorularımıza yanıt vermek üzere bir uzman bulunuyor.” (Yıldırım,2004:58)

Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)

Bir Gemi piyesi tek bir mekanda geçer.

“Olay, Karadeniz’in fındık ve çam ağaçlarıyla örtülü dağındaki terk edilmiş su değirmeninde, bir balıkçı gemisinin kaptan kamarasına benzetilmiş küçük ve ilkel odasında geçer.” (Saraçoğlu,2000:26)

Oyun mekan açısından sahnelemeye uygundur. Dekor bir kaptan gemisi şeklinde hazırlamak gerekir.

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Savcı – (...) Burada, denizden iki yüz elli kilometre uzakta, bu dağın tepesinde...” (Saraçoğlu,2000:26)

“Kaptan – (...) Bizim gemi artık kayalara çarptı. Dağların tepesinde yüzüyor...” (Saraçoğlu,2000:26)

“Jandarma – (...) Kasabada kulağımıza çalınmıştı.” (Saraçoğlu,2000:27)

“Kaptan altı çocuğunun ve balıkçı teknesinin denizde kaybolduğunu anlatır.”
(Saraçoğlu,2000:27)

“Kaptan – Sakın hastaneye falan...” (Saraçoğlu,2000:27)

“Kaptan – (...) Ben ambara ineyim biraz.” (Saraçoğlu,2000:28)

Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)

Ali Yürük’ün kaleme aldığı *Çatallı Köy* isimli eseri tek bir mekanda geçmektedir. Bu mekan Çatallı Köy içindeki Tevfik Emmi’nin evidir. Dekor hakkında metnin görseline bakarak bilgi sahibi olabiliriz.

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Aynı köyde yaşayan Cukcuklar ve Memikler aralarında kan davası bulunan iki düşman ailedir.” (Gül,1996:132)

“Tevfik – Babam, ‘Ben İstanbul’u sizden iyi bilirim. Galata Köprüsü bin adımdan fazladır.’ dedi.” (Gül,1996:133)

“İsmail – Hiç koskoca köprü kısalttırılır mı?” (Gül,1996:133)

“Tevfik – Köyün dışında bir tarla var, tapusu yok.” (Gül,1996:132)

Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)

Trafik Polisi piyesinde mekan işlek bir caddedir.

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Geçişlerde sağdan yürürseniz, karşıdan gelenle çarpışmazsınız.” (Sırmatel,2000:142)

“Bak, arkandan korna çalıyorlar.” (Sırmatel,2000:142)

“Yoldan karşıya geçerken her zaman bir trafik lambası ya da bir polis bulamazsınız.”
(Sırmatel,2000:143)

Yaprak Dökümü (Ertem,1993:111-114)

Piyes tek bir mekanda geçer.

“Bağlarbaşı’nda emekliler kahveci...Sağda kapı...İkinci planda iki masa etrafında iki grup. Birincide tavla, ötekinde kağıt...Oynayanlar ve seyredenler fakir kıyafetli birtakım ihtiyar emekliler. Dipte peykenin sağ ucunda başını kocaman bir bohçaya dayayarak uyuyan bir ihtiyar. Yine o peykenin sol ucunda kendi kendine bir ihtiyar...Solda ikinci planda ocak...Birincide ocakla sağ duvarın meydana getirdikleri köşede bir masa...Ali Rıza Bey masanın üstündeki iki kalın ciltten birini okumaya dalmış.” (Ertem,1993:111)

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Şevket – Baba, çocukken bana içirdiğin çay... Sabah vakitleri, odanda...

Ali Rıza – Ayı postunun üstünde...”(Ertem,1993:112)

“Ali Rıza – (...) Onun Sahaflar Çarşısı’nda bir tanıdığı var.” (Ertem,1993:112)

“Ali Rıza – Bu ücra mahalle kahvesindeki köşemi nasıl keşfettin?” (Ertem,1993:113)

“Ali Rıza – Gezdiğim vilayetlerde , kasabalarda, ben de birçok büyük memurlar gibi durmadan bu kahvelerin aleyhinde söyledim...” (Ertem,1993:113)

“İhtiyar – Tek bir hafta beni İstanbul’a şehremini yapsınlar. Çarşmayı şöyle bir dolaşayım.” (Ertem,1993:114)

“Ali Rıza – Sekiz gün evvel Üsküdar çarşısında bir şey geldi başına...” (Ertem,1993:114)

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)

Yolcu Konmaz Oteli 6 sayfa ve 4 sahneden oluşur. Bu sahnelerin hepsinde tek bir mekan vardır. Burası Ankara’daki Yolcu Konmaz Oteli’dir.

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Otelci – Güngörmez Ülkesi kralının oğlu, bugün bizim otele geliyor.” (Altan,2000:74)

“Otelci – (...) Ünlü bir kralın oğlu otelime gelecek, otelimde kalacak, otelimin bir odasında oturacak , otelimin bir yatağında yatacak...” (Altan,2000:74)

“Topaç – Merhaba bayım. Yolcu Konmaz Oteli burası değil mi?” (Altan,2000:74)

“Topaç – (...) Yemek salonu ne tarafta?” (Altan,2000:74)

“Otelci – Otelimin en iyi dairesini de sizin için ayırdım.” (Altan,2000:74)

“Topaç – Ben Türk’üm yahu, Türk...Memleketim de Türkiye...” (Altan,2000:75)

“Otelci – İşçi idaresinden mi?” (Altan,2000:75)

Yolcu Konmaz Otelinde Yolcu Konmaz Oteli Ankara’dadır. Ancak hayal ürünü mekanlar da vardır. Mesela Güngörmez Ülkesi bunun açık bir örneğidir.

Yıldızlara Bakmak (Günyüz,2008:44-51)

Yıldızlara Bakmak piyesi tek sahneden oluşur. Ancak piyes tek bir mekanda geçmez. Toplam 8 sayfadan oluşan piyesin ilk sayfası at arabası üzerinde rasathaneye giden yolda geçmektedir. İkinci sayfadan itibaren mekan rasathanedir.

“(Bir kapı tokmağı, bir gong gibi tok ve yankılı üç kere vurulur. Sessizlik. Kapı ve demirden bir sesle açılır. Sessizlik.)” (Günyüz,2008:45)

Metnin son sayfasının ortasından itibaren mekan yine değişir. Yine at arabası yolculuğu başlamıştır ve bu kez dönüş yolundadırlar.

Metinde yer alan mekan unsurlarına örnekler:

“Arabacı – Yol bozuk zaten! Ne yapacaksınız rasathanede?” (Günyüz,2008:44)

“Yolcu – Gökte yıldız var demek!” (Günyüz,2008:44)

“Yolcu – Sokakları öğrendim çok.

(...)

Nesini mi? Bakkallarımı, çarşılarımı, fırınlarımı...” (Günyüz,2008:45)

“Yolcu – Belli olmuyor. Çalıştığı yerde, evde.” (Günyüz,2008:46)

“Yolcu – Ne mi yapardım? Şey...Botanik enstitüsüne giderdim.” (Günyüz,2008:47)

“Arabacı – Daha neler bey! Parklar, bahçeler varken...” (Günyüz,2008:47)

“Yolcu – Arabacı, çabuk beni o söylediğin bahçeye götür.” (Günyüz,2008:51)

Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)

Metin iki perdeden oluşur. 2 perdede de mekan farklıdır.

1.perdede mekan Hocanın evidir. Sahne tasarımı giriş kısmında aktarılır:

“Basit döşeli, fakir bir ev odası. Karşıda bir divan, divanda bir ut görünmektedir. Ortada yırtık bir kilim, yanda basit bir masa, üzerinde birkaç kitap bulunmaktadır.” (Komisyon,2012:68)

2.perdede olaylar açık bir mekanda geçer:

“Birkaç selvi ağacının süslediği karşı sırt. Bir mezarlık yakını düzlük. Sahnenin bir kenarında iri bir taşın yanında kuru bir ağaç. Alçak fakat irice. Hoca eşeği ile görünür.” (Komisyon,2012:73)

2.perde içerisinde mekan değişiklikleri yaşanır. Hoca, en başta açık havadar bir yerdedir. Sonra öldüğünü söylemek üzere evine gider. Birden perde kapanır ve halk tabutla gelerek orta yerde dururlar. Üç sayfalık 2.perdede 3 kez mekanın değişmesi oynanabilirliği olumsuz etkiler.

Edison (Gümüş,1994:140-141)

Edison piyesi tek bir sahneden ibarettir. Giriş çıkışlar olsa bile mekân hiç değişmez. Metnin giriş bölümündeki açıklamalar kısmı mekâna dair açıklamalar içindir.

“(Köşede bir masa. Üzerinde verici makine -bir alet- duruyor. İki üç metre uzağında çalışma masası. Üzerinde teller var. Masada telgraf memuru Edison oturmaktadır.)” (Gümüş,1994:140)

Piyeste mekana dair başka ayrıntı yoktur. Bir de nakledici santralin olduğu bir yer vardır. Fakat bu yere sahnede yer verilmemiştir. Onun yerine Edison ve işçiler sahneyi bir süre boş bırakmamışlardır. Esasen böyle bir boşluk yerine Edison hakkında açıklamalar içeren bir diyalog oluşturulabilirdi. Zaten Edison’un sahneye tekrar dönüşü arızayı çok kısa bir zamanda çözemeyeceğini düşündürüp inandırıcılığı yok etmektedir.

1.4. ZAMAN

1.4.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

Kahramanlık oyunlarının 4 tanesini oluşturan Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* piyesinin gerçek zamanı, 1854 yılı Ruslarla yapılan Kırım Harbi zamanıdır. Bunu "Vatan Yahut Silistre'den" başlıklı metnin 1.kısımındaki açıklamalar kısmından da öğrenebiliriz. Metnin tamamının değil de dört metinde de bir kısmının verilmesi sebebiyle zaman mefhumunun belirsiz olduğunu söyleyebiliriz.

Vatan Yahut Silistre (Onat,2000:125-127)

Piyeste rastlanan zaman unsurları :

"Sıtkı Bey – (...) Memleket bir iki güne kadar bütün bütün muhasaraya uğrayacak gibi görünüyor." (Onat,2000:126)

"Sıtkı Bey – İcinizden her kim burada kalmak istemezse paşadan izin var, hemen bugün dışarı çıksın." (Onat,2000:125)

Vatan Yahut Silistre'den (Yıldız,1993:176-179)

Piyeste rastlanan zaman unsurları :

"Sıtkı Bey – Memleket bir iki güne kadar bütün bütün muhasaraya uğrayacak gibi görünüyor." (Yıldız,1993:176)

"Bir Gönüllü – (...) Gelişimiz ancak bugün içindi." (Yıldız,1993:177)

"Sıtkı Bey – Sen galiba bir vakit olacak, kale elden giderse yine kıyamet mi kopar diyeceksin?" (Yıldız,1993:178)

"Sıtkı Bey – Bu gece düşmanın ordusuna girer, cephaneyi ateşleyebilir misin?" (Yıldız,1993:178)

Kahraman Askerler (Demiray,1994:59-60)

Piyeste rastlanan zaman unsurları :

"Abdullah Çavuş – (...) Üç gece bir köyde yattık." (Demiray,1994:59)

“Abdullah Çavuş – (...) Düşman başladı gece yarısı çadırları yıkmaya.”
(Demiray,1994:60)

“Abdullah Çavuş – (...) Ben sabahleyin mağaradan başımı çıkardım.”
(Demiray,1994:60)

Vatan Yahut Silistre (Aksakal,2003:212-213)

Piyeste rastlanan zaman unsurları :

“Sıtkı Bey – İslam Bey bu gece bir yere gidecek. Beraber gidebilir misin?”
(Aksakal,2003:212)

“Abdullah Çavuş – Gideceğimiz yollardan dolaşmaya üç dört saat ister.”
(Aksakal,2003:213)

“Sıtkı Bey – Bu gece düşmanın ordusuna girer, cephanesini ateşleyebilir misin?”
(Aksakal,2003:213)

Sakarya Savaşı (Onat,1999:182-184)

5 Ağustos 1921 tarihinde Büyük Millet Meclisi tarafından Mustafa Kemal Atatürk başkumandanlığa atanmıştır.

23 Ağustos 1921 tarihinde de Sakarya Savaşı başlamıştır.

Sakarya Savaşı adlı piyes adı üzerinde Sakarya Savaşı zamanını bize aktarmaktadır.

“Vural – Savaş tarihte görülmemiş bir şekilde başlamış. Mustafa Kemal başkumandanlığı almış.” (Onat,1999:183)

Bu cümleden de hareketle zamanın 1921 yılının Ağustos ayı olduğunu söyleyebiliriz.

Piyeste rastlanan zaman unsurları :

“Türköz – Bütün gece uyuyamadım.” (Onat,1999:182)

“Yalçın – Sabaha kadar muharebe hazırlığı ile uğraştık.” (Onat,1999:183)

“Yalçın – Gece yarısı aldığımızdan başka hiçbir haber yok.” (Onat,1999:183)

“Vural – Yarım saate kadar yola çıkabilirsiniz.” (Onat,1999:184)

Eski Çarıklar (Doğruel,2000:168-170)

Olay,1921 yılında Doğu Anadolu'da geçer. Olayın net zamanı belirsizdir. Şükrü birliğinden bir gün izin almıştır:

“(…) Fakat tam bu sırada Şükrü bir günlük izinle eve döner.” (Doğruel,2000:168)

İşte olaylar Şükrü'nün geldiği bu anlarda yaşanır. Metnin 4.sahnesinin vakti işte bu vakittir.

1.4.2.KARAGÖZ-HACİVAT OYUNLARI

Karagöz ve Hacivat oyunlarında gerçek zaman unsurunu göremeyiz. Oyunlardaki konuşmaların içerisinde geçen gündüz vakti, ikinci vakti, akşamüstü, yarın vb. zaman unsurlarından başka elimizde somut veriler bulunmamaktadır. Karagöz ve Hacivat'ın gerçek hayatta yaşayıp yaşamadığı hep bir tartışma konusu olmuştur. Bursa'daki mezarının 1932 yılında onarılması bu tartışmaları daha da kuvvetlendirmiştir. Fuat Köprülü Karagöz'ün yapını bir karakter olduğunu söyler. Karagöz ve Hacivat'ın yaşadıklarına ve dönemlerine ait birçok rivayet söz konusudur. Karagöz'ün Orhan Bey zamanında Bursa'da yaşayan bir demirci, Hacivat'ın ise camii mimari bu rivayetlerden ilkidir. İkinci bir rivayette ise Yıldırım Bayezit'in yaptırmakta olduğu bir camide iki ameledirler. Yine bir diğer rivayete göre Karagöz ve Hacivat Yıldırım Bayezit zamanında aynı çarşıda karşılıklı olarak dükkan işletmektedir. Onların Sivrihisar'da yaşadıklarına dair rivayetler de vardır. (Sakaoğlu,2011:40-43) tüm bilgilerden yola çıkacak olursak eğer yaşadılarsa Karagöz ve Hacivat'ın Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde yaşadıklarını söyleyebiliriz.

Karagöz İle Hacivat (Aksakal,2003:109-110)

Metnin zamanının bir gündüz vakti olduğunu söyleyebiliriz.

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Hacivat – Çabuk gel Karagöz'üm.” (Aksakal,2003:109)

“Karagöz – Sen de gidip gelirken burada dinlenirsin.” (Aksakal,2003:110)

Karagöz İle Hacivat (Ayata,2003:132-133)

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Karagöz – (Perdeye çıkar.) Susun çocuklar, daha Hacivat gelmedi.”
(Ayata,2003:132)

Karagöz’le Hacivat (Şahin,1997:131-133)

Karagöz’le Hacivat gölge oyununda vakit akşamüstüdür.

“Hacivat – Akşamlar hayır olsun efendim.

Karagöz – Hoş geldiniz, safa geldiniz.” (Şahin,1997:131)

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Hacivat – Derken efendim, geçen günkü yağmurda , malum ya, evin kiremitleri filan kırılmış, bütün yağmur evin içine akmış.” (Şahin,1997:132)

Karagöz’le Hacivat (Ünal,1999:65-66)

Metindeki zamanın, Hacivat gün boyunca başına gelenleri anlattığı için akşamüstü olduğunu söyleyebiliriz.

“Hacivat – Yazık, yazık Karagöz’üm sabahleyin evden çıktım, çarşıdan geçerken bir serpuş (şapka) aldım.” (Ünal,1999:66)

Bu cümlede geçen “sabahleyin” ifadesi dışında metinde herhangi bir zaman ifadesine rastlamayız.

Bilmece (Altan,2009:138-139)

Bilmece isimli Karagöz gölge oyununda zamanın güneşli bir gündüz vakti olduğunu söyleyebiliriz.

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Karagöz – Yine beni kandırdın ama evvela ben soracağım.” (Altan,2009:138)

“Hacivat – Efendim, bu, eldiven! Bir çay kazandım. Şimdi iyi dinle!”
(Altan,2009:138)

“Karagöz – (...) Sen şu çay paralarını bana ver de gidip akşama ekmek alayım.”
(Altan,2009:139)

Karagöz (Onat,1999:226-227)

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Hacivat – Efendim, önümüz mübarek bayram-ı şerif.” (Onat,1999:226)

“Hacivat – (...) Önümüz kış, gittim odun iskelesine ; on çuval kömür, on çeki de odun aldım.” (Onat,1999:226)

“Hacivat – (...) az kaldı gözümü çıkarıyordu.” (Onat,1999:227)

İlaç (Bıyıklı,2012:95-100)

Ünver Oral’ın kaleme aldığı İlaç isimli Karagöz gölge oyununda vakit sabah vaktidir.

“Hacivat – (...) Doğru söyle, sabah sabah burada ne yapıyorsun?” (Bıyıklı,2012:96)

Metinde yer alan zaman unsurları :

“Az sonra merakı daha da arttı.” (Bıyıklı,2012:95)

“Karagöz – Yapamadım, burada akşam lokumu yapacağım.” (Bıyıklı,2012:96)

“Karagöz – Pekala, sabah sabah burada sen ne arıyorsun?” (Bıyıklı,2012:97)

“Karagöz – Öyleyse hemen gideyim, öğlene gelirim.” (Bıyıklı,2012:98)

Hacivat İle Karagöz (Doğruel,2000:160-161)

Metin And’ın kaleme aldığı Hacivat İle Karagöz gölge oyununda bir yerde zaman ibaresine rastlamaktayız:

“Hacivat – Vayy, efendim akşamı şerifler hayır olsun!...” (Doğruel,2000:160)

Manici (Aksakal,1996:164-166)

Manici isimli gölge oyununda aylardan ramazan ayıdır ve vakit akşamdır.

“Hacivat – Vay Karagöz’üm akşam-ı şerifler hayırlı olsun.

Karagöz – Senin de sülaleni sansarlar boğsun.” (Aksakal,1996:164)

“Hacivat – Bak, Karagöz’üm biliyorsun bu ay Ramazan ayı. Sen davul çalmasını bilir misin?” (Aksakal,1996:164)

Manici adlı gölge oyunu Muhittin Sevilen tarafından 1969 yılında yazılmıştır.

Karagöz'ün Filmciliği (Balel,1998:127-129)

Mehmet Seyda'nın kaleme aldığı Karagöz'ün Filmciliği isimli gölge oyununda; Hacivat, Karagöz'ün yanına bir sabah vakti gelmiştir.

“Hacivat – Vay Karagöz'üm , canım efendim, devletlim, sultanım, günaydın!”
(Balel,1998:127)

Metinde yer alan diğer zaman unsurları:

“Hacivat – Aman Karagöz'üm, bana niçin vurursun? Ben sana güzel, hayırlı sabahlar dilerim.” (Balel,1998:127)

“Karagöz – Kırk yıllık sansara kurnaz tilki diyemem.” (Balel,1998:128)

“Hacivat – Karagözüm, gece aklıma gelen öyle bir iş ki...” (Balel,1998:128)

Babamın Ölümü (Gül,1996:65-67)

Babamın Ölümü isimli Karagöz gölge oyununda yer alan bazı zaman unsurları:

“Hacivat – Birader affedersin. Birkaç gündür nezle fena halde rahatsız ediyor.”
(Gül,1996:65)

“Karagöz – (...) Şimdi suratına ameliyata başlayacağım ha!” (Gül,1996:66)

“Hacivat – Geçenlerde mi barıştı?” (Gül,1996:65)

Metnin yer aldığı kitabın 68.sayfasının “Bunları Biliyor Musunuz?” kısmında şöyle bir bilgi vardır:

“Karagöz ile Hacivat, Sultan Orhan zamanında (1324-1362) Bursa'da yaptırılan bir camide çalışan iki işçiymiş. Bunlar, şakacı konuşmalarıyla diğer işçileri meşgul eder, işleri aksatırlarmış. Bunu duyan Padişah, sinirlenip ikisini de öldürtmüş. Fakat sonradan pişman olmuş. Padişahın üzüntüsünü gidermek isteyen Şeyh Küşteri adında biri, Hacivat'ta Karagöz'ün deriden yapılmış şekillerini bir perde üzerinde yansıtarak oynatmış. Onların şakalarını tekrarlayarak padişahı avutmuş. İran'ın Küşter kasabasından gelmiş olan Şeyh Küşteri bu oyunun kurucusu sayılmış.” (Gül,1996:66)

Dil Bilir Misin (Sarica,2003:144-146)

“Dil Bilir Misin?” piyesinde Almanca kursuna devam edip yabancı dil öğrenen çocukların okuma bayramı vardır. İşte zaman o gündür.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Hacivat – (...)insan böyle günde kavgaya sebep olur mu?” (Sarica,2003:145)

“Karagöz – Ayol, okuma bayramı ilköğretimin birinci sınıfında yapılır.” (Sarica,2003:145)

“Hacivat – Bugünkü bayram, Almanca kursuna devam edip, yabancı dil öğrenen çocukların bayramı...” (Sarica,2003:145)

“Hacivat – Sen de yıl başında dil kursuna yazılıydın, şimdi biraz öğrenmiş olurdum. Tatilde kendi kendine çalışır, bu yıl da açılacak kursa devam ettin mi, öğrenir giderdin.” (Sarica,2003:146)

1.4.3. ATATÜRKÇÜLÜK METİNLERİ

Atatürkçülük temasında yer alan dokuz metnin tamamında zaman unsuruna net olarak rastlanmaz. Salih Sarica'nın kitaplarında yer alan piyeslerin tamamında ortak özelliklerin Atatürk üzerine yazılmasına rağmen zaman unsurunun net olmamasıdır. Atatürk'ün hayatını anlatan ve onun kişisel birçok özelliğinden bahseden bu metinlerin hiçbiri Atatürk'ün yaşadığı zamanda gerçekleşmez. Buna karşın Atatürkçülük metinleri içerisinde yer alan “Mustafa” isimli metin Atatürk'ün çocukluk yıllarında geçmektedir.

Atatürk'ün Ülküsü (Sarica,1995:47-49)

Metinde yer alan zaman unsurları:

“B – Ülkü kavramı üzerinde biraz dursak?” (Sarica,1995:47)

“A – Olumlu bir ereği göz önünde bulundurarak , bir gün gelip bu ereğin gerçekleşeceğine inanmak...” (Sarica,1995:48)

“A – Eğer düşünülen şey açık değil, uygulanamaz ve dünyanın genel şartlarına, yüzyılların kafalarda ve ruhlarda...” (Sarica,1995:48)

“A – Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümünde ne demiş biliyor musun?”
(Sarıca,1995:48)

Atatürk ve Akılcılık (Sarıca,2005:171-173)

Atatürk ve Akılcılık piyesinde panelin ne zaman yapıldığına dair herhangi bir ayrıntı yoktur.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Sunucu – Bugün, ‘Atatürk’ün akılcılık ve bilime verdiği önemi’ konuşup tartışacağız.” (Sarıca,2005:171)

“Sevil – Atatürk, uygulamak istediği her konuyu onlarla saatlerce günlerce tartışıyor.”
(Sarıca,2005:172)

“Sunucu – Günümüz insanı artık akılcı görüşten, bilimden , teknikten uzak yaşayamaz; çünkü bunlar çağdaş yaşamın koşullarıdır.” (Sarıca,2005:173)

Atatürk’ün Yurt Sevgisi (Sarıca,2003:55-56)

Görselden hareket edecek olursak piyeste vakit akşamdır. Baba işten yeni gelmiştir, kızı ise araştırma yapmaktadır.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Baba – Atatürk, Onuncu Yıl Nutku’nda bunu şöyle dile getirir:

(...) Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda daha büyük işler başaracağız.” (Sarıca,2003:56)

“Ülkü – (...) bizlere güzel bir yurt bırakmak için gece gündüz demeden çalışmış.”
(Sarıca,2003:56)

Atatürk ve Müzik (Sarıca,2003:187-189)

Atatürk ve Müzik piyesinde Aydın ve Bilgin’in mevzu üzerindeki konuşmalarını ne zaman yaptıkları hususunda tek bir bilgi yoktur.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Bilgin – Bunu 1930 yılında bir Alman gazeteciye verdiği cevaptan da çıkarabiliriz.”
(Sarica,2003:188)

“Aydın – Ama o devirde okul yok, öğretmen yok, bu işi bilen kimse yok.”
(Sarica,2003:188)

“Bilgin – 1924 yılında Ankara Musiki Muallim Mektebi kuruluyor.”
(Sarica,2003:188)

Atatürk’ün Yazdığı Kitaplar (Sarica,2005:63-65)

Atatürk’ün Yazdığı Kitaplar piyesinde öğretmen, öğrencilerine ders anlatmaktadır. Yani vakit herhangi bir ders saatidir.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Öğretmen – Sevgili çocuklar, bugünkü konumuzu biliyorsunuz.” (Sarica,2005:63)

“Öğretmen – Söylev, Atatürk’ün Samsun’a çıktığı zamanda ülkemizin içinde düştüğü korkunç ve acıklı durumu anlatmasıyla başlar.” (Sarica,2005:64)

“Öğretmen – Biliyor musunuz, Atatürk, bu eserini yazmakla kalmamış , 15-20 Ekim 1927 tarihlerinde , her gün altı saat olmak üzere , altı günde tam 36 saat 33 dakikada kendisi kurultayda okumuştur.” (Sarica,2005:64)

“Öğretmen – Bugün ‘eksi’ dediğimiz terime önceden ‘nakıs’ deniyordu.”
(Sarica,2005:65)

“Öğretmen – 1929-1930 yıllarında Atatürk’ün demokrasi ve tarih eğitimine büyük önem vererek ders kitapları yazmayı bile üstlenmesi çok anlamlı değil mi?” (Sarica,2005:65)

Atatürk’ün Kişiliği (Sarica,2005:128-130)

Atatürk’ün Kişiliği piyesinde Tarih Baba ile Yolcu arasında geçen konuşmaların ne zaman yapıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Yolcu – Atatürk ne yapmışsa 19 yılda yapmış.” (Sarica,2005:129)

“Tarih Baba – Çanakkale Savaşları’nın yapıldığı 1915 yılında bir gün Mustafa Kemal ve arkadaşları bir mola sırasında söylüyorlar.” (Sarica,2005:129)

“Tarih Baba – Yakın arkadaşları yeni harfleri yaygınlaştırmanın birkaç yılda olabileceğini ileri sürmüşler. Atatürk, ‘Bu iş ya üç ayda yapılır ya da hiç yapılmaz.’ diyerek kararını açıklamış.” (Sarica,2005:129)

“Yolcu – Türklerin Kurtuluş Savaşı’nı nasıl kazandığını çok düşündüm.” (Sarica,2005:130)

Atatürk ve Sevgi (Sarica,2005:152-154)

Atatürk ve Sevgi piyesinde öğrencinin yazarla ne zaman söyleşi yaptığına dair herhangi bir bilgi yoktur.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Yazar – İnsanlar ilk önce her şeyden önce bir yurtları olmasını isterler; çünkü yurtsuz ulus da devlet de olmaz.” (Sarica,2005:153)

“Yazar – Birincisi, şu örneği verebiliriz. Kurtuluş Savaşı’nda tutsak edilen Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopolis Atatürk’ün huzuruna getirilir.” (Sarica,2005:153)

“Yazar – İnsanlarımızın yüreğinin yandığı o acılı günlerde bile böyle davranması, Atatürk’ün insan sevgisinin evrenselliğinin kesin kanıtıdır.” (Sarica,2005:153)

“Yazar – Atatürk, Trablusgarp Savaşı sırasında Derne’den 1912 yılında arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle diyor...” (Sarica,2005:153)

“Yazar – O zamanlar öncelikli sorun yurdu kurtarmaktı.” (Sarica,2005:154)

Ev Ödevi (Karabıyık,2011:34-37)

Ev Ödevi piyesinde olaylar anne ve babanın yemek hazırlama süreciyle başlar ve sofraya yemek üzere oturmaları ile sonlanır. Zaman zaman geçmişe dair bilgiler verilir.

Metinde yer alan zaman unsurları:

“Ali – Hayır, ben ödevimi önce bitirmeliyim.” (Karabıyık,2011:34)

“Konuşmacı – 1930 yılında, Türk milletinin dünya tarihindeki yerini ver rolünü kısaca belirten bir kitap yazıldı. 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) kuruldu. 1932’de bilim adamları ve öğretmenlerin katılımıyla Türk Tarih Kongresi toplandı.” (Karabıyık,2011:37)

“Ayşe – İbn-i Sina’nın tıp kitabı 19.yüzyıla kadar Avrupa’daki tıp fakültelerinde zorunlu ders olarak okutulmuş.” (Karabıyık,2011:37)

Mustafa (Bakırcıoğlu,1999:117-118)

Mustafa piyesinde mevsimin yaz ayları olduğunu söyleyebiliriz.

Mustafa piyesi Mustafa Kemal Atatürk’ün hayatının bir anını işlemektedir. Mustafa Kemal, Makbule ve annesi Zübeyde Hanım Ali Rıza Efendi’nin vefatından sonra Langaza’ya gelmişlerdir. Ali Rıza Efendi’nin vefatı 1888 yılındadır. Buradan piyesin zamanının bu yıla yakın zamanlar olduğunu söyleyebiliriz.

1.4.4.SEVGİ TEMALİ METİNLER

Çiçek Özgürlük Demektir (Gümüş,2003:190-191)

Çiçek Özgürlük Demektir piyesinde zaman unsuru belirgin değildir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Delikanlı birden fırlar; seyircilerin arasından koşar, salon kapısından çıkarak kaybolur.” (Gümüş,2003:191)

“Birinci Adam – Şehre geldiğinizden beri izliyoruz sizi.” (Gümüş,2003:191)

“Birinci Adam – Her gün biraz daha çoğalıyorlar.” (Gümüş,2003:191)

Kitapların Kanatları (Ünal,1999:107-108)

Piyeste zaman unsurunu net olarak göremeyiz. Yalnızca masal kahramanlarından Peter Pan’ın “Gün batıyor ülkeme dönmeliyim.” ifadesinden vaktin akşamüstü olduğunun sonucuna varabiliriz.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Peter Pan – Gün batıyor ülkeme dönmeliyim. Hoşça kal Dilek...” (Ünal,1999:108)

“Alice – Haydi gel... Gel de orada saatlerin nasıl dakikalar gibi geçtiğini gör.”
(Ünal,1999:108)

“Alaaddin – Cin! Adalı dostumuzu getir şimdi de...” (Ünal,1999:108)

Sonsuzluk Kitabevi (Kapulu,2011:33-37)

Sonsuzluk Kitabevi piyesinde belirgin bir zaman yoktur. Bir adam kitabevine girer ve soy yapıtlar istediğini söyleyinceye kadar orada durduğuna şahit oluruz. İkinci sayfada görsellerde bir saat asılıdır. Bu saatte zaman saat sekizi gösterir. Yani sabah saat sekiz saatleridir vakit.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Birinci Kız – (...) çünkü bu adı dün koyduk, bugün yazdırıyoruz, yarın asacağız.”
(Kapulu,2011:33)

“Birinci Kız – Kendinizi yormayın, hem de hiç yormayın, ben hemen söyleyiveririm.” (Kapulu,2011:34)

“Birinci Kız – (...) Siz şimdi benden Oyma Taş Çağı üstüne yazılmış...”
(Kapulu,2011:35)

“Adam – (...) Şimdi bu hızla akşama değin uğraşsanız gene de bulacağımıza inanmıyorum.” (Kapulu,2011:36)

Ormanın Bekçileri (Ünal,1999:60-62)

Ormanın Bekçileri piyesinde zaman belirsizdir. Mavi Bekçi ve Maviş’in düşün zamanı piyesin zamanıdır.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Önce davulun sesi, sonra kendi sesi, en sonra da kendi girer sahneye.”
(Ünal,1999:60)

“Maviş – Bir gün ona da gelecek sıra. Bırakacak mıyız kessinler? Tam üç bin yaşında Çınar Dede.” (Ünal,1999:61)

“Nine – Her gün on ağaç kesilse yine de bitmez bu orman.” (Ünal,1999:61)

“Mavi Bekçi – Yarını düşünün demiyorum, bugünü düşünün...” (Ünal,1999:61)

“Sepetçi Bacı – Bir zaman gelecek kimse başının çaresine bakamayacak.”
(Ünal,1999:61)

Simitçi Mercan (Gümüş,2003:14-15)

Simitçi Mercan piyesinde zaman unsuru belirgin değildir. Bir gündüz vakti olduğunu söyleyebiliriz.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Bu sırada başında bir simit tablası olduğu halde zenci bir genç sahneye girer.”
(Gümüş,2003:14)

“Haldun – İnsan her zaman sadece yemek için simit almaz ya.” (Gümüş,2003:15)

“Mercan – Bir gün gelecek, tüm insanlar kardeşçe el ele yaşayacaklar.”
(Gümüş,2003:15)

“Mercan – Nasıl bir zamanlar kölelik vardı, artık kalktı. Savaşlar da kalkacak bir gün.”
(Gümüş,2003:15)

1.4.5. TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Gece Bekçisi (Şahin,157-159)

Gece Bekçisi piyesi Ahmet Kutsi Tecer tarafından 1947 yılında kaleme alınmıştır. Dönem her mahallede bir bekçinin beklediği dönemdir. Fakat net bir tarihe rastlayamayız.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Bekçi – (Yalnız) Tam yüz otuz dört gece. Her gün merkeze bir pusula.” (Şahin,157)

“Bekçi – İki yüz otuz bir gece var daha yıl olmak için.” (Şahin,157)

“Bekçi – Kime sorsan mahalle bekçisi geceleyin mahallede olacak kötülükleri bekler zanneder.” (Şahin,158)

“Bekçi – Sabahleyin havada ışık sızdı mı, benim uykum gelir, hem katmerli uyku.”
(Şahin,158)

Köşe Başı (Balel,1998:139-141)

Metin içerisinde zamana dair unsurlar bulunsa da net bir zaman ifadesi yoktur. Ancak metnin başında yapılan açıklamalar bize zaman hakkında ipuçları verir.

“Ahmet Kutsi Tecer’in 1947’de yazmış olduğu bu oyun İstanbul Şehir Tiyatroları ile Devlet Tiyatrolarında oynanmıştır... Bütün oyun süresi , sabaha karşı mahalle bekçisinin düdüğü sesiyle başlar, gün boyu devam edip, aynı günün gece yarısı yine mahalle bekçisinin düdüğü sesleriyle sona erer.” (Balel,1998:139)

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Bekçi – Bu saatte ışık yapıp oturan uykusuz ihtiyarlar...” (Balel,1998:140)

“Bekçi – Sabaha az kaldı ya...” (Balel,1998:140)

“Bakkal – Bugün mü idi.” (Balel,1998:141)

“K. Çırağı – Bizim düğünümüz de yakın...” (Balel,1998:141)

“Bekçi – Bu gecede bir uğur var inşallah.” (Balel,1998:141)

Hayat Kavgası (Özaltun,1995:130-132)

Hayat Kavgası metni *Köşe Başı* eserinden alınmıştır. A. Kutsi Tecer bu metni 1947 yılında yazmıştır. Metinde net bir zaman ifadesi bulunmasa da yazar metni yazdığı yıllardaki hayat manzarasından bahsediyor gibidir. Metnin girişindeki “öğleden evvel” açıklaması vardır. Bir mahallede sıradan bir öğleden evvel vaktinde neler yaşandığının manzarası ortaya konulmuştur. Metinde karakter giriş çıkışlarının çok olması bize akıp giden zamanı hissettirir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Süt Alan Kadın – Nerde kaldın ayol öğlen oldu.” (Özaltun,1995:130)

“Sütçü – Dün sabah uğradım... Bu sabah uğradım sütünü bırakmaya, ölmüş...” (Özaltun,1995:130)

“B. Çırağı – Bu gece sinemaya gittik.” (Özaltun,1995:131)

“K. Çırağı – Bu gece...Sabaha karşı...” (Özaltun,1995:131)

“K. Çırağı – Yirmi senedir tekaüt (emekli).” (Özaltun,1995:131)

“Bakkal – Sabahleyin de işine geç kalırsın.” (Özaltun,1995:132)

Kuklacı (Karabıyık,2011:10-15)

Kuklacı metninde zaman hakkında net ifadeler bulunmamaktadır.

Geppetto Usta'nın ceketini sattıktan sonra üşümesinden mevsimin kış olduğunu söyleyebiliriz.

Oyunda zaman Pinokyo'nun canlanmasıyla başlar. Geppetto Usta'nın onu okula göndermesiyle sona erer.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Dede – Bir gün öyle bir kukla yapacağım ki herkes hayran kalacak.”
(Karabıyık,2011:10)

“Pinokyo – Yıllardır herkese parmak ısırtacak bir kukla yapmak isterdin ya işte duaların kabul oldu , ben oyum.” (Karabıyık,2011:12)

“Pinokyo – Ben bin yaşındayım.” (Karabıyık,2011:13)

“Dede – Kimseye kötülük etmedim şimdiye kadar.” (Karabıyık,2011:14)

“Dede – İleride dedim ya ileride. Çok şeyi öğrendikten sonra.” (Karabıyık,2011:15)

“Pinokyo – Okulda bugün okumayı öğrenirim.” (Karabıyık,2011:15)

Tembel Harcı (Şahin,1995:132-133)

Ercüment Ekrem Talu “Tembel Harcı” piyesini Güneş dergisinin 5.sayısında 1927 yılında yayımlamıştır. Dolayısıyla metinde net bir tarih olmasa bile o yıllara dair özellikler yansıtılmış gibidir. Mesela metne dair görselde karakterlerin giyim kuşamları , evin yerleşim biçimi, gaz lambasının bulunması bu duruma örnektir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Hanım – Ayda üç yüz lira.” (Şahin,1995:133)

“Hanım – Sabahları pek erken kalkar.” (Şahin,1995:133)

“Hanım – Saat dokuz buçukta bu işlerin hepsi biter.” (Şahin,1995:133)

“Hanım – Onun için çarşambaları Fatih’e , perşembe günü Arap Camii’ne , salı günü Tophane’ye , cumartesi de Beşiktaş’a pazarlara gider...” (Şahin,1995:133)

“Hanım – Öğleyin eve geldim mi sofrayı kurar...” (Şahin,1995:133)

Cimrinin Ziyafeti (Aksakal,2000:198-201)

Moliere’in *Cimri* adlı eserinden alınan Cimrinin Ziyafeti piyesinde net bir zaman yoktur.

“Bir gün, tasarladığı bir ziyafetle ilgili emirler vermek üzere adamlarını toplar.” (Aksakal,2000:198)

Harpagon akşam yemeğine misafir davet etmiştir. Bu piyeste geçen zaman akşam yemeğinden önceki vakitlerdir. Akşam yemeğinin sabahıdır diyebiliriz.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Harpagon – Her birinize söyleyeyim bugün ne yapacağınızı.” (Aksakal,2000:198)

“Harpagon – Ama tam misafirler geldiği zaman, verdiğim elbiselerde leke meke istemem.” (Aksakal,2000:199)

“Jacques Usta – Öyleyse bir dakika efendim.” (Aksakal,2000:199)

“Valere – Unutmam. Bu akşam yemeğini de bana bırakın.” (Aksakal,2000:201)

Cimrinin Kuşkusu (Yıldız,1994:105-107)

Cimrinin Kuşkusu piyesinde zaman unsuru belirsizdir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Zaman zaman kendi çocuklarından bile şüphelenir.” (Yıldız,1994:105)

“Harpagon – Çabuk çık, yoksa gebertirim!” (Yıldız,1994:105)

“Harpagon – Bir davranışımı kaçırmayan, aç kurt gibi varımı yoğumu sömüren, aşıracak şey var mı diye her yanı araştıran bir haini , bir hafiyeyi her dakika yanımda tutamam!” (Yıldız,1994:106)

“La Fleshe – Her şeyinizi kilit altında tutup gece gündüz nöbet beklemiyor musunuz?”
(Yıldız,1994:106)

Hastalık Hastası (Yıldırım,2002:45-46)

Piyeste zaman unsuru belirgin değildir. Piyesin zamanı belirsizdir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Argon, her zaman hasta olduğunu sanır.” (Yıldırım,2002:45)

“Argon – Bazen de midem bulanıyor.” (Yıldırım,2002:46)

“Argon – Arada bir ellerime, ayaklarıma bir kesiklik gelir.” (Yıldırım,2002:46)

“Argon – Bazı günler de karnımda kulunca benzer ağrılar oluyor.” (Yıldırım,2002:46)

“Toinette – Akciğer. Yemeklerden sonra hafif bir uyku gelir, uyumaktan hoşlanırsınız, değil mi?” (Yıldırım,2002:46)

“Argon – Bir de akşamları bağırsaklarımı yumuşatmak için erik hoşafı verdi.”
(Yıldırım,2002:46)

Beş Kız Arkadaş (Gümüş,2002:102-104)

Beş Kız Arkadaş piyesinde zaman hakkında net bir bilgi yoktur.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Zerrin – Yerleşelim önce.” (Gümüş,2002:103)

“Zerrin – Gene lafa daldınız. Hadi bakalım; yukarı!” (Gümüş,2002:104)

Ah Şu Gençler (Yıldırım,2004:57-59)

Ah Şu Gençler piyesinde üç ayrı oyun tablolar şeklinde verilmiştir. Bu üç tabloda da zaman unsuru belirgin değildir. 4.tabloda oyunun ortasında zaman sıçraması olur:

“1.oyuncu – İki ay sonra akşamüstü.” (Yıldırım,2004:58)

Yine 5.tabloda da metnin sonlarında zamanda bir sıçrama olur:

“1.oyunda – Altı ay sonra , baba oğul ve anne!” (Yıldırım,2004:59)

Zaman sıçramaları 1.oyuncunun sözleriyle olur.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Baba – Kırk yılda bir şaşırdım da bir dakika su istedim be kızım...”
(Yıldırım,2004:57)

“Ağabey – Tezcan , bari zahmet olmazsa saati söyle de ,babana saat kaçta mars olduğum tarihe geçsin.” (Yıldırım,2004:57)

“Baba – Bugün aylığıma zamlı aldım zaten.” (Yıldırım,2004:58)

“Anne – Oğlum. Yarın sınavım var, demiştim.” (Yıldırım,2004:59)

“Anne – Bu yıl ikinci yılın evladım.” (Yıldırım,2004:59)

“Anne – Geçen yıl da kalmam diyordun.” (Yıldırım,2004:59)

Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)

Bir Gemi piyesinde net bir zaman ifadesi yoktur. Olaylar bir gece yarısı şiddetli yağmur yağdığı bir vakit yaşanır.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Savcı – Gecenin bu vaktinde, bu havada, böyle rahat bir yer bulduğumuza ne mutlu.”
(Saraçoğlu,2000:26)

“Doktor – Ne zaman oldu bu?

Jandarma – Birkaç yıl oluyor beyim.” (Saraçoğlu,2000:27)

Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)

Ali Yürük’ün kaleme aldığı *Çatallı Köy* piyesinin net bir zamanı yoktur. Yazar bu eseri 1987 yılında kaleme almıştır. Esasen olaylar güncel olaylardır.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Tevfik – Rahmetli babanla da bu kadar sene kardeş gibiydik.” (Gül,1996:132)

“İsmail – Bak bu dostluğa güvenerek beş saatlik yoldan elimi yüzüme aldım da geldim.” (Gül,1996:132)

“Tevfik – Biz bunlarla ta babalarımızın gençliğinden beri dargınız.” (Gül,1996:133)

“Tevfik – Sabahtan akşama kadar hangi sülalenin adamı daha çok konuşursa...”
(Gül,1996:134)

“Tevfik – Öğleye doğru bizim sülalenin adamı konuşa konuşa çatladı geberdi.”
(Gül,1996:134)

Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)

Trafik Polisi piyesinde zaman unsuru belirsizdir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Şimdi geçebilirsiniz. Biraz hızlı!” (Sırmatel,2000:142)

“Haydi, lütfen trafiği aksatma.” (Sırmatel,2000:142)

“Bir dakika geç kalsalar kıyamet kopar sanki.” (Sırmatel,2000:143)

Yaprak Dökümü (Ertem,1993:111-114)

Reşat Nuri Güntekin’in *Yaprak Dökümü* eserinden aktarılmıştır.(1943)

Olay Şevket’in düğününün gecesini esnasında geçer. Net bir zaman yoktur.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Şevket – Merak değil, fakat oğlunun evlendiği gece.” (Ertem,1993:112)

“Şevket – Birkaç dakika dinlenmek benim de hakkım...” (Ertem,1993:112)

“Şevket – Baba çocukken bana içirdiğin çay...Sabah vakitleri, odanda...”
(Ertem,1993:112)

“Ali Rıza – Yarın satılıyor...” (Ertem,1993:112)

“Ali Rıza – Gerçi aile reisliğini sana devrettim. O zamandan beri...Fakat bugüne bugün babayım. Yakında belki de büyükbaba olacağım inşallah...” (Ertem,1993:113)

“İhtiyar – Çok değil, bir hafta... Tek bir hafta beni İstanbul’a şehremini yapsınlar...”
(Ertem,1993:113-114)

“Ali Rıza – Sekiz gün evvel Üsküdar çarşısında bir şey geldi başına...Bizim kahve arkadaşları haftada bir kere Üsküdar’da Perşembe Pazarı’na iner.” (Ertem,1993:114)

“Şevket – Geceyi burada mı geçirecek baba?” (Ertem,1993:114)

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)

Yolcu Konmaz Oteli piyesinde net bir zaman yoktur. Oyun Otelci’nin kahvaltıyı hazırlamasıyla başlar, öğle vakti Topaç’ın gelmesiyle devam eder ve Topaç’ın kahvaltıyı yemesiyle birlikte sona erer.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Otelci – Bugün otelime çok meşhur bir yolcu gelecek de onun için böyle sevinç ve neşe içindeyim.” (Altan,2000:74)

“Topaç – Biraz geç kaldım galiba?” (Altan,2000:74)

“Topaç – Bir yaşıma daha girdim.” (Altan,2000:74)

“Otelci – Bu şerefli ve büyük günü hiç unutmayacağım.” (Altan,2000:75)

“Otelci – Seni öğle yemeğine davet ederim. Beraber yemek yeriz, yemekten sonra da kahvelerimizi içeriz.” (Altan,2000:75)

Yıldızlara Bakmak (Günyüz,2008:44-51)

Yıldızlara Bakmak piyesinde vakit bir gece yarısıdır.

Piyeste Yolcu karakterinin bir telaşı vardır ve bu yüzden piyes hep telaşlı bir şekilde ilerler.

Piyesin ana fikri zamanında hayatın güzelliklerini fark etmek ve kıymetini bilmektir. Oysa yolcu geç kalmıştır. Zaman mefhumu sürekli piyeste işlenir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Arabacı – Yoo! Bu saatte buralarda kimse yoktur ki ses olsun!” (Günyüz,2008:44)

“Gözlemevi müdürü – Sizi içeriye alamam. Çok geç! Rasathaneyi gezmek istiyorsanız gündüz gelin!” (Günyüz,2008:45)

“Yolcu – İş dönüşü, akşam saatlerinde.” (Günyüz,2008:45)

“Yolcu – Yahut gece yarısından sonra, in cin top oynarken, öyle mi?”
(Günyüz,2008:45)

“Gözlemevi müdürü – Hangi saatlerde soruluyor?” (Günyüz,2008:46)

“Yolcu – Çocukluğumda babamın eline bakıyordum. Gençliğimde uzun zaman bu sefer anne eline baktım.” (Günyüz,2008:48)

“Yolcu – Haftanın iki günü iyiceyim, beş günü hasta.” (Günyüz,2008:48)

“Gözlemevi müdürü – Vardı, bakmasını bilmediniz. Bugün, yarın bakarım diye bu geceye kadar savsakladınız bu işi!” (Günyüz,2008:50)

“Yolcu – Geç kaldım, çok geç kaldım!

Arabacı – Geç kaldınız, bey!” (Günyüz,2008:51)

Metin zamanın kıymetini bilmenin üzerine odaklanmıştır.

Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)

Piyas iki perdeden oluşur. İlk perdede vakit akşam vaktidir. İkinci perdede ise gündüz vaktidir.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Hocanın Karısı – Adamı iyi atlattın ama senin eşeğe de bir şeyler oldu son günde.”
(Komisyon,2012:70)

“Hocanın Karısı – Geçen gün kazanınızı almıştık.” (Komisyon,2012:71)

“Komşu Kadın – Bir gün sonra kazanı almaya gittiğimizde de bize ‘Kazana Allah rahmet eylesin, öldü!’ demez mi?” (Komisyon,2012:71)

“Hocanın Karısı – Gece belki orada kalırım, merak etme.” (Komisyon,2012:71)

“Yasef – Akşam şerifiniz hayır içinde yatsın Hoca Efendi!” (Komisyon,2012:72)

“Yolcu – Sen yarım saate kadar öleceksin!” (Komisyon,2012:74)

Edison (Gümüş,1994:140-141)

Piyese ismini de veren Edison 1847-1931 yılları arasında yaşamıştır. Bu piyeste onun telgraf memuru olduğu vakitler metnin zamanıdır. Edison, henüz kendisini etrafına buluşlarıyla ispatlayamamış ancak hırsla çalışan genç bir memurdur.

Metinde yer alan zaman unsuruna örnekler:

“Müfettiş – (Öfkeli) Karşı telgraf merkezi sizden her on dakikada bir işaret bekliyor.”
(Gümüş,1994:140)

“3.İşçi – Edison, arızayı iki saatte giderdi.” (Gümüş,1994:141)

1.5. SAHNELENEBİLİRLİK

İncelenen 77 adet kitapta piyes anlamında değerlendirdiğimiz 50 metnin sahnelenebilirlik yönünden de ele alınması gerekmektedir. Yazarlar tarafından ders kitaplarına konulan piyeslerin uygulama boyutunda ne kadar başarılı ve amacına uygun olduklarının tespiti öğrencilerin bu piyeslerden olumlu bir şekilde yararlanmasına katkıda bulunacaktır. Piyenin öğrenci seviyesine uygun olması, cümlelerin kısa ve anlaşılır olması, üslubunun öğrenciler tarafından beğenilmesi gerekmektedir. Bu kısımda piyeslerdeki diyalogların kısalık ve uzunluk durumları, karakter sayıları ve en önemlisi de dekor ihtiyacının neler olduğu hususları ele alınmıştır. Kanaatimizce ders kitaplarında yer alan piyesler yalnızca okuma metni olarak yer almamalı aynı zamanda öğrencilerin rahatlıkla sahneleyebileceği özelliklere sahip olması gerekmektedir.

1.5.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

Vatan Yahut Silistre (Onat,2000:125-127)

Vatan Yahut Silistre adlı metin asıl metnin ikinci perdesinin ikinci sahnesidir. Toplam 3 sayfa, 30 diyalog ve açıklama kısmından ibarettir.

Piyenin geçtiği mekan Silistre Kalesi'nin Meclis kısmıdır. Metnin tek bir mekanda geçmesi sahnelemeyi kolaylaştırır. Piyeste Zekiye, Abdullah Çavuş ve Sıtkı Bey ana karakterlerdir. Bunların haricinde gönüllüler ve erler bulunmaktadır. Gönüllülerin ve erlerin sayısının belli olmaması öğrencilerin katılımlarına göre sayı belirleme açısından bize avantaj sunmaktadır. Fakat piyesteki tüm karakterlerin erkek olması -Zekiye de erkek kılığında- kız öğrencilerin katılımını kısıtlar.

Metindeki diyaloglar genelde kısadır zaman zaman Sıtkı Bey'in konuşmaları uzunlaşır. Metin genel olarak okul ortamında sahnelenmeye uygundur.

Vatan Yahut Silistre'den (Yıldız,1993:176-179)

Piyenin başındaki özet kısmını dahil etmezsek metin 4 sahneden ibarettir. Sahne sayısı fazla, diyalog sayısı kısadır. Bu bakımdan sahnelenmesi zordur.

Metinde mekan Silistre Kalesi'dir. Mekanın kale görüntüsünde hazırlanması durumunda dekor açısından metin sahnelenmeye uygundur. Metin çatışma zamanlarında seslerle, efektlerle ve müziklerle desteklenebilir.

Metinde asıl 4 karakter dışında birçok asker de rol alır. Özellikle erkek öğrencilerin katılımı açısından faydalı bir piyestir.

Metin didaktik özelliklere sahiptir. Öğrencilere vatan sevgisini aşılar. Bu açıdan da sahnelenmeye uygundur.

Kahraman Askerler (Demiray,1994:59-60)

Kahraman Askerler piyesi Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* eserinden alınmıştır. (4.perde,4.tablo) Toplam 2 sayfa 18 replik ve açıklama kısmından oluşur.

Piyenin geçtiği mekan Silistre Kalesi'dir. Tek bir mekan olması işimizi kolaylaştırır bile dekorun özel olarak hazırlanması gerekmektedir.

Metinde iki kişi rol almaktadır: Sıtkı Bey ve Abdullah Çavuş. Oyuncu sayısı hem azdır hem de erkektir. Bu sınıfın genel katılımını azaltacaktır.

Metinde diyaloglar kısa başlar. Fakat sonrasında Abdullah Çavuş'un konuşmaları epey uzunlaşır. Bu durum ezber bakımından öğrencileri yorabilecek bir durumdur.

Konunun milli duyguları harekete geçirmesi, dekorun zorlayıcı olmaması, karakterlerin az oluşu metni oynanabilirlik açısından olumlu etkilemektedir. Ancak büyük bir metnin küçük bir bölümünün ele alınması hem oynayanları hem de izleyenleri tatmin etmeyebilir.

Vatan Yahut Silistre (Aksakal,2003:212-213)

Metin tek sahneden oluşur. Metin içerisinde mekan değişikliği de yaşanır. Kısa bir metinde mekan değişikliği sahnelenmeyi zorlaştırır.

Metin kopuk bir şekilde kısaltılmıştır. Metinde karışıklık yaratan bu durum metnin anlaşılmasını da olumsuz etkiler. Bu açıdan sahnelenmeye uygun değildir.

Metindeki karakterlerin genel çerçevesi bu kısa metinde pek anlaşılmaz. Üstelik metin olarak kitapta yer alan bölüm, oyunun başı ya da sonuyla ilgili hiçbir ipucu vermemektedir. Kısacası piyes sahnelenmeye uygun değildir. Yeniden düzenlenmelidir.

Sakarya Savaşı (Onat,1999:182-184)

Sakarya Savaşı piyesinin 1.sahnesinin 4.perdesi kitapta metin olarak verilmiştir. Toplamda 3 sayfa 30 diyalog ve açıklamalardan oluşan piyes, sahnelenmeye uygundur. Yazar mevcut mekan hakkında hiçbir açıklama yapmadığı için mekanın düzenlenmesi tamamen bizlere bırakılmış gibidir. Ancak genel mekanın köy olması ve savaş ortamının olması faktörleri göz önünde tutulmalıdır.

Piyeste 4 erkek karakter rol almaktadır. Esasen Türk kadınlarının cesaretleri metin içerisinde fazlaca işlense de , yalnızca birkaç kadının rolü bulunmaktadır. Bayan karakterlerin biraz daha fazla olması metni daha olumlu etkileyebilirdi.

Cümlelerin ve metnin kısa, anlaşılır olması, konunun milli duygularımızı alevlendirmesi açısından da oynanabilirlik faktörünün arttığını görürüz.

Eski Çarıklar (Doğruel,2000:168-170)

Eski Çarıklar piyesi Yahya Akengin'in yazmış olduğu *Eski Çarıklar* tiyatrosunun 4.sahnesidir.

Metin tek bir mekanda geçer. (Millet Bahçesi) Bu bakımdan dekor açısından kolaylık teşkil eder.

Metin 3 sayfa olmasına rağmen içinde rolü olan 13 karakter bulunmaktadır. Öğrencilerin aktif katılımı açısından da metin sahnelenmeye uygundur.

Diyaloglar genelde kısadır. Metin içerisinde mizah unsurlarını da barındırır. Yöresel konuşma dili kullanılmıştır.

1.5.2.KARAGÖZ-HACİVAT OYUNLARI

Karagöz gölge oyunu için özel bir sahneleme işlemi gerçekleştirilmektedir. Sahneleme için genellikle 180x100 cm ebadında bir perde ayarlanır. Bu perde bir ışık kaynağı ile aydınlatılır. Karagöz oynatan ustaya "hayali" denir. Tek bir ustadır ve bütün mizansenleri o idare eder. Ancak okul ortamında öğrenciler hayalinin görevlerini paylaşabilirler.

Öğrenciler Karagöz ve Hacivat tasvirlerini canlandırarak seslendirirler. Hazırlanan gösteri okuldaki tüm öğrencilere gösterilmelidir. Milli kültürümüzün çok önemli bir parçası olan Karagöz gölge oyunu hayatımızın her alanında yaşatılmalıdır.

Karagöz İle Hacivat (Aksakal,2003:109-110)

Karagöz İle Hacivat tek sahneden oluşur. Oyun kısa bir metindir. 22 diyalogdan oluşur.

Metinde mekan kurgusu bir park yeridir. Ancak parktan evvel metnin giriş kısmında neresi olduğu belli olmayan bir mekan daha vardır. Kısa bir oyun için iki mekan kurgusu sahnelemeyi zorlaştırabilir.

Metinde Karagöz ve Hacivat rol alır. Oldukça eğlenceli olan bu iki karakter seyircilerin ilgilerini çekecektir.

Metin öğrencilerin rahatlıkla ezberleyeceği bir metindir. Çevreye duyarlılık açısından da hem öğrenciler hem de seyirciler açısından faydalı bir metindir.

Karagöz İle Hacivat (Ayata,2003:132-133)

Piyes tek sahnedir.

Mekan Karagöz'ün evinin önüdür. Dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Öğrencilerin ezberlemeleri açısından kolay bir metindir.

Karagöz'le Hacivat (Şahin,1997:131-133)

Karagöz'le Hacivat metni tek mekanda geçer. Bu mekan Karagöz'ün evinin önü ya da dışıdır.

Karagöz'le Hacivat (Ünal,1999:65-66)

Metin dekor açısından özel bir tasarım gerektirse de sahnelemeye uygundur. Karagöz'ün temsili evi, Karagöz ve Hacivat tasvirleri oyunun sahnelenmesi için yeterlidir.

Metnin tek bir mekanda geçmesi de sahneleme işimizi kolaylaştırır.

Metinde mizah unsurları da görülmektedir. Ayrıca Karagöz ve Hacivat arasında geçen diyaloglar hem tekerleme hem de şiir havası taşımaktadır. Tüm bu eğlenceli unsurlar sahnelenen bu oyunu ilgi çekici hale getiren unsurlardır.

Metindeki cümlelerin kısalığı, metnin iki sayfadan oluşması metnin sahnelenebilme özelliğini artırır.

Bilmece (Altan,2009:138-139)

Bilmece isimli gölge oyununun sahnelenmesi için belli bir tasarıma ihtiyaç vardır. Karagöz gölge oyunlarında kullanılan bu sahneyi yaptıktan sonra Karagöz-Hacivat tasvirleri yapılmalıdır. Ayrıca dekor için park düzeni ve bir de “Çayhane” tasviri yapılmalıdır.

Oyunda Hacivat ve Karagöz karakterleri rol alır. Metnin cümleleri ezberlemeye elverişlidir. Üstelik konunun bilmeceler olduğunu da düşünürsek, oyunu oldukça eğlenceli bir oyun olarak değerlendirebiliriz. Mizah unsurlarının olması da oyunu daha da eğlenceli hale getirir. Metin genel anlamda sahnelemeye uygundur.

Karagöz (Onat,1999:226-227)

Karagöz isimli gölge oyunu tek bir mekanda geçmektedir. Burası metnin üstünde yer alan görselden de hareketle Karagöz’ün evinin önüdür.

Metin dekor ,karakterler açısından değerlendirildiği, mizah ve kültür öğeleri de düşünüldüğü zaman sahnelenmeye oldukça müsaittir.

İlaç (Bıyıklı,2012:95-100)

İlaç isimli gölge oyununun açıklamalar kısmında hareketli bir mekan değişimi yaşansa da oyunun aslında tek bir mekan mevcuttur. Açıklamalar kısmındaki mekan değişimi metni oynanabilirlik açısından zorlaştırır. Dekor değişiminin sıklığı gölge oyunlarında muhtelif sorunlara yol açabilir. Bu kısmın okunarak geçilip asıl oyuna ait mekanın kurgulanması daha pratik bir yaklaşım olacaktır. Ancak elbette ki mekansal değişimi sağlayacak dekora sahipsek bu değişim oyun açısından faydalı olacaktır.

Metin görsellerle desteklenmiş 6 sayfadan ibarettir. Esasen ezberleme açısından biraz zorlayıcıdır. Metinde iki karakterin rol alması da bu zorluğu arttıracaktır.

Hacivat İle Karagöz (Doğruel,2000:160-161)

Metin And’ın kaleme aldığı Hacivat ile Karagöz gölge oyunu tek bir mekanda geçmektedir. Geçen mekan hakkında hiçbir yorum yapılamaması sahneleme işimizi kolaylaştırırsa da Hacivat ile Karagöz gölge oyunu için özel bir sahneleme işlemi gerçekleştirilmelidir.

Manici (Aksakal,1996:164-166)

Manici adlı gölge oyunu iki ayrı mekanda geçmektedir. Bu mekanların ilki Karagöz'ün evi ya da evinin önü, ikincisi ise aşağı mahalle denilen mekandır. Bir de Hacivat'ın bahşış aldığı bir yer vardır ama bu esnada Hacivat sahneyi terk eder. Dolayısıyla üçüncü bir dekor uğraşına gerek kalmamıştır.

Gerek gölge oyununun sahne gereçlerini temin etmenin zorluğu gerekse metnin iki ayrı mekanda geçmesi sahneleme imkanlarını zorlaştırmaktadır. Yine de biraz gayretle gerekli tasvir ve eşyaların temini sonucunda sahnelemeye geçilebilir.

Metinde üç karakter yer alsa da Zenne karakteri için tasvire gerek yoktur. Yalnızca Hacivat ve Karagöz tasvirlerinin yapımı yeterlidir.

Karagöz'ün Filmciliği (Balel,1998:127-129)

Mehmet Seyda'nın kaleme aldığı Karagöz'ün Filmciliği gölge oyunu tek bir mekanda geçmektedir. Geçen mekan hakkında hiçbir yorum yapılmamış olması sahneleme işimizi kolaylaştırır. Ancak gölge oyunu olması özel sahneleme işlemi gerektirir.

Metinde cümleler kısadır. Ezber açısından bu durum oldukça olumlu bir durumdur.

Babamın Ölümü (Gül,1996:65-67)

Babamın Ölümü isimli gölge oyunu tek bir mekanda geçer. Dekorun görüntüsü metnin başlığının hemen üstünde görülmektedir. Bu dekorun benzeri bir sahne ayarlanmalıdır. Hacivat ile Karagöz'ün tasvirleri de yapılmalıdır. Esasen Karagöz gölge oyununun sahne perdesini ve tasvirlerini hazırlamak ya da temin etmek biraz zordur. Ancak bir defa yapılacak bu işlemle onlarca ayrı Karagöz gölge oyunu oynanabilir.

Dil Bilir Misin? (Sarıca,2003:144-146)

Metin tek sahneden oluşmaktadır. Metinde dekorla ilgili hiçbir ayrıntı bulunmamaktadır. Sahne hazırlanırken yabancı dil kursunu başarıyla bitirmiş öğrencilerin okuma bayramı yaptıkları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Metinde Karagöz ve Hacivat karakterleri rol alır. metin dekor ve kişiler açısından sahnelenmeye uygundur.

Metin hem mizah unsurlarını hem de eğitici vasfını bir arada barındırır. Bu bakımdan hem eğlendirir hem de eğitir. Çocukların milli kültürümüzü tanımaları açısından sahnelenmesi olumlu bir durumdur.

Hacivat ile Karagöz gölge oyunu çok sevilen ve kültürümüze kalıcı izler bırakan bir oyundur. Ancak uygulamalı çalışmasını yapmak için çaba sarf eden kişi sayısı az sayıdadır. Okullarımızda başta Türkçe Öğretmenlerimiz olmak üzere tüm öğretmenler tarafından gölge oyunları desteklenmelidir.

Öğrencilerin Karagöz oyunlarını oynamaları için özel bir hazırlık sürecinden geçmeleri ve bu hususta sahne eğitimi almaları gerekmektedir. Gerek ses taklitleri gerekse tasvirlerin oynatılışı oldukça zordur. Ancak gerekli eğitim verildiğinde hem eğlenceli hem de çok faydalı bir çalışma ortaya çıkacaktır. Milli kültürümüzün yaşatılması adına bu çok önemlidir. Okullarda Karagöz – Hacivat gölge oyunu şeklinde seçmeli dersler okutulabilir.

1.5.3. ATATÜRKÇÜLÜK METİNLERİ

Atatürk'ün Ülküsü (Sarıca,1995:47-49)

Atatürk'ün Ülküsü piyesi tek sahnedir. Dekor hakkındaki bilgiye sadece metnin görselinden ulaşabiliriz. Bir adam ve bir kadın masada karşılıklı oturmaktadırlar. İkisinin önünde de kitap vardır. Duvarda Atatürk'ün resmi asılıdır. Metin dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Metinde A ve B isimli iki karakter rol alır. Bu karakterlerin hiçbir özelliğine dair bir ayrıntı verilmemiştir. Mekan ve zaman unsuru da belirsizdir. Bu açılardan anlaşılabilirlik sorunu yaşanabilir.

Metnin dili çok ağırdır. Soyut bir kavram olan ülkü kelimesi üzerine odaklanılmıştır. Seyirciyi sıkacak uzun diyaloglar vardır.

Atatürk ve Akılcılık (Sarıca,2005:171-173)

Atatürk ve Akılcılık piyesi tek sahnedir. Mekan tektir. Dekorla ilgili ayrıntıyı metnin görselinden öğrenebiliriz. Bir panel ortamı vardır. Elinde mikrofon olan bir sunucu ayakta durmaktadır. 7 ayrı kişi de bir masada oturmaktadır. Metin dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Piyeste 8 farklı karakter rol almaktadır. Öğrencilerin katılımları açısından metin sahnelemeye uygundur. Ayrıca öğreticilik açısından da sahnelemeye elverişlidir.

Ev Ödevi (Karabıyık,2011:34-37)

Gökçen Gökçeoğlu'nun kaleme aldığı Ev Ödevi piyesi tek bir mekanda geçmektedir. Toplam iki sahneden oluşan piyesin mekanı bir iç mekan olan evin mutfağıdır. Mutfağın dekoru hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Ancak ilk sahnede yemek hazırlanmakta ve yemek masası düzenlenmektedir. İkinci sahnede ise masa hazırlanmış, yemekler tabaklara konulmuştur. Oyun dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Metindeki karakterlerin konuşmaları genelde kısadır. Ancak TV'deki konuşmacının replikleri oldukça uzundur. Toplamda 3 sefer konuşan konuşmacının cümleleri oldukça uzundur. Bu bakımdan öğrencileri ezber açısından zorlayacaktır.

Atatürkçülük temasında yer alan metinler genellikle uzundur ve öğrenci seviyesinin üzerindedir. Metnin tiyatro türünde hazırlanması, öğrencilerin katılımlarını artıracaktır ve daha fazla ilgisini çekecektir.

Atatürk'ün Yurt Sevgisi (Sarıca,2003:55-56)

Piyese, tek sahneden oluşmaktadır. Tek bir mekanda geçer. Dekorla ilgili ayrıntıları piyese ait görselden öğrenebiliriz. Piyese dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Piyeste iki karakter rol alır : Baba ve kızı Ülkü. İki karakter de Atatürk'ü çok sevmekte ve onu övmektedir. Baba zaman zaman Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'ndan sözler söyler. Öğrencilere Atatürk sevgisini aşılması açısından konu olarak sahnelemeye uygundur.

Atatürk ve Müzik (Sarıca,2003:187-189)

Atatürk ve Müzik piyesi tek sahneden oluşmaktadır.

Metnin mekanı hakkında hiçbir bilgimiz yoktur. Metne dair herhangi bir görsel de bulunmamaktadır. Bu hususta dekor tasarımı tamamen bizim hayal gücümüze bırakılmıştır.

Bir Atatürkçülük metni olan piyese karşılıklı diyaloglar sayesinde daha ilgi çekici hale getirilmiştir. Ancak metin adeta soru cevap şeklinde geçer. Karakterlerin fiziksel ya da ruhsal anlamda hiçbir özelliğini bilemeyiz. Oyun farklı karakterlerle daha da zenginleştirilip ilgi

çekici hale getirilebilirdi. Aydın'ın sürekli soru sorması ve Bilgin'in zaman zaman uzuna kaçan cevapları izleyiciyi sıkabilir.

Sonuç olarak metin sahnelenmeye uygun ancak sıkıcı bir metindir.

Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar (Sarıca,2005:63-65)

Piyes, tek sahneden oluşur. Metinde mekan bir sınıftır. Dekor sahnelenmeye uygundur. Metinde 10 kişilik bir öğrenci kadrosu bulunmaktadır. Bu durum öğrencilerin piyese katılımı açısından olumlu bir durumdur. 3 sayfalık bir piyeste toplam 11 karakter rol alır. Ezberleme açısından da piyese sahnelenmeye uygundur.

Atatürk'ün Kişiliği (Sarıca,2005:128-130)

Piyese tek sahneden oluşmaktadır.

Piyeste mekan bir kütüphanedir. Başka mekan değişimi yoktur. Dekor açısından piyese sahnelenmeye uygundur.

Piyeste iki karakter rol alır. Tarih Baba karakterinin replikleri genellikle uzundur. Bu durum öğrencileri ezber açısından zorlayabilir ve izleyenleri sıkabilir.

Metin oldukça didaktik metindir. Atatürk'ün kişilik özellikleri bir senaryonun içerisinde aktarılır. Böylelikle Atatürkçülük konusu daha ilgi çekici hale getirilmiştir.

Atatürk ve Sevgi (Sarıca,2005:152-154)

Metin tek bir sahneden oluşur. Bu sahnede tek bir mekan vardır. Ancak mekanın ayrıntısıyla ilgili herhangi bir ayrıntı yoktur. Tamamen bizim hayal gücümüze bırakılmıştır. Metin dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Metinde toplam iki karakter rol alır: Öğrenci ve Yazar. Öğrenci karakteri genellikle soru soran taraftır. Yazarın repliklerinde Atatürk'ün altı adet sözü aktarılır. Öğrenciler açısından oldukça didaktik bir metindir.

Metin bir Atatürkçülük metnidir ve tiyatro türünde hazırlanmıştır. Bu açıdan öğrencilerin ilgisini çeker ve seyircileri bilgilendirir.

Mustafa (Bakırcıoğlu,1999:117-118)

Mustafa isimli piyese toplamda iki sayfa, 22 diyalog ve açıklamalardan oluşmaktadır.

Piyesin başlangıç kısmında fon perdesinde olması gerekenler ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır.

“Langaza.

Fon perdesinde , uzakta dağlar ve köy evleri; yakında bağlar ve tarlalar. Yan yana iki ceviz ağacı.” (Bakırcıoğlu,1999:117)

Mustafa ve Makbule karakterlerinden oluşan piyes oynanabilir bir yapıdadır. Mustafa Kemal Atatürk’ün kişiliği hakkında çok önemli ipuçları veren piyes, çocukların Mustafa Kemal Atatürk’ü anlamaları açısından oldukça faydalıdır.

Piyes tek bir mekanda geçmektedir. Kişilerin nerede neler yapması gerektiği açıklamalarla belirtilmiştir. Bu açıdan da oynanmaya elverişlidir.

1.5.4.SEVGİ TEMALİ METİNLER

Çiçek Özgürlük Demektir (Gümüş,2003:190-191)

Çiçek, Özgürlük Demektir piyesi tek sahneden oluşur.

Piyeste tek mekan vardır. Bu mekanın ayrıntısıyla ilgili herhangi bir açıklama yoktur. Metinde Delikanlının askerlerden kaçması ve daha sonra kurtulmasının anlatıldığı bölümde, Delikanlının seyircilerin arasından kaçtığına şahit oluruz. Sahneye bu kez diğer kapıdan girer. Bu esnada bir mekan değişikliği olduğunu düşünsek de yine bu hususla ilgili bir açıklama yoktur. Dekorla ilgili ayrıntılar bizim hayal gücümüze bırakılmıştır.

Piyes kısa olmasına rağmen oyuncu kadrosu kalabalıktır. Bu durum öğrencilerin katılımını olumlu etkiler.

Piyes genel anlamda sahnelenmeye uygundur.

Sonsuzluk Kitabevi (Kapulu,2011:33-37)

Sonsuzluk Kitabevi piyesi tek bir sahneden oluşur. Dekorla ilgili her ayrıntıyı görsellerden öğreniriz. Raflar dolusu kitap vardır. Bir masa, sandalye, kalemlik, kağıtlar, haritalık, “Yeniler” yazan kitap köşesi, dergi köşesi ve saatin sekizi gösterdiği bir duvar saati. Ayrıntılı bir dekor olması hazırlayıcılık açısından zorlayabilir ancak dekorun sabitliği metnin sahnelenmesini olumlu yönde etkiler.

Piyeste Adam ve Birinci Kız karakterleri aktif rol alır. Oyunun başlangıç kısmında Birinci Kız'la dans eden bir kız daha vardır. Oyuna müziğin dahil edilmesi oyunu daha ilgi çekici hale getirmiştir.

Piyestin son sayfasında birçok yabancı yazarın ismi geçer. Ayrıca oyun herhangi bir sonuca bağlanmadan bitmiştir. Bu unsurlar seyircilerin sıkılmasına ve tatmin olmamasına sebep olabilir.

Kitapların Kanatları (Ünal,1999:107-108)

Piyes tek bir sahneden oluşur. Metin hem gerçek hem de hayali unsurları içinde barındırır. Dilek'in dünyasında kurguladığı alemde birçok masal kahramanı karşımıza çıkar. Oyun kısa bir oyundur buna rağmen içinde farklı karakterin bulunması sahnelemeyi olumsuz etkileyebilir. Ayrıca gerçek dünyadan hayal dünyasına geçişin çok iyi ayarlanması gerekir. Bu da iki farklı dekorun oluşumunu zorunlu kılar. Hayal alemindeki dekor ve kahramanların kıyafetleri ayarlanabilirse oyun ilgi çekici hale gelebilir. Üstelik birçok öğrencinin katılımını sağlar. Aynı zamanda birçok kahramanı da seyirciye tanıtır.

Özetle metin kısa ancak sahnelenmesi bir hayli zordur.

Ormanın Bekçileri (Ünal,1999:60-62)

Metin tek bir sahneden oluşmaktadır. Mekan olarak tek bir mekan vardır: Orman. Dekor hususunda herhangi bir ayrıntı yoktur, tamamen bizim hayal gücümüzle dekor oluşturulmalıdır.

Metin kısa olmasına rağmen dokuz kişilik bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Öğrencilerin katılımı açısından faydalı bir oyundur.

Metinde doğa sevgisi başarılı bir şekilde işlenmiştir. Öğrencilerin bu hususta dikkatini çekeceğinden sahnelenmeye uygundur.

Simitçi Mercan (Gümüş,2003:14-15)

Simitçi Mercan piyesi tek bir sahneden oluşur. Mekan tektir. Mekan olarak mahallenin bir sokağı seçilmiştir. Ayrıntılı bilgiyi metnin görselinden öğrenebiliriz. Piyes dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Piyeste 6 karakter rol alır. Öğrencilerin katılımı açısından olumlu bir durumdur.

Piyeste insan sevgisi, insanlığa saygı , kardeşlik, hayvan sevgisi vb. konular ele alınmıştır. Çocukların kişilik gelişimlerini olumlu etkileyen bir metindir ve bu açıdan sahnelemeye uygundur.

1.5.5. TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Gece Bekçisi (Şahin,157-159)

A. Kutsi Tecer'in *Köşe Başı* eserinden bir parça olan Gece Bekçisi piyesi tek bir mekanda geçer. Bu mekan metnin girişinde şöyle tasvir edilir:

“Siyah bir perdenin önü. Sahnenin bir tarafında sokak feneri yanar. Mahalle bekçisi, bir elinde zincire takılı düdüğü, salına salına sahneye girer.” (Şahin,157)

Bu açıklamaya bakılırsa metin sahnelemeye uygundur.

Metnin görseli dekora uyumlu değildir. Bir sahnede oluşturulması çok güç bir görsel kitapta yer alır. Tiyatro eserlerine çizilen görseller sahnelemeye yardımcı olacak şekilde hazırlanırsa daha faydalı olabilir.

Metinde iki kişi rol almaktadır. Bekçi karakteri metnin neredeyse tamamında konuşan kişidir. Özellikle kadın sahneye gelene kadar bekçinin sahnedeki konuşması bir hayli uzundur. Ezber açısından bu durum öğrencileri zorlayabilir.

Metinde bir yerde bekçi sigara yakar. Bunu açıklamalar kısmından anlarız. Bu sahne için uygun olmadığı gibi, metin için de uygun değildir. Çocukların olumsuz bir tutum sergilemesine sebep olabilir.

Köşe Başı (Balel,1998:139-141)

Köşe Başı isimli piyes aynı isimli tiyatro oyununun belirli bölümlerden oluşur. Oyunda bulunan karakterlerin çokluğu öğrenci katılımı açısından faydalı olsa bile oyun parça parça bölümlerle verildiği için sahneleme yönünden sıkıntılıdır.

Köşe Başı piyesi 3 sayfadan oluşur. 4 ayrı bölümden belli kısımları içerisinde barındırır. Metnin 3 farklı yerde geçmesi dekor açısından oldukça olumsuz bir durumdur. Bu ise sahnelemeyi zorlaştırır.

Birinci Tablo – Mahalle sokakları

Birinci Perde – Bakkalın önü

Üçüncü Perde – Bakkalın önü, Kahvehane

İkinci Tablo – Mahalle sokakları

Hayat Kavgası (Özaltun,1995:130-132)

Hayat Kavgası piyesi A. Kutsi Tecer'in kaleme aldığı *Köşe Başı* adlı tiyatronun bir bölümüdür.

Metin tek bir sahnede geçer. Ancak bir sahnede oluşturulması gereken dekor oldukça teferruat ister:

Süt alan kadının evi

Dilencinin oturduğu cami duvarı dibi

Bakkal

Kahvehane

Ebenin evi

Bütün bu ayrıntılı dekoru tek bir sahneye sığdırmak ve hazırlamak oldukça güçtür. Bu açıdan dekor, sahneleme işini oldukça zorlaştırır.

Metinde “Süt Alan Kadın” ve “Ebe” karakterleri evlerinin pencerelerinden konuşurlar. Zaten hazırlanması oldukça güç olan dekor bu ayrıntılarla daha da zorlaşmaktadır.

Metinde birçok karakter rol alır. Öğrencilerin katılımları açısından bu durum olumludur. Ancak 3 sayfalık kısa bir metinde bu kadar kalabalık bir oyuncu kadrosu olması ve giriş-çıkışların fazlalığı metni anlaşılabilirlik yönünden olumsuz etkileyebilir. Zaten metin tamamlanmamış bir metindir.

Kuklacı (Karabıyık,2011:10-15)

Ferdi Merter'in kaleme aldığı Kuklacı piyesinin kitapta yalnızca birinci bölümünü görürüz. Metin fantastik unsurlarla doludur. Giriş kısmında kuklaların dans etmeleri oyunu sahneleme açısından zorlayacaktır. Ancak metin öğrencilerin kukla taklidi yapmaları halinde eğlenceli hale dönüşebilir. Yine metnin 3.sayfasında yer alan “Mutluluk Şarkısı” metni

müzikal bir havaya sokmaktadır. İçerisinde şarkıların ve dansların olduğu bir tiyatro piyesi çocukları birçok yönden olumlu etkileyecektir.

Metinde aktif iki karakter vardır. Geppetto Usta ve Pinokyo'nun replikleri çok uzun değildir. Cümleler anlaşılır ve eğlencelidir. Bu yönden de sahnelenmeye uygundur.

Metnin içerisinde birçok mesaj vardır. İyi insan olmanın mükafatlandırılması teması üzerine kurulmuş piyes çocukları ahlaki yönden de olumsuz etkileyecektir.

Metinde tek bir mesaj vardır. Burası Geppetto Usta'nın evidir. Dekorla ilgili ayrıntılar metnin girişinde bulunan açıklamalar kısmında verilmiştir. Ayrıca metnin her sayfasında yer alan görseller de bu hususta işimizi kolaylaştırır.

Tembel Harcı (Şahin,1995:132-133)

Tembel Harcı piyesi tek bir sahneden oluşmaktadır. Dolayısıyla tek bir dekor düzeni vardır. Bu bakımdan sahnelenmeye uygundur. Piyes evin bir odasında geçer. Bu oda sıradan bir oda değil , varlıklı bir ailenin odasıdır. Az da olsa dekorla ilgili ipuçlarını metnin üzerinde yer alan görselden alabiliriz. Bu görsel dekor açısından bize yardımcı olacaktır.

Metinde yalnızca iki kadın rolü vardır. Dolayısıyla uygulama aşamasında tüm öğrenciler bu piyesten oyunculuk anlamında yararlanamayabilir. Erkek öğrencilere oyunun teknik kısımlarıyla ilgili görevlendirmeler yapılabilir.

Metinde Hanım karakterinin replikleri oldukça uzundur. Bu açıdan ezber kısmı öğrencileri zorlayabilir. Buna karşın Gülter'in replikleri oldukça anlaşılır ve kısadır.

Cimrinin Ziyafeti (Aksakal,2000:198-201)

Cimrinin Ziyafeti adlı metin Moliere'in *Cimri* tiyatrosundan alınmıştır. (3.perde,1.sahne)

Metin tek bir mekanda geçer. Bu mekan bir iç mekandır. Harpagon'un evinin salonudur. Dekorun cimri bir insanın özelliklerine göre uyarlanması gerekir.

Metinde birçok kişi rol alır. hiç konuşmadığı halde rolü olanlar da vardır. Öğrencilerin katılımlarını oyuncu kadrosu olumlu etkileyecektir. Kıyafetler ise dekor açısından biraz zorlayıcıdır.

Metinde Harpagon'un replikleri dışındaki diyaloglar kısadır. Bu da ezber açısından olumlu bir durumdur.

Cimrinin Kuşkusu (Yıldız,1994:105-107)

Piyes, *Cimri* piyesinin 1.perdesinin 3.sahnesidir. Mekan tektir. Cimri Harpagon'un evidir. Dekor hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Ancak metin dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Metinde Harpagon ve La Fleshe karakterleri rol alır. Diyaloglar genelde kısadır. Ezber açısından da sahnelenmeye uygundur.

Metinde Harpagon karakteri zaman zaman La Fleshe'e hakaret etmekte ve onu aşağılamaktadır. Bu durum öğrencileri olumsuz etkileyebilir.

Hastalık Hastası (Yıldırım,2002:45-46)

Metin sahnelenmeye uygundur. Mekan açısından tek bir dekor hazırlanması bir avantajdır.

Metinde iki karakter vardır. Bu karakterlerin replikleri kısa cümlelerden oluşur. Yalnızca bir yerde Toinette'nin repliği 7 satırı bulur. Bunun dışında ezber açısından da öğrencileri zorlamayacaktır.

Metin konu olarak ilgi çekicidir. Fakat metnin bir sonuca bağlanmaması seyircinin tatmin olmamasına sebep olabilir.

Beş Kız Arkadaş (Gümüş,2002:102-104)

Beş Kız Arkadaş piyesi tek sahnedir. Dekor tasviri şöyledir:

“Çeşme yakınlarında bir sitede, bir yazlık evin salonu. Sıradan eşyalarla döşenmiştir. Arka sağda, yukarıdaki yatak odalarına çıkan bir merdiven. Sol arkada mutfak. Sol önde, küçük terasa açılan kapı. Panjurlarla kapalı.” (Gümüş,2002:102)

Dekor açısından sahnelenmesi biraz zordur. Metnin görseli de bu hususta bizi haklı çıkarır.

Metinde beş kız arkadaş rol alır. Kız öğrencilerin katılımı açısından oldukça faydalı bir oyundur. Ancak metin kısadır ve bir sonuca bağlanmadan sonlanır. Bu açıdan öğrencilerin ilgisini çekmeyebilir.

Metindeki cümleler gayet kısadır. Bu açıdan da ezberlemeyi kolaylaştırır.

Ah Şu Gençler (Yıldırım,2004:57-59)

Ah Şu Gençler piyesinin 2,4 ve 5.tabloları metin olarak verilmiştir. Her tablo ayrı bir sahnedir. Her tabloda mekan bir evdir. Ancak dekorun ayrı ayrı hazırlanması gerekmektedir. 3 sayfalık bir metinde 3 ayrı ev dekorunun hazırlanacak olması sahnelenme açısından zorlaştırıcı bir durumdur.

Piyeste oldukça kalabalık bir oyuncu kadrosu yer alır. Bu durum öğrenci katılımı açısından oldukça faydalıdır.

Piyes eğlenceli ve ders vericidir. Ezber açısından zorlayıcı değildir.

Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)

Bir Gemi isimli piyes karakterler açısından sahnelenmeye uygundur. Metinde yer alan savcı, doktor, jandarma ve kaptan rolleri çocukların bu mesleklere dair bilgi edinmelerini de sağlayacaktır.

Piyes dekor açısından oynanabilir bir özellik gösterir. Oyun tek bir mekanda geçer. Ancak bu mekanın kaptan kamarasına benzetilmiş bir oda olması mekanın bu özelliklere göre hazırlanması gerekliliğini doğurur.

Metinde diyaloglar ezbere son derece uygundur. Ancak kız öğrencilerin bu oyuna dahil olamaması bir sıkıntıdır. Uygun şekillerle kız öğrenciler oyuna dahil edilebilirler.

Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)

Ali Yürük'ün kaleme aldığı *Çatallı Köy* eseri tek bir mekanda geçmektedir. Bu mekan Çatallı Köyü'nde oturan Tefik Emmi'nin evidir. Dekor hakkında ipuçlarını bize metnin görseli verir. Tipik bir köy odasında yöresel kıyafetler giyinmiş iki kişinin konuşma anı resmedilmiştir. Oyun bu açıdan sahnelenmeye uygundur.

Metinde iki karakter rol alır. Tefik Emmi ve İsmail. Konuşmalar genellikle kısa repliklerden oluşur. Bu açıdan ezber işi de kolaylaşır. Sahnelemeye uygundur.

Metin ilgi çekici ve trajikomik vakaları içinde barındırır. Seyircinin ilgisini çekecek bir piyestir.

Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)

Trafik Polisi piyesi tek sahneden oluşur. Mekan işlek bir caddededir. Dekor hakkında gerekli bilgiyi metne ait görselden öğrenebiliriz. Görselde bir trafik lambası bulunmaktadır. Trafik polisi kılığındaki çocuk bu lambanın hemen yanındadır. Metin dekor açısından sahnelenmeye uygundur.

Trafik Polisi piyesinde trafik polisi kılığında bir çocuk rol alır. Tek başınadır. Bu öğrenci katılımı açısından olumsuz bir durumdur. Aynı zamanda ezber açısından da zorlayıcı olabilir.

Metin trafik kurallarına dikkat çekmektedir. Hem yayaların hem de sürücülerin nasıl davranması gerektiğine dair bilgiler verir. Bu açıdan oldukça didaktiktir.

Yaprak Dökümü (Erten,1993:111-114)

Piyes tek bir mekanda geçer. Mekan Bağlarbaşı'nda emekliler kahvesidir. Dekorla ilgili tüm ayrıntı metnin giriş kısmında verilmiştir. Dekor bakımından metin sahnelenmeye uygundur.

Piyeste 3 karakterin konuşması vardır. Ancak on iki civarında müşteri kahvede oturmaktadır. Tek bir sahneye göre oldukça kalabalık bir oyuncu yapısı bulunsa da öğrenci katılımı açısından bu durum olumludur.

Piyeste Ali Rıza'nın ve İhtiyar'ın diyalogları oldukça uzundur. Bu durum öğrencilerin ezberlemelerini zorlaştıran bir unsurdur. Üstelik uzun konuşmalar sıkıcılığı beraberinde getirebilir.

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)

Yolcu Konmaz Oteli piyesi toplam 4 sahneden oluşur. Bu sahnelerin birinci ve üçüncüsünde Otelci sahnede yalnızdır. Kalan iki sahnede Topaç da vardır.

Metin tek bir mekanda geçer. Burası Yolcu Konmaz Oteli'dir. 4 sahnelik piyes için tek bir dekor hazırlanacak olması oyunun sahnelenmesi açısından olumlu bir durumdur.

Metinde iki karakter vardır. Topaç'ın ve Otelci'nin cümleleri genelde kısadır. Bu bakımdan da metin sahnelenebilir.

Metinde Güngörmez Otelci, kral, şehzade gibi fantastik ve hayali unsurlar da yer almaktadır.

Metnin en dikkat çekici tarafı ise oyunun içerisine seyircilerin de dahil edilmesidir. 1.sahne Otelci kendisini seyircilere tanıtır ve sevinçli olmasının nedenini onlara açıklar. Son kısımda ise Topaç seyircilerle konuşarak piyesi bitirir. Onlara “Çocuklar” diye hitap eder.

Yıldızlara Bakmak (Günyüz,2008:44-51)

Yıldızlara Bakmak piyesi tek sahneden oluşur. Toplam 8 sayfadır.

Tek sahneden oluşmasına karşın metinde 3 mekan değişimi gözlenir. Üstelik ilk sayfadaki mekan ile son sayfadaki mekan at arabası üzerinde gerçekleşen hareketli bir mekandır. Bu oyunun sahnelenmesini zorlaştıran bir unsurdur. At arabası düzeneği kurulup hareket ediyor havası verilse bile bunun için metni 3 sahneye bölmek gerekmektedir.

Metinde 3 karakter rol alır. Yolcu, arabacı ve müdür. Öğrencilerin ezberlemelerini zorlayacak uzunlukta diyaloglar yoktur.

Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)

Piyes 2 sahneden oluşur. 1.sahne Hoca'nın evinde geçer ve dekorla ilgili ayrıntılar metinde açıklanmaktadır. 2.sahne ise havadar, açık bir mekanda geçer. Ancak 3 sayfada 3 ayrı mekan değişikliği yaşanır ve bu oynanabilirliği olumsuz etkiler.

Piyeste Nasrettin Hoca haricinde birçok karakter de rol alır. Öğrencilerin katılımı açısından oldukça faydalıdır.

Piyes Nasrettin Hoca fıkralarını sevdirmesi açısından ve milli kültürümüzün aktarılması açısından çok faydalıdır. Ancak kurgu karmaşıktır ve zaman zaman Nasrettin Hoca olumsuz tavırlar içerisine girmektedir. Bu durum öğrencilerin olumsuz bir yargıya ulaşmasına sebep olabilir.

Metnin ilk sayfasında ve son sayfasında oyunun sahnelendiğini gösteren fotoğraflar vardır. Bu bize dekor ve kostüm tasarımı açısından ipuçları verir.

Edison (Gümüş,1994:140-141)

Edison piyesi tek sahneden oluşmaktadır. Dekorla ilgili ayrıntılar metnin giriş kısmında verilmiştir. Bu bakımdan sahnelemeye uygundur. Piyes Edison'un çalıştığı telgraf merkezinde geçer.

Metinde 6 kişilik bir oyuncu kadrosu vardır. Edison dışında diğer 5 karakter oyun canlandırılırken kız ya da erkeklerden seçilebilir. Bu bakımdan katılım öğrenciler arasında fazla olabilir.

Edison metni oldukça kısa ama giriş ve çıkışları fazla olan bir metindir. Oyunun kısalığı ama buna rağmen hareketli olması anlaşılabilirliği engelleyebilir. Bu bakımdan karakterlerin dikkatli canlandırılmaları gerekir. Hatta özellikle işçilerin diyaloglarına doğaçlama ifadeler yerleştirilebilir. Metin canlandırılacak ekip tarafından daha da uzatılabilir.

Piyeste karakterlerin replikleri kısa ve açıktır. Bol miktarda parantez içlerine açıklamalar yapılmıştır. Oyuncuları yönlendirme açısından bu durum oldukça faydalıdır.

1.6. DİL - ÜSLUP

Bir metnin anlaşılabilir olması o metnin en önemli işlevidir. Ne anlattığı anlaşılmayan, karşıdaki öğrenci seviyesinin üstünde ya da çok altında kalan metinlerin bir anlamı yoktur. Dilin ustalıkla kullanıldığı ve son derece dikkatli bir üslupla kaleme alındığı piyesler kuşkusuz öğrencilerimizin zihninde kalıcı öğrenmeler bırakacaktır. Bu bölümde metindeki cümlelerin uzunluk kısalık durumlarını, konuşma dilini uygun olup olmadıklarını, metinlerdeki sayfa, cümle ve hatta kelime sayılarının adetlerini, büyük ünlü uyumuna dikkat edilip edilmediğini ele aldık. Kanaatimizce iyi bir metin; açık ve anlaşılır, öğrenci seviyesine uygun, cümle sayıları ve kelime sayıları öğrencilerin sınıf seviyesine uygun, bilinmeyen kelime sayısı az, büyük ünlü uyumuna uyan sözcüklerin fazla olduğu metinlerdir. Bu doğrultuda incelediğimiz 50 piyesi ele almamız iyi bir metin açıklamamızı somutlaştıracaktır.

1.6.1.KAHRAMANLIK OYUNLARI

Vatan Yahut Silistre (Onat,2000:125-127)

Metindeki cümleler anlaşılır ve kısadır. Konuşma diline uygundur. Muhasara kelimesi gibi dilimizde pek fazla kullanılmayan kelimelere de rastlarız.

Metinde “Azdan az olur, çoktan çok , Kıyamet mi kopar? , birader, Allah indinde gibi kalıplaşmış ve yöresel ifadelerle rastlanır.

Vatan Yahut Silistre metninde 89 adet cümle bulunmaktadır. (Açıklamalar ve giriş metni dahil) Bu cümlelerin çoğunluğunu kurallı cümle yapısı oluşturur.

Vatan Yahut Silistre metninde 504 adet kelime yer almaktadır. (Giriş metni, başlık ve açıklamalar dahil) Bu kelimelerin 54 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Vatan Yahut Silistre'den (Yıldız,1993:176-179)

Vatan Yahut Silistre piyesindeki cümleler konuşma diline uygundur. Piyesteki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metinde coşkulu bir üslup hakimdir. Vatan sevgisi aşılır.

Metinde Abdullah Çavuş'un “Kıyamet mi kopar?” sözü mizahi bir hava oluşturur.

Metin içerisinde fedai, miralay, muhasara, zeval, lakırdı, irade, sayınız, zayi, hülya, tekke, semiz, zahire, rey, selamet gibi anlamı bilinmeyen kelimeler de kullanılmıştır.

Piyeste bulunan 996 kelimenin 153 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Piyesteki cümle sayısı 169'dur.

Kahraman Askerler (Demiray,1994:59-60)

Metinde cümleler anlaşılır ve genellikle kısadır. Abdullah Çavuş'un diyalogları zaman zaman uzunlaşır.

Metnin konusu vatan sevgisi olduğu için coşkulu bir anlatımı vardır.

Metinde 72 adet cümle bulunmaktadır. Kurallı cümleler ağırlıktadır.

Metinde 387 kelime kullanılmıştır. (Başlık, açıklamalar dahil) Kullanılan kelimelerin 37 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Vatan Yahut Silistre (Aksakal,2003:212-213)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde tabya, biçare, hakir, esvap, zati, lakırdı, müzakere, vesselam, rey vb. anlamı 6.sınıf seviyesinin üzerinde kelimeler de kullanılmıştır.

Metinde Abdullah Çavuş'un "Kıyamet mi kopar?" sözü mizahi bir hava oluşturur.

Metnin konusu vatan sevgisi olduğu için coşkulu bir anlatımı vardır.

Metinde yer alan 316 kelimenin 50 tane büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde 62 cümle yer almaktadır.

Sakarya Savaşı (Onat,1999:182-184)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde herhangi bir atasözüne rastlanmaz. Elinden geleni yapmak, yola çıkmak, iş görmek, emir almak, tayin edilmek, başında kalmak, işbaşı gibi deyimler yer almaktadır.

Metinde 383 kelime kullanılmıştır. (Başlık, açıklamalar dahil) Kullanılan kelimelerin 55 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde 58 adet cümle vardır. Cümlelerin yapısı kısa ve anlaşılırdır. Metinde 49 adet kurallı cümle, 4 adet devrik cümle yapısı vardır. Metinde eksilteli cümle kalıpları da vardır.

Eski Çarıklar (Doğruel,2000:168-170)

Eski Çarıklar piyesinde cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metinde cümleler yöresel unsurları içerir:

“3.Kadın – Benim erim de Çanakkalasında şehittir Müdür kardaş...”
(Doğruel,2000:169)

“Kurban – Kimmiş onu isteyenler Müdür Beğ?” (Doğruel,2000:169)

“Niyazi – İftira...Laporum var...” (Doğruel,2000:170)

Metinde Mr. Tom karakteri de özelliklerine göre konuşturulur:

“Mr. Tom – Var Amerika sevmek çok Türkleri...Var Türkler istemek Amerikan manda...Ama yok istemek bunu Mustafa Kemal...Yapılmaz harp, örmekle çorap...Çoktur bak sefalet...” (Doğruel,2000:170)

Metinde toplam 107 cümle vardır. (Açıklamalar dahil) Bu cümlelerin çoğunluğunu kurallı cümleler oluşturur.

Metinde 695 kelime vardır. (Açıklamalar, başlık dahil) Bu kelimelerin 91 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde mizah unsurlar da bulunmaktadır.

1.6.2.KARAGÖZ-HACİVAT OYUNLARI

Karagöz İle Hacivat (Aksakal,2003:109-110)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin didaktik bir metindir. Çevreye duyarlılığı Karagöz ve Hacivat'ın ağzından dinleyenler bu hususta daha da dikkatli olacaklardır.

Metinde 246 kelime yer almaktadır. Bu kelimelerin 23 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Piyeste toplam 56 adet cümle vardır.

Karagöz İle Hacivat (Ayata,2003:132-133)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyesteki 252 kelimenin 27 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Piyeste 46 cümle yer almaktadır.

Piyes hem didaktik hem de mizahi unsurlara sahiptir.

Piyeste Hacivat bir de mani okur :

“Hacivat – Yar bana bir eğlence

Severim sevilince

Karagöz’üm gelince

Oynarım bir delice.” (Ayata,2003:132)

Karagöz’le Hacivat (Şahin,1997:131-133)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde “Akşamlar hayır olsun, çok şükür, güle güle, başında paralansın, maşallah, inşallah” gibi halk dilinde sıkça kullanılan kalıplaşmış ifadelerle de rastlanır.

Metinde 56 adet cümle bulunmaktadır. Yalnızca diyalog cümleleri vardır. Hiçbir açıklama cümlesi yoktur. Metin genellikle kurallı cümlelerden oluşur.

Metinde başlık dahil 375 adet kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 53 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Karagöz’le Hacivat (Ünal,1999:65-66)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin eğlenceli bir üslupla yazılmıştır. Mizah unsurlarını içerisinde barındırır.

Metindeki diyalogların birçoğunda tekerleme ve şiir havası vardır:

“Karagöz – Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, sigara tablası gibi kulaklarım. Çamaşır sepeti kapaklarım. Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm...(Biraz doğrulur.) Seni gidi iki tarafı birbirine uygun , orta yeri yamru yumru idare

fitili kıyafetli herif! Yağ mumu bacaklı... İki taraftan derileri patlamış davul suratlı adam!”
(Ünal,1999:65)

Metinde geçen 496 kelimenin 62 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Metinde toplam 82 cümle vardır.

Bilmece (Altan,2009:138-139)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyeste mizah unsurları mevcuttur. Güldürücü bir üsluba sahiptir.

Piyeste ayrıca kültürel bakımdan da öğreticidir. Bilmeceler ve Karagöz oyunu bir araya getirilerek etkili ve ilgi çekici bir metin ortaya çıkmıştır.

Piyeste bulunan 418 kelimenin 50 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde açıklamalar kısmı da dahil toplam 70 cümle yer almaktadır.

Karagöz (Onat,1999:226-227)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde zaman zaman eski dönemlere ait ifadeler ve terimlere de rastlanır:

“Hacivat – Efendim, önümüz mübarek bayramı şerif! Eh , hamd olsun elimde beş on kuruş para varken, çoluğa çocuğa çarşıdan ayaklarına pabuç, sırtlarına entarilik , başlarına da birer tane Kandilli yazması aldım.” (Onat,1999:226)

Metinde “Bayram-ı şerif, başlarında paralansın, afiyetle ısınmak, birader” gibi halk dilinde sıkça kullanılan kalıplaşmış ifadelere de rastlanır.

Metinde toplam 59 cümle vardır. 375 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 37 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

İlaç (Bıyıklı,2012:95-100)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin toplam 6 sayfadan oluşmaktadır.

Metinde “Allah müstahakını versin, kerata, pataklamak, köftehor” gibi halk dilinde kullanılan ifadeler yer almaktadır.

Metinde ebegümece, eşekkulağı, sinameki, karabaş gibi birçok ot ismi geçmektedir. Bu durum öğrencilerin hem yeni şeyler öğrenmesini sağlar hem de kelime hazinesini geliştirir.

Metinde 109 cümle bulunmaktadır. 661 kelime vardır. Bu kelimelerin 70 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Hacivat İle Karagöz (Doğruel,2000:160-161)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde bol miktarda tekerleme yer almaktadır. Bu durum çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir unsurdur. Metinde bulunan tekerlemelere örnek verelim:

-Üç tunç tas kayısı hoşafı

-Şu ateşi kıvılcımlandırmalı mı , kıvılcımlandırmamalı mı?

- Şu karşıda bir kuru dal, dala konmuş kırk kartal, kartal kalkar dal tartar , dal tartar kartal kalkar.

Metinde “Hayırlı olsun, gözüne görünmemek, huyu kurumak, gönlünü almak, akli ermek, dikkat etmek, dili dönmek” gibi kalıplaşmış ve deyimleşmiş ifadeler yer alır.

Metinde açıklamalar kısmıyla beraber 69 cümle bulunmaktadır.405 kelime yer alır. Bu kelimelerin 55 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde “kerata, düdüğü çalmak, işin ayna demek, birader, yumruğumda kaşıntı başladı” gibi halk dilinde kullanılan ifadeler yer almaktadır.

Manici (Aksakal,1996:164-166)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin adı üzerinde olduğu gibi içerisinde birçok mani barındırır. Bu açıdan çocukların dil gelişimine oldukça faydalıdır.

“Hacivat – Yeni cami direk ister

Söylemeye yürek ister

Benim karnım toktur ama

Arkadaşım börek ister.” (Aksakal,1996:164)

Metin Karagöz oyunlarının kalıplaşmış ifadelerini de şiirsel bir dille aktarır:

“Karagöz – (Sırt üstü yatar.) Of aman aman! Öldüm, bayıldım! Eski hasırlar gibi yere yayıldım! (Kalkar.) Seni gidi utanmaz arlanmaz! Bacası çökmüş, çatısı yıkılmış, kiremidi kalmamış, çingene mutfağı giyimli kerata seni, hele bir daha gel de bak sen o zaman!” (Aksakal,1996:165)

Metinde yer alan diyaloglar adeta bir şiir edası verir:

“Hacivat – Vay Karagöz’üm akşam-ı şerifler hayırlı olsun.

Karagöz – Senin de sülaleni sansarlar boğsun.

Hacivat – Bak Karagöz, gelir gelmez bana böyle vurmaya hakkın yok.

Karagöz – Al, şu yumruğu burnuna sok.(Tokat)” (Aksakal,1996:164)

Metinde yer alan 5 maninin dışında 76 adet cümle yapısı vardır. 427 kelime yer alır. Bu kelimelerin 59 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Karagöz’ün Filmciliği (Balel,1998:127-129)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde “kazın ayağı, küpünü doldurmak, paraya para dememek, gönlünü eğlendirmek, ibret almak, akli kesmek, pilavdan dönenin kaşığı kırılısın” gibi deyimler kullanılmıştır.

Metinde yer alan diyaloglar adeta bir şiir edası verir:

“Hacivat – Vay Karagöz’üm , canım efendim, devletlim, sultanım, günaydın!

Karagöz – Hay, bostan kuyusunun dibinde kalaydın!

Hacivat – Karagözüm, hayırlı sabahlar olsun!

Karagöz – Leş kargaları iki gözünü oysun!” (Balel,1998:127)

Metinde 58 adet cümle yer almaktadır. 338 kelime vardır. Bu kelimelerin 37 adeti büyük ünlü uyumuna uymaz.

Babamın Ölümü (Gül,1996:65-67)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde anlatım dili çok zengindir. Mesela Karagöz babasının vefatını birçok farklı şekilde anlatmaya çalışır: “Bizim peder sizlere ömür, babam kalıbı dinlendirdi, babam merhum oldu, babam geçmişlere karıştı, babam yere yayıldı, babamı sedire uzattık, bizim pederi dört kişi omzuna alıp Edirnekapısı’ndan dışarı çıkardık, toprağı kazdık pederi içine yatırdık üstüne tekrar toprak doldurduk.”

Metinde birçok yerde de halk ağzı kullanılmıştır:

“Karagöz – Herif saçmalıyor galiba. Neyi be?” (Gül,1996:65)

“Karagöz – Ulan sana nasıl lakırdı anlatmalı?” (Gül,1996:65)

“Karagöz – Vay köpoğlu! İnadına ters anlıyor.” (Gül,1996:66)

“Karagöz – Ulan, ağzımda tükürüğüm kurudu. Bunda anlaşılmayacak bir şey yok. Ayağını öpeyim, üzme de doğru dinle.” (Gül,1996:66)

Metnin tamamı 104 cümleden ibarettir. 506 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 69 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Dil Bilir Misin? (Sarıca,2003:144-146)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyes bir Karagöz gölge oyunudur. Giriş kısmında makamla söylenen bir dörtlük vardır:

“Hacivat – Yar bana bir eğlence,

Severim sevilince,

Karagöz’üm gelince,

Oynarım bir delice.” (Sarıca,2003:144-145)

Metin eğlenceli bir dille yazılmıştır. İçerisinde mizah unsurlarını barındırır. Aynı zamanda didaktik bir eserdir.

Metinde yer alan 371 kelimenin 44 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Metinde toplam 67 cümle yer alır.

1.6.3. ATATÜRKÇÜLÜK METİNLERİ

Atatürk'ün Ülküsü (Sarıca,1995:47-49)

Metindeki cümleler genellikle konuşma diline uygundur. Piyeste erek, fitri, mütemadiyen, inkişaf gibi anlamı bilinmeyen kelimeler de kullanılmıştır.

Metinde sıkıcı bir üslup vardır. Ülkü kavramı açıklanırken çok uzun cümleler kurulmuş, diyaloglar fazlaca uzatılmıştır.

Metin ilgi çekici değildir ve metinde hiçbir mizah unsuruna rastlanmaz.

Metinde bulunan 438 kelimenin 31 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Metinde 49 cümle yer almaktadır.

Atatürk ve Akılcılık (Sarıca,2005:171-173)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyeste birçok yerde Atatürk'ün sözlerine yer verilir.

Piyeste didaktik bir üslupla yazılmıştır.

Metinde yer alan 493 kelimenin 28 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Piyeste 54 cümle yer alır.

Ev Ödevi (Karabıyık,2011:34-37)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Ev Ödevi piyesinde toplam 180 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerin çoğunluğu kurallı cümlelerden oluşmaktadır.

Metinde 1265 kelime yer alır. Bu kelimelerin 229 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metnin türünün tiyatro olması ciddi bir konunun ilgi çekici hale gelmesini sağlamıştır.

Atatürk'ün Yurt Sevgisi (Sarıca,2003:55-56)

Atatürk'ün Yurt Sevgisi piyesindeki cümleler konuşma diline uygundur. Ancak “Baba” karakterinin Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'ndan aktardığı cümlelerdeki bazı kelimeler öğrenci seviyesinin üzerindedir : mamur, refah, zihniyet, mefhum, muvaffak, terakki, medeniyet, müspet...

Piyesteki cümleler genelde kısa ve anlaşılırdır.

Piyeste iki bölümde Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'ndan cümleler aktarılmıştır.

Metinde toplam 40 cümle yer almaktadır. Bu cümlelerin 11 tanesi Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'ndan aktarılmıştır.

Metinde bulunan 375 kelimenin 23 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Atatürk ve Müzik (Sarıca,2003:187-189)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin soru cevap şeklinde yazılmıştır. Aydın soruları sorar, Bilgin zaman zaman uzuna kaçan cevaplar verir. Atatürkçülük metninin tiyatral hale getirilmesi metni ilgi çekici hale getirir ama üslup sıkıcıdır.

Metinde çok ciddi bir anlatım dili vardır. Herhangi bir şekilde mizah unsurlarına rastlanmaz.

Metin oldukça didaktik bir metindir. İçerisinde birçok sanatçı ismini barındırır.

Metinde bulunan 461 kelimenin 36 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Metinde 57 cümle yer almaktadır.

Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar (Sarıca,2005:63-65)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin didaktik bir üsluba sahiptir. İçerisinde birçok bilgiyi barındırır.

Metinde toplam 651 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 76 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Metindeki cümle sayısı 76'dır.

Atatürk'ün Kişiliği (Sarıca,2005:128-130)

Piyesteki cümleler genellikle anlaşılır ve kısadır. Tarih Baba karakterinin replikleri ise uzundur.

Piyeste Atatürk'ün kişilik özelliklerinin yanı sıra , onun anılarından ve sözlerinden de aktarılmıştır.

Piyeste didaktik bir üslup vardır.

Piyeste bulunan 642 kelimenin 61 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Piyeste bulunan cümlelerin sayısı 83'tür.

Atatürk ve Sevgi (Sarıca,2005:152-154)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyeste Atatürk'ün iki farklı anısı ve altı yerde sözleri aktarılmıştır.

Piyeste bulunan 550 kelimenin 50 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Piyesteki cümle sayısı 52'dir.

Mustafa (Bakırcıoğlu,1999:117-118)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde “dert etmek, karşı koymak, engel olmak, peşinden koşmak...” gibi deyimler yer almaktadır.

Metinde toplam 53 cümle yer alır. 343 kelimedenden ibarettir. Bu kelimelerin 32 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

1.6.4.SEVGİ TEMALİ METİNLER

Çiçek Özgürlük Demektir (Gümüş,2003:190-191)

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Piyesteki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metinde bulunan 366 kelimenin 27 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Metinde açıklamalar bölümü dahil 76 cümle yer almaktadır.

Metin eleştirel bir üslupla yazılmıştır.

Sonsuzluk Kitabevi (Kapulu,2011:33-37)

Sonsuzluk Kitabevi piyesi genel anlamda anlaşılır, cümleleri kısa olan bir piyestir.

Cümleler konuşma diline uygundur. Piyenin son sayfasında 15 tane yabancı yazar ismi geçer. Bunların Türkçe okunuşları parantez içinde belirtilmiştir.

Oyunda durağan bir hava hakimdir. Mizah unsuru zayıftır. Üstelik oyun bir sonuca bağlanmadan bitmiştir.

Piyeste geçen 697 kelimenin 76 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Metin toplam 112 cümleden ibarettir.

Kitapları Kanatları (Ünal,1999:107-108)

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Piyesteki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Piyes içerisinde birçok masal kahramanını barındırması ve okumayı özendirmesi bakımından oldukça didaktik bir eserdir.

Piyeste açıklamalar kısmı dahil olmak üzere 96 cümle yer alır. Metinde bulunan 451 kelimenin 77 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Ormanın Bekçileri (Ünal,1999:60-62)

Ormanın Bekçileri piyesinde cümleler kısa ve anlaşılırdır.

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metinde yer alan 578 kelimenin 57 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Metinde 108 cümle vardır.

Simitçi Mercan (Gümüş,2003:14-15)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metin didaktik bir üsluba sahiptir. İnsan sevgisi, kardeşlik, barış, hayvanlara saygılı davranma gibi önemli hususlarda bize dersler verir.

Metinde bulunan 348 kelimenin 54 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Piyeste toplam 72 cümle vardır.

1.6.5. TOPLUM HAYATINA DAİR METİNLER

Gece Bekçisi (Şahin,1994:157-159)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Gece Bekçisi metni toplam 125 cümleden ibarettir. Cümlelerin çoğunluğunu kurallı cümleler oluşturur.

Metin 594 kelimedenden oluşur. (Açıklamalar ve başlık dahil) Bu kelimelerin 53 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde işi düşmek, katıla katıla ağlamak, başucunda beklemek gibi deyimler kullanılmıştır.

Köşe Başı (Balel,1998:139-141)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır. Karakterler kişiliklerine uygun bir şekilde konuşturulmuştur.

Metinde açıklamalar dahil 105 cümle vardır.

Köşe Başı piyesi 4 ayrı bölüm ve 477 kelimedenden oluşur. Bu kelimelerin 40 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde oldukça samimi ve içten bir üslup kullanılmıştır. Adeta mahallenin yaşadığı duyguları yaşarız.

Hayat Kavgası (Özaltun,1995:130-132)

Hayat Kavgası piyesinde cümleler kısa ve anlaşılırdır.

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

“Simitçi – Hani ya simit! Taze simit!” (Özaltun,1995:130)

Metinde sadece “tekaüt” kelimesi günlük konuşma diline uygun değildir. Ancak bu kelimenin “emekli” kelimesini karşıladığı parantez içerisinde belirtilmiştir.

Metinde birçok karakter yer alır ve bu karakterlerin çoğu kişiliğine uygun olarak konuşurulmuştur.

Hayat Kavgası metninde açıklamalar dahil toplam 112 cümle bulunmaktadır. Metin 558 kelimedenden ibarettir. Bu kelimelerin 66 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Kuklacı (Karabıyık,2011:10-15)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde “Mutluluk Şarkısı” isimli bir şiir vardır. 20 mısradan meydana gelen bu kısımda hem dans hem şarkı vardır.

“Dede – İşte Tanrı’ m bana bir çocuk verdi.

Tüm güzellikleri önüme serdi.

Artık bu yalnızlığım sona erdi.

İşte Tanrı’ m bana bir çocuk verdi.” (Karabıyık,2011:12)

Piyes 1102 kelimedenden oluşmaktadır. (Açıklamalar ve şiir dahil) Bu kelimelerin 124 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Kuklacı piyesinde toplam 208 cümle vardır.

Tembel Harcı (Şahin,1995:132-133)

Metinde Gülter’in konuşmaları oldukça kısa ve anlaşılırdır. Ancak evin hanımının konuşmaları zaman zaman uzunlaşır.

Metinde cümleler konuşma diline uygundur.

“Hizmetçi – Çok tembel harcı. Ben, eski kapımda hamarat alıştıydım.”
(Şahin,1995:133)

Metinde işe başlamak, eksik olmamak, sofrayı kaldırmak, işe boğmak gibi deyimler kullanılmıştır.

Metinde 63 cümle yer almaktadır. 349 kelime vardır. Bu kelimelerin 18 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Cimrinin Ziyafeti (Aksakal,2000:198-201)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır. Harpagon'un bazı replikleri ise uzundur.

Metin Moliere'in bir eseridir. Metni çeviren tercüman bizim kültürümüzden kelimeleri de metne ilave etmiştir:

“Jacques Usta – (Kendi kendine) Ceza değil, ticaret maşallah.” (Aksakal,2000:198)

“Harpagon – Kimsenin aklında yokken zırt diye içki getirirler ortaya.” (Aksakal,2000:199)

Metinde toplam 116 cümle vardır. 723 kelimedenden oluşmaktadır. Bu kelimelerin 75 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde yersiz laf etmek, güme gitmek, tavsiye etmek gibi deyimler de kullanılmıştır.

Cimrinin Kuşkusu (Yıldız,1994:105-107)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyeste zaman zaman argo ifadeler ve sert bir üslup kullanılır: Şeytanla pazarlığı var herifin, haydut, kazık gibi dikilme, kör olasıca, ukala, Allah cezasını versin, mendebur, yarası olan gocunsun, cehennem ol, zehir zıkkım olsun, geberesice uşak, topal it.

Piyeste 617 kelime kullanılır. Bu kelimelerin 39 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz. Piyes 104 cümleden oluşmaktadır.

Hastalık Hastası (Yıldırım,2002:45-46)

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur. Karakterler oldukça kibar bir dille konuşurlar.

Cümleler anlaşılır ve genellikle kısadır.

Metinde toplam 462 kelime vardır. Bu kelimelerin 62 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde toplam 87 cümle vardır. Toinette karakteri özellikler “Vay cahil!” cümlesini defalarca kullanır. (Leitmotiv)

Beş Kız Arkadaş (Gümüş,2002:102-104)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

“Necla – Hadi bakalım. Takım sahaya. Yallah. Hop hop! Dur bakalım. Zerrin sen önden. Yolu görelim.” (Gümüş,2002:104)

Metinde bulunan 454 kelimenin 49 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Metindeki cümle sayısı 132’dir.

Metinde panjur, teras, sıradan, ziyan gibi anlamı bilinmeyen kelimeler kullanılmıştır.

Ah Şu Gençler (Yıldırım,2004:57-59)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Piyes eğlenceli ve öğreticidir.

Piyeste ironik ve kinayeli bir dil kullanılmıştır. 4.tabloda , 1.oyuncu anlayışlı, kavrayışlı biri olarak tanıtır kızını. Ancak bu durum tam tersidir. Yine 5.tabloda delikanlı çalışkan, sorumluluğunu bilen birisi olarak tanıtılır. Fakat bu durumla yakından uzaktan alakası yoktur.

Piyeste yer alan 735 kelimenin 100 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır. Piyeste toplam 127 cümle yer alır.

Bir Gemi (Saraçoğlu,2000:26-28)

“Bir Gemi” piyesinde cümleler açık, anlaşılır ve kısadır.

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metinde toplam 120 cümle bulunur. Bu cümlelerin çoğunluğunu kurallı cümleler oluşturur.

Metinde toplam 477 kelime bulunmaktadır. (Başlık ve açıklamalar dahil) Bu kelimelerin 24 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde son derece samimi bir üslup ortaya konmuştur:

“Doktor – Bırak canım şu sözleri, Allah’ını seversen...Çocuk olma.” (Saraçoğlu,2000:27)

“Kaptan – E...Kader kısmet böyleymiş.” (Saraçoğlu,2000:26)

Çatallı Köy (Gül,1996:132-134)

Cümleler konuşma diline uygun, anlaşılır ve kısadır.

Metinde oldukça ciddi bir mesele olan kan davası hususunu trajikomik bir şekilde anlatır.

Çatallı Köy metni toplamda 109 cümleden ibarettir. (Açıklamalar dahil)

Metin 755 kelimedenden oluşur. Bu kelimelerin 84 tanesi büyük ünlü uyumuna uymaz.

Metinde halk dilinde yaygın olarak kullanılan birçok ifadeye yer verilir. “Allah’ın emri, peygamberin kavliyle, elimi yüzüme aldım da aldım, eşek derisinden post olmaz eski düşman dost olmaz...”

Trafik Polisi (Sırmatel,2000:142-143)

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metindeki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metinde didaktik bir üslup vardır.

Metinde yer alan 255 kelimenin 39 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde 56 cümle bulunmaktadır.

Yaprak Dökümü (Ertem,1993:111-114)

Yaprak Dökümü piyesinde cümleler anlaşılır ama diyaloglar oldukça uzundur.

Cümleler konuşma diline uygun olsa da zaman zaman çok sık kullanılmayan kelimelere de rastlanır. (peyke, cazbant, bulak basması, teessür, sükut, şehremini, İhtisap Ağası Devri...)

Piyeste açıklamalar kısmı dahil olmak üzere toplam 208 cümle yer alır.

Metin 1218 kelimedenden oluşur. Bu kelimelerin 165 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde oldukça duygusal bir anlatım vardır. Ali Rıza'nın dilinden aktarılan insan manzaraları, ,insana kendi sonunu hatırlatır gibidir.

Yolcu Konmaz Oteli (Altan,2000:74-75)

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metindeki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Piyeste toplam 1156 kelime yer almaktadır. (Başlık ve açıklamalar dahil) Bu kelimelerin 184 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Piyeste açıklamalar dahil 280 cümle yer almaktadır.

Günlük hayatta kullandığımız pek çok ifade metinde yer alır: Aman Yarabbi, Allah Allah, estağfurullah, vallahi, hoppala, Allah aşkına, Allah'a ısmarladık, hay Allah iyiliğini versin...

Yıldızlara Bakmak (Günyüz,2008:44-51)

Yıldızlara Bakmak piyesi son derece etkileyici bir üslupla yazılmıştır. Oldukça edebi bir dil kullanılmıştır.

Metindeki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metinde adeta bir masal havası vardır. Toplam 8 sayfadan oluşan 283 cümle yer almaktadır.

Metinde yer alan 1447 kelimenin 105 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Nasrettin Hoca (Komisyon,2012:68-75)

Metindeki cümleler anlaşılır ve kısadır.

Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metinde gayrimüslim bir karakter olan Yasef Efendi kendi şivesiyle konuşturulur.

“Yasef – İki yozunu seveyim. Hoca Efendi üstüne para? Hadi yule yule Hoca Efendi, ben gider.” (Komisyon,2012:72)

Metinde mizahi bir üslup vardır.

Metinde bulunan 1340 kelimenin 148 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Metinde 227 cümle bulunmaktadır.

Edison (Gümüş,1994:140-141)

Metinde yer alan konuşmalar oldukça kısa ve anlaşılırdır. Çok sayıda açıklama yapılmıştır. Metindeki cümleler konuşma diline uygundur.

Metinde 59 cümle yer almaktadır. Ancak bu cümlelerin 27 tanesini açıklamalar kısmı oluşturur. Oyun metni kadar açıklamalar kısmı yer almaktadır neredeyse. Cümlelerin genelini kurallı cümleler oluşturur.

Metinde 226 kelime yer alır. Bu kelimelerin 32 tanesi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

2.SONUÇ

Çalışmamızda, 1990-2015 yılları arasında basılmış 96 adet ortaokul seviyesindeki Türkçe ders kitabı incelenmiş ve bu kitaplarda yer alan 50 farklı piyes; konu, olay örgüsü, karakterizasyon, zaman, mekan, sahnelenebilirlik, dil ve üslup yönleri açısından derinlemesine analiz edilmiştir. İncelenen metinler konularına göre kahramanlık piyesleri, Karagöz-Hacivat piyesleri, Atatürkçülük piyesleri, sevgi temalı piyesler ve toplum hayatına dair piyesler olmak üzere tasnif edilerek ele alınmıştır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan tiyatro metinlerinin sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Yaptığımız incelemeler sonucunda ortaokul seviyesinde yer alan Türkçe ders kitaplarında kitap başına ortalama olarak düşen tiyatro metin sayısı bir metnin bile altındadır. Öğrencilerimizin katılımlarını sağlayarak kalıcı öğrenmeye teşvik eden tiyatro metinlerinin kuşkusuz ders kitaplarında çok daha fazla yer alması gerekmektedir. Günümüzde Türkçe ders kitaplarının temalar halinde tasnif edildiğini düşünecek olursak her temada en az bir adet tiyatro metni yer almalıdır. Yani her dört metinden birisi tiyatro metni olmalıdır.

Kahramanlık konulu piyeslerin sayısının oldukça azdır. Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* piyesinin ders kitaplarını hazırlayan yazarlarca defalarca metinleştirildiğini tespit etmekteyiz. Tiyatro edebiyatımızda oldukça önemli yer tutan bu oyunun ders kitaplarında daha da fazla yer alması öğrencilerimiz açısından oldukça faydalı olacaktır. Bu temayı işleyen metinlerde yer alan karakterler oldukça vatansever ve cesur kişilerdir. Kahramanların isimleri bilinçli bir şekilde seçilmiştir: Binbaşı Vural, Tuncer, Türköz gibi isimler kahramanca savaşan yiğit askerlerin isimleridir. Oyunların yeterince uzun olmamasından kaynaklanan en önemli sorun karakterlerin ayrıntılı analiz edilememesidir. Ancak bu karakterlerin her biri kahramanca vatani için mücadele eden, bu uğurda gerekirse sevdiklerini bile geride bırakan karakterlerdir.

Gölge oyunlarımızın çok önemli bir parçası olan Karagöz oyunlarının 12 farklı metnini değerlendirdik. Bu metinlerin genel konusu Karagöz'ün Hacivat'ı yanlış anlamasından ibarettir. Oyunların hepsinde ana karakterler Karagöz ve Hacivat'tır. Yalnızca "Manici" metninde "Zenne" karakteri karşımıza çıkmıştır. Metinlerin içerikleri yalnızca mizahi unsurlar barındırmaz. Aynı zamanda didaktik birçok unsuru taşır. Tekerlemeler, maniler, bilmece, kalıplaşmış ifadelerin sıklıkla yer aldığı bu metinler öğrencilerimize oldukça katkı sağlayacak metinlerdir. Bu piyeslerin zaman ve mekân unsurları belirsizdir. Karagöz gölge oyunlarında dikkat çeken bir diğer husus ise metin yazarlarının

karmaşıklıdır. Aynı içeriğe sahip metinler farklı kitaplarda farklı yazar adlarıyla sunulmuştur. Gölge oyunlarımızın ders kitaplarında daha fazla yer alması gerekmektedir.

Atatürk temalı metinler, öğrencilerimizin genellikle anlamakta güçlük çektiği soyut konuları somutlaştırır. Bu kısımda Salih Sarıca ve Muhammet Günyüz'ün birlikte hazırlamış olduğu ders kitaplarını ayrıca değerlendirmek gerekir. Karşımıza çıkan 9 metnin 7 tanesi bu yazarların hazırlamış olduğu ders kitaplarında yer almaktadır. Üstelik bu piyesler bizzat yazarları tarafından kaleme alınmıştır. Bu piyesler çoğunlukla bir kavramı ya da olayı araştıran, yorum yapan ve bilgiye ulaşma çabası içindeki çocuklar ve onlara rehberlik eden yetişkinler etrafında şekillenir. Bu sayede anlatılan konunun yanında öğrencilere “ideal öğrenci” profili de çizilir. Kanaatimizce yazarın bu tutumu öğrenciler açısından son derece faydalıdır. Hiçbir karakter diğerinden daha ön planda değildir. Amaç şahsiyetlerin özelliklerini ön plana çıkarmak değil anlatılmak istenen mesajı vermektir. Atatürk temalı metinler, didaktik unsurları barındırır. Çoğunlukla kurgusal açıdan zayıf metinlerdir. Metnin öğreticilik vasfı kurguya zarar vermiştir. Atatürk temalı metinlerde zaman ve mekân algısı genellikle belirsizdir.

Sevgi temalı metinlerde doğa, kitap, insan sevgisi, hayvan sevgisi, temizlik, özgürlük kavramları üzerinde durulmuştur. Bu metinlerin içerisinde yer alan “Kitapların Kanatları” piyesinde Alaaddin ve cini, Pinokyo, Cinderella, Alice gibi birçok fantastik karakter yer almaktadır. Sevgi temalı metinlerin sayısı diğerlerine göre oldukça azdır ayrıca bu metinlerin didaktik özellikleri diğer metinlere oranla daha düşüktür. Metinlerde verilmek istenen mesajlar genellikle dolaylı olarak verilmeye çalışılmıştır.

Toplum hayatına dair metinlerde 18 ayrı piyesi değerlendirdik. Bu piyeslerin üç tanesi günlük hayatımızı gözümüzün önüne seren Ahmet Kutsi Tecer'in *Köşe Başı* piyesinden alıntıdır. Yine dünyaca ünlü yazar Moliere'in ikisi *Cimri* piyesinden alınmak üzere toplamda üç farklı metninin ders kitaplarında yer aldığını görmekteyiz. Bu metinler arasında Pinokyo'nun piyes haline getirildiği “Kuklacı” metni, Reşat Nuri Güntekin'in meşhur eseri *Yaprak Dökümü* adlı romanının yine kendisi tarafından sahneye uyarlanan “Yaprak Dökümü” piyesi, radyo tiyatrosu olarak yazılan Behçet Necatigil'in kaleme aldığı *Yıldızlara Bakmak* piyesi konu olarak ön plana çıkan piyeslerdir. Nasrettin Hoca, Edison, Pinokyo gibi şahıslar ve hayali karakterler üzerine piyesler kaleme alınmıştır. “Nasrettin Hoca” piyesinde zor durumda olduğunu, çocuklarının aç olduğunu söyleyen Yasef'in durumuna Nasrettin Hoca hiç üzülmez ve onun altınını satın almaz. Üstelik Yasef Efendi'nin bu zor durumunu alaya alarak

kullanmaya da çalışır. Kültürümüzde çok önemli bir yeri olan Nasrettin Hoca'nın ders kitabına alınmış bir metinde bu denli olumsuz yansıtılması çocuklar üzerinde çok daha olumsuz bir algı karmaşasına yol açabilir. Bu anlamda yazılan eserlerin bizler için çok önemli anlamlar taşıyan şahsiyetlere zarar verilmeden yazılması gerekmektedir. Bu metnin en azından bu kısmının kitapta yer almaması gerekirdi. Ders kitabı inceleyen kurulların gerekirse bu metinleri ders kitaplarından çıkarmaları uygun olanıdır. Kültürümüze mal olmuş çok önemli şahısların ahlaki olmayan bir tavra büründürülüp öğrencilerimize bu şekilde yansıtılmasındansa bu metnin ders kitabında yer almaması çok daha isabetli olacaktır.

Ele alınan 50 farklı piyesin hemen hemen tamamı didaktik unsurlar içermektedir. Didaktik unsurların en fazla gözümüze çarptığı piyesler Atatürkçülük metinleridir. Tüm bu piyeslerde ortaokul seviyesindeki öğrencilerimizin kişiliklerini kazanmalarına oldukça faydalı bilgiler yer almaktadır. Ahlaki ve eğitici yönden öğrencilerimizin gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek bilgilerin yer aldığı piyeslerin sayısı yazılan her ders kitabında daha da fazla olmalıdır.

Metinleri genel olarak değerlendirirsek; konu anlamında birçok farklı ve önemli konuya değinildiğini görürüz. Zaman ve mekân unsurlarının genellikle belirsiz olduğunu gözlemliyoruz. Metinlerin çoğu sahnelenebilir özellikler taşımaktadır. Dil ve üslup yönünden öğrencilerin anlayacakları bir dille yazılmış, cümleler genellikle açık ve kısadır.

Çalışmamız, ortaokul kitaplarındaki tiyatro metinlerini muhtelif yönden ele alarak birçok veriyi ortaya koymuştur. Hülasa, her ne kadar 50 farklı metni incelemiş olsak da, konuların özenle seçildiği, karakterlerin daha da derin olduğu, sahnelenmeye uygun, dili açık ve anlaşılır, zaman ve mekan unsurları belirgin piyeslerin çok daha fazla sayıda kaleme alınması gerekmektedir. Tüm bu incelemelerimiz sonucunda ders kitaplarının hazırlanmasında rol oynayan yazar veya komisyonların öğrencilerin gelişimlerinde önemli bir rol oynayan tiyatro tarzı metinleri daha fazla ders kitaplarına koymaları gerektiğini savunuyoruz. Öğretmenlerimizin ders kitaplarında yer alan piyesleri öğrencilerimize uygulamalı bir şekilde oynatmaları gerektiğini söylüyoruz. Şimdiye kadar yazılmış ders kitaplarında yer alan piyeslerin yeniden gözden geçirilip daha sağlıklı bir şekilde kaleme alınması ve barındırdığı unsurların bilhassa kurgunun daha ayağı yere basan bir şekilde teşekkül etmesi gerektiğini dile getiriyoruz. Öğrencilerimiz için oldukça değerli olan Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin son derece özenle hazırlanması gerektiğini söyleyerek çalışmamızı sonlandırıyoruz.

KAYNAKÇA

DERS KİTAPLARI

Aksakal, Müfit. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Düzgün Yayıncılık. İstanbul,2003. “Vatan Yahut Silistre” s.212-213

Aksakal, Müfit ; Çetin, Ayşe. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5 . Başarı Yayıncılık. İstanbul,2003. “Karagöz İle Hacivat” s.109-110

Aksakal, Müfit ; Özaltun , Celal ; Aslan , Selahattin ; Yıldırım , Veysi. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7 . Başarı Yayıncılık A.Ş. , İstanbul 1996. “Manici” s. 164-166

Aksakal, Müfit ; Savaş, İsa ; Çelik , Orhan Musa. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6 . Düzgün Yayıncılık , İstanbul 2003.

Aksakal, Müfit ; Savaş, İsa ; Çelik , Orhan Musa. İlköğretim Türkçe 8 . Düzgün Yayıncılık , İstanbul 2000. “Cimrinin Ziyafeti” s.198-201

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema ; Özaykut, Songül ; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya ; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara,2009. “Yolcu Konmaz Oteli” s.74-75 “Bilmece” s.138-139

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema ; Özaykut, Songül ; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya ; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Özgün Matbaacılık. Ankara,2007.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema ; Özaykut, Songül ; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya ; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Özgün Matbaacılık. Ankara,2008.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema ; Özaykut, Songül ; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya ; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Özgün Matbaacılık. Ankara,2010.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema ; Özaykut, Songül ; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya ; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Evren Yayıncılık Basım San. Tic. AŞ. Ankara,2011.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara, 2007.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Feza Gazetecilik A.Ş. İstanbul,2008.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara,2009.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Yenigün Matbaacılık. Ankara,2010.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Başak Matbaacılık. Ankara,2011.

Altan, Abdülkadir ; Arhan, Serdar ; Başar, Sema; Öztürker, Gülderen ; Yılmaz, Derya. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Başak Matbaacılık. Ankara,2012.

Arhan, Serhan; Başar, Sema; Demirel, Tuncay. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara,2014.

Ayata, Ali İhsan ; Kaya, Olyar ; Şatır, Esen. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5 . Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2003. “Karagöz İle Hacivat” s.132-133

Ayata, Ali İhsan ; Kaya, Olyar ; Şatır, Esen. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5 . Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000.

Ayata, Ali İhsan ; Kaya, Olyar ; Şatır, Esen. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5 . Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2001.

Ayata, Ali İhsan ; Kaya, Olyar ; Şatır, Esen. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5 . Evos Basım Yayın Ltd. Şti. , Ankara 2004.

Bakırcıoğlu , Rasim ; Yalçın , Güner . İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı . Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret A.Ş. , Ankara 1999. “Mustafa” s.117-118

Balel , Mustafa ; Bahçeci, Mükrim ; Atçakan , Meral . İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı . Özer Yayınları , İstanbul 1998. “Karagöz’ün Filmciliği” s.127-129 “Köşe Başı” s.139-141

Başar, Sema; Köken, Seda Zeybek. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. . Kelebek Matbaacılık. İstanbul,2010.

Başar, Sema; Köken, Seda Zeybek. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Evren Yayıncılık Basım San. Tic. AŞ. Ankara,2011.

Başar, Sema; Köken, Seda Zeybek. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Semih Ofset. Ankara,2012.

Başar, Sema; Köken, Seda Zeybek. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. . Saray Matbaacılık. Ankara,2014.

Bıyıklı , Hatice ; Öztaş ,Yaşar . İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6 . Doku Yayıncılık Ticaret Anonim Şirketi , Ankara 2012 . “İlaç” s.95-100

Demiray, Kemal. Ortaokullar İçin Türkçe 1. Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 1990.

Demiray, Kemal. Ortaokullar İçin Türkçe 2. Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 1990.

Demiray, Kemal. Ortaokullar İçin Türkçe 3. Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 1990.

Demiray, Kemal ; Özdemir, Emin ; Oğuzkan , Turhan ; Öz , M. Fevzi . İlkokul Türkçe Ders Kitabı 5 . İlke Yayıncılık, Ankara 1994. “Kahraman Askerler” s.59-60

Doğruel , Süheyla ; Kurter, Selçuk ; Gündoğdu, Muzaffer . İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7 . 2.baskı Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000. “Hacivat ile Karagöz” s.160-161 “Eski Çarıklar” s.168-170.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1999.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2001.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2003.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Evos Basım Yayın Ltd. Şti. , Ankara, 2004.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2005.

Doğruel, Süheyla; Kurter, Selçuk; Gündoğdu, Muzaffer, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7, Evos Basım , Ankara, 2006.

Erol, Abdullah; Altan, Abdülkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema; Gülbahar, Bahadır; Kansu, Sedat; Kazancıoğlu, Zeynep Gökben; Özaykut, Songül; Öztürker, Gülderen; Serin, Aslıhan; Yılmaz, Derya; Yurt, Mihriban; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Semih Ofset. Ankara,2006.

Erol, Abdullah; Altan, Abdülkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema; Gülbahar, Bahadır; Kansu, Sedat; Kazancıoğlu, Zeynep Gökben; Özaykut, Songül; Öztürker, Gülderen; Serin, Aslıhan; Yılmaz, Derya; Yurt, Mihriban; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara,2007.

Erol, Abdullah; Altan, Abdülkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema; Gülbahar, Bahadır; Kansu, Sedat; Kazancıoğlu, Zeynep Gökben; Özaykut, Songül; Öztürker, Gülderen; Serin, Aslıhan; Yılmaz, Derya; Yurt, Mihriban; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Feza Gazetecilik. İstanbul,2008.

Erol, Abdullah; Altan, Abdülkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema; Gülbahar, Bahadır; Kansu, Sedat; Kazancıoğlu, Zeynep Gökben; Özaykut, Songül; Öztürker, Gülderen; Serin, Aslıhan; Yılmaz, Derya; Yurt, Mihriban; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Doğan Ofset. İstanbul,2009.

Erol, Abdullah; Altan, Abdülkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema; Gülbahar, Bahadır; Kansu, Sedat; Kazancıoğlu, Zeynep Gökben; Özaykut, Songül; Öztürker, Gülderen; Serin, Aslıhan; Yılmaz, Derya; Yurt, Mihriban; Yüksel, Yavuz. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara,2010.

Ertem, Rekin ; Pala , İskender ; Öner, Sakin. Orta Okullar İçin Türkçe Ders Kitabı Sınıf 7. Servet Basım Yayın Ltd. Eskişehir 1993. “Yaprak Dökümü” s.111-114

Gören, Nalan; Yener, Zuhale; İldeniz, Aysun; Aksal, Hulus Sıtkı; Sarıöz, Nuray. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Milsan Basın San. A.Ş. İstanbul, 2007.

Gören, Nalan; Yener, Zuhale; İldeniz, Aysun; Aksal, Hulus Sıtkı; Sarıöz, Nuray. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Devlet Kitapları Müdürlüğü. İstanbul, 2005.

Gören, Nalan; Yener, Zuhale; İldeniz, Aysun; Aksal, Hulus Sıtkı; Sarıöz, Nuray. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Pelin Ofset. Ankara, 2006.

Gören, Nalan; Yener, Zuhale; İldeniz, Aysun; Aksal, Hulus Sıtkı; Sarıöz, Nuray. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Bediralp Matbaacılık. İstanbul, 2008.

Gören, Nalan; Yener, Zuhale; İldeniz, Aysun; Aksal, Hulus Sıtkı; Sarıöz, Nuray. İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara, 2009.

Gül, Metin ; Köktürk , Muhsin. İlköğretim 6.sınıf Türkçe Ders Kitabı. Yıldırım Yayınları ,Ankara 1996. “Babamın Ölümü” s.65-67 “Çatallı Köy” s.132-134

Gümüş, Ahmet. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Altın Kitaplar Yayın Evi. İstanbul, 2003. “Simitçi Mercan” s.14-15 “Çiçek, Özgürlük Demektir.” S.190-191

Gümüş, Ahmet. İlkokul Türkçe 5 Ders Kitabı . Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul 1994 . “Edison” s.140-141.

Gümüş, Ahmet. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Altın Kitaplar Yayın Evi. İstanbul, 2002. “Beş Kız Arkadaş” s.102-104

Günyüz, Melike ; Karataş, İbrahim Hakan; Özkan, Mehmet Ali. Türkçe 7 Ders Kitabı. Erdem Yayınları. İstanbul 2008. “Yıldızlara Bakmak” s.44-51

İlkokul Türkçe Ders Kitabı 5. Hürriyet Ofset. İstanbul, 1990.

Kapulu, Ahmet; Karaca, Aliyar. İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı. Koza Yayınları. Ankara 2011. “Sonsuzluk Kitabevi” s.33-37

Kapulu, Ahmet; Okuyucu, Süheyla Dedeoğlu; Kaplan, Şükran; Karaca, Aliyar; İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Koza Yayınları. Ankara 2007.

Karabıyık, Fatma. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Evren Yayıncılık. Ankara 2011. “Kuklacı” s.10-15 “Ev Ödevi” s.34-37

Karabiyik, Fatma. İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 6. Evren Yayıncılık. Ankara 2013.

Komisyon. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Semih Ofset, Ankara 2012. “Nasrettin Hoca” s.68-75

Komisyon. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Başak Matbaacılık. Ankara,2011.

Komisyon. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara,2013.

Komisyon. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Saray Matbaacılık. Ankara,2014.

Komisyon. İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı. Başak Matbaacılık. Ankara, 2012.

Köktürk, Muhsin; Gül, Metin. İlköğretim Türkçe 8. Yıldırım Yayınları. Ankara, 2006.

Onat, Asım. İlköğretim Okulları İçin Türkçe 8 Ders Kitabı . Metinler Matbaacılık , İstanbul 2000. “Vatan Yahut Silistre” s.125-127.

Onat, Asım. İlköğretim Okulları İçin Türkçe 7 Ders Kitabı. Metinler Matbaacılık, İstanbul 1999. “Sakarya Savaşı” s.182-184 “Karagöz” s.226-227

Onat, Asım. İlköğretim Okulları İçin Türkçe 8 Ders Kitabı . Metinler Matbaacılık , İstanbul 2000

Onat, Asım. İlköğretim Türkçe 6. Metinler Yayıncılık. İstanbul 1999.

Öner, Sakin; Pala, İskender; Ertem, Rekin. Orta Okullar İçin Türkçe Ders Kitabı 7. Deniz Yayınevi. İstanbul 1996.

Özaltun , Celal ; Aslan , Selahattin ; Yıldırım , Veysi. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Başarı Yayıncılık A.Ş. , İstanbul 1995. “Hayat Kavgası” s.130-132

Saraçoğlu, Ahmet ; Çimen , Cengiz ; Güzel , Yunus . İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . 2.baskı Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 2000. “Bir Gemi” s.26-28

Saraçoğlu, Ahmet ; Çimen , Cengiz ; Güzel, Yunus. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Anadolu Üniversitesi Basımevi , 1999.

Saraçoğlu, Ahmet ; imen , Cengiz ; Güzel, Yunus. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 2003.

Saraçoğlu, Ahmet ; imen , Cengiz ; Güzel, Yunus . İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Evos Basım Yayın Ltd. Şti. , Ankara 2004.

Saraçoğlu, Ahmet ; imen , Cengiz ; Güzel, Yunus. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Milli Eğitim Basımevi , İstanbul 2005.

Saraçoğlu, Ahmet ; imen , Cengiz ; Güzel, Yunus. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8 . Evos Basım Yayın Ltd. Şti. , Ankara 2006.

Sarıca, Salih ; Günyüz, Mustafa. İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı. Fil Yayınevi. İstanbul 2003. “Atatürk’n Yurt Sevgisi” s.55-56 “Dil Bilir Misin?” s.144-146 “Atatürk ve Müzik” s.187-189

Sarıca, Salih ; Günyüz, Mustafa. İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı. Fil Yayınevi. İstanbul 2005. “Atatürk’n Yazdığı Kitaplar” s.63-65 “Atatürk’n Kişiliği” s.128-130 “Atatürk ve Sevgi” s.152-154 “Atatürk ve Akılcılık” s.171-173

Sarıca, Salih ; Günyüz, Mustafa. Orta Okul Türkçe 7 Ders Kitabı 2. Fil Yayınevi, İstanbul 1995. “Atatürk’ün ülküsü” s.47-49

Sırmatel, Ziya; Topaloğlu, Adil. İlköğretim Türkçe 5. Yıldırım Yayınları. Ankara,2000. “Trafik Polisi” s.142-143

Şahin, Sevgi ; neŐ, Suzan . İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı . Salan Yayınları, İstanbul 1997. “Karagöz’le Hacivat” s.131-133

Şahin, Sevgi ; neŐ, Suzan . İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı . Salan Yayınları, İstanbul 1995. “Tembel Harcı” s.132-133

Şahin, Sevgi ; neŐ, Suzan . İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı . Salan Yayınları, İstanbul 1994. “Gece Bekçisi” s.157-159

nal, Meral ; ner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Anadolu Üniversitesi Basımevi,1999. “Ormanın Bekçileri” s.60-62 “Karagöz’le Hacivat” s.65-66 “Kitapların Kanatları” s.107-108

Ünal, Meral ; Öner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,2000.

Ünal, Meral ; Öner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,2001.

Ünal, Meral ; Öner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,2003.

Ünal, Meral ; Öner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Etam Basımevi, Eskişehir,2004.

Ünal, Meral ; Öner, M. Yavuz ; Bayrak, Nevin. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul,2005.

Yangın, Banu; Celepoğlu, Ayşegül; Türkyılmaz, Fatma. İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı. Pasifik Yayınları. Ankara 2013.

Yıldırım, Veysi. İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8. Elit Yayıncılık. Ankara,2004. “Ah Şu Gençler” s.57-59

Yıldırım, Veysi. Türkçe Ders Kitabı 7. Elit Yayınları. Ankara,2002. “Hastalık Hastası” s.45-46

Yıldız, Nezihe. Türkçe 8 İlköğretim Okulları İçin Ders Kitabı. Ünite Bilgisi Yayınevi. İstanbul 1993. “Vatan Yahut Silistre'den” s.176-179

Yıldız, Nezihe. Türkçe 7 İlköğretim Okulları İçin Ders Kitabı. Mahir Yayınları. İstanbul,1994. “Cimrinin Kuşkusu” s.105-107

KAYNAK KİTAPLAR

Çapan, Cevat. Değişen Tiyatro. Metis Yayınları. İstanbul 1992.

Demirel, Özcan. Türkçe Öğretimi,2.Baskı,Pegem A Yayıncılık, Ankara 2000.

http://www.turkcebilgi.com/thomas_edison (19.03.2015 / 20:05)

Karataş, Turan. Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Sütun Yayınları, İstanbul 2011.

- Kudret, Cevdet. Karagöz. (Cilt 2) Bilgi Yayınevi. Ankara, Temmuz 1969.**
- Kudret, Cevdet. Karagöz. (Cilt 3) Bilgi Yayınevi. Ankara, Nisan 1970.**
- Oğuzkan, A. Ferhan. Çocuk Edebiyatı. Ankara. 1983.**
- Özdemir, Emin. Uygulamalı Dramatizasyon. (MEB Öğretmeni İşbaşında Bürosu Yayınları) Ankara, Güzel Sanatlar Matbaası, 1965.**
- Sakaoğlu, Saim. Türk Gölge Oyunu Karagöz. Akçağ Yayınları. Ankara 2011.**
- Şimşek, Tacettin. Çocuk Edebiyatı. Rengarenk Yayınları. Ankara 2002.**
- Yalçın, Alemdar. 2. Meşrutiyet'te Tiyatro Edebiyatı Tarihi. Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Matbaası. Ankara 1985.**
- Yalçın, Alemdar ; Aytaş , Gıyasettin. Çocuk Edebiyatı. Akçağ Yayınları. Ankara 2005.**
- Yalçın, Alemdar ; Aytaş , Gıyasettin. Tiyatro ve Canlandırma Sahneleme Bilgisi . Akçağ Yayınları , Ankara 2005.**
- Yardımcı, Mehmet, H. Tuncer (2002), Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, Ankara: Ürün Yayınları.**
- Yavuz, Kemal. Reşat Nuri Güntekin'in Tiyatro İle İlgili Makaleleri. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul 1976.**

ÖZGEÇMİŞ

Tolga ALVER 1986 yılında Ankara’da doğdu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nden 2008 yılında mezun oldu. Yüksek Lisans derecesini 2015 yılında “1990 sonrası Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış 5,6,7,8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki tiyatro metinleri üzerine bir inceleme” konulu teziyle Necmettin Erbakan Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden aldı. Şu an Konya’nın Kadınhanı ilçesinin Hacımehmetli Köyü’nde Hacımehmetli Nur-Pa A.Ş. İlkokulu’nda Müdür olarak görev yapmaktadır. Tolga ALVER, orta derecede İngilizce bilmektedir.

VITAE

Tolga ALVER was born in Ankara in 1986. He was graduated from the department of Turkish Language Education at Gazi Education Faculty in Ankara in 2008. He holds a Master Degree in the study of the theatre texts which are contained by 5th,6th,7th and 8th Turkish textbooks which are approved by “Ministry of National Education” after 1990 in the Institute of Secondary Education Social Science currently works as a director of Hacımehmetli Nur-Pa A.Ş. Primary School in the village of Hacımehmetli in Kadınhanı district of Konya. He knows English reasonably.